

Personu apvienība: Latvijas Kultūras akadēmija un
SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”

Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana

Izvērtējuma rezultātu ziņojums

Saturs

1.	IEVADS	4
2.	IZVĒRTĒJUMA METODOLOĢIJA	5
3.	KOPSAVILKUMS	7
3.1.	Izvērtējuma konteksts	7
3.2.	Galvenie izvērtējuma secinājumi	8
	Par novērtējuma metodoloģiskajiem principiem	8
	NVO fonda loma pilsoniskās līdzdalības veicināšanā	9
	NVO fonda unikālā loma nevalstiskā sektora attīstībā	9
	NVO fonda ieguldījumu iekļaujošais raksturs un diversitāte	10
	Ieguldījumi programmas rezultātu sasniegšanā – ar pieaugošu tendenci	10
	Programmas mērķa sasniegšanas novērtējums	10
	Politikas rezultātu sasniegšanas novērtējums	11
	Īstermiņa projektu ietekme uz politikas un programmas rezultātu sasniegšanu veidojas kumulatīvi	11
	Nepietiekams finansējums kvalitatīvu projektu īstenošanai	12
	Mikro un makro projektu loma pilsoniskās sabiedrības attīstībā	12
	Sasniegto mērķgrupu novērtējums	12
	NVO fonda ietekme uz NVO sektora attīstību – ilgtspēja	13
	NVO fonda darbības virzienu sinerģija	13
	Projektos īstenoto aktivitāšu novērtējums	13
	Projektu tematiskā spektra novērtējums	14
	NVO fonda darbības nesasniegtā mērķauditorija	14
3.3.	Būtiskākie ieteikumi	15
4.	IEDZĪVOTĀJU PILSONISKĀ LĪDZDALĪBA UN NVO SEKTORA ATTĪSTĪBA: RAKSTUROJUMS	16
4.1.	Iedzīvotāju pilsoniskā apziņa un līdzdalība	16
4.2.	NVO sektora attīstība	23
5.	PROGRAMMA “NVO FONDS”: PĀRSKATS	31
5.1.	NVO fonda izveide un darbības pamatojums	31
5.2.	NVO fonda darbības pamatprincipi	32
5.3.	NVO fonda finansējuma saņēmēji	33
5.4.	Projektu vērtēšana	36
5.5.	NVO fonda finansējums	39
5.6.	Atbalstāmās aktivitātes	39
5.7.	Pieteiktie un īstenotie projekti	42
5.8.	NVO sektora vērtējums par NVO fonda darbību	44
6.	PROGRAMMAS “NVO FONDS” DARBĪBAS REZULTĀTU APRAKSTS UN ANALĪZE	49
6.1.	Programmas mērķgrupa: projektu pieteicēju un īstenotāju raksturojums	49
6.2.	Projektos aktualizētās tēmas	54
6.3.	Projektos īstenotās aktivitātes	60
6.4.	Sasniegtās mērķgrupas	65
6.5.	Sadarbība projektu ietvaros	71
6.6.	Ģeogrāfiskais pārklājums	72
7.	PROGRAMMAS “NVO FONDS” DARBĪBAS IEGULDĪJUMS PLĀNOŠANAS DOKUMENTOS NOTEIKTO MĒRĶU SASNIEGŠANĀ	76
7.1.	Programmas mērķu un rezultātu sasniegšana	76
	Programmas rezultātu sasniegšana	76
	Programmas vispārīgā mērķa un virsmērķa sasniegšana	88
7.2.	Politikas rezultātu sasniegšana	90
7.3.	Programmā īstenoto projektu ilgtspēja	98
8.	SECINĀJUMI	110
9.	IETEIKUMI NVO FONDA PILNVEIDOŠANAI	115
	Programmas stratēģiskā ilgtermiņa attīstība un ieguldījums Pamatnostādnēs “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam” noteikto mērķu sasniegšanā	115
	Projektu pieteicēju loka paplašināšana	116
	Projektu vērtēšana un administrēšana	117
10.	PIELIKUMI	118
10.1.	Labās prakses piemēri	118
	Biedrība "Ascendum"	118
	Biedrība “Bona fide Latvia”	119
	Nodibinājums „Latvijas Dabas fonds”	119
	Biedrība “Sabiedrība par atklātību – Delna”	120
	Biedrība „Eiropas Latviešu apvienība”	121
	Biedrība „Izglītības attīstības centrs”	122

Latvijas peldēšanas federācija.....	122
Biedrība „Centrs MARTA”.....	123
BIEDRĪBA "NEXT".....	124
Biedrība „Dzīvības koks”.....	124
Nodibinājums “Palīdzēsim”.....	125
Biedrība „Papardes zieds”.....	125
Biedrība „Pierīgas partnerība”.....	126
Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”.....	127
Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija.....	128
Biedrība “Veselības projekti Latvijai”.....	128
10.2. NVO sektoram pieejamie finanšu instrumenti.....	129
Finansējums, kas pieejams pilsoniskās sabiedrības un demokrātijas stiprināšanai.....	130
Finansējums nozaru griezumā.....	134
Citi finanšu avoti.....	136
10.3. Pētījuma anotācija.....	138

1. IEVADS

Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” (turpmāk – NVO fonds) izveides priekšvēsture saistās ar arvien pieaugošo nevalstiskā sektora lomu demokrātijas procesu attīstībā un iesaisti visos publiskās pārvaldes līmeņos. Tieši caur nevalstiskajām organizācijām (turpmāk – NVO) sabiedrība var līdzdarboties un iesaistīties tai aktuālo jautājumu risināšanā.

Latvijas Republikas Kultūras ministrijai (turpmāk – KM) un Sabiedrības integrācijas fondam (turpmāk – SIF) uzņemoties atbildību, pilsoniskās sabiedrības ilgtspējības attīstības stiprināšanai un NVO darbības atbalstam tika izveidota atsevišķa valsts budžeta programma “NVO fonds”, kas darbību uzsāka 2016. gadā. Katru gadu tiek izsludināts atklāts konkurss, kurā var piedalīties biedrības un nodibinājumi, kas darbojas sabiedrības interesēs, veicinot pilsonisko līdzdalību, sabiedrības interešu aizstāvību un demokrātiju.

Pētījumu “Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana” pēc SIF pasūtījuma (iepirkuma id.nr. SIF 2020/7) izstrādāja personu apvienība Latvijas Kultūras akadēmija un SIA “Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija” 2020. gada septembrī-decembrī.

Pētījuma mērķis bija noteikt Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības rezultātus no 2016. gada līdz 2020. gadam un to ieguldījumu programmas virsmērķa sasniegšanā – stiprināt pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību Latvijā.

Piecos gados 153 organizācijas īstenojušas kopumā 254 projektus, noslēgti līgumi par projektu īstenošanu kopumā 2 997 582,83 EUR apmērā. Izvērtējumā tiek sniegts plašs un detalizēts pārskats par ieguldījumu daudzveidību, sasniegtajām mērķgrupām, projektu tematiskajām jomām un īstenojamajām aktivitātēm, kā arī ilgtspēju. Tādējādi tiek sniegts NVO fonda darbības izvērtējums par tā pirmajiem pieciem darbības gadiem (no 2016. līdz 2020. gadam).

2. IZVĒRTĒJUMA METODOLOĢIJA

Izvērtējums īstenots saskaņā ar novērtējuma pētījuma dizainu, kas paredz plānoto mērķu un rezultātu sasniegšanas atbilstības, efektivitātes un ilgtspējas noteikšanu. Pētījuma projekta metodoloģija balstījās jaukta tipa pētniecības metožu izmantošanā un kombinēšanā (sistēmiskā pieeja), paredzot datu un informācijas ieguvī kā ar kvalitatīvās, tā kvantitatīvās pētniecības pieejām. Abu šo pieeju kombinācija dod iespēju pētījuma tēmas analizēt, no vienas puses, statistiskā aspektā (konkrēti rādītāji, konkrēti dati, konkrēti statistiskie raksturojumi), un, no otras puses, padziļināti analizēt iesaistīto mērķgrupu un ekspertu vērtējumus, viedokļus un ieteikumus. Šāda sinerģiska pieeja (triangulācija) nodrošināja plašu analītisko bāzi secinājumu un ieteikumu izstrādei.

Pētījuma saturam ir trīs tematiskie pamata aspekti:

1. Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” (turpmāk – Programmas “NVO fonds”) darbības rezultātu apraksts un analīze.
2. Programmas “NVO fonds” darbības ieguldījums plānošanas dokumentos noteikto mērķu sasniegšanā (programmas rezultāti, politikas rezultāti).
3. Potenciāls un ieteikumi NVO ieguldījuma efektivizēšanai un palielināšanai “Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plānā 2021.-2027.gadam” definēto mērķu sasniegšanā.

Papildus tika apzināta un analizēta arī kontekstuāla informācija par iedzīvotāju pilsonisko apziņu un līdzdalību, NVO sektora attīstību, tai skaitā finansējuma pieejamības aspektā.

Izvērtējuma datu apkopošanai un ieguvei tika īstenotas vairākas pētnieciskās aktivitātes.

Pirmkārt, tika īstenota plaša dokumentu analīze, apkopojot un analizējot programmas “NVO fonds” darbību tieši un netieši definējošo dokumentu saturu. Šī informācija kalpoja, no vienas puses, kā izvērtējuma tematiskais konteksts, un, no otras puses, noteica izvērtējuma metodikas izvēli un izmantoto metožu un analītisko aspektu atlasī.

Otrkārt, tika izveidota 2016.-2020.g. periodā pieteikto un atbalstu guvušo (īstenoto) projektu datu bāze. Datu bāzē pēc tam tika veikta projektu noslēguma pārskatu satura analīze divos aspektos. (1) Tika apkopota informācija par projektu tēmām, projektos īstenotajām aktivitātēm, projektos sasniegtajām mērķgrupām, projektos īstenoto sadarbību, kā arī projektu norises vietām. Šie dati tika izmantoti programmas darbības rezultātu pārskata izstrādei. (2) Tika noteikts projektu ieguldījums programmas un politikas rezultātu sasniegšanā. Lai to noteiktu, tika pielietota Delfi ekspertu paneļa metode. Projekti pēc nejaušības principa tika sadalīti starp ekspertiem-pētniekiem, un katrs veica sev piekritīgo projektu noslēguma pārskatu satura analīzi, katram projektam piešķirot vērtējumu 10-punktu skalā par to, cik būtiska ir konkrētā projekta ietekme un ieguldījums uz katru konkrēto no programmas 10 rezultātiem un politikas 7 rezultātiem. Tā rezultātā tika iegūts vērtējums divos aspektos: (1) projektam ir/nav ietekmes uz konkrētajiem rezultātiem, (2) cik izteikta jeb būtiska

ir ietekme (vērtējums 10-punktu skalā, kur 0 nozīmē, ka ietekmes nav nemaz, bet 10, ka ietekme ir ļoti būtiska). Šie piešķirtie vērtējumi tika tālāk izmantoti, lai novērtētu projektu ieguldījumu programmas un politikas rezultātu sasniegšanā. Detalizētāks izklāsts par vērtēšanas procesu un pieeju sniegts 7.nodaļā.

Treškārt, tika īstenota NVO sektora aptauja, lai iegūtu biedrību un nodibinājumu vērtējumus par pilsoniskās sabiedrības attīstības un NVO sektora attīstības izaicinājumiem un esošo situāciju, kā arī vērtējumu par programmas “NVO fonds” nozīmi un pieejamību. Aptaujā tika sasniegta 1055 respondentu izlase, tai skaitā 321 projektu iesniedzēji (75% no visiem). Īstenotās aptaujas sagatavošanas process detalizētāks apskatīts 6.1.nodaļā, kur tas skatīts programmas “NVO fonds” potenciālās mērķgrupas identificēšanas aspektā.

Ceturtkārt, tika īstenotas 20 ekspertu intervijas ar programmas “NVO fonds” projektu vērtēšanā iesaistītajiem ekspertiem. Tas ļāva iegūt padziļinātus vērtējumus un viedokļus par programmā iesniegto projektu kvalitāti, kā arī programmas stratēģisko tvērumu un ilgtspēju.

Piektkārt, tika izstrādāti apraksti labās prakses piemēriem. Sabiedrības integrācijas fonda atlasītie projekti tika papildus analizēti, lai sagatavotu īsu pārskatu par konkrētajām organizācijām un to programmas ietvaros īstenotajām aktivitātēm. Papildus tika veiktas arī individuālas padziļinātas intervijas ar katras atlasītās organizācijas pārstāvjiem. Kopumā sagatavoti 16 organizāciju darbības un īstenoto aktivitāšu labās prakses piemēri, kas parāda programmas ietvaros atbalstīto projektu daudzpusību. Labās prakses piemēri pievienoti ziņojuma pielikumā.

Sestkārt, tika apkopota uz izvērtējuma brīdi pieejamā informācija par NVO sektoram pieejamajiem finanšu instrumentiem 2021.-2025.g. laika posmā. Arī šī informācija pievienota ziņojuma pielikumā.

Šajā ziņojumā iekļauta visa apkopotā informācija un dati, sniedzot daudzpusīgu analīzi un definējot būtiskākos secinājumus un ieteikumus.

3. KOPSAVILKUMS

3.1. Izvērtējuma konteksts

Pētījumu “Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana” pēc Sabiedrības integrācijas fonda (SIF) pasūtījuma īstenoja personu apvienība Latvijas Kultūras akadēmija un SIA “Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”.

Pētījuma mērķis: noteikt Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības rezultātus no 2016. gada līdz 2020. gadam un to ieguldījumu programmas virsmērķa – stiprināt pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību Latvijā – sasniegšanā. Pētījums aptver, pirmkārt, valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības rezultātu aprakstu un analīzi; otrkārt, programmas “NVO fonds” darbības ieguldījumu plānošanas dokumentos noteikto mērķu sasniegšanā; treškārt, NVO potenciāla novērtējumu un ieteikumus NVO ieguldījuma efektīvizēšanai un palielināšanai “Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plānā 2021.–2027.gadam” definēto mērķu sasniegšanā.

Pētījums īstenots saskaņā ar novērtējuma pētījuma dizainu, kas piemērots gala novērtējuma sniegšanai un paredz plānoto mērķu un rezultātu sasniegšanas atbilstības, efektivitātes un ilgtspējas noteikšanu. Izvērtējumam nepieciešamo datu ieguves un analīzes **metodoloģija** balstīta jauktu metožu (kvantitatīvo un kvalitatīvo) izmantošanā un kombinēšanā, ar mērķi pārbaudīt (**triangulēt**) datus, uz kuriem tiek balstīti izvērtējuma secinājumi. Datu ieguvei izmantota kvantitatīvā **satūra analīze** (avots: projektu noslēguma pārskati, LURSOFT datu bāze); kvalitatīvā **satūra analīze** (avots: plānošanas dokumenti), kvantitatīvā datu ieguves metode **aptauja** (datu ieguves tehnika – elektroniskā aptauja), kvalitatīvā datu ieguves metode – **Delfi ekspertu panelis, gadījumu studijas** (īstenoto projektu labās prakses piemēri).

Izvērtējuma priekšmets ir **valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds”** (NVO fonds), kura izveides priekšvēsture saistās ar arvien pieaugošo nevalstiskā sektora lomu demokrātijas procesu attīstībā un iesaisti visos lēmumu pieņemšanas līmeņos. Dalība nevalstiskajās organizācijās (NVO) ir nozīmīgākais institucionālais ietvars, kas ļauj sabiedrībai pašorganizēties un iesaistīties tai aktuālo jautājumu risināšanā. NVO fonds tika izveidots 2016. gadā; tā darbību pamato vairāki attīstības plānošanas dokumenti. Līdz 2018. gadam tā darbība balstīta NVO fonda darbības stratēģijā¹ (Stratēģija), kas pakārtota “Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņem 2012.–2018. gadam”² (turpmāk – NIPSIPP 2012.–2018.), kas cita starpā akcentēja pilsoniskās sabiedrības nozīmi. Tālāk nepieciešamība stiprināt pilsonisko sabiedrību tika noteikta “Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plānā 2019.–

¹ Pamatojoties uz MK rīkojumu, SIF izstrādāja nevalstisko organizāciju fonda (turpmāk – NVO fonds) darbības stratēģiju līdz 2018. gadam, kas tika saskaņota ar Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomi un Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomi un apstiprināta ar SIF padomes 21.09.2016. lēmumu (prot. Nr.99, 4.4.§).

² Ministru kabineta 2011.gada 20.oktobra rīkojums Nr.542 (prot. Nr.58, 21.§)

2020. gadam”³, kas uzskatāms par pārejas perioda plānu, kam jānodrošina politikas nepārtrauktība un pēctecība līdz jauna Nacionālās attīstības plāna perioda sākumam 2021. gadā, un vadlīniju dokumentu NVO fonda darbībai pārejas periodā 2019.–2020. gadā. **Fonda mērķis** ir veicināt iedzīvotāju līdzdalību un sadarbību sabiedriskajos procesos, uzlabot iedzīvotāju dzīves kvalitāti un stiprināt demokrātiju un pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību Latvijā. **Fonda uzdevums** – finansiāli atbalstot pilsoniskās sabiedrības aktivitātes, nodrošināt demokrātisku valsts pārvaldību un plašākas sabiedrības iesaisti sabiedrībai svarīgu jautājumu risināšanā, tādējādi nodrošinot kvalitatīvu un sabiedrības interesēm atbilstošu lēmumu pieņemšanu un pakalpojumu sniegšanu. Katru gadu tiek izsludināts **atklāts konkurss** saskaņā ar Stratēģiskās plānošanas komitejas noteiktajiem aktuālajiem **darbības virzieniem** – izvērtējuma periodā no 2016. līdz 2020. gadam katru gadu lielākais finansējums novirzīts darbības virzienam “NVO darbības stiprināšana” (63% no kopējā plānotā finansējuma (2016.–2017. gadā) līdz 80% (2018.–2019. gadā)). Ik gadu atbalstīti arī projekti darbības virzienā “NVO interešu aizstāvības stiprināšana”. Atsevišķos gados finansējums piešķirts projektiem darbības virzienā “Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm” (2016.–2017.; 2020.) un “NVO savstarpējas sadarbības stiprināšana” (2020.). Fonds tiek **finansēts** no valsts budžeta līdzekļiem, kopš izveides 2016. gadā, kad tika piešķirti 400 000 eiro, tā finansējums 2020. gadā ir palielinājies 2,7 reizes līdz 1 097 000 eiro. Fondu **administrē** publisks nodibinājums – SIF. SIF atrodas Ministru prezidenta institucionālā pārraudzībā un kultūras ministra funkcionālā pārraudzībā. NVO fonda darbību īsteno SIF struktūrvienība. **Fonda finansējuma saņēmēji** – Latvijas Republikā reģistrētas biedrības un nodibinājumi, kas darbojas sabiedrības interesēs, veicinot pilsonisko līdzdalību, sabiedrības interešu aizstāvību un demokrātiju.

3.2. Galvenie izvērtējuma secinājumi

Par novērtējuma metodoloģiskajiem principiem

“NVO fonda” ietekmes novērtējumu būtiski ietekmēja saistīto plānošanas dokumentu izstrādes dinamika periodā 2016.–2020. gadā (attīstības plānošanas dokumenti nacionālā līmenī, sabiedrības integrācijas politika, SIF stratēģiskās plānošanas dokumenti, NVO fonda stratēģisko mērķu dinamika), kas lika atbilstības novērtējumu zināmā mērā reducēt uz 2020. gada programmas mērķiem. Izvērtējuma periodā ir bijusi mainīga un daudzpakāpju mērķu un prioritāšu sistēma: atsevišķos gados ir formulēts NVO fonda vispārīgais mērķis (2019.–2020.), mērķis (2016.–2020.), prioritārās jomas (2018.–2020.), darbības virzieni (2016.–2020.) un programmas rezultāti (2017.–2020.). Tas apgrūtinā mērķtiecīgu projektu orientāciju uz mērķa sasniegšanu un šādu ieguldījumu novērtēšanu. Vienlaikus iegūtie viedokļi rosina diskusiju par vienotas izpratnes veidošanu par to, kas ir pilsoniskā sabiedrība un kādas aktivitātes veicina tās ilgtspējīgu attīstību.

³ Ministru kabineta 2018. gada 18. jūlija rīkojums Nr. 345 (prot. Nr. 33, 49. §)

NVO fonda loma pilsoniskās līdzdalības veicināšanā

NVO fonds ir vērst uz demokrātiskas sabiedrības attīstībai stratēģiski nozīmīgu jautājumu risināšanu – pilsoniskās sabiedrības attīstīšanu, pilsoniskās līdzdalības veidošanu, izpratnes veicināšanu par to. Dažādi sabiedrības līdzdalības mērījumi, kā arī pētījumā iegūtais NVO organizāciju pārstāvju viedoklis liecina, ka Latvijā kopumā ir ļoti zems iedzīvotāju pilsoniskās iesaistes līmenis. NVO pārstāvju skatījumā iedzīvotāju zemā līdzdalība vairāk saistāma ar brīvprātīgā darba un pilsonisko aktivitāšu zemo izpratni un atbalstu sabiedrībā, nevis ar kādiem praktiskiem ierobežojumiem.

Programmas ietvaros īstenotie projekti ar katru gadu kļūst arvien vairāk vērsti uz tiešu ietekmi uz pilsonisko līdzdalību, iekļaujot iedzīvotājus aktivitātēs vai īstenojot aktivitātes, kas netieši veicina iedzīvotāju līdzdalību. Būtiski, ka projekti kļūst iesaistošāki, praktiskāki. Pirmajos fonda darbības gados bija vairāk projektu, kas aktivitātes veic organizāciju iekšienē, nesasniedzot tik plašu ārējo ietekmi. Ar katru gadu palielinās projektu skaits, kas nodrošina praktisku iedzīvotāju iesaisti – caur iedzīvotāju līdzdalības aktivizēšanu NVO fondam ir tieša ietekme uz pilsoniskās sabiedrības veicināšanu.

Turpmākajos gados NVO fondam būtu pastiprināta uzmanība jāpievērš tādām aktivitātēm, kas sekmē iedzīvotāju sadarbību, savstarpējo uzticēšanos, kopīgu darbošanos, proti, sociālā kapitāla audzēšanu. Tāpat iezīmējas nepieciešamība atbalstīt mazākumtautību integrāciju – jo ir nepieciešama mazākumtautību iedzīvotāju iekļaušana nacionālo vērtību un simbolu garīgajā un fiziskajā telpā.

NVO fonda unikālā loma nevalstiskā sektora attīstībā

Novērtējuma ietvaros veiktā analīze liecina, ka NVO fonds tā mērķu un ieguldījumu kontekstā ir unikāls Latvijas mērogā. Fondam ir pieaugoša loma Latvijas nevalstiskā sektora attīstībā, tas raksturojams kā mērķtiecīgs atbalsts NVO kapacitātes stiprināšanai.

Vienlaikus – iegūti vairāki argumenti, kas aktualizē nepieciešamību šo kapacitāti arvien stiprināt. NVO sektora pārstāvji norāda uz būtiskākajiem šķēršļiem sektora attīstībai Latvijā: liela birokrātija projektu konkursos (54% no visām organizācijām), nepietiekams finansējums (52%), neregulārs finansējums (47%), kā arī zema iedzīvotāju interese un līdzdalība (46%). Šīs atbildes lielā mērā liecina par "apburto loku" – ja sektoram nav pieejams finansējums un nav iespējams veidot regulāru darbību, organizācijām nav resursu iedzīvotāju līdzdalības sekmēšanai. Jāuzsver arī, ka kopumā 20% organizāciju norādījušas – to darbiniekiem ir nepietiekamas kompetences un prasmes. Tas liecina, ka ne tikai finansiālam atbalstam, bet arī personāla kapacitātes celšanai ir būtiska nozīme sektora turpmākā attīstībā.

Tas apliecina NVO fonda mērķa aktualitāti pilsoniskās sabiedrības attīstības kontekstā un nepieciešamību sniegt atbalstu NVO sektora kapacitātes stiprināšanai un prasmju attīstīšanai.

NVO fonda ieguldījumu iekļaujošais raksturs un diversitāte

Laika posmā no 2016. gada līdz 2020. gadam NVO fonda darbība ir nodrošinājusi to, ka ir palielinājies gan NVO skaits, gan aktivitāšu veidi, kas ir saņēmuši finansiālo atbalstu.

- Kopumā atbalstīti 153 organizāciju 254 projekti (apmēram 20% no programmas mērķgrupai atbilstošā NVO sektora).
- Pēdējo trīs gadu laikā atbalstīto unikālo organizāciju skaits ir pakāpeniski un būtiski pieaudzis – ja 2018. gadā tika atbalstīti 31 organizācijas projekti, tad 2019. gadā 48 un 2020. gadā jau 70. Tas nozīmē, ka finanšu instruments ir pieejams arvien plašākam NVO lokam, apliecinot NVO fonda darbības atvērtību un netiešā veidā sekmējot NVO konkurētspēju finansējuma apguvē.
- Finansējums piešķirts ļoti dažādām aktivitātēm, dažādām tematikām, dažādām mērķgrupām. Ietekme ir plaša, tā nav sašaurināta tikai dažās tēmās vai mērķgrupās.
- Atbalstītas primāri ir ilgtspējīgās organizācijas – tās, kuras darbojas regulāri, kuras savu darbību plāno vismaz vidējā termiņā, kurām ir liela iepriekšēja pieredze projektu īstenošanā.
- Atbalsts ir plašs arī ģeogrāfiski – kā nacionālā, tā reģionālā un vietējā līmenī.
- Ik gadu tiek atbalstīti tādu tēmu projekti, kādi iepriekš nav īstenoti. Tādējādi ik gadu tiek paplašināts programmas ieguldījums arvien jaunu jomu pilsoniskās aktivitātes veicināšanā.

Ieguldījumi programmas rezultātu sasniegšanā – ar pieaugošu tendenci

NVO fonda ieguldījums izvērtējuma periodā ir pieaugošs, pozitīvas tendences vērojamas ieguldījumos politikas rezultātu, programmas mērķu un plānoto rezultātu sasniegšanā. Arī programmas vadības aspekti konsekventi uzlabojušies: skaidrāka komunikācija, vienkāršāka pieteikšanās procedūra.

Secināts, ka galvenie sasniegtie programmas rezultāti atbilst finansiālajiem ieguldījumiem un projektu skaitam konkrētos darbības virzienos – projektu pieteikumi darbības virzienā “NVO darbības stiprināšana” piecos gados ir saņēmuši lielāko finansiālo atbalstu, atbilstošs ir sasniegtais projektu ieguldījums visaugstāk novērtētajos programmas rezultātos – NVO kapacitātes un veiktspējas veicināšanā, tostarp Latvijas reģionos (98% īstenoto projektu), kā arī uzticēšanās nevalstiskajam sektoram (93%).

Definējot jaunus programmatiskos uzstādījumus projektu iesniedzējiem, tika sasniegts pieaugošs ieguldījums piederības sajūtas Latvijai veicināšanā: ja 2016. gadā 83% projektu ir veicinājuši piederības sajūtu Latvijai, tad 2020. gadā – jau 99% projektu.

Programmas mērķa sasniegšanas novērtējums

Vērtējumi rāda, ka pēdējo piecu gadu periodā kopumā īstenoto projektu ieguldījums programmas vispārīgā mērķa sasniegšanā (stiprināt pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību un demokrātiju Latvijā) vērtējams vidēji ar 6,3 punktiem 10 punktu skalā. Tai pat laikā jāuzsver, ka projektu ieguldījums vispārīgā mērķa sasniegšanā ik gadus ir pieaudzis – 2016. gadā tas vērtēts tikai ar 5,1 punktu, kamēr turpmākajos gados pieaudzis

līdz 6,9 punktiem 2018. un 2020. gadā. Tas liecina, ka NVO fonda projektu konkurss ik gadu ir pilnveidots, lai atbalstītie projekti būtu tādi, kas primāri vērsti uz pilsoniskās sabiedrības ilgtspēju. Tai pat laikā jānorāda arī – tā kā īstenotie projekti ir īstermiņa projekti un iekļauj laikā terminētas un arī apjomā ierobežotas aktivitātes, to ietekme bieži ir šaura un vērsta uz kādu konkrētu problemātiku, nevis pilsonisko sabiedrību kopumā. Minētais liek aktualizēt diskusiju par programmas virsmērķa formulējuma atbilstību NVO fonda darbības pamatprincipiem (fonda finansējuma un projektu mērogs u.tml.), jo fonda atbalstītās aktivitātes pēc to mēroga un ietekmes tvēruma ir attiecināmas, kaut neviendabīgas.

Politikas rezultātu sasniegšanas novērtējums

NVO fonda darbība ir pakārtota nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikai. Vērtējot projektu ietekmi uz politikas rezultātu sasniegšanu pēdējo piecu gadu laikā, novērojams, ka to ietekme uzrāda pieaugošu tendenci. Kopumā iegūtie dati liecina, ka NVO fonda darbība ik gadu ir precizēta, lai īstenotie projekti būtu vērsti primāri uz pilsoniskās sabiedrības stiprināšanu.

Absolūtais vairākums īstenoto projektu ir snieguši ieguldījumu tādu politikas rezultātu sasniegšanā kā: Latvijas iedzīvotāji jūtas piederīgi Latvijai un tic savai spējai ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu, lai veicinātu valsts labklājības un sabiedrības izaugsmi (91% no projektiem), pieaugusi iedzīvotāju iesaistīšanās dažādās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs (88%).

Kopumā jāsecina, ka īstenoto projektu ietekme uz politikas rezultātiem ir mazāka nekā uz programmas rezultātiem. To iespējams skaidrot ar faktu, ka politikas rezultāti ir vispārīgāki un vēl plašāki nekā programmas rezultāti, savukārt projekti ir kā laikā, tā aktivitātēs un budžetā ierobežoti, tādēļ to ietekme uz vispārīgiem un plašiem rezultātiem nav tik būtiska. Tai pat laikā īpaši jāuzsver tas, ka ietekme ir bijusi uz visiem politikas rezultātiem, nevis tikai kādu atsevišķu vai dažiem. To, savukārt, jāvērtē kā būtisku daudzpusīgu NVO fonda projektu ieguldījumu politikas rezultātu sekmēšanā.

Īstermiņa projektu ietekme uz politikas un programmas rezultātu sasniegšanu veidojas kumulatīvi

Programmas mērķi, rezultāti un politikas rezultāti ir definēti plaši, ar ilgtermiņa perspektīvu, to sasniegšanai nepieciešami vairāki gadi un plašs iesaistīto spēlētāju spektrs. Vērtējot projektu ietekmi uz politikas un programmas rezultātu sasniegšanu, kā arī ieguldījumu programmas mērķu sasniegšanā, jāņem vērā, ka NVO fonda finansētie projekti ir īstermiņa (īsāki par vienu gadu), ar konkrētām, fokusētām aktivitātēm, orientēti uz konkrētu mērķgrupu vajadzībām. Īstermiņa projektu ietekme uz politikas un programmas rezultātu sasniegšanu veidojas kumulatīvi, ilgākā laika periodā. Izvērtējumā secināts, ka katram atsevišķajam projektam ietekme uz šiem rezultātiem ir salīdzinoši neliela, lai arī ļoti daudzveidīga, jo viena projekta aktivitātes var nodrošināt ieguldījumu vairāku rezultātu sasniegšanā. Toties kopumā ietekme ir būtiska – piecos no desmit programmas rezultātiem (veicināta NVO kapacitāte un veiktspēja, veicināta uzticēšanās nevalstiskajam sektoram, veicināta

piederības sajūta Latvijai, veicināta sabiedrības aktivitāte un iesaistīšanās sabiedrībai būtisku problēmu risināšanā) ieguldījumu snieguši vairāk nekā 80% no īstenotajiem projektiem. Tāpat arī vairāk nekā 80% no projektiem ir snieguši ieguldījumu piecos no septiņiem politikas rezultātiem. Absolūtais vairākums īstenoto projektu ir snieguši ieguldījumu tādu politikas rezultātu sasniegšanā kā: Latvijas iedzīvotāji jūtas piederīgi Latvijai un tic savai spējai ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu, lai veicinātu valsts labklājības un sabiedrības izaugsmi (91% no projektiem), pieaugusi iedzīvotāju iesaistīšanās dažādās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs (88%). Šie dati liecina par programmas darbības augstu atbilstību un efektivitāti.

Nepietiekams finansējums kvalitatīvu projektu īstenošanai

Projektu iesniegumu vērtēšana notiek trīs kārtās – atbilstības, kvalitātes un administratīvā vērtēšana. Izvērtējumā secināts, ka apmēram 60% no noraidījuma iemesliem (laika posmā no 2016. līdz 2020. gadam) ir nepietiekams finansējums. Tas nozīmē, ka salīdzinoši liels skaits projektu ir pietiekami kvalitatīvi, bet netiek īstenoti finansējuma trūkuma dēļ.

Vienlaikus jāsecina, ka pozitīvu rezultātu sasniegšanu nosaka ne tikai finansējuma palielinājums un manevrēšana ar jaunām prioritātēm. Tam nepieciešams arī mērķgrupas prasmju, kapacitātes un zināšanu pieaugums ilgākā laika posmā (piemēram, interešu aizstāvības jomā).

Mikro un makro projektu loma pilsoniskās sabiedrības attīstībā

Atzīstami vērtējama prakse nošķirt mikro un makro projektu konkursus, kas palīdz gan projektu iesniedzējiem, gan projektu vērtētājiem precīzāk noteikt projekta potenciālo ieguldījumu.

Izpēte liecina, ka maza mēroga projekti veiksmīgāk nodrošina tiešāku un lielāku sabiedrības un tās grupu iesaisti, tādējādi attīsta līdzdalības prakses. Tomēr vienlaikus jāsecina, ka daļa mikro projektu ir orientēti tikai uz savu konkrēto organizāciju. Šiem projektiem nav tiešas ietekmes uz pilsonisko aktivitāti, bet tie vairāk saistās ar nevalstiskā sektora kapacitātes stiprināšanu kopumā.

Savukārt makro projektu iesniedzēji, lielā mērā – interešu aizstāvības organizācijas – nodrošina būtisku ietekmi uz NVO fonda politikas un programmas rezultātu sasniegšanu, kā arī uz politiskās dienaskārtības noteikšanu Latvijā, stiprinot NVO lomu kopumā un nodrošinot sabiedrībai iespējas iesaistīties konsultāciju procesos un ietekmēt politisko lēmumu pieņemšanu un līdzdarboties būtisku jautājumu risināšanā.

NVO fonda loma ir gan sekmēt mazo organizāciju izaugsmi, aktivizējot un ievirzot to darbību tieši pilsoniskās sabiedrības virzienā; gan stiprināt interešu aizstāvības organizāciju ilgtspēju un regulāru iesaisti sabiedrības interešu pārstāvniecībā.

Sasniegto mērķgrupu novērtējums

Kopumā īstenotajos projektos ir identificētas 73 dažādas mērķgrupas. Visā piecu gadu periodā ik gadu ir nedaudz pieaudzis projektu ietvaros aptverto mērķgrupu skaits. Ja 2016. gadā katrs projekts aptvēra vidēji 2,1

mērķgrupu, tad 2020. gadā – jau 2,6 dažādas mērķgrupas. Tas liecina, ka īstenotie projekti kļuvuši daudzpusīgāki aptverto mērķgrupu aspektā.

2016. gadā 79% projektu bijuši vērsti uz konkrētās organizācijas biedriem un darbiniekiem, bet pēdējo trīs gadu laikā šis īpatsvars samazinājies līdz 50%, vienlaikus no 59% līdz 80% pieaugot tādu projektu īpatsvaram, kurās tiešās mērķgrupas ir sabiedrības pārstāvji, nevis organizācijas darbinieki. Tātad – pieaugot tādu projektu īpatsvaram, kur NVO aktivitātes ir vērstas ne tikai uz pašas organizācijas darbības nodrošināšanu, bet uz citām sabiedrības grupām vai kopienām. 2020. gadā būtiski pieaudzis tādu projektu īpatsvars, kuru mērķgrupa ir vietējās kopienas – ja iepriekšējos trīs gados tādu bijis tikai 10% no projektiem, tad 2020. gadā 29%.

Etniskās minoritātes un diaspora – mērķgrupas, uz kurām ir reti vērstas projektu aktivitātes. Turklāt projekti, kuros šīs mērķgrupas ir iekļautas, reti ir vērstas uz integrāciju, biežāk tās ir aktivitātes konkrēto grupu ietvaros.

NVO fonda ietekme uz NVO sektora attīstību – ilgtspēja

Vērtējot īstenoto projektu ietekmi uz projektus īstenojošām NVO, var secināt, ka īstenotajiem projektiem ir ne tikai ietekme uz politikas un programmas rezultātiem, bet arī uz NVO sektoru. NVO sektora aptaujā 69% no respondentiem – programmas projektu īstenojami novērtē, ka īstenotie projekti ir stiprinājuši to kapacitāti, 63% – ka paplašināta organizāciju atpazīstamība, bet 60% norāda, ka radušās jaunas idejas citiem projektiem. Šie un vēl citi ietekmes rādītāji raksturo īstenoto projektu ilgtspēju un plašāk – ietekmi uz NVO sektora attīstību.

Kopumā NVO sektora ilgtspēju pozitīvi ietekmē arī stabils, prognozējams NVO fonda finansējums, skaidrs nolikums, stabilitāte NVO fonda prioritātēs/darbības virzienos, draudzīga komunikācija un skaidrojošs darbs projektu iesniedzējiem un īstenojamiem.

NVO fonda darbības virzienu sinerģija

NVO fonda darbības virzienu sinerģijas analīze liecina, ka jebkuram no darbības virzieniem ir ietekme arī uz jebkuru no pārējiem darbības virzieniem. Piemēram, 74% no projektiem, kas vērsti uz NVO darbības stiprināšanu, vienlaikus ir vērsti arī uz pilsonisko aktivitāšu īstenošanu, 54% – uz interešu aizstāvības stiprināšanu, bet 33% – uz NVO savstarpējo sadarbību. Šie rādītāji lielā mērā liecina, ka darbības virzienu dalījums ir nosacīts un formāls. Neatkarīgi no konkrētā definētā darbības virziena, projektiem vienlaikus ir daudzpusīgas ietekmes arī uz jebkuru citu darbības virzienu.

Tas nozīmē, ka ilgtspēju nodrošina projektu īstenošanas veids un kvalitāte, nevis projektu konkrētās tēmas vai īstenojamās aktivitātes. Tāpat jāuzsver, ka būtiska ir aktivitāšu kompleksitāte – ja projektos iekļautās aktivitātes ir pārdomātas un savstarpēji papildinošas, ir lielāka iespēja, ka projekts kopumā būs ar ilgtermiņa ietekmi.

Projektos īstenoto aktivitāšu novērtējums

Kopumā īstenotajos projektos identificētas 70 dažāda veida aktivitātes. Piecu gadu periodā ik gadu ir pieaudzis projektu ietvaros īstenoto aktivitāšu skaits. Ja 2016. gadā katrs projekts īstenoja vidēji 3,2 aktivitātes, tad 2020.

gadā jau 5,3 aktivitātes. Tātad projekti kļūst plašāki, daudzpusīgāki. Atbilstoši tas veido korelāciju ar ietekmi uz programmas un politikas rezultātiem. Jo plašākas aktivitātes un tiešāka iedzīvotāju iesaiste, jo ietekme kļūst izteiktāka.

Pēdējos trīs gados samazinājies tādu projektu īpatsvars, kuros aktivitātes vērstas uz konkrēto organizāciju un tās darbiniekiem (no 84% 2018. gadā līdz 67% 2020. gadā), bet pieaudzis tādu aktivitāšu īpatsvars, kurās tiešā veidā tiek iesaistīti iedzīvotāji vai īstenoti pasākumi iedzīvotājiem.

Tas liecina, ka īstenoto projektu aktivitātes kļuvušas pilsoniski aktīvākas, tiešā veidā iekļaujot dažādas iedzīvotāju mērķgrupas vai īstenojot tām pasākumus. Vienlaikus netiešā veidā tas sekmē organizāciju darba pārorientēšanu no kolektīva un organizācijas iekšienes uz plašākām, nosacīti ārējām sabiedrības mērķgrupām.

Projektu tematiskā spektra novērtējums

Kopumā 254 īstenotajos projektos identificētas 82 dažādas tēmas. Tēmu dažādība pa gadiem ir mainījusies. 2016. gadā kopumā tika aptvertas 44 dažādas tēmas, pēc tam līdz 2018. gadam tēmu dažādība kritusies līdz 23, bet pēdējo trīs gadu laikā pieaugusi līdz 40 dažādām tēmām 2020. gadā. Tēmu skaits pārsniedz 50% no projektu skaita visos gados. Tas liecina, ka īstenoti tematiski ļoti daudzpusīgi vērsti projekti, nevis īstenoti daudzi projekti par līdzīgām tēmām.

Vidēji vienam projektam ir 1,3 tēmas. Tas nozīmē, ka tikai retos gadījumos projekti ir vērsti uz vairākām tēmām vienlaikus.

2020. gadā pieaudzis arī tādu projektu skaits, kas vērsti uz vietējās kopienas attīstību, brīvprātīgā darba attīstību, jauniešu līdzdalības sekmēšanu.

Starp īstenotajiem projektiem ir daudz tādu, kas ir vērsti uz ļoti specifiskām tēmām, piemēram: palīdzības sniegšana bēgļiem, personu ar retām slimībām interešu aizstāvība, permakultūras attīstība, LGBT interešu aizstāvība, brīvdabas (āra) pedagoģijas popularizēšana, dārzkopības kooperatīvu attīstība, dabas lieguma darbības attīstība u.c. Līdzīgi arī aktivitāšu aspektā – katrā no īstenošanas gadiem novērojamas kādas specifiskas aktivitātes, kas īstenotas tikai vienu gadu (politikas plānošanas dokumenta izstrāde vietējā līmenī, konsultatīvās padomes izveide, intervijas, veloorientēšanās sacensības, organizācijas komunikācijas audits; brīvprātīgais darbs sociālo pakalpojumu jomā, sociālo pakalpojumu sniegšana, izglītības iestādes izveidošana, dibināšana, ārpusģimenes aprūpes nodrošināšana). Ieteicams diskutēt, lai konkretizētu izpratni par to, kāda mēroga aktivitātes veicina pilsoniskās sabiedrības attīstību.

NVO fonda darbības nesasniegtā mērķauditorija

Informētība par NVO fonda darbību tajā NVO sektora daļā, kas nav snieguši projektus, ir ļoti zema. Pēdējo trīs gadu laikā gan tā ir pieaugusi, bet vairākums organizāciju tomēr vērtē, ka ir maz informētas par programmu.

71% organizāciju apgalvojušas, ka būtu ieinteresētas iesniegt projektus programmā turpmāk, tai skaitā 62% organizāciju, kas līdz šim nav iesniegušas nevienu projekta pieteikumu, būtu ieinteresētas to darīt turpmāk. Bet – programmā projektus nekad neiesniegušo organizāciju vidū par programmu informēto īpatsvars ir tikai 7%, kamēr 81% apgalvo, ka ir vāji informēti, tai skaitā 45%, ka nav nemaz informēti. Šie dati liecina, ka potenciālo projektu pieteicēju aktivizēšanai izšķirošas ir atbilstošas informēšanas aktivitātes.

3.3. Būtiskākie ieteikumi

- » Izvērtējumā secināts, ka, lai arī kopumā programma sniedz būtisku un nepastarpinātu ieguldījumu politikas rezultātu sasniegšanā, tomēr, lai palielinātu un fokusētu ieguldījumu, nepieciešams (1) paplašināt programmas mērķgrupu, (2) izskatīt iespēju sniegt atbalstu projektu realizācijai garākā termiņā, (3) pievērst lielāku uzmanību iedzīvotājus iesaistošām, uz tiešu līdzdalību vērstām aktivitātēm; (4) stiprināt mazākumtautību lomu projektos; (5) noteikt izmērāmus programmas sasniedzamos rezultātus.
- » Turpmākajos gados NVO fondam būtu pastiprināta uzmanība jāpievērš iekļaujošām aktivitātēm, kas sekmē iedzīvotāju sadarbību, savstarpējo uzticēšanos, kopīgu darbošanos (sociālā kapitāla audzēšanu). Tāpat iezīmējam nepieciešamību atbalstīt mazākumtautību integrāciju – jo ir nepieciešama mazākumtautību iedzīvotāju iekļaušana nacionālo vērtību un simbolu garīgajā un fiziskajā telpā.
- » Veidot skaidru NVO fonda stratēģisko fokusu, precizējot mērķgrupu: NVO fonda potenciālā mērķauditorija pašlaik ir plašāka nekā to definē nolikums, jo atbilst tikai organizāciju pieredze, nevis aktivitāšu pieredze (vai būtiska ir organizāciju kopējā darbība pilsoniskā sabiedrībā, vai iecerētās aktivitātes, neatkarīgi no iepriekšējās pieredzes).
- » Sniegt informatīvu atbalstu projektu iesniedzējiem un īstenotājiem, veicināt kvalitatīvāku projektu sagatavošanu (semināri, apmācības, informatīvie materiāli). Īpašu uzmanību pievērst informācijai par pētījumos balstītu projekta pamatojuma veidošanu, efektīva un daudzpusīga komunikācijas plāna izstrādi, projekta iesniedzēju izpratnes par savu darbu plašākā sabiedriskā kontekstā veidošanu.
- » Veidot vienotu izpratni projektu vērtēšanā iesaistīto personu starpā, iesaistot ekspertus visos posmos – nolikuma sagatavošanas līdz lēmumam par finansējuma piešķiršanu konkrētiem projektiem.
- » Sabalansēt mikro un makro projektiem piešķiramo finansējuma apjomu. Monitorēt neatbalstīto projektu (finansējuma trūkuma dēļ) proporcijas dažādos tematiskajos virzienos un grupās (mikro-makro), pēc vajadzības mainot šīs proporcijas.

4. IEDZĪVOTĀJU PILSONISKĀ LĪDZDALĪBA UN NVO SEKTORA ATTĪSTĪBA: RAKSTUROJUMS

Veidojoties NVO fondam 2015.–2016. gadā (pamatojoties uz Valdības rīcības plānu⁴ un Konceptuālo ziņojumu "Par valsts finansēta nevalstisko organizāciju fonda izveidi"⁵), jau no pašiem pirmsākumiem tika **aktualizēta tēma par pilsonisko sabiedrību un tās attīstību** – nodrošinot iedzīvotāju līdzdalību un veicinot biedrību un nodibinājumu iesaisti, tām pārstāvējot iedzīvotājus, lai pilnveidotu demokrātijas procesus visos publiskās pārvaldes līmeņos. Atbilstoši kā **NVO fonda mērķis** tika izvirzīts: **“veicināt iedzīvotāju līdzdalību un sadarbību sabiedriskajos procesos, uzlabot iedzīvotāju dzīves kvalitāti un stiprināt demokrātiju un pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību Latvijā”**. Līdz ar to, pirms detalizēti analizēt programmas projektus, sasniegtos rezultātus un ietekmi, būtiski analizēt to, kas ir NVO fonda izveides pamatā un saprast kontekstu, kādā tas darbojas – īsumā raksturosim pilsoniskās līdzdalības un NVO sektora attīstību Latvijā.

4.1. Iedzīvotāju pilsoniskā apziņa un līdzdalība

Iedzīvotāju pilsoniskās līdzdalības aktivitātes ir viens no veidiem, kā iedzīvotāji var pavadīt savu brīvo laiku. Tādēļ pilnīgākam raksturojumam ir vērts šādas aktivitātes skatīt kopējā iedzīvotāju brīvā laika aktivitāšu kontekstā. Šādu raksturojumu iespējams gūt Kultūras ministrijas regulāri veiktajā pētījumā par Latvijas iedzīvotāju kultūras patēriņu un līdzdalību⁶. 2018. un 2020. gadā šī pētījuma ietvaros atsevišķi analizētas arī iedzīvotāju brīvā laika aktivitātes, tai skaitā pilsoniskā līdzdalība. Kopumā šie dati liecina, ka 8% Latvijas iedzīvotāju ir iesaistīti dažādām amatiermākslas aktivitātēs, 23% – citās kultūras aktivitātēs, bet 41% – citās sabiedriskās un personīgās izaugsmes aktivitātēs. **Pilsoniskās līdzdalības aspektā visbiežākā iedzīvotāju aktivitāte ir dalība vides sakopšanas talkās** (2018. gadā to bija darījuši **26%**, bet 2020. gadā 15% iedzīvotāju⁷), kā arī **naudas ziedošana labdarībai** (2018.g. **25%**, 2020.g. 12%). Citās pilsoniskās līdzdalības aktivitātēs piedalās pavisam neliels iedzīvotāju īpatsvars – **brīvprātīgo darbu veikuši 6%-8%** iedzīvotāju, **vietējās kopienas aktivitātēs piedalās 5%**, **nevalstisko organizāciju darbā 2%-3%**⁸, politiskajās partijās

⁴ Ministru kabineta 2014. gada 7. aprīļa rīkojums Nr.151 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai" 2.pielikumā apstiprinātā Valdības rīcības plāna Deklarācijas par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai 128.3.pasākumā noteikto uzdevumu, kas zaudēja spēku ar Ministru kabineta 2015.gada 16.februāra rīkojuma Nr.78 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai" pielikumā apstiprināto Valdības rīcības plāna 136.1.pasākumā noteikto uzdevumu.

⁵ Ministru kabineta 2015. gada 16. decembra rīkojums Nr.792 (prot.Nr.64, 41.§).

⁶ Pētījumi pieejami: <https://www.km.gov.lv/lv/kultura/kultura-timekli/informativi-materiali/petijumi#gsc.tab=0>

⁷ 2020.gada rādītājus būtiski ietekmējusi Covid-19 radītā situācija, tādēļ tos nevar uzskatīt par pilnvērtīgu iedzīvotāju līdzdalības raksturojumu, kam drīzāk izmantojami 2018.gada rādītāji.

⁸ 2018. gadā pēc Kultūras ministrijas pasūtījuma īstenotajā pētījumā "NVO sektors Latvijā – priekšstati, dalība" (pieejams:

<https://www.km.gov.lv/uploads/ckeditor/files/NVO-12.2018.pdf>) secināts, ka kopumā 10% iedzīvotāju ir iesaistījušies kādā no nevalstiskajām organizācijām. Šis rādītājs ir būtiski augstāks, nekā kultūras patēriņa pētījumā identificētais. Iespējams, to var skaidrot ar atšķirīgo jautājuma formulējumu – NVO pētījumā iedzīvotājiem tika vaicāts, vai viņi ir iesaistījušies kādā NVO, kamēr kultūras patēriņa pētījumā – vai ir piedalījušies NVO darbā. Līdz ar to 10% rādītājs visdrīzāk uzrāda kopējo NVO formāli iesaistīto iedzīvotāju īpatsvaru, bet 2%-3% – to īpatsvaru, kuri ir aktīvi un regulāri dalībnieki.

1%. Kopumā tas rāda ļoti zemu iedzīvotāju pilsoniskās iesaistes līmeni. Tas apliecina programmas mērķa aktualitāti pilsoniskās sabiedrības attīstības kontekstā. Īpaši tādēļ, ka dati rāda – **iedzīvotāji izteikti biežāk izvēlas pasīvu pilsonisko līdzdalību** (piemēram, ziedojot labdarībai naudu), nevis aktīvu līdzdarbošanos (piedaloties NVO darbā, iesaistoties brīvprātīgajā darbā vairāk nekā tikai vides sakopšanas talkās).

Grafiks 1. Latvijas iedzīvotāju sabiedriskā un kultūras līdzdalība (%)

Datu avots: Kultūras patēriņa un līdzdalības ietekmes pētījums, Kultūras ministrija, Personu apvienība, ko veido Latvijas Kultūras akadēmija, SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija” un SIA „SKDS”, 2020; pieejams:

<https://www.km.gov.lv/lv/kultura/kultura-timekli/informativi-materiali/petijumi#gsc.tab=0>

	2020	2018
AMATIERMĀKSLA	8	10
Dziedu korī	3	5
Piedalos tautas deju kolektīvā	3	2
Piedalos amatierteātrī	1	2
Piedalos vokālajā ansambļī	1	1
Piedalos etnogrāfiskajā ansambļī, folkloras kopā	1	0,5
Piedalos tautas mūzikas kolektīvā	0,4	0,4
Piedalos tautas lietišķās mākslas kolektīvā	0,3	0,4
Piedalos pūtēju orķestrī	0,1	0,3
CITAS KULTŪRAS AKTIVITĀTES	23	28
Nodarbojos ar amatniecību, rokdarbiem	10	12
Nodarbojos ar fotografēšanu vai filmēšanu	9	13
Veicu radošu darbu ar datoru (mājas lapu izveide, dizaina veidošana, zīmēšana u.tml.)	5	3
Spēlēju kādu mūzikas instrumentu	4	4
Nodarbojos ar vizuālo mākslu (gleznoju, zīmēju u.tml.)	4	4
Rakstu dzeju, stāstus u.tml.	1	2
Piedalos moderno, mūsdienu deju kolektīvā	1	1
Piedalos mūzikas grupā	1	1
Esmu DJ (dīdžejs), radu mūziku datorā	1	0,4
CITAS AKTIVITĀTES	41	55
Piedalos vides sakopšanas talkās	15	26
Piedalos sporta, aktīvās atpūtas aktivitātēs	13	17
Ziedoju naudu labdarībai	12	25
Papildinu zināšanas un prasmes kursus, semināros, apmācībās	12	14
Apmeklēju interešu pulciņus, grupas, klubus	7	8
Piedalos labdarības aktivitātēs	7	9
Veicu brīvprātīgo darbu	6	8
Piedalos vietējās kopienas aktivitātēs	5	5
Piedalos nevalstisko organizāciju darbā	2	3
Ziedoju naudu dažādiem projektiem (pūļa finansējums)	2	4
Piedalos politisko partiju darbā	1	0,4
Darbojos radošo industriju jomā, start-up kustībā	1	1

Iedzīvotāju pilsonisko apziņu kopumā raksturo dati, kas apkopoti Kultūras ministrijas pasūtītajā izvērtējumā par Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmi⁹. Izvērtējumā, atsaucoties uz pētījumu centra SKDS datiem, tiek secināts – **pēdējo 10 gadu periodā dažādi rādītāji, kas tieši un netieši raksturo Latvijas iedzīvotāju piederības sajūtu valstij, ir būtiski pieauguši**. Piemēram, to, ka ir Latvijas patrioti, 2009. gadā apgalvoja 64% iedzīvotāju, bet 2019. gadā jau 71%. **Ar to, ka ir Latvijas pilsonis un iedzīvotājs, 2009. gadā lepojās 52% iedzīvotāju, bet 2019. gadā jau 73%**. 2019. gadā 56% iedzīvotāju uzskata, ka Latvija ir labāka nekā lielākā daļa citu valstu (2009. gadā šis rādītājs bija tikai 35%), 76% novērtē, ka nevar palikt vienaldzīgi, ja apkārtējie izrāda necieņu pret valsts simboliem (2009. gadā: 67%). Tāpat novērojams, ka būtiski krities to iedzīvotāju īpatsvars, kuri piekristu pārcelties dzīvot uz citu valsti, ja tas nozīmētu ievērojamu dzīves līmeņa celšanos – 2009. gadā to apgalvoja 51% iedzīvotāju, 2019. gadā vairs tikai 37%. Tai pat laikā tikai nedaudz ir pieaudzis to iedzīvotāju īpatsvars (no 27% līdz 32%), kuri apgalvo, ka visiem spēkiem centīsies panākt, lai viņu bērni dzīvo Latvijā, pat ja citās valstīs ir lielāka labklājība un iespējas.

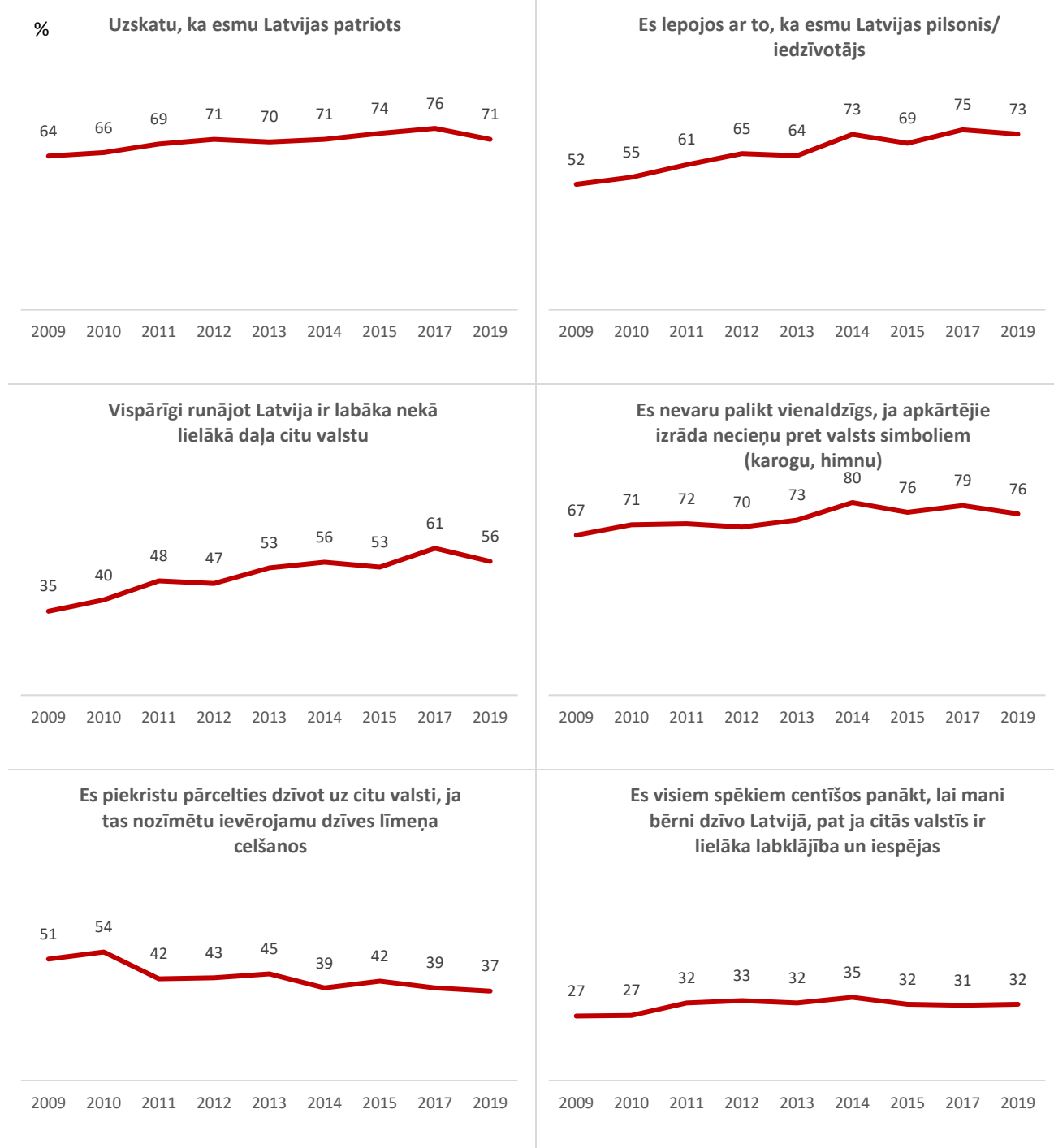
Izvērtējumā arī norādīts, ka šie pilsonisko apziņu raksturojošie **rādītāji ir pieauguši ne tikai latviešu tautības mērķgrupā, bet arī krievu valodas mērķgrupā**. Piemēram, rādītājs par to, cik liela daļa Latvijas iedzīvotāju lepojas ar to, ka ir Latvijas pilsoņi un iedzīvotāji, rāda, ka latviešu mērķgrupā tas pieaudzis no 64% 2009. gadā līdz 86% 2019. gadā, savukārt krievu sarunvalodas ģimenēs – no 36% līdz 53%. Tai pat laikā pētnieki norāda, ka atsevišķos aspektos krievvalodīgo ģimeņu vērtējumi bijuši arī kritiskāki. Piemēram, krievvalodīgo ģimenēs ir samazinājies to īpatsvars, kuri nevar palikt vienaldzīgi, ja apkārtējie izrāda necieņu pret valsts simboliem (līdz 2014. gadam šajā rādītājā un mērķgrupā bija vērojama pozitīva attīstības dinamika, pēc tam tai atkal samazinoties).

⁹ Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējums par periodu no 2015.gada 1.janvāra līdz 2018.gada 31.decembrim. Kultūras ministrija, personu apvienība, ko veido Latvijas Kultūras akadēmija un SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, 2019. Pieejams: https://www.km.gov.lv/uploads/ckeditor/files/kultura_timekli/petijumi/LKA%20ZPC_LV100%20ietekmes%20izv%C4%93rt%C4%93jums_2019_Izv%C4%93rt%C4%93jums.pdf

Grafiks 2. Latvijas iedzīvotāju attieksme pret valsti (%)

Datu avots: Pētījumu centra SKDS dati izvērtējumā "Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējums par periodu no 2015.gada 1.janvāra līdz 2018.gada 31.decembrim".

Piezīme: Attēlots to iedzīvotāju īpatsvars, kuri piekrīt konkrētajiem izteicieniem. Aptaujas veiktas katra konkrētā gada septembrī. 2016. un 2018. gadā aptaujas nav īstenotas, tādēļ attiecīgie gadi nav iekļauti grafikos.

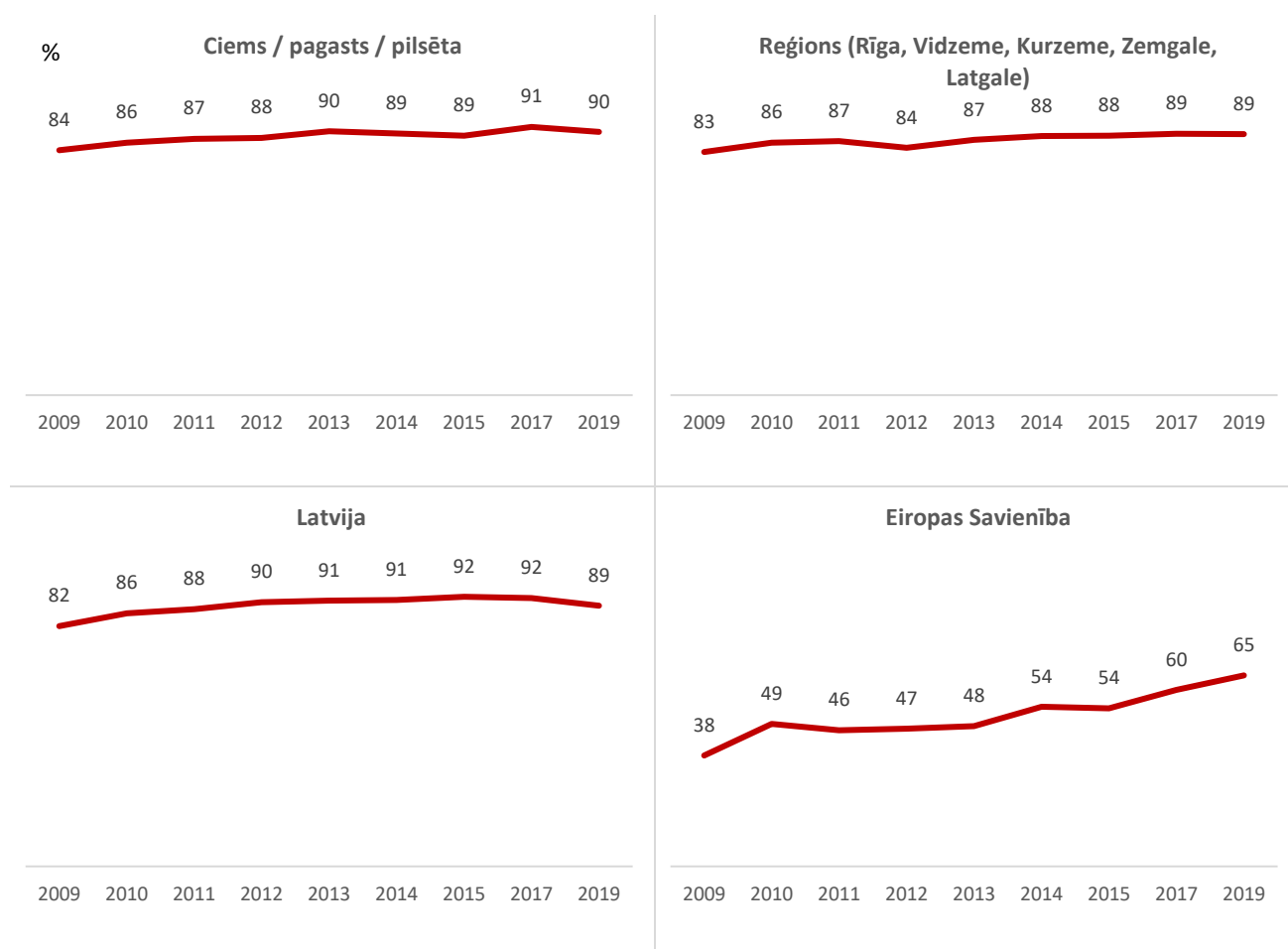
Minētajā izvērtējumā iekļautie dati rāda **pieaugošu dinamiku arī rādītājos par iedzīvotāju piederības izjūtu konkrētām teritoriālajām vienībām**. Salīdzinot ar 2009. gadu īpaši **izteikti pieaugusi identificēšanās ar Eiropas Savienību** – no 38% līdz 65% 2019. gadā. Pozitīva dinamika ir arī piederības izjūtai Latvijai (no 82% līdz 89%), savam reģionam (no 83% līdz 89%), savam ciemam, pagastam, pilsētai (no 84% līdz 90%). Lielākajā

daļa sociāli demogrāfisko grupu visās šajās kategorijās novērojams pieaugums. Izņēmums ir piederības izjūta Latvijai – Rīgas iedzīvotāju identificēšanās ar Latviju pēdējo gadu laikā uzrāda arvien samazinošu tendenci (no 96% 2011. gadā līdz 88% 2019. gadā).

Grafiks 3. Latvijas iedzīvotāju piederības izjūta teritoriālajām vienībām (%)

Datu avots: Pētījumu centra SKDS dati izvērtējumā “Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējums par periodu no 2015.gada 1.janvāra līdz 2018.gada 31.decembrim”.

Piezīme: Attēlots to iedzīvotāju īpatsvars, kuri savu piederības izjūtu konkrētai teritorijai novērtē ar 3-5 punktiem 5 punktu skalā. Aptaujas veiktas katrā konkrētā gada septembrī. 2016. un 2018. gadā aptaujas nav īstenotas, tādēļ attiecīgie gadi nav iekļauti grafikos.

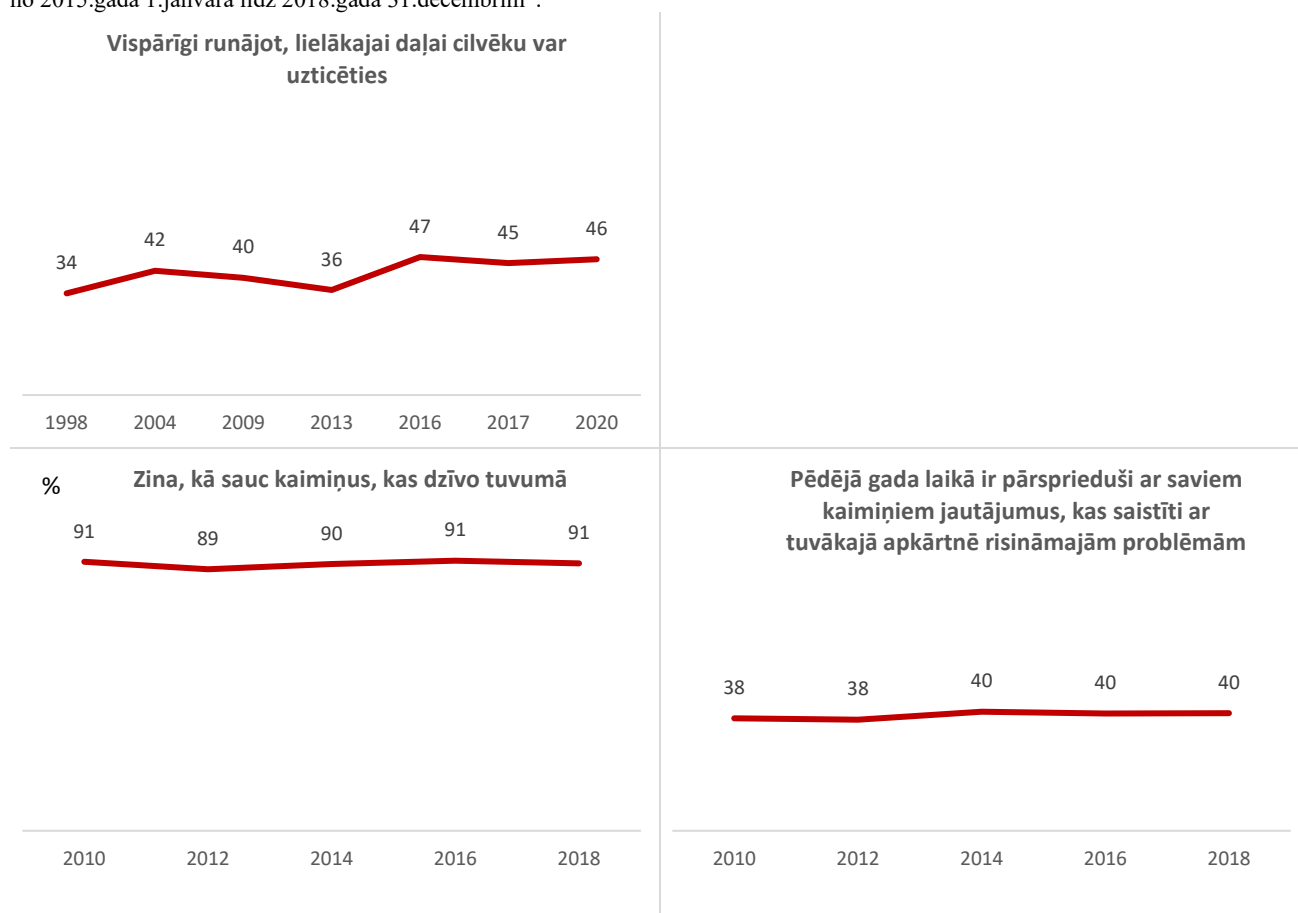
Viens no programmas mērķī definētajiem aspektiem ir iedzīvotāju sadarbības sabiedriskajos procesos veicināšana. Arī šādā aspektā iedzīvotājus raksturojoši dati pieejami iepriekš minētajā Latvijas valsts simtgades programmas izvērtējumā. Pētījumu centra SKDS dati liecina, ka kopš 1998. gada **Latvijas iedzīvotāju sociālais kapitāls ir pieaudzis** – ja 1998. gadā tikai 34% novērtēja, ka lielākajai daļai cilvēku var uzticēties, tad 2020. gadā jau 46%. **Tai pat laikā jānorāda, ka kopumā arī 46% līmenis nav augsts** (pie tam pēdējo četrus gadus laikā tas nav mainījies) un šādā aspektā Latvijas iedzīvotāju atvērtība un savstarpējā uzticēšanās būtu sekmējama arī turpmāk.

Savukārt sadarbību iespējams raksturot ar rādītājiem par to, cik lielā mērā iedzīvotāji veido un uztur kontaktus ar saviem tuvākajiem kaimiņiem dzīvesvietā – gan personīgas pazišanās aspektā, gan kopīgu aktivitāšu aspektā. Dati liecina, ka pēdējo 10 gadu laikā personīgā pazišanās ar saviem kaimiņiem nav mainījies un ir izteikti augsta – 91% iedzīvotāju zina, kā sauc tuvumā dzīvojošos kaimiņus. Tai pat laikā **tikai 40% ar kaimiņiem ir apsprieduši jautājumus, kas saistīti ar tuvākajā apkārtnē risināmajām problēmām**. Jāpiebilst, ka šis rādītājs kopš 2010. gada ir nedaudz pieaudzis (no 38% līdz 40%). Sociāli demogrāfisko grupu griezumā vērojamas atsevišķas atšķirības. To iedzīvotāju īpatsvars, kuri ar kaimiņiem ir apsprieduši tuvākās apkārtnes aktualitātes, vairāk ir pieaudzis latviešu, 25–34 gadīgo, Rīgas iedzīvotāju un lauku iedzīvotāju vidū, bet samazinājies – krievu sarunvalodas lietotāju, 18–24 gadīgo un 45–54 gadīgo vidū.

Kopumā šo datu analīze liecina, ka **situācija iedzīvotāju sociālā kapitāla un sadarbības aspektā pēdējo 5 gadu periodā nav būtiski mainījies**. Lai gan ilgtermiņā ir vērojama situācijas uzlabošanās, vidējā termiņā situācija ir bijusi nemainīga. Tas vēlreiz apliecina, no vienas puses, iedzīvotāju pilsoniskās līdzdalības aktivizēšanas nepieciešamību, un, no otras puses, programmas “NVO fonds” mērķu aktualitāti pilsoniskās sabiedrības veicināšanā.

Grafiks 4. Latvijas iedzīvotāju savstarpējā uzticēšanās un sadarbība (%)

Datu avots: Pētījumu centra SKDS dati izvērtējumā “Latvijas valsts simtgades programmas īstenošanas ietekmes izvērtējums par periodu no 2015.gada 1.janvāra līdz 2018.gada 31.decembrim”.

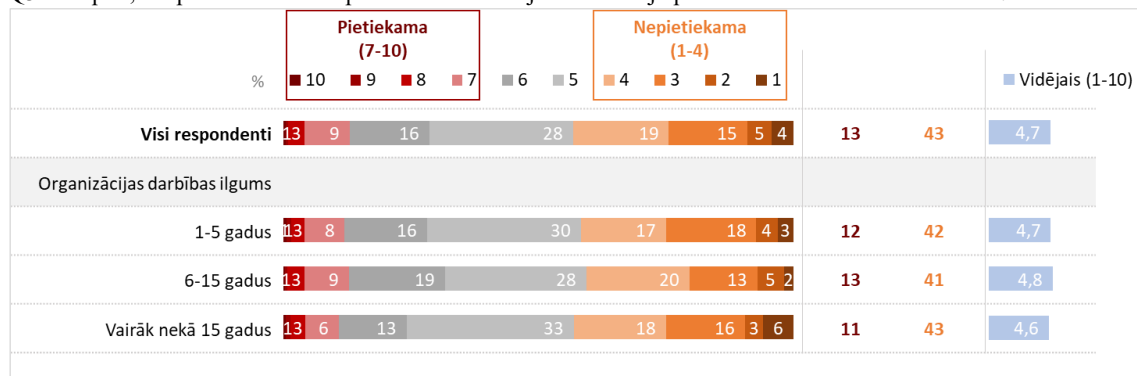
Šī izvērtējuma ietvaros īstenotajā NVO sektora aptaujā organizāciju pārstāvji tika lūgti novērtēt iedzīvotāju pilsoniskās aktivitātes un līdzdalības pietiekamību – **tikai 13% novērtē, ka līdzdalība ir pietiekama, kamēr 43% pauž kritiskus vērtējumus, ka līdzdalība ir nepietiekama.** 10-punktu skalā iedzīvotāju līdzdalības vērtējums novērtēts vidēji tikai ar 4,7 punktiem. Pie tam jāuzsver, ka iedzīvotāju līdzdalības pietiekamības vērtējums neatšķiras, atkarībā no organizāciju darbības ilguma. Tas liecina, ka **iedzīvotāju aktivizēšana ir vienlīdz liels izaicinājums kā jaunām organizācijām, tā jau ilgstoši strādājošajām.**

Kopumā **58% organizāciju novērtē, ka iedzīvotāju zemā līdzdalība saistīta ar faktu, ka iedzīvotājiem trūkst intereses iesaistīties.** Būtiski, ka **53% norāda arī uz informācijas trūkumu par līdzdalības iespējām.** Savukārt **46% akcentē iedzīvotāju nevēlēšanos veikt brīvprātīgo darbu bez samaksas.** Retāk minēti tādi faktori kā brīvā laika trūkums (38%), piedāvāto iespēju neatbilstība interesēm (27%), iespēju trūkums tuvu dzīvesvietai (18%). Kopumā šie dati liecina, ka **organizāciju vērtējumā iedzīvotāju zemā līdzdalība vairāk saistāma ar brīvprātīgā darba un pilsonisko aktivitāšu zemo izpratni un atbalstu sabiedrībā, nevis kādiem praktiskiem ierobežojumiem.**

Grafiks 5. NVO sektora vērtējums par iedzīvotāju pilsoniskās aktivitātes un līdzdalības pietiekamību (%)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Q3. Jūsaprāt, cik pietiekama vai nepietiekama ir Latvijas iedzīvotāju pilsoniskā aktivitāte un līdzdalība?

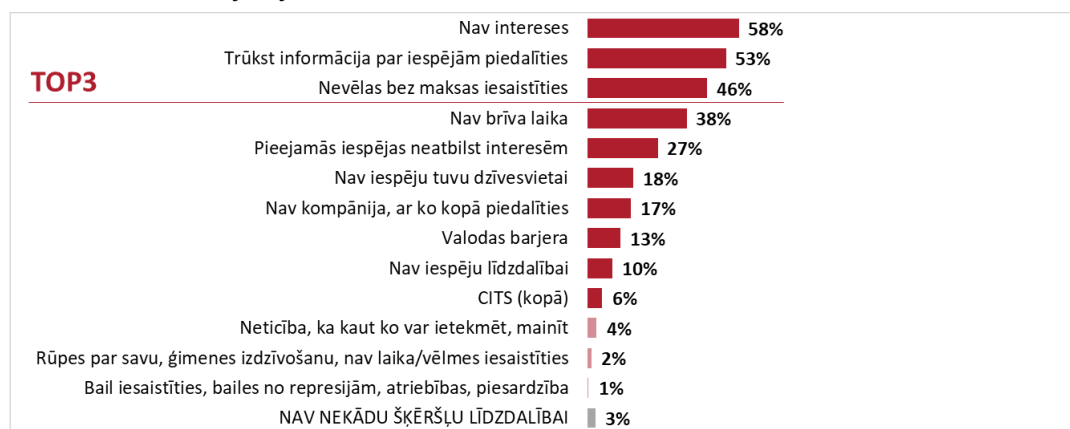

Grafiks 6. NVO sektora vērtējums par būtiskākajiem šķēršļiem iedzīvotāju pilsoniskai līdzdalībai (%)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Q4. Jūsaprāt, kas ir būtiskākie šķēršļi Latvijas iedzīvotāju pilsoniskai līdzdalībai?

Piezīme: Vairākatbilžu jautājums, atbilžu summa >100%.

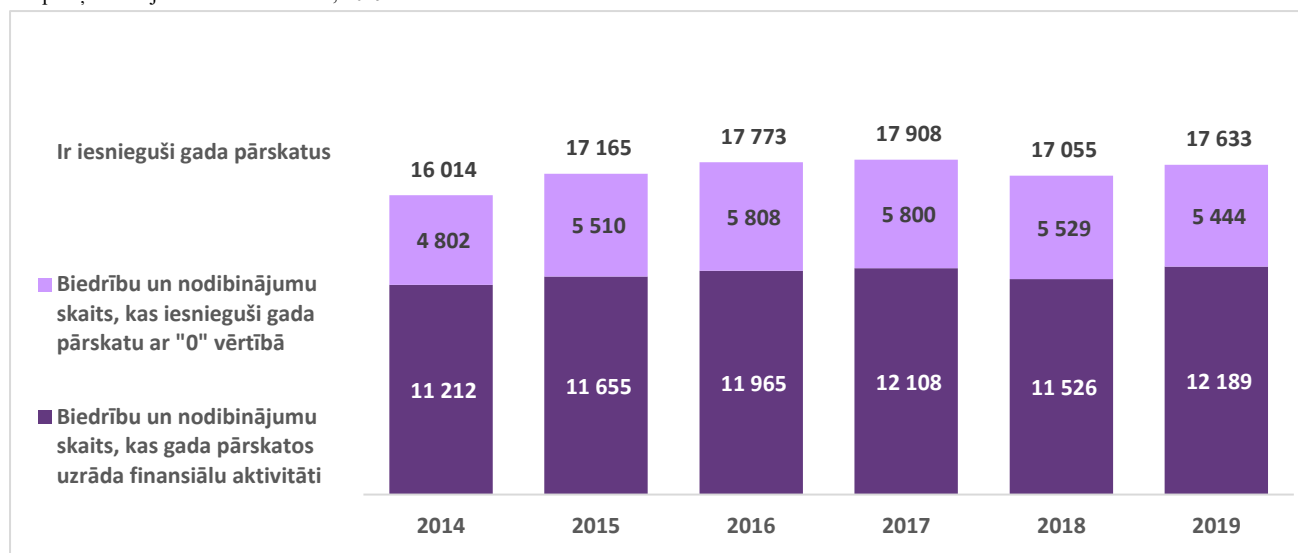

4.2. NVO sektora attīstība

NVO sektoru kopumā ļauj raksturot Latvijas Pilsoniskās alianses apkopotie dati¹⁰. Šie dati rāda, ka 2019. gadā Latvijā kopumā bija 17 633 biedrības un nodibinājumi, kas ir iesniegušas gada pārskatus¹¹. Tai pat laikā 5 444 no šīm organizācijām gada pārskatos neuzrāda nekādu finansiālu aktivitāti. Tādēļ par aktīvo organizāciju skaitu jāuzskata kopskaits **12 189 – organizācijas, kuras gada pārskatos uzrāda finansiālu aktivitāti** (apgrozījums ir lielāks nekā 0). Reģionālā griezumā **visvairāk organizāciju atrodas Rīgā (42% no visām) un Pierīgā (19% no visām)**. Starp pārējiem reģioniem salīdzinoši vairāk organizāciju atrodas Kurzēmē (13%). Latgalē, Vidzemē un Zemgalē atrodas aptuveni vienāds organizāciju īpatsvars (8%-9%). Statistika liecina, ka **aktīvo biedrību un nodibinājumu skaits pēdējo sešu gadu laikā nav būtiski mainījies**.

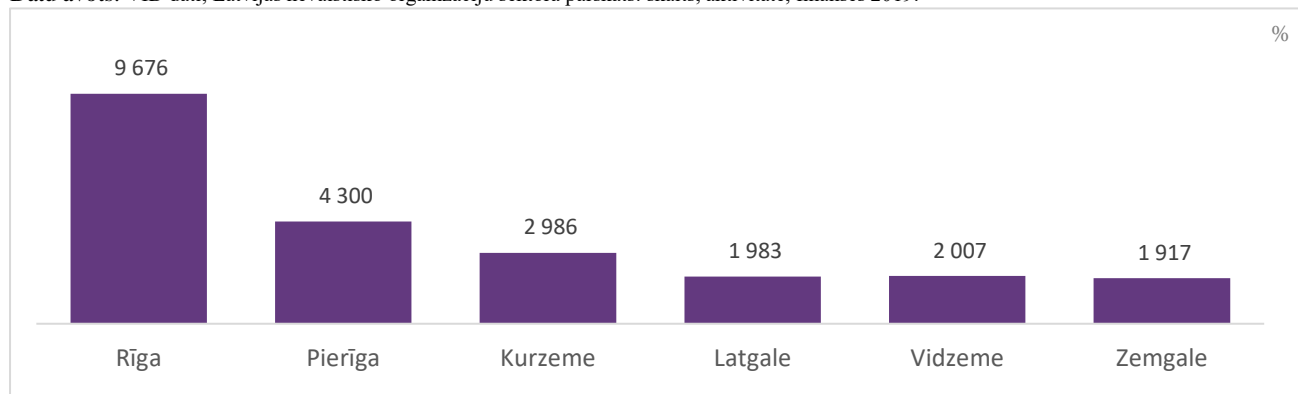
Grafiks 7. Gada pārskatus iesniegušo biedrību un nodibinājumu skaits

Datu avots: VID dati; Latvijas nevalstisko organizāciju sektora pārskats: skaits, aktivitāte, finanses 2019. Autorkolektīvs: K.Zonberga, G.Klāsons, U.Spuriņš. Latvijas Pilsoniskā alianse, 2019.

Grafiks 8. Gada pārskatus iesniegušo biedrību un nodibinājumu skaits dalījumā pa reģioniem (skaits)

Datu avots: VID dati; Latvijas nevalstisko organizāciju sektora pārskats: skaits, aktivitāte, finanses 2019.

¹⁰ Latvijas nevalstisko organizāciju sektora pārskats: skaits, aktivitāte, finanses 2019. Autorkolektīvs: K.Zonberga, G.Klāsons, U.Spuriņš. Latvijas Pilsoniskā alianse, 2019. Pieejams: <https://nvo.lv/uploads/201911141454365728.pdf>

¹¹ Kopējais biedrību un nodibinājumu skaits ir lielāks nekā 20 000, tomēr vairāk nekā 5 000 no tām (aptuveni 25% no visām reģistrētajām) nav iesniegušas gada pārskatus, ko var uzskatīt par netiešu apliecinājumu to neaktivitātei (tās pastāv tikai juridiski, bet darbība netiek veikta).

Latvijas Pilsoniskās alianses apkopojumā norādīts, ka pēc NACE kodiem **izplatītākās biedrību un nodibinājumu darbības jomas ir:** 1) sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība; 2) operācijas ar nekustamo īpašumu; 3) izglītība. Tomēr **pastāv problemātika attiecībā uz NVO klasifikāciju**, jo 1) Ministru kabineta noteikumi Nr. 779 “Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumi” jomas klasifikāciju nenosaka kā obligātu prasību; 2) ir atļauts atzīmēt neierobežotu skaitu darbības jomas, tādēļ reģistrā šobrīd atrodamas arī organizācijas ar 11 darbības jomām vienlaikus, līdz ar to šos datus arī nevar izmantot nozaru dalījumam; 3) Uzņēmumu reģistrā var atzīmēt “Citur neklasificēta biedrība vai nodibinājums” un NACE var atzīmēt “Sabiedrisko, politisko un citu organizāciju darbība”, ko izvēlas lielākā daļa organizāciju, nevis atzīmējot jomu pēc būtības, tādēļ ar datiem, kas iegūti no abu klasifikatoru reģistriem, ir problemātiski veikt analītiskas darbu. Šī iemesla dēļ nav iespējams aprēķināt kopējo programmas “NVO fonds” potenciālās mērķgrupas skaitu (skatīt plašāku izklāstu 6.1.nodaļā).

Šī izvērtējuma ietvaros īstenotajā NVO sektora aptaujā organizāciju pārstāvji tika lūgti novērtēt, cik attīstīts vai neattīstīts ir NVO sektors Latvijā kopumā. Šie iegūtie rādītāji liecina, ka **sektora attīstības pašnovērtējums ir izteikti kritisks** – tikai 27% novērtējuši, ka sektors ir spēcīgs un attīstīts, bet 28% – ka sektors ir vājš un mazattīstīts, kamēr 46% snieguši vērtējumu, ka sektors ir viduvēji attīstīts. 10–punktu skalā iegūts **vidējais vērtējums tikai 5,3 punkti**. Organizāciju pārstāvji tika lūgti arī norādīt **būtiskākos šķēršļus sektora attīstībai**. Visbiežāk norādīts uz tādiem šķēršļiem kā liela **birokrātija projektu konkursos** (54% no visām organizācijām), **nepietiekams finansējums** (52%), **neregulārs finansējums** (47%), kā arī **zema iedzīvotāju interese un līdzdalība** (46%). Šīs atbildes lielā mērā liecina par "apburto loku" – **ja sektoram nav pieejams finansējums un nav iespējams veidot regulāru darbību, organizācijām nav resursu iedzīvotāju līdzdalības sekmēšanai**.

Jāuzsver arī, ka kopumā **20%** organizāciju norādījušas – to **darbiniekiem ir nepietiekamas kompetences un prasmes**. Tas liecina, ka ne tikai finansiālam atbalstam, bet arī personāla kapacitātes celšanai ir būtiska nozīme sektora turpmākā attīstībā.

Grafiks 9. NVO sektora attīstības pašnovērtējums (%)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Q1. Jūsaprāt, kopumā cik attīstīts vai neattīstīts (spēcīgs vai vājš) ir NVO sektors Latvijā?

Grafiks 10. Būtiskākie šķēršļi NVO sektora attīstībai (%)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Q2. Kas ir būtiskākie šķēršļi, kas kavē NVO sektora attīstību Latvijā?

Piezīme: Vairākatbilžu jautājums, atbilžu summa >100%.

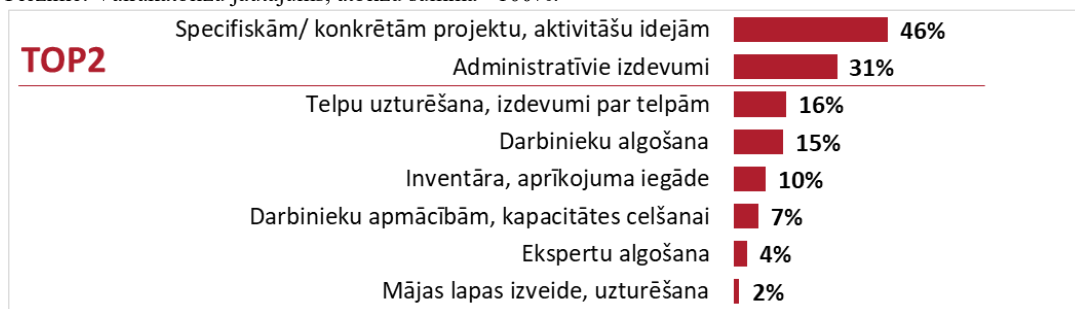
Detalizējot novērtējumu par nepietiekamo finansējumu, organizācijas tika lūgtas norādīt, kādām vajadzībām, iniciatīvām un aktivitātēm šobrīd ir visgrūtāk piesaistīt finansējumu. **46% organizāciju norāda, ka visgrūtāk piesaistīt finansējumu konkrētām, specifiskām projektu idejām, bet 31% – administratīviem izdevumiem.** No vienas puses, tas liecina, ka organizāciju specifiskās idejas un aktivitātes bieži vien nav iespējams iekļaut atbalsta programmu definējumos. Bet, no otras puses, tas netieši arī apliecina, ka vismaz programmas "NVO fonds" aspektā, **organizāciju vēlamās projektu idejas un aktivitātes ne vienmēr ir attiecināmas uz tādām, kam ir sabiedriska un plašāks pilsonisks labums.**

Grafiks 11. Vajadzības, iniciatīvas, aktivitātes, kurām NVO šobrīd visgrūtāk piesaistīt finansējumu (%)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Q8. Kādām vajadzībām, iniciatīvām un aktivitātēm Jūsu organizācijai šobrīd ir visgrūtāk piesaistīt finansējumu?

Piezīme: Vairākatbilžu jautājums, atbilžu summa >100%.

Aptaujas dati ļauj gūt arī papildu raksturojumu organizāciju ikdienas darbībai. Dati liecina, ka **46% no visām organizācijām darbojas 6–15 gadus, bet 29% – vairāk nekā 15 gadus.** Tai pat laikā sektorā arvien ienāk arī jaunas organizācijas – 24% no visām darbojas ne vairāk kā piecus gadus.

Organizāciju darbības intensitātes dati rāda, ka **izteikti liels (39%) ir tādu organizāciju īpatsvars, kuru darbība notiek "no gadījuma uz gadījumu"**. Tas vēlreiz norāda, ka **sektora darbības regularitāte un ilgtspēja ir ļoti aktuāla problēma**. Tomēr kā pozitīvs atzīmējams novērojums, ka 34% organizāciju ir tādas, kuru darbs notiek regulāri katru dienu. Sektora attīstības kontekstā īpaši būtiski, lai šo organizāciju darbs tiktu stiprināts un atbalstīts ilgtermiņā.

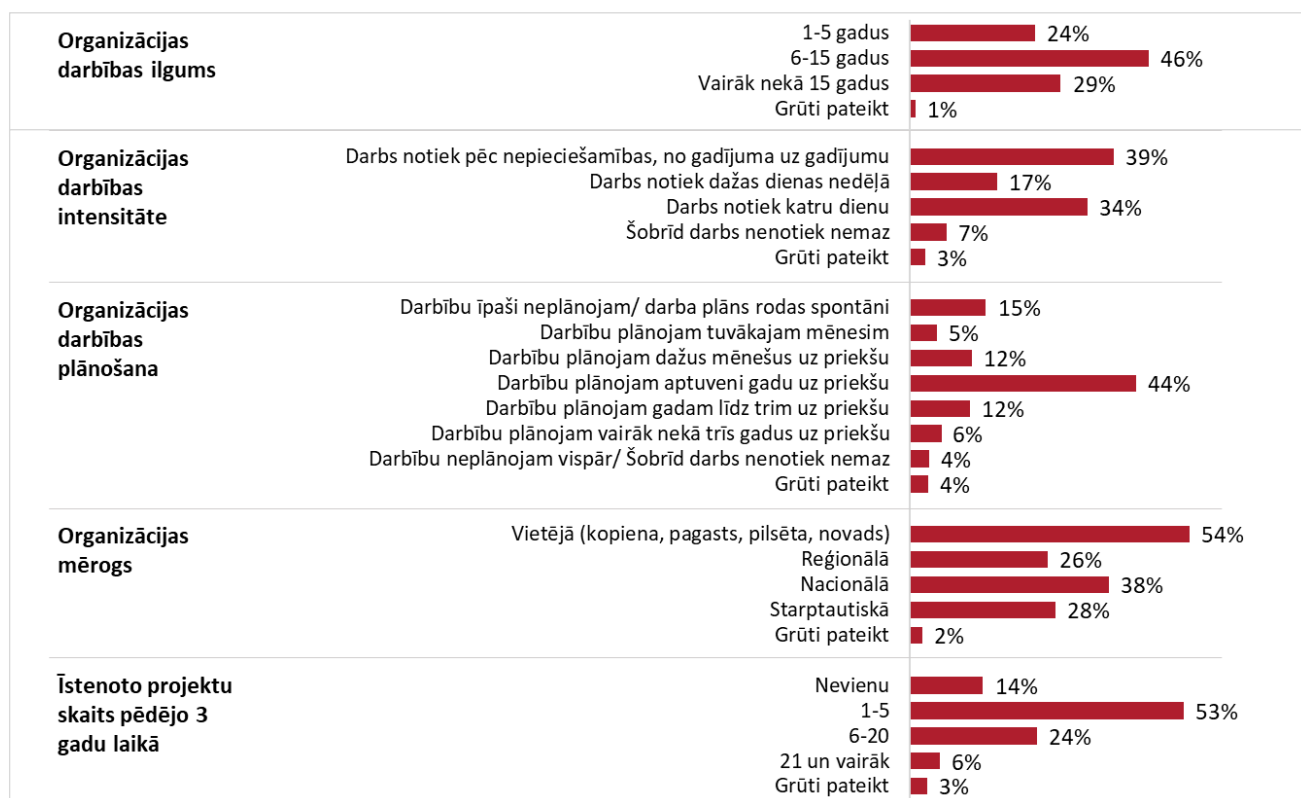
Kopumā **44% organizāciju savu darbību plāno aptuveni gadam uz priekšu, kamēr 32% to dara ne vairāk kā dažiem mēnešiem uz priekšu**. Bet tādu organizāciju, kuras darbību plāno vairāk nekā gadam uz priekšu, ir tikai 18%. Kontekstā ar iepriekš apskatītajiem datiem par šķēršļiem sektora attīstībai, šie dati liecina, ka **liela daļa organizāciju savu darbību nevar plānot ilgtermiņā tieši ārēju faktoru dēļ (finansējuma pieejamība un regularitāte)**.

Pēc darbības mēroga sektorā vienmērīgi pārstāvētas dažādu mērogu organizācijas. **54% organizāciju strādā vietējā mērogā, 26% reģionālā mērogā, 38% nacionālā mērogā** un 28% novērtē, ka strādā starptautiskā mērogā.

Iepriekšējās projektu pieredzes aspektā secināms, ka **lielākajai daļai sektora ir maza pieredze projektu īstenošanā** – 14% organizāciju nav īstenojušas nevienu projektu, bet 53% – ne vairāk kā piecus projektus. Tādu, kuras ir īstenojušas vairāk nekā piecus projektus, ir kopumā tikai 30%. Tas sasaucas gan ar datiem par to, ka ir grūti piesaistīt finansējumu organizāciju pašu vēlamajām aktivitātēm, gan arī ar datiem, ka organizāciju personālam trūkst prasmju un kapacitātes projektu īstenošanā. Šie dati vēlreiz apliecina, ka **sektora attīstībai ļoti nepieciešamas ir dažāda veida kapacitātes un prasmju celšanas aktivitātes**.

Grafiks 12. Aptaujā apzināto NVO darbības raksturojums (%)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Tā kā 52% no organizācijām norāda, ka būtisks šķērslis to darbībai ir nepietiekams finansējums, bet 47% – ka neregulārs finansējums, **būtisks ir jautājums par finanšu instrumentu pieejamību NVO sektoram (kā pieejamības, tā arī regularitātes un nepārtrauktības aspektā)**. NVO sektora aptaujā organizācijas tika lūgtas norādīt, kādiem finanšu instrumentiem ir pieteikušās un saņēmušas atbalstu pēdējo trīs gadu laikā. Šie dati liecina, ka programmas "NVO fonds" mērķgrupa (organizācijas, kuras potenciāli varētu pieteikties programmas finansējumam) **visbiežāk ir pieteikušās projektu konkursos pašvaldībās** (kopumā 52% no organizācijām, tai skaitā 44% ir guvušas atbalstu), **Sabiedrības integrācijas fonda administrētajām atbalsta programmām** (attiecīgi – 35% un 19%), kā arī Valsts kultūrkapitāla fonda (attiecīgi – 32% un 18%) un **Lauku atbalsta dienesta** (30% un 23%) atbalstam. Sektoram būtiskas atbalsta programmas ir arī tās, ko administrē Centrālā finanšu un līgumu aģentūra (22% organizāciju ir tām pieteikušās un 15% guvušas atbalstu), Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra (attiecīgi – 17% un 12%), kā arī EES un Norvēģijas granta programmas (14% un 7%) un Ziemeļvalstu ministru padomes biroja Latvijā atbalsta programmas (12% un 7%).

Analizējot detalizētāk to organizāciju sniegtās atbildes, kuras ir saņēmušas atbalstu programmas "NVO fonds" ietvaros, novērojams, ka **65% šo organizāciju pēdējo trīs gadu laikā ir saņēmušas finansējumu arī projektu konkursos pašvaldībās**, 29% ir slēgušas deleģēšanas vai līdzdarbības līgumus ar pašvaldībām, 28% piesaistījušas finansējumu Lauku atbalsta dienestā, bet 24% – Valsts kultūrkapitāla fondā.

Kopumā šie dati liecina, ka **līdz ar pašvaldību projektu konkursu finansējumu programma "NVO fonds" lielākajai daļai organizāciju ir visbūtiskākie finanšu instrumenti**. Citos finanšu instrumentos atbalstu saņēmušas ne vairāk kā 1/3 organizāciju, kuras īstenojušas programmas "NVO fonds" projektus.

Īpaši būtisks programmas "NVO fonds" atbalsts ir nacionālā līmenī strādājošām organizācijām. Aptaujas dati liecina, ka vietējā un reģionālā līmenī strādājošām organizācijām būtiskāks bijis Lauku atbalsta dienesta administrētais atbalsts.¹²

¹² Ziņojuma pielikumā pievienots NVO sektoram pieejamo finanšu resursu apkopojums par laika posmu no 2021. līdz 2025.gadam (atbilstoši šobrīd pieejamajai informācijai).

Grafiks 13. Finansējuma avoti, kuriem NVO pieteikušies pēdējo 3 gadu laikā (%): finansējuma administrētāju griezumā

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Q7. Par katru no minētajiem finansējuma avotiem atzīmējiet, lūdzu, kuros no tiem pēdējo 3 gadu laikā esat pieteikušies un kuros esat guvuši atbalstu/finansējumu!

Piezīme: organizācija var pieteikties atbalstam vairākas reizes (kādu no reizēm saņemt atbalstu, kādu no reizēm – nesaņemt), tādēļ kopējie rādītāji ne vienmēr sakrīt ar detalizēto dalījumu.

	%		Esam pieteikušies (kopā)
	Esam pieteikušies, bet neesam guvuši atbalstu	Esam pieteikušies un esam guvuši atbalstu	
Sabiedrības integrācijas fonds	20	19	35
Valsts kultūrkapitāla fonds	14	18	32
Lauku atbalsta dienests	8	23	30
Centrālā finanšu un līgumu aģentūra	8	15	22
Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra, t.sk. ES finansējums jaunatnes jomā	6	12	17
EEZ un Norvēģijas granta programmas	7	7	14
Ziemeļvalstu ministru padomes birojs Latvijā	5	7	12
Valsts izglītības attīstības aģentūra, t.sk. ES finansējums izglītības un mācību jomā	3	8	11
ASV vēstniecība	5	6	11
Labklājības ministrija, t.sk. ES finansējums	2	9	10
Valsts reģionālās attīstības aģentūra, Latvijas vides aizsardzības fonda administrācija	4	5	9
Kultūras ministrija, t.sk. ES finansējums kultūras un integrācijas jomā	4	3	7
Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija	2	3	5
Ārlietu ministrija	2	2	4
Iekšlietu ministrija, Kultūras ministrija	2	1	3
Citi	15	48	58

Tabula 1. Finansējuma avoti, kuriem NVO pieteikušies pēdējo 3 gadu laikā (%): detalizēti konkrētu programmu griezumā

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Piezīme: organizācija var būt pieteikusies atbalstam vairākās programmās, tādēļ programmu datu summa var nesakrist ar kopējo rādītāju pie organizācijas. Piemēram, 35% no visām NVO pēdējo 3 gadu laikā ir pieteikušās kādā no SIF atbalsta programmām, bet daļa organizāciju ir pieteikušās vairākās programmās, tādēļ programmu summa ir lielāka nekā 35%.

*80% no organizācijām, kuras pēdējo 5 gadu laikā ir iesniegušas projektus NVO fondā, ir to darījušas pēdējo 3 gadu laikā, tai skaitā 76% no šīm organizācijām pēdējo 3 gadu laikā ir iesniegušas projektus programmā "NVO fonds".

	KOPĀ	Organizācijas, kuras ir iesniegušas projektus NVO fondā	Organizācijas, kuras ir guvušas atbalstu NVO fondā
PROJEKTU KONKURSI PAŠVALDĪBĀS	52	66	73
SIF: KOPĀ	35	80*	88
Programma "Latvijas NVO fonds"	29	76	85
Programma "Atbalsts diasporas un Latvijas bērnu kopējām nometnēm"	4	8	6
Programma "Pilsoniskās līdzdalības veicināšanas programma diasporas NVO darbības atbalstam"	7	16	17
Programma "Atbalsts medijiem sabiedriski nozīmīga satura veidošanai un nacionālās kultūrtelpas stiprināšanai latviešu valodā"	2	4	4
Programma "Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma"	2	4	5
Programma "Mazākumtautību un latviešu jauniešu sadarbības programma"	4	7	7
VKKF: Valsts kultūrkapitāla fonda atbalsta programmas	32	39	39
LAD: Lauku atbalsta dienesta atbalsta programmas	30	33	33
CFLA: ES struktūrfondi	22	31	29
DELEĢĒŠANAS VAI LĪDZDARBĪBAS LĪGUMS AR PAŠVALDĪBU	21	30	33
JSPA, t.sk. ES finansējums jaunatnes jomā: KOPĀ	17	27	30
Jaunatnes politikas valsts programmas	7	11	13
ES programma "Erasmus+: Jaunatne darbībā" – jaunatnes joma	13	21	23
ES programma "Eiropas Solidaritātes korpus"	6	11	14
EEZ UN NORVĒĢIJAS GRANTA PROGRAMMAS: KOPĀ	14	31	39
Programma "Aktīvo iedzīvotāju fonds"	11	26	35

	KOPĀ	Organizācijas, kuras ir iesniegušas projektus NVO fondā	Organizācijas, kuras ir guvušas atbalstu NVO fondā
Programma "Pētniecība un izglītība" (VIAA)	1	2	4
Programma "Klimata pārmaiņu mazināšana, pielāgošanās tām un vide" (VARAM)	2	3	3
Programma "Vietējā attīstība, nabadzības mazināšana un kultūras sadarbība" (VARAM, KM)	2	4	4
ZIEMEĻVALSTU MINISTRU PADOMES BIROJS LATVIJĀ: KOPĀ	12	26	29
Atbalsta programma "Kultūra"	4	7	5
Atbalsta programma "NVO programma"	10	23	28
VIAA, t.sk. ES finansējums izglītības un mācību jomā: ES programma "Erasmus+" – izglītības joma	11	18	20
ASV VĒSTNICĪBA: Mazo grantu programma	11	23	24
DELEĢĒŠANAS VAI LĪDZDARBĪBAS LĪGUMS AR MINISTRIJU	11	21	23
LM, t.sk. ES finansējums: ES Nodarbinātības un sociālās inovācijas programma	10	18	21
VRAA, LVAFA: Latvijas vides aizsardzības fonda programmas	9	15	13
KM, t.sk. ES finansējums kultūras un integrācijas jomā: KOPĀ	7	13	12
ES programma "Radošā Eiropa"	3	5	5
ES programma „Eiropa pilsoņiem”	6	11	11
VARAM: Eiropas teritoriālās sadarbības programmas (Interreg)	5	9	6
ĀM: Programma "Atbalsts attīstības sadarbības projektiem Latvijas Republikas noteiktajās saņēmējvalstīs"	4	10	12
leM, KM: Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds	3	5	5

Tabula 2. Finansējuma avoti, kuros NVO guvušas atbalstu pēdējo 3 gadu laikā (%): detalizēti konkrētu programmu griezumā

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Piezīme: organizācija var būt saņēmusi atbalstu vairākās programmās, tādēļ programmu datu summa var nesakrist ar kopējo rādītāju pie organizācijas. Piemēram, 19% no visām NVO pēdējo 3 gadu laikā ir saņēmušas atbalstu kādā no SIF atbalsta programmām, bet daļa organizāciju ir saņēmusi atbalstu vairākās programmās, tādēļ programmu summa ir lielāka nekā 19%.

*44% no organizācijām, kuras pēdējo 5 gadu laikā ir iesniegušas projektus NVO fondā, pēdējo 3 gadu laikā ir guvušas atbalstu SIF programmās, tai skaitā 39% no šīm organizācijām pēdējo 3 gadu laikā ir guvušas atbalstu programmā "NVO fonds".

	KOPĀ	Organizācijas, kuras ir iesniegušas projektus NVO fondā	Organizācijas, kuras ir guvušas atbalstu NVO fondā
Projektu konkursi pašvaldībās	44	58	65
LAD: Lauku atbalsta dienesta atbalsta programmas	23	25	28
SIF: KOPĀ	19	44*	70
Programma "Latvijas NVO fonds"	15	39	68
Programma "Atbalsts diasporas un Latvijas bērnu kopējām nometnēm"	2	3	3
Programma "Pilsoniskās līdzdalības veicināšanas programma diasporas NVO darbības atbalstam"	3	6	9
Programma "Atbalsts medijiem sabiedriski nozīmīga satura veidošanai un nacionālās kultūrtelpas stiprināšanai latviešu valodā"	1	2	3
Programma "Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma"	1	2	3
Programma "Mazākumtautību un latviešu jauniešu sadarbības programma"	2	3	3
VKKF: Valsts kultūrkapitāla fonda atbalsta programmas	18	21	24
Deleģēšanas vai līdzdarbības līgums ar pašvaldību	17	25	29
CFLA: ES struktūrfondi	15	17	19
JSPA, t.sk. ES finansējums jaunatnes jomā: KOPĀ	12	19	23
Jaunatnes politikas valsts programmas	5	7	8
ES programma "Erasmus+: Jaunatne darbībā" – jaunatnes joma	8	14	17
ES programma "Eiropas Solidaritātes korpus"	4	8	13
LM, t.sk. ES finansējums: ES Nodarbinātības un sociālās inovācijas programma	9	14	18
VIAA, t.sk. ES finansējums izglītības un mācību jomā: ES programma "Erasmus+" – izglītības joma	8	12	14
EEZ UN NORVĒGIJAS GRANTA PROGRAMMAS: KOPĀ	7	15	23
Programma "Aktīvo iedzīvotāju fonds"	5	11	18
Programma "Pētniecība un izglītība" (VIAA)	1	1	2
Programma "Klimata pārmaiņu mazināšana, pielāgošanās tām un vide" (VARAM)	1	2	2
Programma "Vietējā attīstība, nabadzības mazināšana un kultūras sadarbība" (VARAM, KM)	1	3	3
ZIEMEĻVALSTU MINISTRU PADOMES BIROJS LATVIJĀ: KOPĀ	7	16	20
Atbalsta programma "Kultūra"	2	5	3
Atbalsta programma "NVO programma"	6	13	19

	KOPĀ	Organizācijas, kuras ir iesniegušas projektus NVO fondā	Organizācijas, kuras ir guvušas atbalstu NVO fondā
Deleģēšanas vai līdzdarbības līgums ar ministriju	7	15	18
ASV VĒSTNICĪBA: Mazo grantu programma	6	14	14
VRAA, LVAFA: Latvijas vides aizsardzības fonda programmas	5	9	8
VARAM: Eiropas teritoriālās sadarbības programmas (Interreg)	4	6	5
KM, t.sk. ES finansējums kultūras un integrācijas jomā: KOPĀ	3	5	5
ES programma "Radošā Eiropa"	1	2	2
ES programma „Eiropa pilsoņiem”	2	4	5
IeM, KM: Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds	2	2	3
ĀM: Programma "Atbalsts attīstības sadarbības projektiem Latvijas Republikas noteiktajās saņēmējvalstīs"	2	5	7

Izvērtējuma ietvaros veiktajās intervijās arī eksperti apstiprina SIF un konkrēti programmas "NVO fonds" būtisko nozīmi nevalstiskā sektora attīstībā, jo īpaši uzsverot tādas atbalsta jomas kā interešu aizstāvība, kam nevar saņemt atbalstu citviet.

Daudzās Rietumeiropas valstīs nav tāda NVO fonda. Tāpēc ir grūti strādāt interešu aizstāvības jomā – jo tas ir pastāvīgs darbs.

Specifiskā NVO fonda niša – konstants, pārdomāts atbalsta mehānisms, kas piepalīdz sektoram darīt savu darbu.

NVO fonda niša ir domāt ilgtermiņā – pamatfinansējums, iedot stabilitāti, lai organizācijas var meklēt finansējumu papildus. Naudu dod atzinumu rakstīšanai, dalībai interešu pārstāvniecībā – tam neviens nedod.

Ļoti nozīmīga loma, īpaši pēdējos gados. Kad kopumā finansējums NVO sektoram samazinās. NVO fondā var dabūt naudu tam, kam citādi grūti dabūt.

Viennozīmīgi – ļoti nozīmīga loma. Tam vajadzētu būt centrālajam finanšu avotam nevalstiskajam sektoram. Ir vairāki tematiskie, nozaru fondi. Bet pilsoniskās sabiedrības ietvaru/infrastruktūru citi nefinansē.

5. PROGRAMMA “NVO FONDS”: PĀRSKATS

5.1. NVO fonda izveide un darbības pamatojums

Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” (turpmāk – NVO fonds) izveides priekšvēsture saistās ar arvien pieaugošo nevalstiskā sektora lomu demokrātijas procesu attīstībā un iesaisti visos publiskās pārvaldes līmeņos. Tieši caur nevalstiskajām organizācijām (turpmāk – NVO) sabiedrība varēja līdzdarboties un iesaistīties tai aktuālo jautājumu risināšanā.

Pavisam konkrēts modelis, kas sniedza nozīmīgu atbalstu pilsoniskās sabiedrības attīstībai un kas rosināja NVO fonda izveidi, bija Sabiedrības integrācijas fonda (turpmāk – SIF) administrētā Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta 2004.–2009. gada perioda programma "Nevalstisko organizāciju fonds". Laikā no 2007. gada septembra līdz 2011. gada februārim šīs programmas ietvaros Latvijā tika īstenotas trīs grantu shēmas, kurās kopumā ieviesti 133 NVO atbalsta projekti.

Balstoties uz šo pieredzi, līdzīgu atbalsta instrumentu nevalstiskajam sektoram 2014. gadā sāka veidot ar Latvijas valdības iniciatīvu – pamatojoties uz Valdības rīcības plānu¹³, tika izveidota Kultūras ministrijas darba grupa un izstrādāts Konceptuālais ziņojums "Par valsts finansēta nevalstisko organizāciju fonda izveidi"¹⁴ (turpmāk – “Konceptuālais ziņojums”). Saskaņā ar šo ziņojumu Kultūras ministrija un Sabiedrības integrācijas fonds tika noteikti par atbildīgajām institūcijām, un pilsoniskās sabiedrības ilgtspējības attīstības stiprināšanai un NVO darbības atbalstam tika izveidota atsevišķa valsts budžeta programma “NVO fonds”.

NVO fonds uzsāka darbību 2016. gadā; līdz 2018. gadam tika īstenots saskaņā ar SIF izstrādāto NVO fonda darbības stratēģiju¹⁵ (turpmāk – Stratēģija) un atbilstoši “Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņem 2012.–2018. gadam”¹⁶ (turpmāk – NIPSIPP 2012.–2018.), kas cita starpā akcentēja pilsoniskās sabiedrības nozīmi. Tālāk nepieciešamība stiprināt pilsonisko sabiedrību tika noteikta “Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plānā 2019.–2020. gadam”¹⁷, kas uzskatāms par pārejas perioda plānu, kam jānodrošina politikas nepārtrauktība un pēctecība līdz jauna Nacionālās attīstības plāna perioda sākumam 2021. gadā, un vadlīniju dokumentu NVO fonda darbībai pārejas periodā 2019.–2020. gadā.

¹³ Ministru kabineta 2014. gada 7. aprīļa rīkojums Nr.151 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai" 2.pielikumā apstiprinātā Valdības rīcības plāna Deklarācijas par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai 128.3.pasākumā noteikto uzdevumu, kas zaudēja spēku ar Ministru kabineta 2015.gada 16.februāra rīkojuma Nr.78 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai" pielikumā apstiprināto Valdības rīcības plāna 136.1.pasākumā noteikto uzdevumu.

¹⁴ Ministru kabineta 2015. gada 16. decembra rīkojums Nr.792 (prot.Nr.64, 41.§).

¹⁵ Pamatojoties uz MK rīkojumu, SIF izstrādāja nevalstisko organizāciju fonda (turpmāk – NVO fonds) darbības stratēģiju līdz 2018. gadam, kas tika saskaņota ar Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomi un Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomi un apstiprināta ar SIF padomes 21.09.2016. lēmumu (prot. Nr.99, 4.4.§).

¹⁶ Ministru kabineta 2011.gada 20.oktobra rīkojums Nr.542 (prot. Nr.58, 21.§)

¹⁷ Ministru kabineta 2018. gada 18. jūlija rīkojums Nr. 345 (prot. Nr. 33, 49. §)

5.2. NVO fonda darbības pamatprincipi

NVO fonda darbības pamatprincipi tika noteikti “Valsts budžeta finansētā NVO fonda darbības stratēģijā 2017.–2018. gadam”.

Fonda mērķis ir veicināt iedzīvotāju līdzdalību un sadarbību sabiedriskajos procesos, uzlabot iedzīvotāju dzīves kvalitāti un stiprināt demokrātiju un pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību Latvijā.

Fonda uzdevums – finansiāli atbalstot pilsoniskās sabiedrības aktivitātes, nodrošināt demokrātisku valsts pārvaldību un plašākas sabiedrības iesaisti sabiedrībai svarīgu jautājumu risināšanā, tādējādi nodrošinot kvalitatīvu un sabiedrības interesēm atbilstošu lēmumu pieņemšanu un pakalpojumu sniegšanu.

Fonda darbības virzieni

Saskaņā ar Stratēģiju tika izvirzīti septiņi darbības virzieni: NVO darbības stiprināšana; atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm; līdzfinansējums NVO projektiem, kas finansēti ar ārvalstu finanšu instrumentiem; NVO savstarpējās sadarbības stiprināšana; NVO interešu aizstāvības stiprināšana; mazākumtautību NVO darbības stiprināšana; atbalsts biedrībām un nodibinājumiem neparedzētiem gadījumiem.

Katru gadu Stratēģiskās plānošanas komiteja lēma par konkrētu prioritāšu izvirzīšanu un finansējuma novirzīšanu visām prioritātēm kopumā vai arī konkrētu iezīmētu finansējumu katram no darbības virzieniem. Vairākiem no darbības virzieniem finansējums laika periodā no 2016. līdz 2020. gadam netika piešķirts (skatīt tabulu, kurā atspoguļoti visi darbības virzieni un plānotais finansējums katrā gadā).

Fonda finansējuma saņēmēji – Latvijas Republikā reģistrētas biedrības un nodibinājumi, kas darbojas sabiedrības interesēs, veicinot pilsonisko līdzdalību, sabiedrības interešu aizstāvību un demokrātiju. Par šo tēmu detalizētāk skatīt apakšnodaļu 5.3.

Fonda finansējuma piešķiršana un izlietojuma uzraudzība

Fonda administrētājs ir publisks nodibinājums Sabiedrības integrācijas fonds (SIF). SIF atrodas Ministru prezidenta institucionālā pārraudzībā un kultūras ministra funkcionālā pārraudzībā. NVO fonda darbību īsteno SIF struktūrvienība.

Fonda prioritātes nosaka SIF padomes apstiprināta Stratēģiskās plānošanas komiteja (turpmāk – SPK), kuras sastāvā ir divi SIF sekretariāta pārstāvji, SIF padomē ietilpstošu ministriju¹⁸ deleģēti pārstāvji un seši NVO un Ministru kabineta (turpmāk – MK) sadarbības memoranda īstenošanas uzraudzības padomes (turpmāk – Memoranda padome) deleģēti pārstāvji. SPK izvirzītās prioritātes saskaņo Memoranda padome un Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padome.

¹⁸ Ārlietu ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija, Kultūras ministrija, Labklājības ministrija, Tieslietu ministrija, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Prioritātes apstiprina SIF Padome. Pamatojoties uz apstiprinātajām prioritātēm, SIF Struktūrvienība izstrādā atklāta projektu iesniegumu konkursa nolikumu, kuru apstiprina SIF padome.

Projektu vērtēšana notiek trīs kārtās (skatīt apakšnodaļu 5.4.). Projektu kvalitāti izvērtē SIF padomes izveidotās vērtēšanas komisijas locekļi un viņu aizvietotāji, kā arī atklāta konkursa kārtībā piesaistīti NVO sektora projektu vērtēšanas eksperti. Sākot ar 2018. gada konkursu, vērtēšanas komisijā tika iekļauts arī Memoranda padomes delegēts pārstāvis. Ekspertu vērtējumus izskata un apstiprina vērtēšanas komisija, kuras sastāvā ir SIF, SIF padomē pārstāvēto ministriju, Valsts kancelejas un Pārresoru koordinācijas centra delegēti pārstāvji, kā arī NVO pārstāvis, ko delegējusi Memoranda īstenošanas padome.

Līgumus ar projektu ieviesējiem slēdz un projektu īstenošanu uzrauga SIF Struktūrvienība.

5.3. NVO fonda finansējuma saņēmēji

Saskaņā ar NVO fonda Stratēģiju finansējumu var saņemt Latvijas Republikā reģistrētas biedrības un nodibinājumi, kas darbojas sabiedrības interesēs, veicinot pilsonisko līdzdalību, sabiedrības interešu aizstāvību un demokrātiju. NVO fonda uzmanības centrā ir organizācijas, kas darbojas “plašākas sabiedrības labā, risinot jautājumus, kas saistīti ar atsevišķu iedzīvotāju grupu vai visas sabiedrības labklājību” nevis “tikai savās interesēs vai savu biedru komerciālajās, profesionālajās vai politiskajās interesēs”¹⁹. Savukārt dokumenti, kas ir pamatā NVO fonda izveidei – Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.–2018. gadam (turpmāk – NIPSIPP 2012.–2018.)²⁰ un Konceptuālais ziņojums – liecina par šaurāku interpretāciju, orientējoties galvenokārt uz tādām NVO, kas var darboties kā starpnieki starp iedzīvotājiem un valsts pārvaldi, iesaistīties publiskās politikas veidošanā, aizstāvēt iedzīvotāju intereses lēmumu pieņemšanas procesā.

Nolikumos ir definētas atbilstības prasības; piecu gadu laikā tās ir papildinātas vai mainītas. Kopš 2017. gada ir uzsvērts, ka organizācija “darbojas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā” un “sabiedrībā būtisku problēmu risināšanā, plašākas sabiedrības interesēs, valstisku mērķu sasniegšanā, veicinot sabiedrības līdzdalību”. Tāpat ir noteikts, ka “tā nedarbojas tikai savās interesēs vai savu biedru komerciālajās, profesionālajās vai politiskajās interesēs, tās mērķis ir darboties plašākas sabiedrības labā, risinot jautājumus, kas saistīti ar atsevišķu iedzīvotāju grupu vai visas sabiedrības labklājību”. Kopš 2019. gada ir precīzāk definēts nosacījums “neatkarīga no publiskās pārvaldes institūcijām, politiskām partijām vai komerciālām organizācijām” – nosakot, ka valsts iestādes, pašvaldības un to iestādes vai komersanti nedrīkst pārsniegt pusi no biedru/dibinātāju skaita, kā arī tām nevar būt balsu vairākums lēmumu pieņemšanā.

¹⁹ Šādas definīcijas tiek sniegtas konkursu nolikumos

²⁰ Ministru kabineta 2011.gada 20.oktobra rīkojums Nr.542 (prot. Nr.58, 21.§)

Nolikumos noteikts, ka finansējumam nevar pieteikties darba devēju organizācijas, arodbiedrības, reliģiskas organizācijas un politiskās partijas. Kopš 2020. gada – no dalības konkursā izslēgtas arī dzīvokļu apsaimniekošanas biedrības un pašdarbības sporta un kultūras kolektīvi.

Atsevišķos konkursos ir izvirzītas papildu prasības, lai pretendētu uz finansējumu konkrētā NVO fonda darbības virzienā. Galvenokārt prasības ir saistītas ar noteiktu pieredzi – darbība pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā (2017. gadā – 1 gada pieredze; kopš 2018. gada – 3 gadu pieredze), kā arī 2019. un 2020. gadā tiek prasīts, lai ir iesniegti darbības pārskati pēdējo divu gadu laikā vai papildu prasība, lai būtu pieredze/pamatdarbība saistīta ar interešu aizstāvību nacionālā līmenī organizācijām, kas pretendē uz finansējumu darbības virzienā “NVO interešu aizstāvības stiprināšana”.

Tabula 3. NVO fonda projektu iesniedzēji atbilstoši definējumam nolikumos

2016	2017	2018	2019	2020
Projektu var iesniegt Latvijas Republikā reģistrēta biedrība vai nodibinājums, kas atbilst likumā par biedrībām un nodibinājumiem noteiktajām prasībām un šādiem nosacījumiem:	Projektu var iesniegt Latvijas Republikā reģistrēta biedrība vai nodibinājums, kura atbilst likumā par biedrībām un nodibinājumiem noteiktajām prasībām un šādiem nosacījumiem:	Projektu var iesniegt Latvijas Republikā reģistrēta biedrība vai nodibinājums, kura atbilst Biedrību un nodibinājumu likumā noteiktajām prasībām un šādiem nosacījumiem:	Projektu var iesniegt Latvijas Republikā reģistrēta biedrība vai nodibinājums, kura atbilst Biedrību un nodibinājumu likumā noteiktajām prasībām un šādiem nosacījumiem:	Projektu var iesniegt Latvijas Republikā reģistrēta biedrība vai nodibinājums, kura atbilst Biedrību un nodibinājumu likumā noteiktajām prasībām un šādiem nosacījumiem:
	tā darbojas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā	tā darbojas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā	tā darbojas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā	tā darbojas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā
	tā darbojas sabiedrībā būtisku problēmu risināšanā, plašākas sabiedrības interesēs, valstisku mērķu sasniegšanā, veicinot sabiedrības līdzdalību	tā darbojas sabiedrībā būtisku problēmu risināšanā, plašākas sabiedrības interesēs, valstisku mērķu sasniegšanā, veicinot sabiedrības līdzdalību	tā darbojas sabiedrībā būtisku problēmu risināšanā, plašākas sabiedrības interesēs, valstisku mērķu sasniegšanā, veicinot sabiedrības līdzdalību	tā darbojas sabiedrībā būtisku problēmu risināšanā, plašākas sabiedrības interesēs, valstisku mērķu sasniegšanā, veicinot sabiedrības līdzdalību
tā ir bezpeļņas organizācija, kas nodibināta, lai sasniegtu statūtos noteiktos mērķus, kam nav peļņas gūšanas rakstura, un peļņu, kas gūta no biedrības un nodibinājuma veiktās saimnieciskās darbības, nesadala starp biedrības biedriem vai nodibinājuma dibinātājiem	tā ir bezpeļņas organizācija, kas nodibināta, lai sasniegtu statūtos noteiktos mērķus, kam nav peļņas gūšanas rakstura, un peļņu, kas gūta no biedrības un nodibinājuma veiktās saimnieciskās darbības, nesadala starp biedrības biedriem vai nodibinājuma dibinātājiem			
tā ir brīvprātīgo personu apvienība, kuru brīvprātīgi nodibinājušas un tajā brīvprātīgi darbojas fiziskas vai juridiskas personas	tā ir brīvprātīgo personu apvienība, kuru brīvprātīgi nodibinājušas un tajā brīvprātīgi darbojas fiziskas vai juridiskas personas			
tā nedarbojas tikai savās interesēs vai savu biedru komerciālajās, profesionālajās vai politiskajās interesēs, tās mērķis ir darboties plašākas sabiedrības labā, risinot jautājumus, kas saistīti ar atsevišķu iedzīvotāju grupu vai visas sabiedrības labklājību	tā nedarbojas tikai savās interesēs vai savu biedru komerciālajās, profesionālajās vai politiskajās interesēs, tās mērķis ir darboties plašākas sabiedrības labā, risinot jautājumus, kas saistīti ar atsevišķu iedzīvotāju grupu vai visas sabiedrības labklājību	tā nedarbojas tikai savās interesēs vai savu biedru komerciālajās, profesionālajās vai politiskajās interesēs, tās mērķis ir darboties plašākas sabiedrības labā, risinot jautājumus, kas saistīti ar atsevišķu iedzīvotāju grupu vai visas sabiedrības labklājību	tā nedarbojas tikai savās interesēs vai savu biedru komerciālajās, profesionālajās vai politiskajās interesēs, tās mērķis ir darboties plašākas sabiedrības labā, risinot jautājumus, kas saistīti ar atsevišķu iedzīvotāju grupu vai visas sabiedrības labklājību	tā nedarbojas tikai savās interesēs vai savu biedru komerciālajās, profesionālajās vai politiskajās interesēs, tās mērķis ir darboties plašākas sabiedrības labā, risinot jautājumus, kas saistīti ar atsevišķu iedzīvotāju grupu vai visas sabiedrības labklājību
tā ir juridiska persona, kura darbojas saskaņā ar	tā ir juridiska persona, kura darbojas saskaņā ar			

2016	2017	2018	2019	2020
dibinātāju apstiprinātiem statūtiem	dibinātāju apstiprinātiem statūtiem			
tai ir noteikta organizatoriskā struktūra un izveidotas pārvaldes institūcijas, saviem biedriem, dibinātājiem vai finansētājiem tiek sniegti darbības pārskati	tai ir noteikta organizatoriskā struktūra un izveidotas pārvaldes institūcijas, tiek sniegti darbības pārskati	tai ir noteikta organizatoriskā struktūra un izveidotas pārvaldes institūcijas, tiek sniegti darbības pārskati	ir iesniegti darbības pārskati pēdējo 2 gadu periodā (ja attiecināms)	Makro projekta iesniedzējam - ir iesniegti darbības pārskati pēdējo 2 gadu periodā
tā ir neatkarīga no publiskās pārvaldes institūcijām, politiskām partijām vai komerciālām organizācijām.	tā ir neatkarīga no publiskās pārvaldes institūcijām, politiskām partijām vai komerciālām organizācijām.	tā ir neatkarīga no publiskās pārvaldes institūcijām, politiskām partijām vai komerciālām organizācijām.	tā ir neatkarīga no publiskās pārvaldes institūcijām, politiskām partijām vai komerciālām organizācijām ²¹ .	tā ir neatkarīga no publiskās pārvaldes institūcijām, politiskām partijām vai komerciālām organizācijām ²² .
		Darbības virzienā “NVO darbības stiprināšana” projektus var iesniegt organizācijas, kas uz projekta iesnieguma iesniegšanas brīdi vismaz pēdējo 3 gadu nepārtrauktā periodā darbojas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā, veicinot pilsonisko līdzdalību un sabiedrības iesaisti NVO darbā, t.sk. īstenojot Konkursa nolikuma 2.2.3.punktā minētās aktivitātes.	Darbības virzienā “NVO darbības stiprināšana” projektus var iesniegt organizācijas, kas uz projekta iesnieguma iesniegšanas brīdi vismaz pēdējo 3 gadu nepārtrauktā periodā darbojas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā , veicinot pilsonisko līdzdalību un sabiedrības iesaisti NVO darbā, t.sk. īstenojot Konkursa nolikuma 2.2.2.punktā minētās aktivitātes. Tiks atbilstīgi reģionālā ²³ vai nacionālā ²⁴ līmeņa projekti, kurus īsteno nevalstiskās organizācijas, kas darbojas reģionālā vai nacionālā līmenī.	Makro projektu var iesniegt organizācijas, kas uz projekta iesnieguma iesniegšanas brīdi vismaz pēdējo 3 gadu nepārtrauktā periodā darbojas pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā un tās darbības ir saistītas ar pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm.
		Darbības virzienā “NVO interešu aizstāvības stiprināšana” projektus var iesniegt organizācijas, kuru pamatdarbība ir saistīta ar interešu aizstāvību nacionālā līmenī un līdzdalības aktivitātēm politikas veidošanas un īstenošanas procesos.	Darbības virzienā “NVO interešu aizstāvības stiprināšana” projektus var iesniegt organizācijas, kuru pamatdarbība ²⁵ (atbilstoši to statūtiem) ir saistīta ar interešu aizstāvību nacionālā līmenī un līdzdalības aktivitātēm politikas veidošanas un īstenošanas procesos.	

²¹ Par neatkarīgu nevalstisko organizāciju šī konkursa ietvaros tiek uzskatīta biedrība vai nodibinājums, kurā lielākā biedru/dibinātāju daļa ir fiziskas personas vai nevalstiskās organizācijas. Valsts iestādes, pašvaldības un to iestādes vai komersanti nedrīkst pārsniegt pusi no biedru/dibinātāju skaita. Organizāciju nevar uzskatīt par neatkarīgu no publiskās pārvaldes institūcijām, komerciālām vai politiskām organizācijām un tā nevar pretendēt uz atbalstu šīs programmas ietvaros, ja lēmumu pieņemšanā biedriem vai dibinātājiem, kas ir publiskās pārvaldes institūcijas, komerciālas vai politiskas organizācijas, ir balsu vairākums.

²² Par neatkarīgu nevalstisko organizāciju šī konkursa ietvaros tiek uzskatīta biedrība vai nodibinājums, kurā lielākā biedru/dibinātāju daļa ir fiziskas personas vai nevalstiskās organizācijas. Valsts iestādes, pašvaldības un to iestādes vai komersanti nedrīkst pārsniegt pusi no biedru/dibinātāju skaita. Organizāciju nevar uzskatīt par neatkarīgu no publiskās pārvaldes institūcijām, komerciālām vai politiskām organizācijām un tā nevar pretendēt uz atbalstu šīs programmas ietvaros, ja lēmumu pieņemšanā biedriem vai dibinātājiem, kas ir publiskās pārvaldes institūcijas, komerciālas vai politiskas organizācijas, ir balsu vairākums.

²³ Visa (vismaz viena) plānošanas reģiona ietvaros, iekļaujot vismaz 3 pašvaldību teritorijas. Var būt sadarbība starp plānošanas reģioniem.

²⁴ Organizācija darbojas visas valsts mērogā, līdzšinējā darbība izvērstā katrā plānošanas reģionā. Projektā plānotas visas valsts līmeņa aktivitātes.

²⁵ Skatīt: MK 22.12.2015. noteikumi Nr.779 “Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumi” - <https://likumi.lv/ta/id/278848-biedribu-un-nodibinajumu-klasificesanas-noteikumi>

Tabula 4. NVO fonda projektu pieteicēju neatbilstība (uz programmas līdzfinansējumu nevar pretendēt šādas organizācijas) atbilstoši definējumam nolikumos

2016	2017	2018	2019	2020
biedrības un nodibinājumi, kas neatbilst 2.1.1.punktā minētajiem nosacījumiem	biedrības un nodibinājumi, kas neatbilst 2.1.1.punktā minētajiem nosacījumiem	biedrības un nodibinājumi, kas neatbilst 2.1.1.punktā minētajiem nosacījumiem	biedrības un nodibinājumi, kas neatbilst 2.1.1.punktā minētajiem nosacījumiem	biedrības un nodibinājumi, kas neatbilst 2.1.1.punktā minētajiem nosacījumiem
darba devēju organizācijas un to apvienības	darba devēju organizācijas un to apvienības	darba devēju organizācijas un to apvienības	darba devēju organizācijas un to apvienības	darba devēju organizācijas un to apvienības
arodbiedrības un to apvienības	arodbiedrības un to apvienības	arodbiedrības un to apvienības	arodbiedrības un to apvienības	arodbiedrības un to apvienības
religiskās organizācijas un to iestādes	religiskās organizācijas un to iestādes	religiskās organizācijas un to iestādes	religiskās organizācijas un to iestādes	religiskās organizācijas un to iestādes
politiskās partijas un to apvienības	politiskās partijas un to apvienības	politiskās partijas un to apvienības	politiskās partijas un to apvienības	politiskās partijas un to apvienības
				dzīvokļu apsaimniekošanas biedrības
				pašdarbības sporta un kultūras kolektīvi

Izpēte liecina, ka definētās atbilstības prasības ir neskaidras, pieļauj interpretācijas iespējas. Tās neļauj atlasīt organizācijas pēc kāda noteikta klasifikatora (detalizētāk skatīt 6.1.nodaļu), ne arī viennozīmīgi ļauj noteikt pieteicēja atbilstību (skatīt 5.4.nodaļu). Viens no galvenajiem problēmjautājumiem ir, vai būtiska ir organizācijas kā juridiskas vienības darbība (piemēram, vai profesionālas asociācijas un apvienības atbilst konkursa nolikumam), vai arī jāvērtē aktivitātes, ko šīs organizācijas piedāvā īstenot (jo arī profesionāla asociācija var piedāvāt uz pilsonisko sabiedrību vai sabiedrības interešu aizstāvību vērstus projektus). Organizācija var nebūt tiešā veidā saistīta ar pilsonisko sabiedrību, bet plānot aktivitātes, kas tādas ir.

Arī iegūtie viedokļi ekspertu intervijās liecina par neviennozīmīgu izpratni par to, kas tieši ir NVO fonda uzmanības lokā:

Sabiedrībā ir milzīgs izpratnes trūkums par sabiedrisko līdzdalību. Fondu veidojot, nekad sabiedriskā līdzdalība nav domāta kā "soliņu līdzdalība". Tā nav vienkārši cilvēku dzīves uzlabošana caur biedrošanos.

Mēs esam aizmirsuši, ko patiesībā nozīmē pilsoniskā sabiedrība, jo, vērtējot projektus, 'grass root' organizācijas paliek aiz svītras... Pilsoniskā sabiedrība balstās uz ticību savai spējai kaut ko ietekmēt. Gribētu cerēt, ka visā Latvijā ir cilvēki, kas dara foršas lietas un piesakās fondā.

...šie jēdzieni ir ļoti plaši. Nevar pateikt, ka seminārs veicina pilsonisko sabiedrību, bet koncerts nē. Ir svarīgi apzināties, kāpēc rīko koncertu.

5.4. Projektu vērtēšana

Projektu iesniegumu vērtēšana notiek trīs kārtās – **atbilstības, kvalitātes un administratīvā vērtēšana**. Uz kvalitātes vērtēšanu tika virzīti tikai atbilstības vērtēšanā par atbilstošiem atzītie projektu iesniegumi, savukārt administratīvajai vērtēšanai tika nodoti tikai apstiprināšanai virzītie projektu iesniegumi.

Vērtēšanas pirmajā kārtā tika vērtēta projekta iesniedzēja **atbilstība konkursa nolikuma nosacījumiem**, kā arī projekta iesnieguma atbilstība programmas mērķim – tas veido apmēram ceturto daļu no noraidījuma iemesliem. Tiek vērtēta iesniedzēju neatbilstība un projekta iesnieguma neatbilstība. Informācija izvērtējuma ziņojumos un vērtēšanas ziņojumos liecina, ka sākuma periodā (2016.–2018. gadā) galvenie iesniedzēju neatbilstības iemesli bija to atkarība no publiskās pārvaldes institūcijām un komerciālām organizācijām, to darbība, kas nav vērsta uz plašākas sabiedrības interesēm, vai arī VID administrēto nodokļu parādu esamība. Savukārt 2019.–2020. gadā vairākas organizācijas tika atzītas kā neatbilstošas specifiskām nolikuma prasībām – piemēram, neatbilstošs vai nepietiekams organizācijas nepārtrauktās darbības periods pilsoniskās sabiedrības attīstības jomā reģionālā vai nacionālā līmenī, organizācijā apvienojušies un savās profesionālajās interesēs darbojas kādas specifiskas nozares speciālisti. Tā kā piecu gadu periodā konkursa nolikumi ir bieži mainīti, projektu iesniedzēju organizācijas ne vienmēr rūpīgi seko līdzi izmaiņām. SIF vadība intervijā atzīst, ka viens no uzdevumiem, pie kā tiek strādāts, ir vienkāršot pieteikšanos, tai skaitā ietilpst arī nolikuma precizēšana un retāku izmaiņu veikšana.

Tomēr galvenokārt atbilstības noraidījuma iemesli ir projekta iesnieguma neatbilstība programmas mērķim, neatbilstošas projektā plānotās aktivitātes (piemēram, brīvā laika pavadīšanas aktivitātes) vai konkrētu aktivitāšu (piemēram, interešu aizstāvības) neiekļaušana projektā. Daži projektu iesniedzēji bija fokusējušies uz konkursa nolikuma nosacījumiem neatbilstošu projekta aktivitāšu mērķa grupu (piemēram, pašvaldībām un to darbiniekiem/speciālistiem, valsts iestādēm un to darbiniekiem, kā arī komersantiem). Lai arī ir skaidri definēti principi, kā tiek vērtēta projekta atbilstība, tomēr jāsecina, ka atbilstības kritēriji ir interpretējami – par to liecina vērtētāju diskusija un balsojums. Piemēram, 2020. gada konkursā 10 mikroprojekti tika atzīti par neatbilstošiem (kā arī komisija balsojot apstiprināja šo lēmumu), bet attiecībā uz vēl 12 mikroprojektu iesniegumiem, kurus atbilstības vērtēšanā abi vērtētāji kopumā novērtēja kā neatbilstošus vai šaubas radīja projekta pilnīga atbilstība kādam no atbilstības kritērijiem, vērtēšanas komisija sēdes laikā diskutējot pieņēma lēmumu par projekta iesnieguma atbilstību kopumā vai kādā no atbilstības kritērijiem.

Projektu vērtēšanu pēc **kvalitātes vērtēšanas kritērijiem** veic SIF padomes izveidotās vērtēšanas komisijas locekļi un viņu aizvietotāji, kā arī atklāta konkursa kārtībā piesaistīti NVO sektora projektu vērtēšanas eksperti.

Projektu iesniegumi tika vērtēti pēc precīzi definētiem kvalitātes vērtēšanas kritērijiem ar konkrētu punktu skaitu – katru gadu izstrādāti metodiskie norādījumi projektu iesniegumu vērtēšanai, kvalitātes kritēriju vērtēšanas veidlapas, noteikti maksimālie punkti katrā kritērijā un kopumā minimālais sasniedzamais punktu skaits, lai projekts atbilstu kvalitātes vērtēšanas kritērijiem. Kopš 2019. gada papildus izvirzīti arī specifiskie vērtēšanas kritēriji, kā arī vienā no kritērijiem pievienots koeficients – kas pieļauj papildu subjektivitāti kopumā ļoti formālai un objektīvos parametros balstītai sistēmai.

Uz nākamo vērtēšanas kārtu tika virzīti projektu iesniegumi, kuri saņēmuši augstāko punktu skaitu un kuriem pietiek finansējums. Kā neatbilstoši kvalitātes kritērijiem (t.i. projekts nesaņem pietiekamu minimālo punktu skaitu) tiek atzīti kopumā neliels skaits projektu pieteikumu (skatīt apkopojumu tabulā).

Visbeidzot apstiprināšanai virzītie projekti tiek izvērtēti **pēc administratīvās vērtēšanas kritērijiem**. Uz šo vērtēšanas kārtu tika virzīti projektu iesniegumi, kuri saņēmuši augstāko punktu skaitu un kuriem pietiek finansējums. Pārējos projektu iesniegumus, kuriem nepietiek finansējums, komisija iesaka noraidīt. Konstatētie trūkumi tiek norādīti lēmumos par projektu iesniegumu apstiprināšanu, un iesniedzējiem tie jānovērš pirms projekta īstenošanas līguma slēgšanas. Atzīstami, ka neprecizitātes projekta pieteikumos (neprecīzi norādīti vienību nosaukumi budžetā, trūkst nepieciešams skaidrojums par plānotajām izmaksām, neprecīzi norādīts mērķa grupas skaits u.tml.) netiek izmantotas par pamatu projekta noraidīšanai.

Gadījumos, ja veidojas finansējuma pārpalikums (neīstenoti projekti vai aktivitātes, laužti līgumi u.tml.), tad apstiprināšanai virza nākamus projektus ar lielāko punktu skaitu.

Apmēram 60% no noraidījuma iemesliem (laika posmā no 2016. līdz 2020. gadam) ir nepietiekams finansējums. Izņēmums ir 2019. gads, kad papildus no valsts budžeta līdzekļiem programmai tika piešķirts finansējums 377 000 eiro apmērā, tai skaitā projektiem pieejami 90% finansējuma (339 300 eiro) – tā praktiski dubultojošā NVO fonda finansējumu projektiem. Tā kā jauna konkursa izsludināšanai un projektu īstenošanai bija nepietiekams laiks, tika lemts šo finansējumu novirzīt projektu atbalstam esošā konkursa ietvaros tiem projektiem, kas kvalitātes vērtēšanā bija saņēmuši pietiekamu punktu skaitu. Tā rezultātā finansējumu nesaņēma tikai 12 projekti.

Tas nozīmē, ka **liels skaits projektu ir pietiekami kvalitatīvi, bet netiek īstenoti finansējuma trūkuma dēļ.** Pie tam bieži vien apstiprināto un nepietiekama finansējuma dēļ noraidīto projektu kvalitātes vērtējumi atšķiras tikai par vienu vai dažiem punktiem. Tas ļauj secināt, ka **jebkura papildu finansējuma piešķiršana un pieejamība būtiski paplašina gan atbalstīto organizāciju skaitu, gan arī kvalitatīvo projektu skaitu un sekojoši arī ietekmi.**

Tabula 5. Vērtēšanas rezultātā noraidīto projektu iesniegumu skaits, 2016.–2020.

Datu avots: Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” izvērtējuma ziņojumi; Vērtēšanas ziņojumi.

Noraidīti	2016	2017	2018	2019	2020	Kopā
Atbilstības vērtēšanā	17	39	39	14	19	128
Kvalitātes vērtēšanā	49	11	4	7	12	83
Nepietiekama finansējuma dēļ	129	60	28	12	63	292
Kopā	195	110	71	33	94	503

Pētījuma ietvaros intervēto ekspertu viedoklis liecina, ka kvalitātes vērtēšanas kritēriji ir izstrādāti ļoti detalizēti, līdz ar to izšķirošā ir projektu pieteicēju prasme uzrakstīt labu projekta pieteikumu atbilstoši konkursa nolikumam. Tādējādi mazāk kvalificētas un jaunas organizācijas bieži saņem zemāku punktu skaitu. Eksperti rosina SIF (vai – deleģēt šo uzdevumu NVO sektoram) strādāt pie semināriem un apmācībām, lai mazāk pieredzējušas organizācijas spētu uzrakstīt veiksmīgu projekta pieteikumu.

Eksperti min sekojošus galvenos iemeslus projekta noraidīšanai vai mazāku punktu skaita saņemšanai kvalitātes kritērijos: kapacitātes trūkums uzrakstīt labu projekta pieteikumu; nepamatota izmaksu sadārdzināšana; pārspīlēti liela mērķa grupa; projekta aktivitātēs nav pietiekami iesaistīta projekta mērķa grupa; pieteikums neatbilst programmas mērķim; aktivitātes nav pietiekami sabalansētas. Tāpat eksperti atzīst, ka pieteikšanās nav vienkārša, nolikums ir sarežģīts, tas rada grūtības mazajām organizācijām bez pieredzes.

5.5. NVO fonda finansējums

NVO fonds tiek finansēts no valsts budžeta līdzekļiem. Konceptuālais ziņojums "Par valsts finansēta nevalstisko organizāciju fonda izveidi" paredz no valsts budžeta NVO fonda īstenošanai ik gadu atvēlēt vismaz 700 000 eiro. Tomēr līdz 2019. gadam valsts piešķirtais finansējums bija mazāks. Saskaņā ar NVO fonda stratēģiju var tikt piesaistīts arī ārvalstu fondu un programmu finansējums un privātpersonu un uzņēmumu ziedojumi.

Tabula 6. NVO fonda pieejamais finansējums projektiem 2016.–2020. gadam (euro)

Datu avots: Latvijas valsts budžeta finansētās programmas "NVO fonds" atklāta projektu iesniegumu konkursu nolikumi; izvērtējuma ziņojumi.

Gads	Finansējums, euro
2016	400 000,00
2017	380 000,00
2018	385 696,38
2019	739 330,00
2020	1 097 000,00

Tabula 7. Fonda darbības virzieni un katram virzienam plānotais finansējums 2016.-2021. gadam (euro)

Datu avots: Latvijas valsts budžeta finansētās programmas "NVO fonds" atklāta projektu iesniegumu konkursu nolikumi; izvērtējuma ziņojumi.

* 2020. gadā mainījās pieeja finansējuma iedalījumam – netika iezīmēts noteikts finansējums katram darbības virzienam, bet finansējums sadalīts makro un mikro projektiem, turklāt katrs iesniedzējs var atzīmēt vienu vai vairākus darbības virzienus.

		2016	2017	2018	2019	2020	2021
1.	NVO darbības stiprināšana – kopā	250 000	240 000	308 557,10	591 440	Jā*	Jā*
	t.sk. mikroprojekti	70 000	50 000	61 711,42			
	t.sk. makroprojekti	180 000	190 000	246 845,68			
2.	Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm	100 000	90 000			Jā*	Jā*
3.	Līdzfinansējums NVO projektiem, kas finansēti ar ārvalstu finanšu instrumentiem						
4.	NVO savstarpējās sadarbības stiprināšana					Jā*	Jā*
5.	NVO interešu aizstāvības stiprināšana	50 000	50 000	77 139,28	147 860	Jā*	Jā*
6.	Mazākumtautību NVO darbības stiprināšana						
7.	Atbalsts biedrībām un nodibinājumiem neparedzētiem gadījumiem						
	Kopā	400 000	380 000	385 696,38	739 330	1 097 000	1 396 500

5.6. Atbalstāmās aktivitātes

NVO fonda konkursu nolikumos ir noteiktas **atbalstāmās aktivitātes** – atšķirīgas projektiem, kas tiks īstenoti dažādos darbības virzienos (neatbalsta ideoloģiska, politiska vai reliģiska rakstura pasākumus un pasākumus,

kas tiek finansēti citu projektu ietvaros), **finansējuma apjoms vienam projektam** (gan minimālais, gan maksimālais sliekšnis – skatīt tabulu) un **izmaksu atbilstība** – attiecināmās izmaksas, ierobežojumi noteiktām budžeta kategorijām un neattiecināmās izmaksas. Viens no galvenajiem principiem – izmaksām jāatbilst plānotajām aktivitātēm. Kopumā NVO fonds pieļauj dažādas izmaksu kategorijas – projekta personāla izmaksas; lektoru, konsultantu un ekspertu izmaksas; transporta; komandējumu, telpu īres; pakalpojumu un patēriņa preču iegādes; inventāra iegādes izmaksas (nepārsniedzot 10% no projekta kopējām attiecināmām izmaksām). Būtiski, ka tiek segtas arī projekta administratīvās izmaksas – 2016. gadā 10% un 2017.–2019. gadā – 20% likme (netiešās izmaksas); savukārt 2020. gadā noteikts 20% ierobežojums (no projekta kopējām attiecināmām izmaksām) projektiem, kas iesniegti darbības virzienos “Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm” un/vai “NVO savstarpējās sadarbības stiprināšana”, savukārt darbības virzienos “NVO darbības stiprināšana” un/vai “NVO interešu aizstāvības stiprināšana” – var pārsniegt šo ierobežojumu. 2017.–2019. gadā darbības virzienā “NVO darbības stiprināšana” iesniegtajiem projektiem atļauts iegādāties pamatlīdzekļus, nepārsniedzot 10% no projekta kopējām attiecināmām izmaksām (2020. gadā – šis nosacījums attiecas uz visiem projektiem). Kopumā visos gados nosacījumi par attiecināmajām izmaksām ir līdzīgi. 2020. gadā nolikums ir vienkāršots, uzskaitot tikai dažus ierobežojumus, bet nenosakot konkrētas budžeta kategorijas.

Kopumā jāsecina, ka attiecināmās izmaksas ir dažādas, īpaši netiek ierobežotas, ja vien tās ir attiecināmas uz projekta aktivitātēm.

Būtiski, ka tādas izmaksu kategorijas kā projekta personāla izmaksas, administratīvās izmaksas, pamatlīdzekļu iegāde, telpu noma u.tml. ir vērstas uz NVO administratīvās kapacitātes stiprināšanu. Jāatzīmē, ka citu finansētāju projektu konkursos šīs izmaksu kategorijas reti tiek finansētas.

Tabula 8. NVO fonda projektu konkursu izmaksu atbilstība: attiecināmās izmaksas atbilstoši konkursa nolikumiem

2016	2017	2018	2019	2020
Projekta personāla izmaksas	Projekta personāla izmaksas	Projekta personāla izmaksas	Projekta personāla izmaksas	
Lektoru, konsultantu un ekspertu izmaksas	Lektoru, konsultantu un ekspertu izmaksas	Lektoru, konsultantu un ekspertu izmaksas	Lektoru, konsultantu un ekspertu izmaksas	
Ar atalgojumu saistītie nodokļi	Ar atalgojumu saistītie nodokļi	Ar atalgojumu saistītie nodokļi	Ar atalgojumu saistītie nodokļi	
Vietējā transporta izmaksas	Vietējā transporta izmaksas	Vietējā transporta izmaksas	Vietējā transporta izmaksas	
Sakaru pakalpojumu izmaksas	Sakaru pakalpojumu izmaksas	Sakaru pakalpojumu izmaksas	Sakaru pakalpojumu izmaksas	
Telpu īre, apsaimniekošanas izmaksas	Telpu īre, apsaimniekošanas izmaksas	Telpu īre, apsaimniekošanas izmaksas	Telpu īre, apsaimniekošanas izmaksas	
Vietējie un ārvalstu komandējumi	Vietējie un ārvalstu komandējumi	Vietējie un ārvalstu komandējumi	Vietējie un ārvalstu komandējumi	Komandējumu izmaksas nepārsniedz 10% no projekta kopējām attiecināmām izmaksām
Patēriņa preču iegāde	Patēriņa preču iegāde	Patēriņa preču iegāde	Patēriņa preču iegāde	
Informācijas un publicitātes pasākumu izmaksas	Informācijas un publicitātes pasākumu izmaksas	Informācijas un publicitātes pasākumu izmaksas	Informācijas un publicitātes pasākumu izmaksas	
Pakalpojumu izmaksas	Pakalpojumu izmaksas	Pakalpojumu izmaksas	Pakalpojumu izmaksas	
Inventāra iegādes izmaksas (nepārsniedzot 10% no	Inventāra iegādes izmaksas (nepārsniedzot 10% no	Inventāra iegādes izmaksas (nepārsniedzot 10% no	Inventāra iegādes izmaksas (nepārsniedzot 10% no	

projekta kopējām attiecināmām izmaksām)	projekta kopējām attiecināmām izmaksām)	projekta kopējām attiecināmām izmaksām)	projekta kopējām attiecināmām izmaksām)	
Telpu un materiāltehnisko līdzekļu nomas izmaksas	Telpu un materiāltehnisko līdzekļu nomas izmaksas	Telpu un materiāltehnisko līdzekļu nomas izmaksas	Telpu un materiāltehnisko līdzekļu nomas izmaksas	
Pasākumu organizēšanas izmaksas, ievērojot vienas vienības izmaksu principu				
Projekta administratīvās izmaksas – netiešo izmaksu nemainīgā likme 10%	Projekta administratīvās izmaksas – netiešo izmaksu nemainīgā likme 20%	Projekta administratīvās izmaksas – netiešo izmaksu nemainīgā likme 20%	Projekta administratīvās izmaksas – netiešo izmaksu nemainīgā likme 20%	Darbības virzienos “Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm” un/vai “NVO savstarpējās sadarbības stiprināšana” projekta administratīvās izmaksas nepārsniedz 20% no projekta kopējām attiecināmām izmaksām. Ja darbības virzienos “NVO darbības stiprināšana” un/vai “NVO interešu aizstāvības stiprināšana” – var pārsniegt.
	Darbības virzienā “NVO darbības stiprināšana” – pamatlīdzekļu iegādes izmaksas, nepārsniedzot 10% no projekta kopējām attiecināmām izmaksām	Darbības virzienā “NVO darbības stiprināšana” – pamatlīdzekļu iegādes izmaksas, nepārsniedzot 10% no projekta kopējām attiecināmām izmaksām	Darbības virzienā “NVO darbības stiprināšana” – pamatlīdzekļu iegādes izmaksas, nepārsniedzot 10% no projekta kopējām attiecināmām izmaksām	Pamatlīdzekļu iegādes izmaksas nepārsniedz 10% no projekta kopējām attiecināmām izmaksām
PVN, ja tas nav atgūstams no valsts budžeta	PVN, ja tas nav atgūstams no valsts budžeta	PVN, ja tas nav atgūstams no valsts budžeta	PVN, ja tas nav atgūstams no valsts budžeta	PVN, ja tas nav atgūstams no valsts budžeta

To apliecina arī dati, kas iegūti 2016.–2018. gada izvērtējumā – dati par finansējuma izlietojuma struktūru īstenotajos projektos 2016.–2018. gadā liecina, ka programmas ietvaros stiprināta NVO sektora kapacitāte: 61% programmas finansējuma veido projektu īstenošanas personāla atalgojums, bet kopā ar projektu administratīvajām izmaksām, ko pamatā veido projekta vadītāja un/vai grāmatveža atalgojums, NVO sektorā piesaistītā personāla atalgojumam izlietoti 74% programmā apgūtā finansējuma²⁶.

Tabula 9. Vienam projektam pieejamais programmas finansējums (Min/Max sliednis, euro)

Datu avots: Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” atklāta projektu iesniegumu konkursu nolikumi.

		2016	2017	2018	2019	2020
1.	NVO darbības stiprināšana				3 000 / 17 000	
	mikroprojekti	3 000 / 5 000	3 000 / 7 000	3 000 / 7 000		1 000 / 7 000
	makroprojekti	5 001 / 10 000	7 001 / 15 000	7 001 / 15 000		7 001 / 40 000
2.	Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm	1 000 / 5 000	2 000 / 10 000			
	mikroprojekti					1 000 / 7 000
	makroprojekti					7 001 / 40 000
3.	NVO savstarpējās sadarbības stiprināšana					
	mikroprojekti					1 000 / 7 000
	makroprojekti					7 001 / 40 000
4.	NVO interešu aizstāvības stiprināšana	1 000 / 6 000	2 000 / 8 000	2 000 / 15 000	3 000 / 17 000	
	mikroprojekti					1 000 / 7 000
	makroprojekti					7 001 / 40 000

²⁶ Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” izvērtējums 2016.–2018. gads.

5.7. Pieteiktie un īstenotie projekti

2016.–2020. gada periodā SIF sekretariāts interneta vietnē www.sif.gov.lv izsludināja piecus atklātus projektu iesniegumu konkursus Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” ietvaros. Laika periodā līdz projektu iesniegšanai SIF atbilstoši izsludināja un organizēja seminārus par projektu iesniegumu sagatavošanu.

2016. gada konkursā katrs projekta iesnieguma iesniedzējs drīkstēja iesniegt tikai vienu projekta iesniegumu, ne vairāk kā divos darbības virzienos. Iespēju iesniegt divus projekta iesniegumus sekmīgi izmantoja (īstenoja divus projektus) astoņi projektu iesniegumu iesniedzēji. Projektu īstenošanas periods nedrīkstēja pārsniegt piecus mēnešus (01.06.–31.10.2016.).

2017.; 2018.; 2020. gadā katrs projekta iesniedzējs konkursa ietvaros varēja iesniegt ne vairāk kā vienu projekta iesniegumu; 2019. gadā – vienu projektu katrā darbības virzienā. Šāds lēmums tika pieņemts, lai iespējami lielāks organizāciju skaits varētu saņemt programmas atbalstu. Projektu īstenošanas periods nedrīkstēja pārsniegt desmit mēnešus (no 1. janvāra līdz 31. oktobrim).

Šīs izmaiņas arī vismaz daļēji izskaidro, kādēļ 2016. gadā saņemto projektu pieteikumu skaits ir vislielākais. Otrs iemesls – pakāpeniski tika sašaurināts programmas fokuss, attiecīgi samazinājās arī projektu iesniegumu skaits – no 261 iesnieguma 2016. gadā uz 149 – 2017. gadā un 102 – 2018. gadā (2016.–2017. gadā atbalsts tika sniegts trīs darbības virzieniem, 2018.–2019. – diviem darbības virzieniem – skatīt tabulu apakšnodaļā NVO fonda finansējums).

2016.–2018. gadā darbības virzienā “NVO darbības stiprināšana” iesniegumi tika dalīti divās nošķirtās grupās – mikro un makro projekti. Ar mērķi uzlabot NVO fonda darbības efektivitāti un vienkāršot pieteikšanās kārtību, 2019. gadā netiek plānota projektu iesniegšana mikro un makro līmenī. Abiem darbības virzieniem vienam projektam tika noteikti vienoti pieejamā finansējuma ierobežojumi 3 000–17 000 eiro apmērā. Tomēr 2020. gadā tiek lemts atgriezties pie dalījuma starp mikro un makro projektiem, nosakot šādu iedalījumu visam konkursam kopumā, ne tikai kādam atsevišķam darbības virzienam. Viens no mērķiem ir šādā veidā veikt atbilstošu projektu izvērtēšanu, salīdzinot līdzvērtīga apjoma projektus.

Iesniegto un atbalstīto projektu pieteikumu skaitu dalījumā pa darbības virzieniem par visu periodu kopā jāņem vērā, ka nevar apkopot, jo dažādos gados tika noteikti dažādi prioritārie virzieni, turklāt 2020. gadā katrs iesniedzējs varēja atzīmēt vairākus darbības virzienus, uz ko vērsta projekta īstenošana.

Salīdzinājumā ar 2016. gadu, 2017. gadā vienam projektam pieejamais maksimālais programmas finansējums bija lielāks, līdz ar to, nemainoties kopējam pieejamā programmas finansējuma apjomam, apstiprināt varēja mazāku skaitu projektu (par vienam projektam pieejamo finansējumu dažādos konkursos skatīt apakšnodaļu Atbalstāmās aktivitātes).

Projektu konkurence 2019. gada konkursā ievērojami samazinājās salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem, piemēram, 2018. gadā projektu iesniegumos pieprasītais finansējums 3,87 reizes pārsniedza programmā

pieejamā finansējuma apmēru, savukārt 2019. gadā – 1,65 reizes. Izvērtējuma ziņojumā par 2019. gadu kā iemesli tiek minēti: (1) ievērojams pieejamā finansējuma pieaugums 2019. gada konkursā (185%) un (2) salīdzinoši mazāks projektu iesniegumus skaits (80), jo 2019. gada konkursā bija noteikti striktāki projektu iesniedzēju un projektu atbilstības nosacījumi, kā arī netika paredzēts mikro projektu līmenis. Būtisks finansējuma pieaugums, kā arī izmainīti konkursa nosacījumi un lielāks ieguldījums konkursa popularizēšanā, iespējams, bija galvenie iemesli lielākam pieteikumu skaitam 2020. gadā.

Kopā laika periodā no 2016. līdz 2020. gadam tika noslēgti 259 līgumi. Tomēr ne visi projekti līdz galam tiek realizēti – daži līgumi ir pārtraukti, vienā gadījumā (2016. gadā) tika sastādīts administratīvais akts par visa finansējuma atgriešanu. Kopā īstenoti (un iesniegti noslēguma pārskati) ir 254 projekti.

Tabula 10. Programmas projektu konkursos saņemto pieteikumu, noslēgto līgumu un īstenoto projektu skaits, 2016.–2020.

Datu avots: Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” izvērtējuma ziņojumi, Vērtēšanas ziņojumi, SIF sniegtā informācija.

Gads	2016	2017	2018	2019	2020	Kopā
Saņemtie pieteikumi	261	149	102	80	167	759
Noslēgtie līgumi	66	42	31	49	71	259
Īstenotie projekti	63	42	31	48	70	254

Tabula 11. Programmas projektu konkursos pieprasītā finansējuma un piešķirtais finansējums (noslēgtie līgumi²⁷), 2016.–2020. (euro)

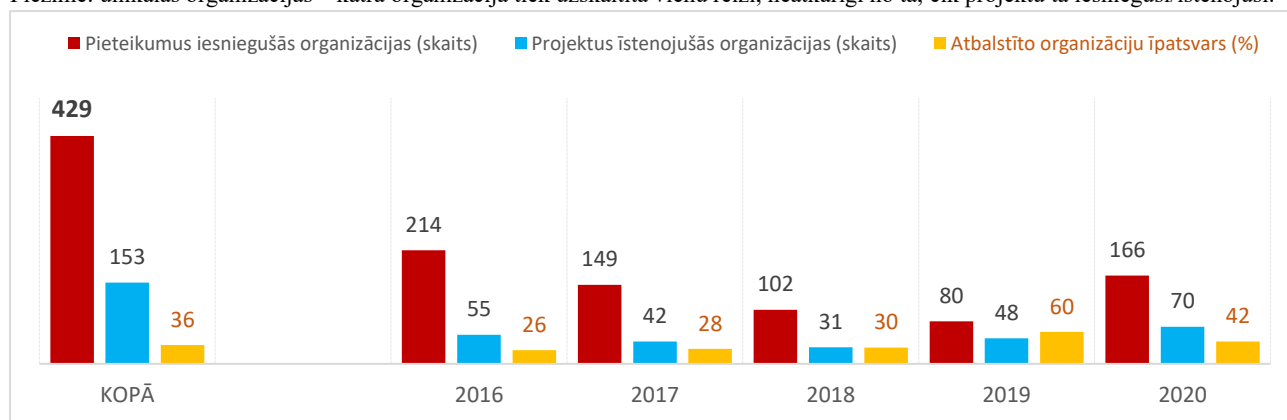
2016		2017		2018		2019		2020	
pieprasīts	noslēgtie līgumi	pieprasīts	noslēgtie līgumi	pieprasīts	noslēgtie līgumi	pieprasīts	noslēgtie līgumi	pieprasīts	noslēgtie līgumi
1 720 326,55	389 784,91	1 469 231,11	388 473,96	1 295 397,42	385 682,16	1 220 997,35	736 641,8	3 411 773,21	1 097 000

Laika periodā no 2016. līdz 2020. gadam kopā projektu pieteikumus iesniegušas 429 unikālās organizācijas un projektus īstenojušas 153 unikālās organizācijas, tādējādi atbalstu projektu konkursos ir ieguvušas 36% no visām organizācijām, kas pieteikušās. Rādītāji pa gadiem gan atšķiras – ja 2016.–2017.gadā ir atbalstītas 26%–28% no pieteikumus iesniegušajām organizācijām, tad 2020. gadā 42% un 2019. gadā pat 60%.

Grafiks 14. Programmā pieteikumus iesniegušo un projektus īstenojušo unikālo organizāciju skaits kopā un pa gadiem

Datu avots: programmas projektu (pieteikto un īstenoto) satura analīze.

Piezīme: unikālās organizācijas – katra organizācija tiek uzskaitīta vienu reizi, neatkarīgi no tā, cik projektu tā iesniegusi/īstenojusi.

²⁷ Projektu noslēdzot summa var mainīties, jo netiek iztērēts viss piešķirtais finansējums, kā arī atsevišķos gadījumos tiek laužts līgums.

5.8. NVO sektora vērtējums par NVO fonda darbību

NVO sektora aptaujā tika iekļauts jautājums, cik lielā mērā organizāciju pārstāvji ir **informēti par programmu "NVO fonds"**. Šie dati ļauj vērtēt informētību gan projektus iesniegušo, gan neiesniegušo mērķgrupās. Kopumā **24% no NVO sektora novērtē, ka ir labi informēti par programmu, bet 61% – ka vāji informēti, tai skaitā 32% – ka nav nemaz informēti**. Kopumā tas rāda zemu sektora informētību par konkrēto programmu. Pie tam – **programmā projektus nekad neiesniegušo organizāciju vidū par programmu informēto īpatsvars ir tikai 7%**, kamēr 81% apgalvo, ka ir vāji informēti, tai skaitā 45%, ka nav nemaz informēti. Interesanti, ka **pat projektus programmā iesniegušo vidū kopumā 28% organizāciju apgalvo, ka ir vāji informētas**, tai skaitā 9% – ka nav nemaz informētas.

Tai pat laikā novērojama **pozitīva tendence, ka pēdējo trīs gadu laikā projektus iesniegušie informētību par programmu tomēr vērtē pozitīvāk** – ja tie, kuri projektus iesnieguši 2016.-2018.g. periodā, 61% gadījumu sniedz pozitīvus informētības vērtējumus, tad 2019.-2021.g. periodā projektus iesniegušo vidū pozitīvus informētības vērtējumus sniedz jau 71%, tai skaitā 2021.gada konkursā iesniegušie 73% gadījumu. Tāpat novērojams, ka organizācijas ar ilgāku darbības pieredzi ir labāk informētas (33% pozitīvu vērtējumu), kamēr īsāku laiku strādājošās ir daudz vājāk informētas (tikai 15% pozitīvu vērtējumu).

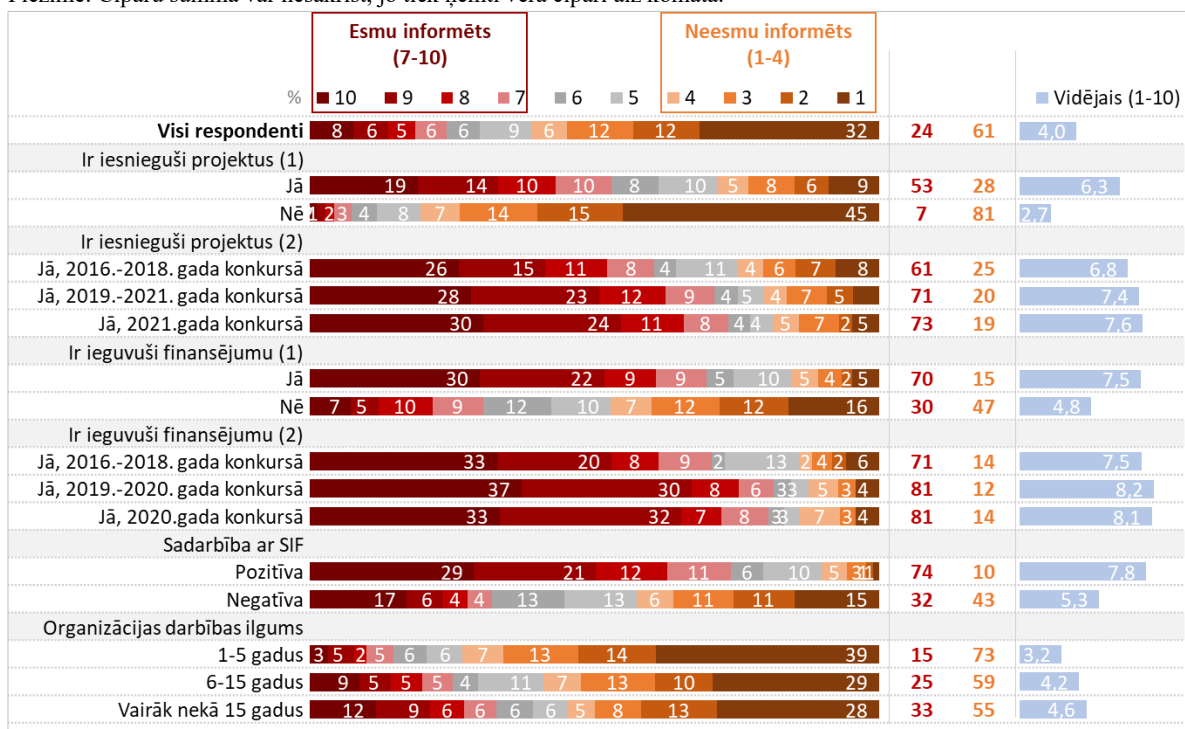
Grafiks 15. Informētība par programmu "NVO fonds" (%)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Q9. Cik lielā mērā Jūs (kā savas organizācijas pārstāvis/-e) esat informēts/-a par Latvijas valsts budžeta finansēto programmu "NVO fonds", ko administrē Sabiedrības integrācijas fonds (SIF)?

Bāze: Visi respondenti, kuri snieguši atbildi uz šo jautājumu.

Piezīme: Ciparu summa var nesakrist, jo tiek ņemti vērā cipari aiz komata.

Aptaujas anketā bija iekļauts arī jautājums par organizāciju ieinteresētību iesniegt projektus programmā turpmākajos gados. **Kopumā 71% organizāciju apgalvojušas, ka būtu ieinteresētas iesniegt projektus un tikai 11% – ka nebūtu ieinteresētas.** Novērojams, ka augstāka ieinteresētība iesniegt atkārtoti projektus ir tām organizācijām, kuras to ir darījušas 2019.-2021.gada konkursos, nekā tām, kas 2016.-2018.g. konkursos. Kā arī kopumā **62% organizāciju, kas līdz šim nav iesniegušas nevienu projekta pieteikumu, būtu ieinteresētas to darīt turpmāk.** Tas liecina par izteiktu programmas potenciālo projektu iesniedzēju loku. Kā iepriekš norādīts – programmā projektus nekad neiesniegušo organizāciju vidū par programmu informēto īpatsvars ir tikai 7%, kamēr 81% apgalvo, ka ir vāji informēti, tai skaitā 45%, ka nav nemaz informēti. Šie dati liecina, ka **potenciālo projektu pieteicēju aktivizēšanai izšķirošas ir atbilstošas informēšanas aktivitātes.**

Grafiks 16. NVO sektora ieinteresētība iesniegt projektus programmā “NVO fonds” (%)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Q19. Vai Jūsu organizācija būtu ieinteresēta iesniegt projektus programmā “NVO fonds” turpmāk?

%	■ Noteikti jā	■ Drīzāk jā	■ Drīzāk nē	■ Noteikti nē	■ Grūti pateikt	Jā	Nē
Visi respondenti	32	39	8	3	18	71	11
Ir iesnieguši projektus							
Jā (kopā)	50	38	6	1	6	87	7
Jā, 2016.-2018. gada konkursā	53	37	5	1	5	89	6
Jā, 2019.-2021. gada konkursā	63	30	4	1	3	93	4
Jā, 2021.gada konkursā	65	29	3	2	2	94	3
Nē, nav iesnieguši	22	40	10	4	24	62	13

Tiem, kuri novērtēja, ka nav ieinteresēti iesniegt projektus programmā, tika lūgts precizēt iemeslus. Sniegtās atbildes liecina, ka **29% organizāciju nav ieinteresētas pieteikties, jo nekvalificējas konkursa noteikumiem.** Vēl aptuveni 1/3 ir tādu organizāciju, kuru iecerētās projektu idejas vai izmaksu kategorijas netiek konkursā atbalstītas. Pārējos iemeslus var nosacīti grupēt divos aspektos – daļa organizāciju norāda uz iemesliem, kas atkarīgi no pašas organizācijas (laika trūkums, cilvēkresursu trūkums, ideju trūkums, kompetenču trūkums, arī valodas barjera), bet daļa organizācija norāda uz iemesliem, kas saistīti ar programmas noteikumiem un procedūru (sarežģīta pieteikšanās, trūkst skaidrojumu par pieteikumiem, pārāk mazs piešķirtā finansējuma apjoms, pārāk īss projektu īstenošanas termiņš). Tās **organizācijas, kuras līdz šim nav iesniegušas projektu pieteikumus, biežāk atsaucas uz to, ka pietrūkst informācijas un skaidrojuma par pieteikumu sagatavošanu, kā arī norāda, ka pietrūkst kompetences un zināšanu, lai pieteiktos.** Tas vēlreiz apliecina, ka informēšana un skaidrošana par programmas iespējām un procedūru ir izšķiroši būtiska, lai paplašinātu projektus iesniegušo organizāciju loku.

Grafiks 17. Iemesli neieinteresētībai iesniegt projektus programmā “NVO fonds” (%)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Q20. Kādēļ Jūsu organizācija nebūtu ieinteresēta iesniegt projektus programmā “NVO fonds”?

Piezīme: % no tiem, kuri nav ieinteresēti iesniegt projektus.

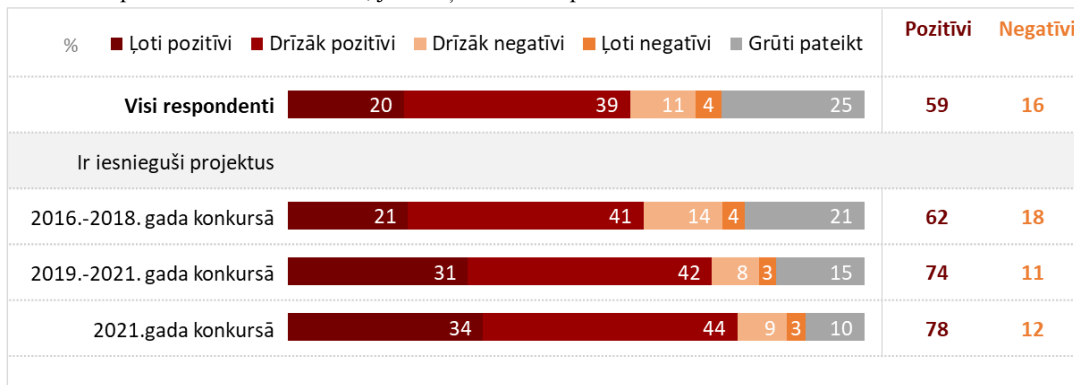
Tās organizācijas, kuras ir iesniegušas projektus programmā, tika lūgtas novērtēt **sadarbību ar Sabiedrības integrācijas fondu projektu iesniegšanas un īstenošanas gaitā**. Kopumā **59% pauž pozitīvu vērtējumu, kamēr kritisku 16%**. Kritiskākus vērtējumus snieguši tie, kas projektus iesnieguši 2016.-2018.g. laika posmā (18% kritisku vērtējumu), bet pozitīvākus – tie, kas projektus iesnieguši pēc 2019. gada. Kopumā novērojams, ka **kritiskākus vērtējumus sniegušas tās organizācijas, kuras kādā no gadiem ir iesniegušas projektus, bet citā nav kvalificējušas nolikuma maiņas dēļ, kā arī tādas organizācijas, kurām ir maza vai nekāda pieredze projektu īstenošanā**.

Grafiks 18. Projektu iesniedzēju vērtējums par sadarbību ar Sabiedrības integrācijas fondu (%)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Q16. Kā Jūs vērtējat sadarbību ar Sabiedrības integrācijas fondu projekta/-u iesniegšanas un īstenošanas gaitā?

Piezīme: Ciparu summa var nesakrist, jo tiek ņemti vērā cipari aiz komata.

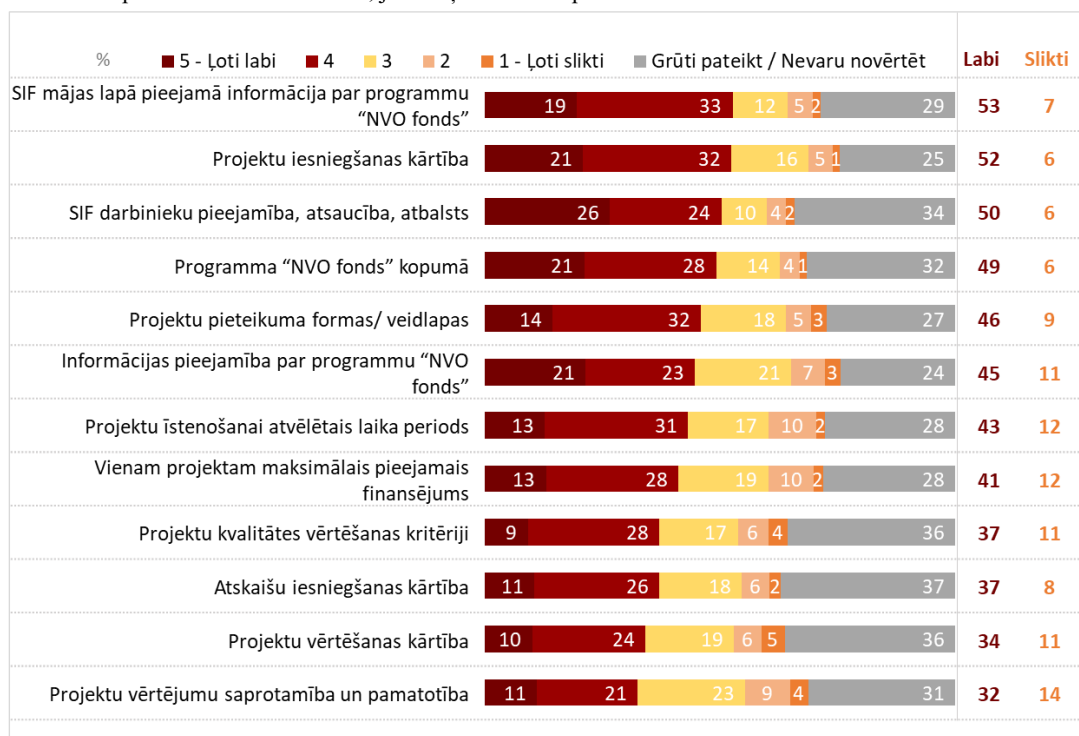
Projektu iesniedzēju papildus novērtēja arī programmu "NVO fonds" dažādos tās aspektos. **Puse vai vairāk projektu iesniedzēju pozitīvi vērtējuši tādus programmas aspektus kā mājas lapā pieejamā informācija par programmu (53% pozitīvo vērtējumu, 7% negatīvo), projektu iesniegšanas kārtība (52% un 6%), darbinieku pieejamība, atsaucība un atbalsts (50%).** Nedaudz retāk pozitīvie vērtējumi sniegti par tādiem aspektiem kā projektu pieteikuma formas (46% pozitīvo un 9% negatīvo vērtējumu), informācijas pieejamība par programmu (45% un 11%), projektu īstenošanai atvēlētais laika periods (43% un 12%), vienam projektam maksimālais pieejamais finansējums (41% un 12%). Savukārt **salīdzinoši retāk pozitīvie vērtējumi sniegti par tādiem aspektiem kā projektu kvalitātes vērtēšanas kritēriji (37% pozitīvo un 11% negatīvo vērtējumu), atskaišu iesniegšanas kārtība (37% un 8%), projektu vērtēšanas kārtība (34% un 11%), projektu vērtējumu saprotamība un pamatotība (32% un 14%).** Kopumā dati liecina, ka **projektu iesniedzēju kritika vairāk vērsta uz projektu vērtēšanu, kā arī atskaišu iesniegšanu, bet pārējos aspektos programma tiek vērtēta izteikti pozitīvi.** Jāpiebilst gan, ka **pēdējo divu gadu laikā projektus iesniegušo organizāciju vērtējumi kopumā ir pozitīvāki, kas liecina par programmas īstenošanas procesa uzlabošanos.** Piemēram, ja 2016.-2018.g. posmā projektus iesniegušie tikai 36% gadījumu snieguši pozitīvu vērtējumu par projektu vērtējumu saprotamību un pamatotību, tad pēdējo trīs gadu laikā projektus iesniegušie pozitīvu vērtējumu sniedz jau 44% gadījumu, un 2021. gada konkursa dalībnieki pat 47% gadījumu. Līdzīgas vērtējuma izmaiņas vērojamas arī citos aspektos.

Grafiks 19. Projektu iesniedzēju vērtējums par programmu "NVO fonds" dažādos tās aspektos (%)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Q18. Novērtējiet, lūdzu, programmu "NVO fonds" šādos aspektos!

Piezīme: Ciparu summa var nesakrist, jo tiek ņemti vērā cipari aiz komata.

Grafiks 20. Projektu iesniedzēju vērtējums par programmu “NVO fonds” dažādos tās aspektos (%): salīdzinājums pa gadiem

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Q18. Novērtējiet, lūdzu, programmu “NVO fonds” šādos aspektos!

Piezīme: Grafīkā attēlots 5+4 atbilžu īpatsvars skalā no 1 (Ļoti slikti) līdz 5 (Ļoti labi).

	Visi % respondenti	Jā, 2016.-2018. gada konkursā	Jā, 2019.-2021. gada konkursā	Jā, 2021. gada konkursā
SIF mājas lapā pieejamā informācija par programmu “NVO fonds”	53	69	71	73
Projektu iesniegšanas kārtība	52	67	75	81
SIF darbinieku pieejamība, atsaucība, atbalsts	50	64	73	80
Programma “NVO fonds” kopumā	49	59	71	74
Projektu pieteikuma formas/ veidlapas	46	58	61	65
Informācijas pieejamība par programmu “NVO fonds”	45	58	65	67
Projektu īstenošanai atvēlētais laika periods	43	52	60	58
Vienam projektam maksimālais pieejamais finansējums	41	52	56	59
Projektu kvalitātes vērtēšanas kritēriji	37	46	54	55
Atskaišu iesniegšanas kārtība	37	45	52	54
Projektu vērtēšanas kārtība	34	42	46	49
Projektu vērtējumu saprotamība un pamatotība	32	36	44	47

6. PROGRAMMAS “NVO FONDS” DARBĪBAS REZULTĀTU APRAKSTS UN ANALĪZE

6.1. Programmas mērķgrupa: projektu pieteicēju un īstenotāju raksturojums

Programmas “NVO fonds” mērķgrupas definīcija un tās interpretācijas ierobežojumi apskatīti 5.3. nodaļā. Šajā nodaļā tiek sniegts statistisks un socioloģisks raksturojums NVO sektora iesaistei programmas projektu konkursos, raksturojot projektu pieteicējus un īstenotājus pēc to pieredzes, darbības jomas, darbības regularitātes un citos aspektos.

Programmas ietekmes uz kopējo NVO sektoru būtisks ir jautājums par to, **kāds ir kopējais mērķgrupas (biedrību un nodibinājumu) skaits, kuras potenciāli varētu pieteikties programmas finansējumam. Iegūt drošticamu aprēķinu par šādu skaitu šobrīd nav iespējams**, jo nepastāv pietiekami detalizēts darbības jomu klasifikators, pēc kura būtu iespējams identificēt programmas definējumam atbilstošo organizāciju skaitu. 2015. gada 1. janvārī stājās spēkā Ministru kabineta noteikumi Nr. 779 "Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumi"²⁸, kas nosaka biedrību un nodibinājumu klasificēšanu atbilstoši to darbības jomai. Jaundibināto biedrību un nodibinājumu darbības jomas tiek reģistrā ierakstītas atbilstoši šiem klasificēšanas noteikumiem, bet, lai reģistrētu darbības jomu atbilstoši noteiktajai klasifikācijai jau reģistrētajām biedrībām vai nodibinājumiem, nepieciešams aizpildīt pieteikumu un samaksāt valsts nodevu par ieraksta izdarīšanu reģistrā. Pie tam – prasība obligāti norādīt darbības jomu attiecas tikai uz darba devēju organizācijām, darba devēju organizāciju apvienībām un arodbiedrībām. Līdz ar to pēc konkrētā klasifikatora identificējamās ir tikai neliela daļa reģistrēto biedrību un nodibinājumu. Senāk dibinātām organizācijām darbības joma ir reģistrēta atbilstoši saimniecisko darbību statistiskajai klasifikācijai Eiropas Kopienā NACE 2. red. Kā liecina Latvijas Pilsoniskās alianses apkopotā informācija²⁹, 2019. gadā 7% organizāciju nebija norādījušas darbības jomu arī pēc šī klasifikatora. Biedrību un nodibinājumu klasifikators un NACE 2.red. klasifikators konkrētai darbības jomu identificēšanai gan nav palīdzīgs, jo kopumā 41% organizāciju norādīts, ka tās veic "sabiedrisko, politisko vai citu organizāciju darbību", tādējādi nenorādot konkrētu jomu, bet gan faktu, ka tās darbojas NVO sektorā. Līdz ar to šobrīd pastāvošā klasifikācija neļauj identificēt programmas mērķgrupai atbilstošās organizācijas gan tādēļ, ka ne visas organizācijas ir norādījušas darbības jomu, gan tādēļ, ka pat norādītās nesniedz pietiekami detalizētu informāciju to atbilstības programmas mērķgrupai noteikšanai.

Lai īstenotu programmas mērķgrupai atbilstošā NVO sektora aptauju, izvērtējuma ietvaros tika īstenota šāda **organizāciju atlases procedūra**. Latvijas Pilsoniskās alianses apkopotie dati par 2019. gadu liecina, ka kopējais biedrību un nodibinājumu skaits, kas ir iesniegušas gada pārskatus par 2019. gadu un kas gada

²⁸ Ministru kabineta 2015. gada 22. decembra noteikumi Nr. 779 "Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumi". <https://likumi.lv/ta/id/278848>

²⁹ Šeit un turpmāk dati un informācija no: Latvijas nevalstisko organizāciju sektora pārskats: skaits, aktivitāte, finanses 2019. Autorkolektīvs: K.Zonberga, G.Klāsons, U.Spuriņš. Latvijas Pilsoniskā alianse, 2019. Pieejams: <https://nvo.lv/uploads/201911141454365728.pdf>

pārskatos uzrāda finansiālu aktivitāti, ir 12 189 organizācijas. Sadarbībā ar SIA “Lursoft IT” no šīm organizācijām tika atlasītas³⁰ tās, kuras atbilst programmas “NVO fonds” mērķgrupas definīcijai – atlasē netika iekļautas dzīvokļu īpašnieku un apsaimniekošanas biedrības (atlase bija iespējama tikai pēc nosaukuma, jo klasifikatorā nav atsevišķa koda šādām organizācijām), sporta biedrības (atlase iespējama tikai pēc nosaukuma, jo klasifikatorā nav atsevišķa koda šādām organizācijām), darba devēju organizācijas, arodbiedrības, reliģiskās organizācijas un politiskās partijas. Atlasē nebija iespējams atfiltrēt pašdarbības sporta un kultūras kolektīvus, jo tos nav iespējams identificēt ne pēc klasifikatora kodiem, ne pēc nosaukumiem. **Pēc veiktās atlases tika iegūts kopumā 9 212 organizāciju saraksts.** Visām šīm organizācijām tika izsūtīts aicinājums piedalīties aptaujā par NVO sektora attīstību Latvijā un programmas “NVO fonds” ieguldījumu sektora attīstībā. Aicinājuma tekstā tika norādīts, ka aptaujas tēma ir iedzīvotāju pilsoniskā līdzdalība un pilsoniskās sabiedrības attīstība, pieņemot, ka šāds paskaidrojums rosinās savu viedokli izteikt tām organizācijām, kuras atbilst programmas “NVO fonds” mērķgrupas definījumam. Šādā pašatlasē tika iegūtas kopumā 1 055 organizāciju aizpildītas anketas. Tā kā aptaujas anketā bija iekļauts arī jautājums par darbības jomu atbilstoši saimniecisko darbību statistiskajai klasifikācijai NACE 2. red., no šīm 1 055 organizācijām tika atskaitītas tās, kuras pēc darbības jomas neatbilst programmas mērķgrupai (arodbiedrības, darba devēju organizācijas, sporta biedrības u.c.). Gala rezultātā **aptauja ļāva sasniegt 784 organizācijas, kas atbilst programmas nolikumos definētajai mērķgrupai.** Netieši tas ļauj secināt, ka ir vismaz aptuveni 800 organizāciju, kuras var tikt uzskatītas par programmas potenciālajiem projektu iesniedzējiem. Vienlaikus – tā kā anketu aizpildīja un aptaujā piedalījās arī tādas organizācijas, kas neatbilst programmas mērķgrupas definīcijai, bet kuras pašatlasē uzskatīja, ka ir atbilstošas, jāuzsver, ka **pilsoniskās sabiedrības jomā darbojošos organizāciju loks varētu būt plašāks, nekā to šobrīd definē programmas nolikumi,** akcentējot tieši organizācijas darbību, nevis īstenoto aktivitāšu un pasākumu tematisko atbilstību.

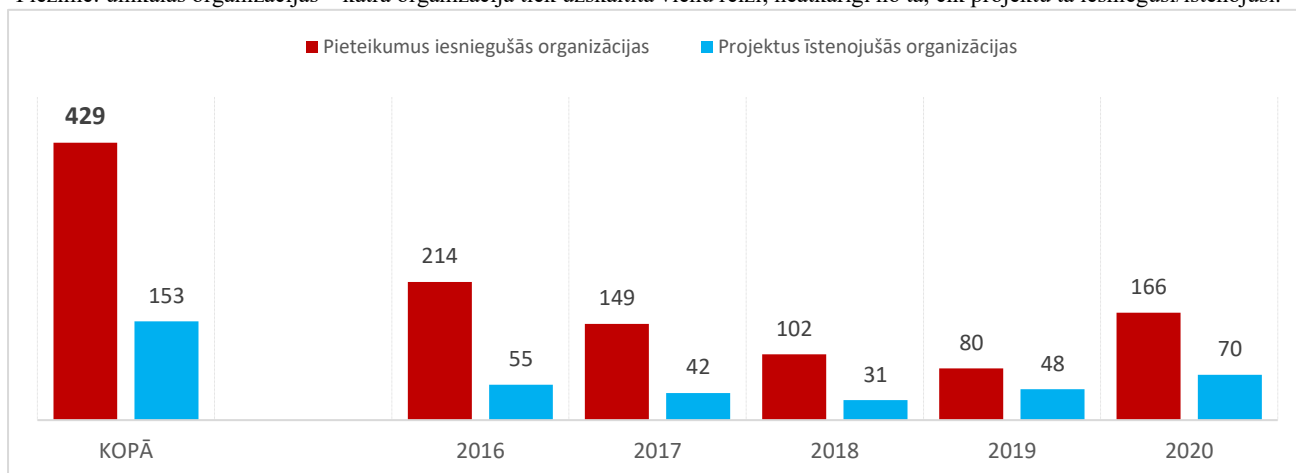
Laika periodā no 2016. līdz 2020. gadam kopā programmā projektu pieteikumus iesniegušas 429 unikālās organizācijas – tāpat no aptaujā identificētajiem potenciālajiem projektu iesniedzējiem **projektu pieteikumus ir iesnieguši 55% organizāciju.** Savukārt **atbalstu saņēmušas un īstenojušas projektus ir 153 unikālās organizācijas, kas attiecīgi būtu 20% organizāciju.** Pie tam jāuzsver, ka **pēdējo trīs gadu laikā atbalstīto unikālo organizāciju skaits ir pakāpeniski un būtiski pieaudzis** – ja 2018. gadā tika atbalstīti 31 organizācijas projekti, tad 2019. gadā 48 un 2020. gadā jau 70. Tas nozīmē, ka **finansējums nonāk pie pēc iespējas plašāka organizāciju loka un nekoncentrējas tikai atsevišķu organizāciju lokā.**

³⁰ Datu atlase veikta 2020. gada 27. septembrī.

Grafiks 21. Programmā pieteikumus iesniegušo un projektus īstenojušo unikālo organizāciju skaits kopā un pa gadiem

Datu avots: programmas projektu (ieteikto un īstenoto) saturs analīze.

Piezīme: unikālās organizācijas – katra organizācija tiek uzskaitīta vienu reizi, neatkarīgi no tā, cik projektu tā iesniegusi/īstenojusi.

Programmas ietvaros īstenoto projektu saturs analīzē par katru organizāciju tika identificēta tās atbilstība Ministru kabineta noteikumos Nr. 779 "Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumi" definētajām darbības jomām. Šie dati ļauj raksturot, kādu jomu organizācijas ir ieguvušas programmas finansējumu. **Visvairāk organizāciju pārstāv kopienu un apkaimju attīstības darbības jomu (kopskaitā 35) un interešu aizstāvības organizāciju darbību (kopskaitā 28).** Tāpat daudz pārstāvētas ir organizācijas no **sociālās aizsardzības jomas** (22 organizācijas), **sabiedrības veselības un veselības izglītības jomas** (19 organizācijas), **jaunatnes biedrības un nodibinājumi** (19 organizācijas). Nedaudz mazāk, bet salīdzinoši arī bieži atbalstītas ir organizācijas, kas darbojas atbalsta ģimenēm un bērniem jomā (13 organizācijas), pilsonisko tiesību un cilvēktiesību aizsardzības jomā (13 organizācijas), kā arī izglītības jomā (10 organizācijas). Citu darbības jomu organizācijas atbalstītas retāk (katrā jomā 1-4 organizācijas). Tomēr jāuzsver, ka kopskaitā šādu organizāciju ir vairāk nekā 30, kas ļauj apgalvot, ka **programmas ietvaros atbalstītas ļoti dažādu jomu organizācijas (kopskaitā 27 dažādu jomu).**

Grafiks 22. Programmas projektus īstenojušo organizāciju darbības jomas (organizāciju skaits)

Datu avots: programmas īstenojošo projektu satura analīze.

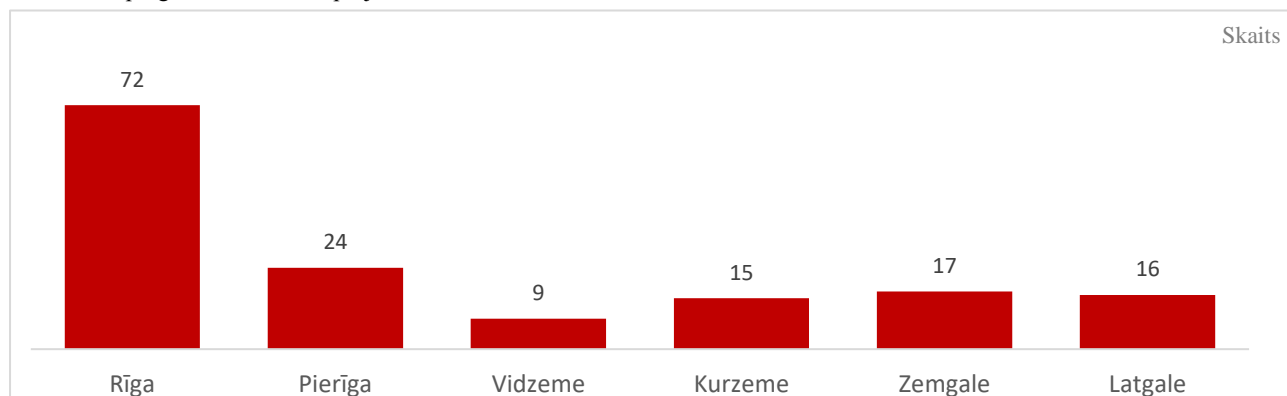

Papildus – pēc organizāciju juridiskajām adresēm iespējams identificēt, kāda ir to **ģeogrāfiskā atrašanās vieta**. Šie dati liecina, ka programmā **atbalstīto projektu īstenojami pārstāv visus statistiskos reģionus**. Visplašāk pārstāvētas organizācijas no Rīgas (72 organizācijas), bet pārējie reģionu pārstāvēti vienmērīgi, izņemot Vidzemi, no kuras atbalstīto vidū ir salīdzinoši mazāks skaits organizāciju. Salīdzinot šos datus ar Latvijas Pilsoniskās alianses apkopotajiem datiem par kopējo organizāciju skaitu dalījumā pa reģioniem³¹, redzams, ka atbalstīto organizāciju reģionālais profils programmā kopumā atbilst arī kopējam skaita dalījumam NVO sektorā. Tas nozīmē, ka **programmas ietvaros atbalstīto organizāciju reģionālā izklide ir atbilstoša NVO sektora darbības aktivitātei reģionos**. Vienlaikus tas apliecina, ka **katrā no reģioniem ir pietiekami liels skaits organizāciju, kas spēj sagatavot kvalitatīvus projektu pieteikumus un kvalitatīvi īstenot projektus**.

³¹ Šeit un turpmāk dati un informācija no: Latvijas nevalstisko organizāciju sektora pārskats: skaits, aktivitāte, finanses 2019. Autorkolektīvs: K.Zonberga, G.Klāsons, U.Spuriņš. Latvijas Pilsoniskā alianse, 2019. Pieejams: <https://nvo.lv/uploads/201911141454365728.pdf>

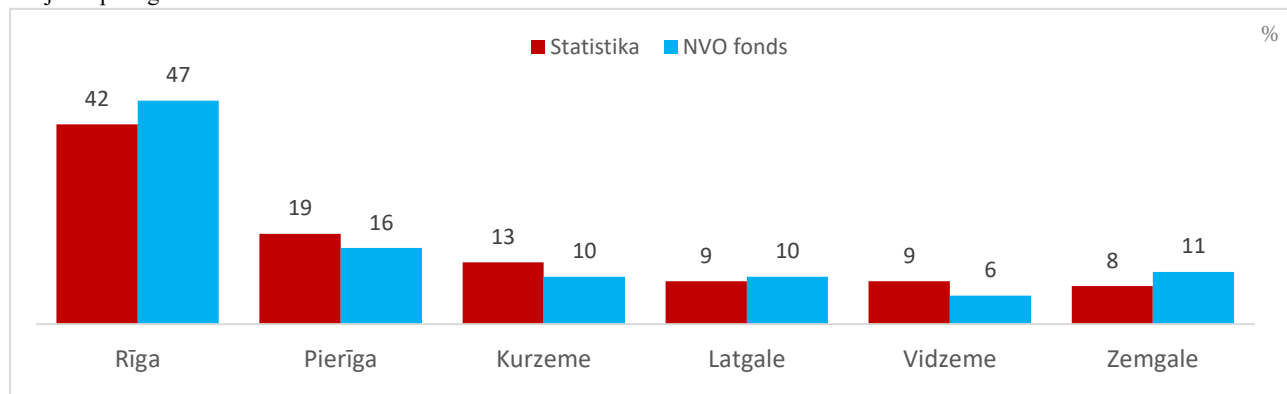
Grafiks 23. Programmas projektus īstenojušo organizāciju atrašanās vietas pēc reģioniem (organizāciju skaits)

Datu avots: programmas īstenojošo projektu satura analīze.

Grafiks 24. Programmas projektus īstenojušo organizāciju atrašanās vietas pēc reģioniem salīdzinājumā ar NVO sektora statistiku dalījumā pa reģioniem (%)

Datu avoti: programmas īstenojošo projektu satura analīze; Latvijas Pilsoniskās alianses apkopotie dati par kopējo organizāciju skaitu dalījumā pa reģioniem.

Tabula 12. Programmas projektus īstenojušo organizāciju atrašanās vietas pēc reģioniem (%) salīdzinājumā ar NVO sektora statistiku dalījumā pa reģioniem (%)

Datu avoti: programmas īstenojošo projektu satura analīze; Latvijas Pilsoniskās alianses apkopotie dati par kopējo organizāciju skaitu dalījumā pa reģioniem.

Reģions	Aktīvās NVO Latvijā		Programmā atbalstu saņēmušās NVO	
	Skaitis	%	Skaitis	%
Rīga	9676	42	72	47
Pierīga	4300	19	24	16
Kurzeme	2986	13	15	10
Latgale	1983	9	16	10
Vidzeme	2007	9	9	6
Zemgale	1917	8	17	11

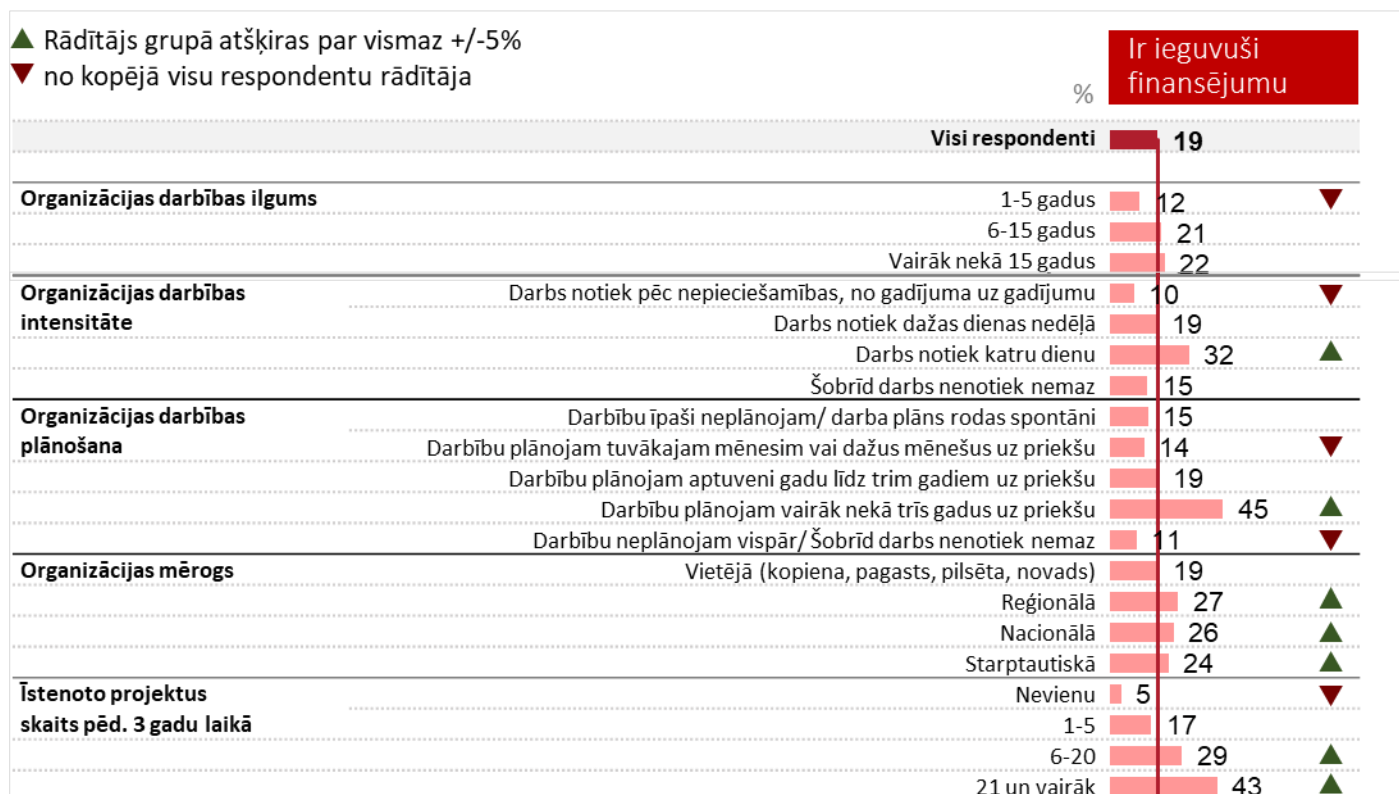
Jau minētās NVO sektora aptaujas dati sniedz arī nedaudz **plašāku informāciju par to, kādas organizācijas ir īstenojušas projektus programmā**. To organizāciju, kuras ir ieguvušas finansējumu programmas konkursos, profila analīze liecina, ka **starp atbalstītajām biežāk ir tādas organizācijas, kurās darbs notiek regulāri katru dienu** (32% no šādām organizācijām ir saņēmušas atbalstu programmā), **kuras darbību plāno vairāk**

nekā trīs gadus uz priekšu (45% no tādām ir saņēmušas atbalstu), kurām ir liela pieredze projektu īstenošanā (43%). Tai pat laikā būtiski, ka atbalstu vienlīdzīgi ir saņēmušas organizācijas, kas darbojas dažādos mērogos – gan tādas, kas strādā vietējā mērogā, gan reģionālā, nacionālā un starptautiskā mērogā. Kopumā šie dati liecina, ka programma “NVO fonds” sniedz būtisku ieguldījumu ilgtspējīgu un aktīvi strādājošu organizāciju attīstībā, neatkarīgi no to darbība mēroga.

Grafiks 25. Finansējumu programmā “NVO fonds” ieguvušo organizāciju raksturojums (%)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Q13. Vai esat ieguvuši finansējumu Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” projektu konkursos?

6.2. Projektos aktualizētās tēmas

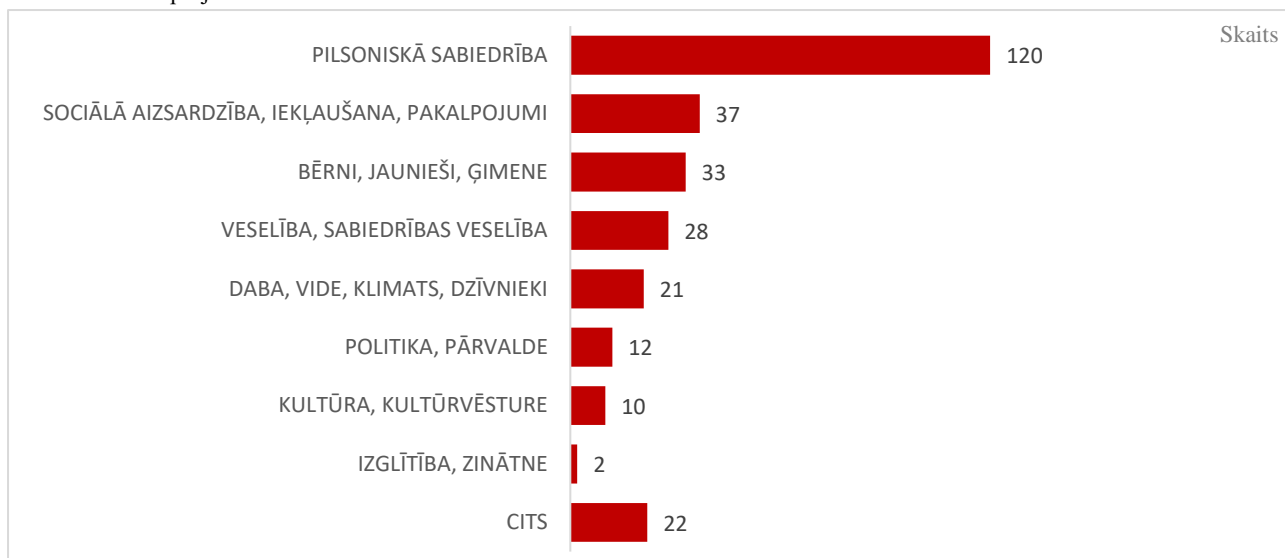
Izvērtējuma ietvaros veiktā projektu noslēguma pārskatu satura analīze un kodēšana liecina, ka īstenotie 254 projekti visbiežāk bijuši vērsti uz tēmām un problemātiku, kas skar pilsoniskās sabiedrības attīstību (120 projekti, 47% no projektiem aktualizē šo tēmu), sociālo aizsardzību, iekļaušanu un pakalpojumus (37 projekti, 15%), bērnus, jauniešus un ģimēni (33 projekti, 13%), kā arī veselību un sabiedrības veselību (28 projekti, 11%). Salīdzinoši bieži projekti skāruši arī dabas, vides, klimata un dzīvnieku aizsardzības tematiku (21 projekts, 8%).

Dominējošais pilsoniskās sabiedrības tematikā īstenoto projektu skaits liecina, ka NVO fonda darbība tikusi mērķtiecīgi orientēta uz mērķa sasniegšanu – pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību Latvijā.

Grafiks 26. Īstenoto projektu aktualizētās tēmas 2016.-2020.g. kopā (projektu skaits): tematiskais grupējums

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme: katram projektam var būt vairākas norādītās tēmas.

NVO fonda izvērtējumā par 2016.–2018. gadu pieejams apkopojums par īstenotajiem projektiem tematiskā griezumā, izmantojot sekojošu klasifikāciju³²: sociālā atbalsta pasākumi, veselība, izglītība, tiesiskums un interešu aizstāvība, vides un dzīvnieku aizsardzība, brīvprātīgā darba veicināšana, jaunatnes darba organizācija, kultūra, mediji un komunikācija. Secināts, ka šajā periodā saskatāma **mērķtiecīga programmas mērķu un prioritāšu fokusēšana** – 2017. gadā un vēl jo vairāk 2018. gadā likts uzsvars atbalstam pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm, demokrātiskas valsts pārvaldības nodrošināšanai un plašākas sabiedrības iesaistei sabiedrībai svarīgu jautājumu risināšanā, tādējādi nodrošinot kvalitatīvu un sabiedrības interesēm atbilstošu lēmumu pieņemšanu un pakalpojumu sniegšanu. Vienlaikus samazināts atbalsts tādiem projektiem, kas paredz kultūras pasākumu organizēšanu vai specifiskus sociālos pakalpojumus mērķa grupām. Turpmāk sniegtie dati un analīze par visu 2016.-2020.g. periodu liecina, ka arī turpmākajos gados notikusi mērķtiecīga programmas darbības un ietekmes fokusēšana uz pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm.

Analizējot projektu saturu detalizēti un konkrēti, kā **biežākās tēmas, kam tikuši veltīti projekti, identificējamās: konkrētās organizācijas darbības nodrošināšana, attīstība**³³ (32 projekti, 13% no projektiem), **pilsoniskās līdzdalības, aktivitātes veicināšana (tiešā veidā, iesaistot iedzīvotājus)** (31 projekts, 12%), **reģionālo NVO kapacitātes stiprināšana** (20 projekti, 8%), **jauniešu līdzdalības sekmēšana** (18 projekti, 7%). Nedaudz retāk, bet arī salīdzinoši bieži projekti virzīti uz: pilsoniskās līdzdalības, aktivitātes veicināšana (netiešā veidā) (16 projekti, 6%), nevalstiskā sektora attīstība (15 projekti, 6%), brīvprātīgā darba

³² Saskaņā 22.12.2015. Ministru kabineta noteikumiem Nr.779 "Biedrību un nodibinājumu klasificēšanas noteikumi"

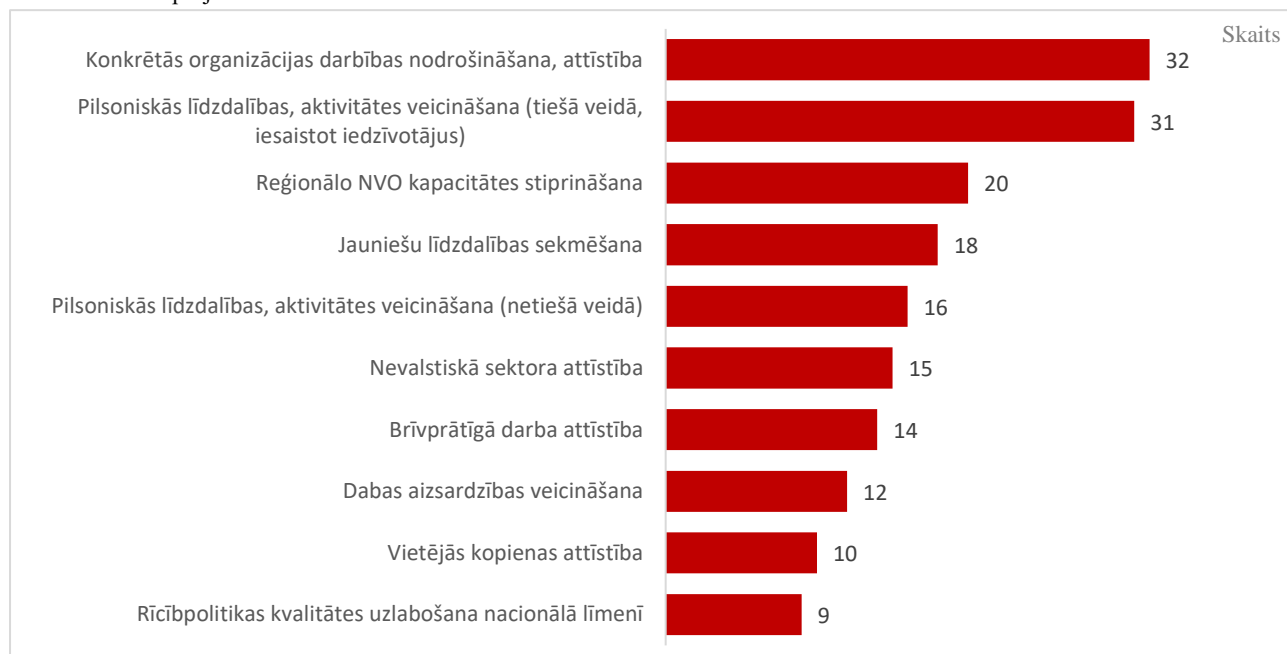
³³ Šī tēma par galveno tika uzskatīta tajos gadījumos, kad konkrētajā projektā nav bijušas citas tēmas un aktivitātes, proti – tie ir projekti, kuri pilnībā vērsti tikai uz konkrētās organizācijas darbības nodrošināšanu, bez papildu aktivitātēm, kas iesaistītu citas mērķgrupas.

attīstība (14 projekti, 6%), dabas aizsardzības veicināšana (12 projekti, 5%), vietējās kopienas attīstība (10 projekti, 4%), rīcībpolitikas kvalitātes uzlabošana nacionālā līmenī (9 projekti, 4%).

Grafiks 27. Īstenoto projektu aktualizētās tēmas 2016.-2020.g. kopā (projektu skaits): Top10 visbiežākās detalizēti

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

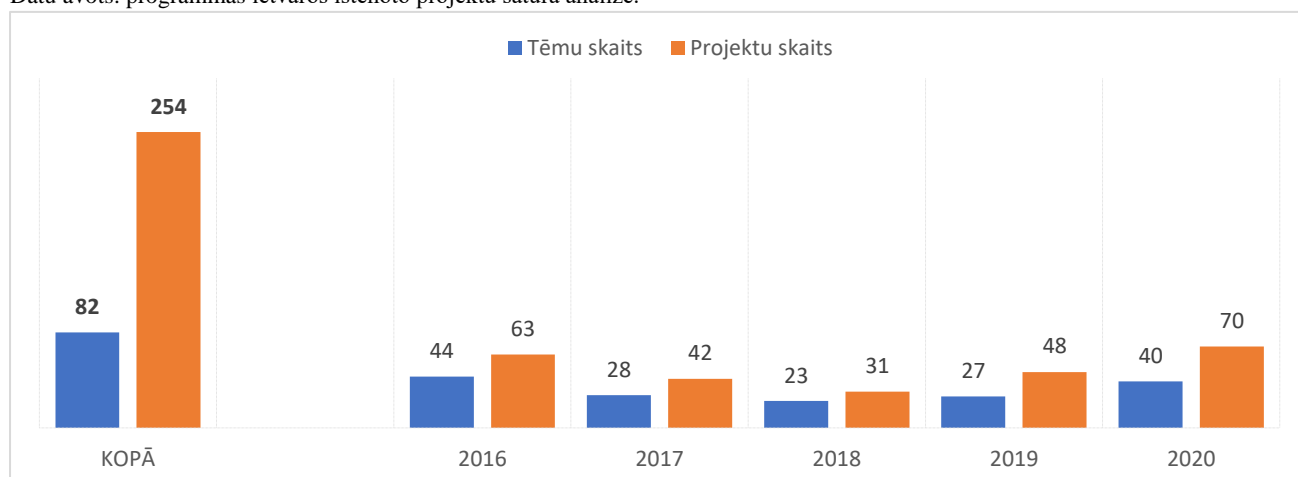
Piezīme: katram projektam var būt vairākas tēmas.

Kopumā identificētas 82 tēmas, kam veļtīti īstenotie 254 programmas projekti – tas liecina, ka projekti ir vērsti uz daudzveidīgām tēmām. Informācijas analīze dalījumā pa gadiem rāda, ka tēmu dažādība pa gadiem ir mainījusies. 2016. gadā kopumā tika aptvertas 44 dažādas tēmas, pēc tam līdz 2018. gadam tēmu dažādība kritusies līdz 23, bet **pēdējo trīs gadu laikā pieaugusi līdz 40 dažādām tēmām 2020. gadā**. Tēmu daudzveidības paplašināšanās 2020. gadā sakrīt ar plašāk definēto konkursa nolikumu, aicinot projektu iesniedzējus norādīt atbilstību četriem dažādiem darbības virzieniem, savukārt 2019. gadā projektus varēja īstenoti vienā no diviem darbības virzieniem. Tāpat jāņem vērā, ka 2020. gadā tika īstenots ievērojami lielāks skaits projektu nekā iepriekšējos gados (2019. gadā – 48 projekti, 2020. gadā – 70 projekti). Tomēr jāuzsver – ja salīdzina ar katrā no gadiem īstenoto projektu skaitu, redzams, ka tēmu skaits pārsniedz 50% no projektu skaita visos gados. Tas vēlreiz apliecina, ka īstenoti ļoti daudzpusīgi vērsti projekti.

Grafiks 28. Īstenoto projektu tēmu dažādība: tēmu skaits kopā un pa gadiem (salīdzinājumā ar projektu skaitu)

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

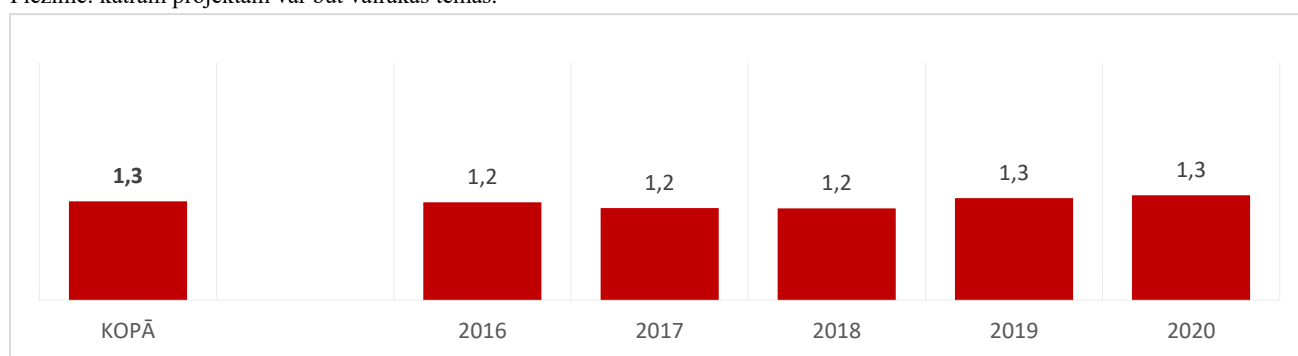

Visā piecu gadu periodā vidējais katra projekta tēmu skaits nav būtiski mainījies. Vidēji vienam projektam ir 1,3 tēmas. Tas nozīmē, ka **tikai retos gadījumos projekti ir vērsti uz vairākām tēmām vienlaikus**. Kontekstā ar iepriekš norādīto, ka pēdējo trīs gadu laikā ir pieaugusi tēmu dažādība, var secināt – **ik gadu tiek atbalstīti tādu tēmu projekti, kādi iepriekš nav īstenoti**. Tādējādi ik gadu tiek paplašināts programmas ieguldījums arvien jaunu jomu pilsoniskās aktivitātes veicināšanā.

Grafiks 29. Īstenoto projektu tēmu dažādība 2016.-2020.g.: vidējais viena projekta tēmu skaits

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme: katram projektam var būt vairākas tēmas.

Analizējot projektu tēmas pa īstenošanas gadiem, nav novērojamas kādas izteiktas tēmu popularitātes vai mazākas popularitātes tendences. Katru gadu situācija ir atšķirīga. Piemēram, projekti, kas vērsti uz sociālo aizsardzību, iekļaušanu un sociālo pakalpojumu sniegšanu visvairāk atbalstīti 2016. gadā (21 projekts), kamēr 2018.-2019. gados tādu projektu bijis daudz mazāk (6 katrā no gadiem), savukārt 2020. gadā to skaits atkal palielinājies (16 projekti). Līdzīgas mainīgas tendences vērojamas arī citos tēmu aspektos.

Lai gan nav novērojamas izteiktas tēmu popularitātes tendences visu piecu gadu periodā, **2020. gadā novērojamas būtiskas izmaiņas, kas liecina par programmas daudzpusīgu un tiešu ietekmi uz pilsonisko sabiedrību**. 2020. gadā būtiski pieaudzis tādu projektu skaits, kas vērsti uz pilsoniskās līdzdalības veicināšanu tiešā veidā, aktivitātēs iekļaujot dažādu mērķgrupu pārstāvjus – ja 2016.-2018. gadu periodā

tādu projektu bijis 2-4 gadā, tad 2019. gadā 9 un 2020. gadā jau 14. Vienlaikus **izteikti samazinājies tādu projektu skaits, kas ir vērsti tikai uz konkrētās organizācijas darbības nodrošināšanu**, bez aktivitātēm, kas iesaistītu ārējās mērķgrupas – 2016. gadā tādu bijis 14, bet 2020. gadā tikai 1. 2020. gadā **pieaudzis arī tādu projektu skaits, kas vērsti uz vietējās kopienas attīstību** (6 projekti), **brīvprātīgā darba attīstību** (4 projekti), **jauniešu līdzdalības sekmēšanu** (10 projekti). Šie dati dod pamatu apgalvot, ka programma "NVO fonds" kļuvusi daudzpusīgāka un pilsonisko līdzdalību tiešā veidā veicinoša, nevis tikai tādu organizāciju atbalstā, kas veic interešu aizstāvību nacionālā līmenī, bet aktivitātēs tiešā veidā neiekļauj iedzīvotāju mērķgrupas.

Tabula 13. Īstenoto projektu aktualizētās tēmas 2016.-2020.g. kopā (projektu par konkrēto tēmu skaits): visas detalizēti

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme: katram projektam var būt vairākas norādītās tēmas.

	KOPĀ	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Projektu kopskaits</i>	254	63	42	31	48	70
PILSONISKĀ SABIEDRĪBA	120	30	22	14	26	28
Konkrētās organizācijas darbības nodrošināšana, attīstība	32	14	6	2	9	1
Pilsoniskās līdzdalības, aktivitātes veicināšana (tiešā veidā, iesaistot iedzīvotājus)	31	2	4	2	9	14
Reģionālo NVO kapacitātes stiprināšana	20	1	3	4	7	5
Pilsoniskās līdzdalības, aktivitātes veicināšana (netiešā veidā)	16	1	3	3	4	5
Nevalstiskā sektora attīstība	15	6	4	1	1	3
Brīvprātīgā darba attīstība	14	3	2	3	2	4
Vietējās kopienas attīstība	10	3			1	6
Mazākumtautību integrācijas aktivitātes	3	1			1	1
Mazākumtautību interešu aizstāvība	1	1				
NVO darbības stiprināšana attīstības sadarbības jomā	1	1				
Jaunu biedru piesaiste organizācijai	1		1			
Vācu mazākumtautības Latvijā interešu aizstāvība	1		1			
SOCIĀLĀ AIZSARDZĪBA, IEKĻAUŠANA, PAKALPOJUMI	37	13	8	2	3	11
Personu ar invaliditāti interešu aizstāvība	8	3	3			2
Ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu aprūpes pilnveidošana	6	1	1	1	1	2
Neredzīgo informētības nodrošināšana	4	1	1	1	1	
Sociālā riska grupu interešu aizstāvība	3	2			1	
Sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšana	3	3				
Personu ar GRT līdzdalības veicināšana	3		1			2
Personu ar GRT interešu aizstāvība	3	2	1			
Sabiedrības iecietības veicināšana	2					2
Nabadzīgo cilvēku interešu aizstāvība	1		1			
Senioru interešu aizstāvība	1					1
Diskriminācijas un neiecietības atpazīšana un novēršana	1	1				
Sociālie pakalpojumi bērniem ar īpašām vajadzībām	1		1			
Personu ar ierobežotām iespējām dzīves kvalitātes uzlabošana	1					1
Palīdzības sniegšana bēgļiem	1					1
BĒRNI, JAUNIEŠI, ĢIMENE	33	5	6	4	4	14
Jauniešu līdzdalības sekmēšana	18		3	3	2	10
Bērnu stāvokļa uzlabošana	5	1	1	1	2	
Jauniešu neformālā izglītība	3	3				
Vardarbības pret bērniem novēršana	3		1			2
Vecāku tiesības	2	1		1		
Jaunatnes interešu aizstāvība	2		1		1	
Daudzbērnu ģimeņu interešu aizstāvība	1					1
Vardarbības pret sievietēm novēršana	1					1

	KOPĀ	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Projektu kopskaits</i>	254	63	42	31	48	70
VESELĪBA, SABIEDRĪBAS VESELĪBA	28	9	2	3	4	10
Reproduktīvā, seksuālā veselība	4	1	1	1	1	
HIV inficēto atbalsts	4	2			1	1
Sabiedrības peldētprasme, drošība uz ūdens	2				1	1
Medikamentu pieejamības uzlabošana	2	1		1		
Bērnu paliatīvās aprūpes pilnveidošana	2	2				
Pulmonālās hipertensijas pacientu interešu aizstāvība	2		1		1	
Vīriešu veselības jautājumu risināšana	2					2
Onkoloģisko pacientu atbalsts	1			1		
Veselīga dzīvesveida popularizēšana	1	1				
Iedzīvotāju interešu aizstāvība farmācijas jomā	1	1				
Ģenētisko slimību pacientu tiesību aizstāvība	1	1				
Pacientu interešu aizstāvība	1			1		
Personu ar retām slimībām interešu aizstāvība	1					1
Tuberkulozes apkarošana	1					1
Ar cukura diabētu slimojošo interešu aizstāvība	1					1
Pacientu ar asins recēšanas traucējumiem interešu aizstāvība	1					1
Pacientu ar cistisko fibrozi interešu aizstāvība	1					1
Informētības par melanomu veicināšana	1					1
DABA, VIDE, KLIMATS, DZĪVNIEKI	21	5	2	4	6	4
Dabas aizsardzības veicināšana	12	2	1	2	4	3
Dzīvnieku aizsardzība un labklājība	4			2	2	
Dārzkopības kooperatīvu attīstība	1	1				
Abavas ielejas dabas parka attīstība	1	1				
Dabas lieguma darbības attīstība	1	1				
Sabiedriskās zinātnes attīstīšana (vides jautājumu aktualizēšana)	1		1			
Permakultūras attīstība	1					1
POLITIKA, PĀRVALDE	12	2	1	1	5	3
Rīcībpolitikas kvalitātes uzlabošana nacionālā līmenī	9	1		1	4	3
Labas pārvaldības sekmēšana	3		1		1	1
Korupcijas mazināšana	3			1	1	1
Vietējā līmeņa attīstības plānošana (pagasts, pilsēta, pašvaldība)	1	1				
KULTŪRA, KULTŪRVĒSTURE	10	5	0	0	1	4
Vietējā kultūrvēsture: pagasts, pilsēta	2	1				1
Mazākumtautību kultūras attīstība	2					2
Vietējā kultūrvēsture: pašvaldība, novads	1				1	
Vietējā kultūrvēsture: reģions	1	1				
Laikmetīgās kultūras sektora attīstība	1	1				
Romu mūzikas festivāls	1	1				
Neatkarīgu kultūras mediju attīstība	1					1
Mediju darba specifikas iepazīšana	1	1				
IZGLĪTĪBA, ZINĀTNE	2	1	1	0	0	0
Vispārējās izglītības saturs	1	1				
Brīvdabas (āra) pedagogijas popularizēšana	1		1			
CITS	22	5	4	4	3	6
Sieviešu interešu aizstāvība	6	1	1	1	1	2
Lauku attīstība	4		2	1	1	
Sociālās uzņēmējdarbības attīstība	3	1	1	1		
Diasporas interešu aizstāvība	3			1		2
Brīvā laika aktivitātes	2	1				1
Tūrisms	1	1				
Volejbola attīstība pašvaldībā	1	1				

	KOPĀ	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Projektu kopskaits</i>	254	63	42	31	48	70
Bezvēsts pazudušo meklēšanas pilnveidošana	1				1	
LGBT interešu aizstāvība	1					1

Datu analīze liecina, ka 9 tēmas ir tādas, kas projektos ir aktualizētas visos piecos pārskata perioda gados, 13 tēmas tādas, kas aktualizētas trīs vai četros gados, 13 – divos gados, bet 47 tēmas – tikai kādā no pārskata perioda gadiem. Tas rāda, ka **starp īstenotajiem projektiem ir daudz tādu, kas ir vērsti uz ļoti specifiskām tēmām**, piemēram: palīdzības sniegšana bēgļiem, personu ar retām slimībām interešu aizstāvība, permakultūras attīstība, LGBT interešu aizstāvība, brīv dabas (āra) pedagogijas popularizēšana, dārzkopības kooperatīvu attīstība, dabas lieguma darbības attīstība u.c.

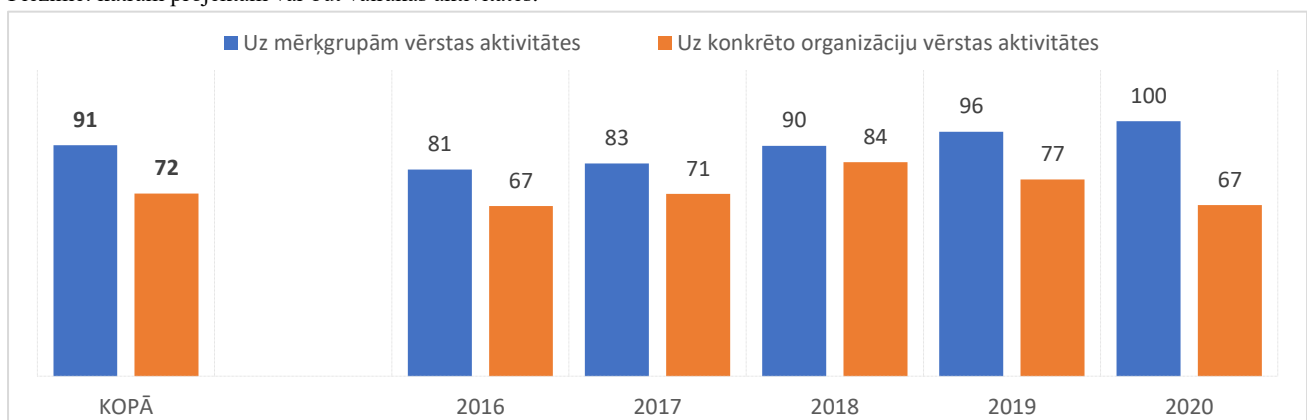
6.3. Projektos īstenotās aktivitātes

Izvērtējuma ietvaros veiktā projektu noslēguma pārskatu satura analīze un kodēšana liecina, ka programmas 254 projektu ietvaros īstenotas kā aktivitātes, kas vērstas uz konkrētām mērķgrupām (91% no projektiem tādas ir bijušas), tā aktivitātes, kas vērstas uz pašu organizāciju (72% no projektiem tādas ir bijušas). Jāuzsver, ka ik gadu ir pieaudzis tādu projektu īpatsvars, kuru aktivitātes ir vērstas uz konkrētām mērķgrupām (no 81% 2016. gadā līdz 100% 2020. gadā), vienlaikus pēdējos trīs gados ir samazinājies tādu projektu īpatsvars, kuros aktivitātes vērstas uz konkrēto organizāciju (no 84% 2018. gadā līdz 67% 2020. gadā). Šie dati liecina, ka programmas ietvaros **īstenotie projekti ar katru gadu kļūst arvien vairāk vērsti uz tiešu ietekmi uz pilsonisko līdzdalību**, iekļaujot iedzīvotājus aktivitātēs vai īstenojot aktivitātes, kas netieši veicina iedzīvotāju līdzdalību. Projektu konkursa nolikumos 2018.-2019. gadā kā prioritārās jomas (papildus noteiktajiem darbības virzieniem) tika akcentēta pilsoniskā līdzdalība un sabiedrības iesaiste NVO darbā un/vai brīvprātīgā darba aktivitāšu un labdarības iniciatīvu veicināšana. Savukārt 2020. gadā kā jauns darbības virziens tika akcentēts “Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm” (šādu projektu atbalstam bija pārrāvums 2018.-2019. gadā). Kopumā var secināt, ka **programmā konsekventi īstenota tādu projektu prioretizēšana, kas pēc iespējas pilnīgāk atbilst programmas mērķim sekmēt pilsoniskās sabiedrības attīstību**.

Grafiks 30. Projektos īstenotās aktivitātes 2016.-2020.g. (% no projektiem): tematiskais grupējums

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme: katram projektam var būt vairākas aktivitātes.

Analizējot projektu ietvaros īstenotās aktivitātes detalizēti un konkrēti, kā **biežāk īstenotās aktivitātes, kas vērstas uz konkrētām mērķgrupām, identificējamas**: interešu aizstāvība: **darba grupas, komisijas** (79 projekti, 31% no visiem projektiem), interešu aizstāvība: **ieteikumu, priekšlikumu izstrāde** (75 projekti, 30% no projektiem), **seminārs mērķgrupai**, mērķgrupu diskusijas (71 projekti, 28%), **apmācības mērķgrupai** (46 projekti, 18%), **konference, forums** (45 projekti, 18%), **radošās nodarbības, aktivitātes** (34 projekti, 13%). Savukārt, kā **biežāk īstenotās aktivitātes, kas vērstas uz konkrēto organizāciju, identificējamas**: **apmācības organizācijas kolektīvam** (67 projekti, 26% no visiem projektiem), organizācijas **attīstības dokumenta izstrāde** (47 projekti, 19%), **pieredzes apmaiņas aktivitātes** (braucieni, tikšanās) (44 projekti, 17%), organizācijas **mājas lapas izveide**, pilnveidošana (41 projekts, 16%), **diskusijas, sanāksmes**, darba grupas organizācijas kolektīvam (37 projekti, 15%), **izvērtējums par konkrēto jomu** (32 projekti, 13%).

Grafiks 31. Projektos īstenotās aktivitātes 2016.-2020.g. kopā (projektu skaits): Top10 katrā no kategorijām

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme: katram projektam var būt vairākas aktivitātes.

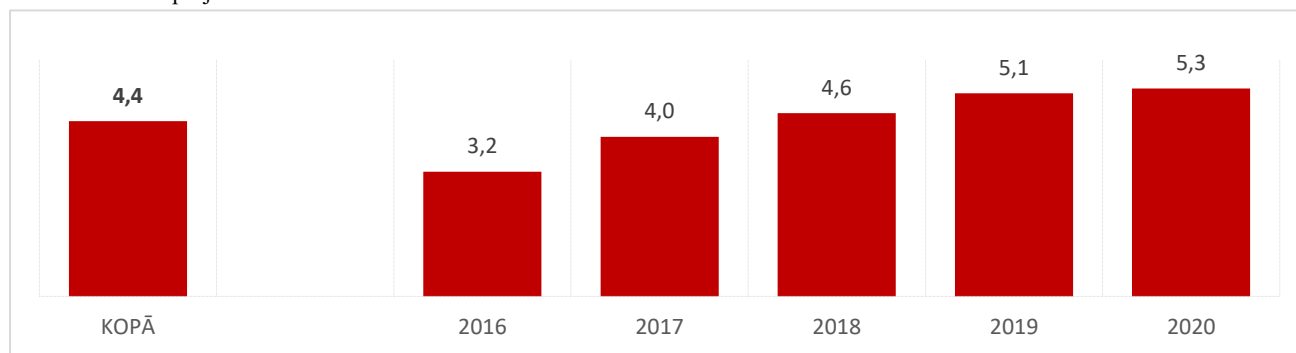

Projektu satura analīze arī liecina, ka **visā piecu gadu periodā ik gadu ir pieaudzis projektu ietvaros īstenoto aktivitāšu skaits**. Ja 2016. gadā katrs projekts īstenoja vidēji 3,2 aktivitātes, tad 2020. gadā jau 5,3 aktivitātes. Tas liecina, ka īstenotie projekti kļuvuši ne tikai aktīvāki iedzīvotāju tiešā iesaistē, bet arī daudzpusīgāki īstenoto aktivitāšu aspektā.

Grafiks 32. Projektos īstenotās aktivitātes 2016.-2020.g.: vidējais viena projekta aktivitāšu skaits

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

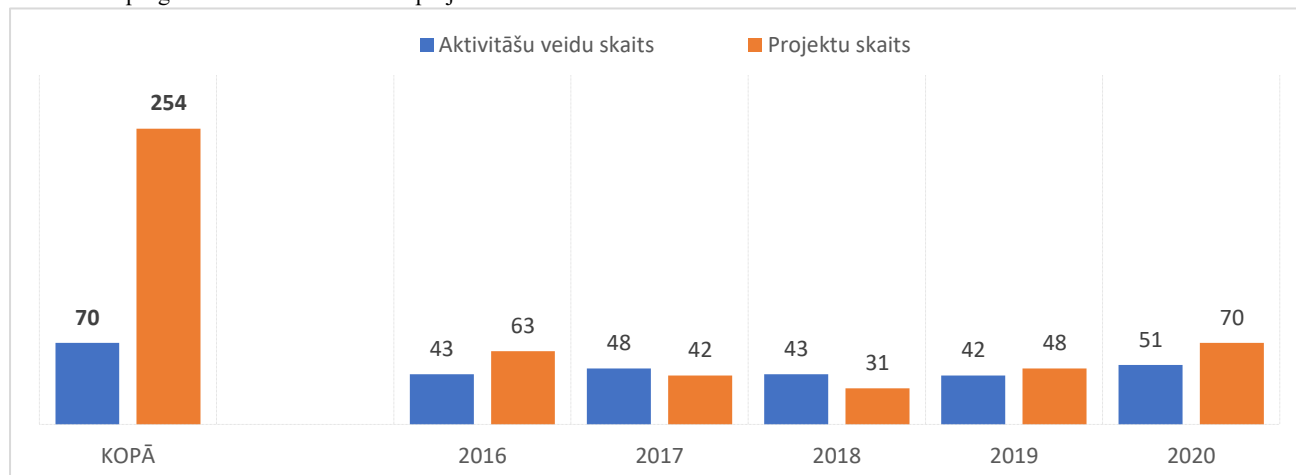
Piezīme: katram projektam var būt vairākas aktivitātes.

Kopumā identificētas 70 dažāda veida aktivitātes (nevis aktivitāšu kopskaits!), kas īstenotas 254 programmas projektu ietvaros. Informācijas analīze dalījumā pa gadiem rāda, ka tēmu dažādība pa gadiem būtiski nemainās, lai gan 2020. gadā vērojama vislielākā aktivitāšu dažādība – 70 projektos īstenota 51 veida aktivitāte.

Grafiks 33. Projektos īstenotās aktivitātes: aktivitāšu veidu skaits kopā un pa gadiem (salīdzinājumā ar projektu skaitu)

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Analizējot projektu aktivitātes pa īstenošanas gadiem, novērojamas atsevišķas izmaiņas. Piemēram, **ik gadu pieaudzis tādu projektu īpatsvars, kuros tikuši rīkoti semināri mērķgrupai vai diskusijas mērķgrupai** (2016. gadā tikai 8% projektu iekļāvuši šādu aktivitāti, bet 2018. gadā jau 29% un 2020. gadā pat 50%). Līdz 2019. gadam ik gadu palielinājies arī tādu projektu īpatsvars, kuru ietvaros rīkotas **konferences un forumi** (no 14% 2016. gadā līdz 25% 2019. gadā, bet 2020. gadā atkal kritums līdz 16%, ko vismaz daļēji jāsaista ar Covid-19 ierobežojumiem). Novērojams arī, ka līdz 2019. gadam **ik gadu palielinājies interešu aizstāvības aktivitātes iekļaujošo projektu īpatsvars** (ja 2016. gadā 17% projektu iekļāva šādas aktivitātes, tad 2019. gadā jau 43%, bet kritums līdz 32% 2020. gadā saistām ar lielāku cita veida projektu skaitu šajā gadā, nevis aktivitāšu samazināšanos, jo interešu aizstāvības aktivitātes īstenojošo projektu skaits ir pat palielinājies, lai gan to īpatsvars samazinājies lielāka kopējā projektu skaita dēļ).

Kā jau iepriekš norādīts, pēdējos trīs gados ir samazinājies tādu projektu īpatsvars, kuros aktivitātes vērstas uz konkrēto organizāciju. Tas novērojams arī detalizētā aktivitāšu analizē. **Samazinājies tādu projektu īpatsvars, kuros veidotas vai pilnveidotas organizāciju mājas lapas** (ja 2017. gadā 21% projektu iekļāva šādu aktivitāti, tad 2020. gadā vairs tikai 11%), **rīkoti semināri organizācijas kolektīvam** (samazinājums no 19% 2016. gadā līdz 6% 2019. gadā un 0% 2020. gadā), **izstrādāti organizāciju attīstības plānošanas dokumenti** (samazinājums no 33% 2016. gadā līdz 10% 2020. gadā). Tas liecina, ka **īstenoto projektu aktivitātes kļuvušas pilsoniski aktīvākas**, tiešā veidā iekļaujot dažādas iedzīvotāju mērķgrupas vai īstenojot tām pasākumus. Vienlaikus netiešā veidā **tas sekmē organizāciju darba pārorientēšanu no kolektīva un organizācijas iekšieni uz ārējām sabiedrības mērķgrupām.**

Tabula 14. Projektos īstenotās aktivitātes 2016.-2020.g. (projektu ar konkrētajām aktivitātēm skaits): visas detalizēti

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme¹: katram projektam var būt vairākas aktivitātes.

Piezīme²: sarkani iekrāsotas Top10 visbiežāk norādītās aktivitātes katrā no gadiem.

	KOPĀ	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Projektu kopskaits</i>	254	63	42	31	48	70
UZ MĒRĶGRUPĀM VĒRSTAS AKTIVITĀTES	230	51	35	28	46	70
Interesu aizstāvība: darba grupas, komisijas	79	11	12	12	21	23
Interesu aizstāvība: ieteikumu, priekšlikumu izstrāde	75	10	11	12	20	22
Seminārs mērķgrupai, mērķgrupu diskusijas	71	5	4	9	18	35
Apmācības mērķgrupai	46	10	4	3	5	24
Konference, forums	45	9	7	6	12	11
Radošās nodarbības, aktivitātes	34	2	3	4	3	22
Brīvprātīgā darba organizēšana, koordinācija	30	2	2	7	13	6
Informatīva kampaņa, akcija	25		1	3	12	9
Socioloģiska izpēte: aptaujas	24	4	2	1	5	12
Ekspertu, speciālistu konsultācijas mērķgrupai	22	4	5	3	2	8
Lekcijas, priekšlasījumi mērķgrupai	20	6	2	1	2	9
Socioloģiska izpēte: fokusgrupas, diskusijas, intervijas	17	5	1	2	5	4
Sabiedrības informēšana par organizāciju, organizācijas aktivitātēm	17	1	2	3	6	5
Metodiskais materiāls, rokasgrāmata	14	2	2	3		7
Tikšanās, diskusijas ar lēmumpieņēmējiem, politiķiem	14	3	3	2	2	4
Informatīva filma, video	14	1	3		2	8
Raksti, publikācijas (par projekta tēmu, nevis pašu projektu)	13	2	3	3	3	2
Kultūras pasākums (teātris, koncerts, izstāde, kino)	13	3	1	2		7
Informatīvie materiāli	12	5			4	3
Brīvprātīgais darbs: nespecificēts	11	2	6	1	1	1
Atsevišķas mājas lapas izveide (kādam specifiskam mērķim)	10	2	1	2	2	3
Pārgājiens dabā	7	1			1	5
Brīvprātīgais darbs: apkārtnes sakopšanas talka	6	1			1	4
Sporta aktivitātes	5	2	1			2
Juridiskās konsultācijas mērķgrupai	4	2	1			1
Ekspertu diskusijas	4		1	1	1	1
Nometnes	4		1		2	1
Labdarības akcija, pasākums	4			1	3	
Mentoring, mentoru sagatavošana	3		1	1		1
Sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšana	3		2		1	
Politikas plānošanas dokumenta izstrāde vietējā līmenī	2	2				
Ziedojumu piesaistes akcijas, pasākumi	2	1	1			
Infografikas	2	1	1			

	KOPĀ	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Projektu kopskaits</i>	254	63	42	31	48	70
Laikraksta sagatavošana un izdošana (par konkrētu, specifisku tēmu)	2		1	1		
Gājiena organizēšana	2			1	1	
Brīvprātīgais darbs: dzīvnieku aizsardzība	2			2		
Rokdarbu meistarklases	2					2
Konsultatīvās padomes izveide	1	1				
Intervijas	1	1				
Veloorientēšanās sacensības	1	1				
Brīvprātīgais darbs: sociālie pakalpojumi	1		1			
Sociālo pakalpojumu sniegšana	1		1			
Izglītības iestādes izveidošana, dibināšana	1		1			
Ārpusģimenes aprūpes nodrošināšana	1		1			
Projektu konkurss vietējām kopienām	1			1		
Dalība gājienos, protestos	1			1		
Ekskursijas, braucieni	1					1
Naida runas monitorings	1					1
Grāmatas sagatavošana, izdošana	1					1
Fotomākslinieku darbs	1					1
Pērses upes 3D modeļa veidošana	1					1
Interaktīvo informācijas stendu veidošana	1					1
Atmiņu stāstu apkopošana	1					1
UZ KONKRĒTO ORGANIZĀCIJU VĒRSTAS AKTIVITĀTES	182	42	30	26	37	47
Apmācības organizācijas kolektīvam	67	19	12	8	13	15
Organizācijas attīstības dokumenta izstrāde	47	21	8	5	6	7
Pieredzes apmaiņas aktivitātes (braucieni, tikšanās)	44	9	12	6	8	9
Organizācijas mājas lapas izveide, pilnveidošana	41	9	9	6	9	8
Diskusijas, sanāksmes, darba grupas organizācijas kolektīvam	37	6	5	3	5	18
Izvērtējums par konkrēto jomu	32	1	1	4	9	17
Organizācijas pamatdarbības nodrošināšana	28	6	4	2	10	6
Sadarbība ar citām NVO	28	2	4	3	10	9
Seminārs organizācijas kolektīvam	26	12	7	4	3	
Finansējuma piesaistes aktivitātes	22		2	6	7	7
Organizācijas kolektīva saliedēšanas pasākums	21	4	8	2	3	4
Lekcijas organizācijas kolektīvam	16	5	4	1	1	5
Aprīkojuma, inventāra iegāde (biroja tehnika, datortehnika u.c.)	13		2	2	3	6
Dalība citu organizētos pasākumos kā dalībniekiem	10			1	4	5
Organizācijas biedru informēšana par organizāciju, organizācijas aktivitātēm	9	1	1	2	4	1
Jaunu biedru piesaiste	8		2	1	3	2
Organizācijas komunikācijas audits	1	1				

Datu analīze liecina, ka 27 aktivitātes ir tādas, kas projektos ir īstenotas visos piecos pārskata perioda gados, 17 aktivitātes tādas, kas īstenotas trīs vai četros gados, 6 – divos gados, bet 20 tēmas – tikai kādā no pārskata perioda gadiem. **Katrā no īstenošanas gadiem novērojamas kādas specifiskas aktivitātes, kas īstenotas tikai vienu gadu.** Piemēram, 2016. gadā tādas aktivitātes ir: politikas plānošanas dokumenta izstrāde vietējā līmenī, konsultatīvās padomes izveide, intervijas, veloorientēšanās sacensības, organizācijas komunikācijas audits. 2017. gadā: brīvprātīgais darbs sociālo pakalpojumu jomā, sociālo pakalpojumu sniegšana, izglītības iestādes izveidošana, dibināšana, ārpusģimenes aprūpes nodrošināšana. 2018. gadā: brīvprātīgais darbs

dzīvnieku aizsardzības jomā, projektu konkurss vietējām kopienām, dalība gājienos, protestos. 2020. gadā: rokdarbu meistarklases, ekskursijas, braucieni, naida runas monitorings, grāmatas izdošana, fotomākslinieku darbs, Pērses upes 3D modeļa veidošana, interaktīvo informācijas stendu veidošana, atmiņu stāstu apkopošana. Šie dati apliecina jau iepriekšējā nodaļā secināto, ka **starp īstenotajiem projektiem ir daudz tādu, kas ir vērsti uz ļoti specifiskām tēmām** un attiecīgi iekļauj specifiskas aktivitātes.

6.4. Sasniegtās mērķgrupas

Katra gada konkursa nolikumā ir definētas projekta mērķa grupas. Mērķa grupu raksturojums konkursu nolikumos ir samērā vispārīgs (skatīt tabulā). Piemēram, 2019. gada konkursa nolikumā kā projekta mērķa grupa definētas “nevalstiskās organizācijas un to dalībnieki, tai skaitā biedri, darbinieki un brīvprātīgie, kā arī dažādas iedzīvotāju grupas”. Darbības virziena “NVO darbības stiprināšana” projektu tiešā mērķa grupa ir projekta iesniedzēja organizācija un tās dalībnieki, tai skaitā biedri, darbinieki, brīvprātīgie, kā arī organizācijas mērķa grupa/-as, uz kurām vērsta organizācijas pamatdarbība. Darbības virziena “NVO interešu aizstāvības stiprināšana” mērķa grupa ir sabiedrības daļa, kuras intereses projekta iesniedzēja organizācija plāno pārstāvēt un aizstāvēt projekta ietvaros; projekta iesniedzēja organizācija un tās dalībnieki, tai skaitā biedri, darbinieki, brīvprātīgie.

Projekta iesnieguma veidlapā pieteicējs var pats definēt mērķgrupas un sniegt mērķa grupas raksturojumu un pamatojumu, kādēļ tās izvēlētas. Savukārt ekspertiem pamatā jāvērtē (saskaņā ar metodiskajiem norādījumiem projektu iesniegumu vērtēšanai), vai izvēlētas mērķgrupas atbilst programmas un konkrētā darbības virziena mērķim, vai projekta mērķgrupas vajadzības ir apzinātas, cik precīzi tās definētas un pamatotas ar konkrētiem faktiem (tai skaitā, vai veikta priekšizpēte, izmantoti statistikas dati u.tml.) un – kā projektā plānotās aktivitātes aptvers visu norādīto mērķa grupu.

Tabula 15. NVO fonda konkursu nolikumos definētās projekta mērķa grupas

* Jā, konkrētam darbības virzienam projektu konkursa ietvaros.

Projekta mērķa grupa	2016	2017	2018	2019	2020
NVO un to dalībnieki – biedri, darbinieki, brīvprātīgie	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā
Dažādas iedzīvotāju grupas	Jā	Jā	Jā	Jā	
Dažādas iedzīvotāju kopas (tajā skaitā Latvijas piederīgie, kuri dzīvo ārpus Latvijas), īpaši iedzīvotāji, kas teritoriāli, informatīvi vai lingvistiski ir nošķirti, vai ar zemu līdzdalības īpatsvaru.					Jā
Projektu iesniedzēja organizācija un tās dalībnieki, tai skaitā biedri, darbinieki, brīvprātīgie		Jā*	Jā*	Jā*	
Mērķa grupas, uz ko vērsta organizācijas darbība			Jā*	Jā*	
Sabiedrības daļa, kuras intereses organizācija plāno pārstāvēt un aizstāvēt projekta ietvaros			Jā*	Jā*	

Izvērtējuma ietvaros veiktajās intervijās ekspertu būtiskākie iebildumi ir par organizāciju neprasmi definēt mērķgrupas un noteikt to skaitlisko lielumu, kā arī par mērķgrupu pasīvo lomu projektos:

Mērķa grupa būtu jāiesaista, no pasīviem lietotājiem jāpadara par aktīviem. Tas ir grūti. Bet tas ir veids, kā celt demokrātijas kultūru. Parasti plāno apmācības, seminārus, diskusijas. Tas ir tikai viens no veidiem. Var atrast arī citus veidus.

Es gaidu, lai nav pasīvā pieeja, tikai semināri. Vairāk gribētos, lai paši cilvēki iesaistās.

Izvērtējuma ietvaros veiktajā projektu noslēguma pārskatu satura analīzē tika konstatēts, ka **bieži vien organizācijas projektu mērķgrupas definē neprecīzi, uzrādot daudz plašāku iesaisti un ietekmi, nekā tā izriet no projekta konkrētajām aktivitātēm**. Tādēļ šī izvērtējuma analīzei pētnieki veica mērķgrupu identificēšanu konkrēti pēc projektos īstenotajām aktivitātēm, nevis pašu organizāciju norādītās mērķgrupu informācija. Šī veiktā papildu analīze liecina, ka īstenotajos 254 projektos **mērķgrupas visbiežāk bijušas: konkrētās organizācijas biedri, darbinieki un brīvprātīgie** (171 projekts, 67% no projektiem tā bijusi viena no mērķgrupām), **brīvprātīgie ārpus organizācijas** (44 projekti, 17% no projektu kopskaita), **nacionālās politikas veidotāji, lēmumpieņēmēji** (44 projekti, 17%), **jaunieši** (43 projekti, 17%), **pašvaldības iedzīvotāji** (42 projekti, 17%), **NVO reģionos** (35 projekti, 14%) un **NVO nespecificēti** (33 projekti, 13%), Latvijas iedzīvotāji kopumā (24 projekti, 9%), valsts institūciju pārstāvji (10 projekti, 4%), pedagogi (10 projekti, 4%).

Grafiks 34. Īstenoto projektu mērķgrupas 2016.-2020.g. kopā (projektu skaits): Top10 visbiežāk norādītās

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

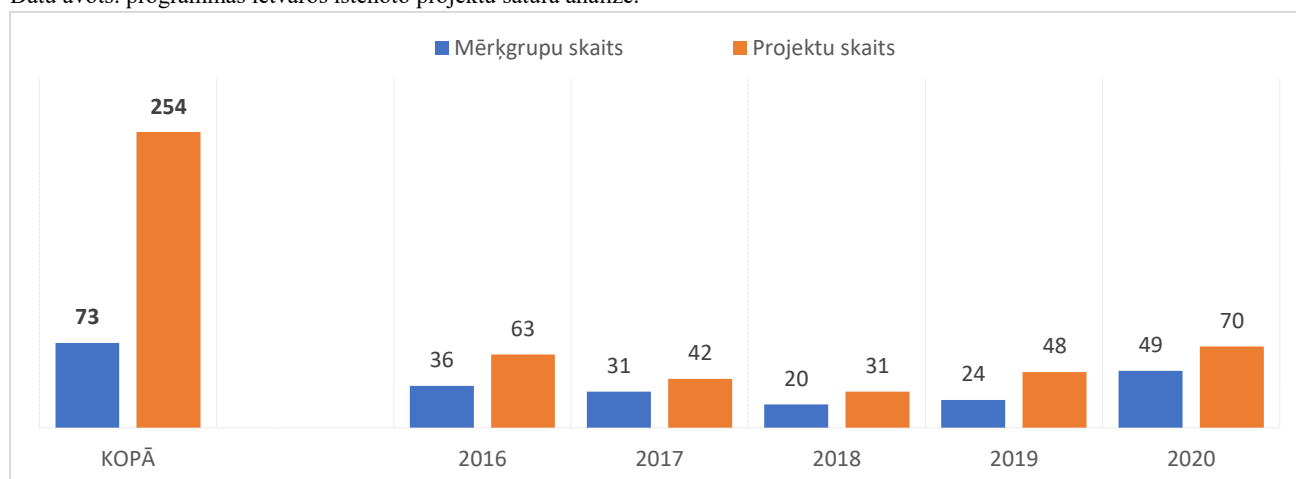
Piezīme: katram projektam var būt vairākas norādītās mērķgrupas.

Kopumā identificētas 73 dažādas mērķgrupas – tas liecina, ka **projekti ir vērsti uz ļoti daudzām un dažādām mērķgrupām**. Informācijas analīze dalījumā pa gadiem rāda, ka mērķgrupu dažādība pa gadiem ir mainījusies. 2016. gadā kopumā tika aptvertas 36 dažādas mērķgrupas, pēc tam līdz 2018. gadam mērķgrupu dažādība kritusies līdz 20, bet **pēdējo trīs gadu laikā pieaugusi līdz 49 dažādām mērķgrupām 2020. gadā**.

Grafiks 35. Īstenoto projektu mērķgrupu skaits: mērķgrupu skaits kopā un pa gadiem (salīdzinājumā ar projektu skaitu)

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

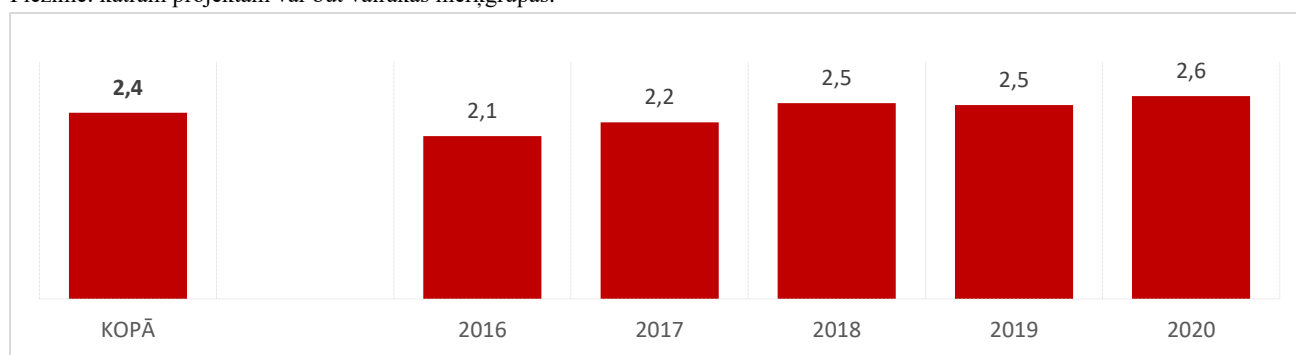

Projektu satura analīze arī liecina, ka **visā piecu gadu periodā ik gadu ir nedaudz pieaudzis projektu ietvaros aptverto mērķgrupu skaits**. Ja 2016. gadā katrs projekts aptvēra vidēji 2,1 mērķgrupu, tad 2020. gadā jau 2,6 dažādas mērķgrupas. Tas liecina, ka īstenotie projekti kļuvuši daudzpusīgāki aptverto mērķgrupu aspektā. 2016.-2020.g. periodā kopumā 21% īstenoto projektu bijusi tikai viena mērķgrupa, 41% – divas mērķgrupas, 27% trīs mērķgrupas, bet 12% četras līdz sešas mērķgrupas. Projekta aktivitāšu daudzveidību un sasniegto mērķgrupu dažādību ietekmē arī finansējuma pieaugums un projektu skaita pieaugums. 2020. gadā to ietekmēja dažādi faktori – izvērstie darbības virzieni, uz kuriem var vērst projekta darbību, finansējuma palielinājums un atbilstoši – arī īstenoto projektu skaita pieaugums.

Grafiks 36. Īstenoto projektu mērķgrupu skaits 2016.-2020.g.: vidējais viena projekta mērķgrupu skaits

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme: katram projektam var būt vairākas mērķgrupas.

Detalizētā konkrētu mērķgrupu analīzē novērojams, ka 2016. gadā 79% projektu bijuši vērsti uz konkrētās organizācijas biedriem un darbiniekiem, bet pēdējo trīs gadu laikā šis īpatsvars samazinājies līdz 50%, vienlaikus no 59% līdz 80% pieaugot tādu projektu īpatsvaram, kurās tiešās mērķgrupas ir iedzīvotāji. Tātad **programmas projekti ar katru gadu kļūst vairāk vērsti tieši uz iedzīvotājiem, nevis tikai pašas organizācijas kolektīvu**. Īpaši jāuzsver, ka **2020. gadā būtiski pieaudzis tādu projektu īpatsvars, kuru mērķgrupa ir vietējie iedzīvotāji** (novads, pašvaldība) – ja iepriekšējos trīs gados tādu bijis tikai 10% no projektiem, tad 2020. gadā 29%. Tas korelē ar kopējo finansējuma palielinājumu un projekta skaita pieaugumu.

Iespējams, šādu projektu pieaugums saistās arī ar to, ka Kultūras ministrija atsevišķi vairs nepiešķir finansējumu Reģionālai NVO atbalsta programmai, kas līdz 2020. gadam ar reģionālo NVO atbalsta centru starpniecību atbalstīja mazās iedzīvotāju iniciatīvas visā Latvijā.

Tabula 16. Īstenoto projektu mērķgrupas 2016.-2020.g. (projektu ar konkrētajām mērķgrupām skaits): visas norādītās

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme¹: katram projektam var būt vairākas norādītās mērķgrupas.

Piezīme²: sarkani iekrāsotas Top10 visbiežāk norādītās mērķgrupas katrā no gadiem.

	KOPĀ	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Projektu kopskaits</i>	254	63	42	31	48	70
IEDZĪVOTĀJI	174	37	26	20	35	56
Brīvprātīgie	44	7	8	8	8	13
Jaunieši	43	6	5	7	13	12
Pašvaldības, novada iedzīvotāji	42	10	4	3	5	20
Latvijas iedzīvotāji	24	5	1	3	10	5
Bērni	7	1	1	1	2	2
Mazākumtautību pārstāvji	7	1	2		1	3
Personas ar GRT	5	2	1			2
No vardarbības cietuši bērni	5	1	1		1	2
Reģiona iedzīvotāji	4	2			2	
Bērnu vecāki	4	1	1	1	1	
Personas ar redzes traucējumiem	4		2	1	1	
No vardarbības cietušas sievietes	4	1	1			2
Personas ar invaliditāti	4	1	2			1
Seniori	4		1			3
Aizbildņi, audžuvecāki, adoptētāji	3	1	1			1
Bērni ar īpašām vajadzībām	3	1	1			1
Romi	3	1				2
Onkoloģiskie pacienti	2			1		1
HIV inficētie	2	2				
Studenti	2	1			1	
Recepšu medikamentu lietotāji	2	1				1
Ziedotāji	2		2			
Pulmonālās hipertensijas pacienti	2		1		1	
Lauku iedzīvotāji	2			1		1
Sociālā riska grupas jaunieši	2			1	1	
Reproduktīvā vecuma sievietes	1	1				
Prostitūcijā nodarbinātās sievietes	1	1				
Bērni un jaunieši ar kustību traucējumiem	1	1				
Ģenētisko slimību pacienti	1	1				
Ārvalstu studenti Latvijā	1	1				
Bērnu paliatīvajā aprūpē esošās ģimenes	1	1				
Sociālās atstumtības riskam pakļautie iedzīvotāji	1					1
Vācu izcelsmes cilvēki	1		1			
Lauku sievietes	1		1			
Bērni un jaunieši ar uzvedības traucējumiem	1				1	

	KOPĀ	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Projektu kopskaits</i>	254	63	42	31	48	70
LGBT kopienas cilvēki	1					1
Personas ar retām slimībām	1					1
Vīrieši	1					1
Tuberkulozes pacienti	1					1
Ar cukura diabētu slimojošie	1					1
Diasporas pārstāvji	1					1
Mākslinieki	1					1
Sievietes	1					1
Pacienti ar asins recēšanas traucējumiem	1					1
Daudzbērnu ģimenes	1					1
Personas ar bēgļa vai alternatīvo statusu	1					1
Dārzkopji	1					1
Vides interesenti	1					1
KONKRĒTĀS ORGANIZĀCIJAS BIEDRI, DARBINIEKI, BRĪVPRĀTĪGIE	171	50	29	23	34	35
Konkrētās organizācijas biedri, darbinieki, brīvprātīgie	171	50	29	23	34	35
ORGANIZĀCIJAS, INSTITŪCIJAS	85	19	13	10	14	29
NVO reģionos	35	6	7	7	5	10
NVO (nespecifificēti)	33	9	3	2	8	11
Valsts institūciju pārstāvji	10	1	1	2	2	4
Pašvaldību institūciju pārstāvji	8	1	1			6
Mazākumtautību NVO	3	1		1		1
Veselības aprūpes NVO	2			1		1
Sociālā atbalsta jomas NVO	2		1			1
NVO - sociālo pakalpojumu sniedzējas	2				1	1
Uzņēmēji, darba devēji	2					2
Mākslinieciskie kolektīvi	2					2
Kultūras jomas NVO	1	1				
Senioru NVO	1	1				
Jaunatnes NVO	1				1	
Vides NVO	1					1
PROFESIONĀĻI, SPECIĀLISTI, EKSPERTI	66	7	13	11	17	18
Nacionālās politikas veidotāji, lēmumpieņēmēji	44	4	9	9	11	11
Pedagoģi	10		2	2	5	1
Sociālie darbinieki	4		1		1	2
Jaunatnes darbinieki, jaunatnes lietu speciālisti	4		1		1	2
Viedokļu līderi	3	1	1	1		
Vietējās politikas veidotāji: pašvaldība, novads	2	2				
Sociālās uzņēmējdarbības īstenotāji	2	1	1			
Veselības aprūpes speciālisti	2					2
Veselības aprūpes profesionāļi	1			1		
Pašvaldību kultūras darba organizatori	1					1

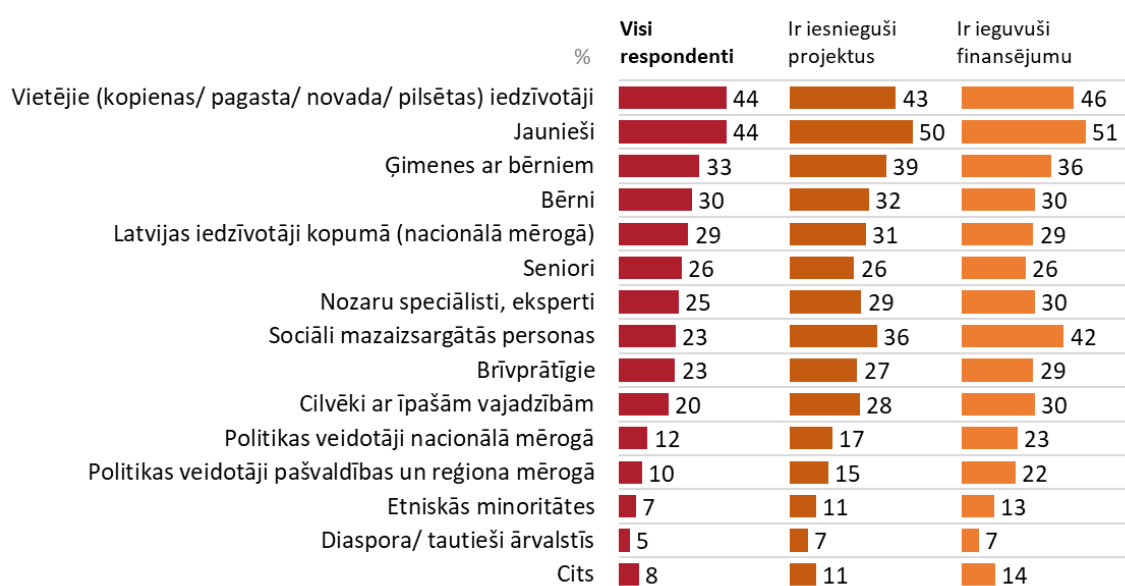
Datu analīze liecina, ka 10 mērķgrupas ir tādas, kuras projektos ir aktualizētas visos piecos pārskata perioda gados, 15 mērķgrupas tādas, kas aktualizētas trīs vai četros gados, 13 – divos gados, bet 35 mērķgrupas – tikai kādā no pārskata perioda gadiem. Tas rāda, ka **starp īstenotajiem projektiem ir daudz arī tādu, kas ir vērsti uz ļoti specifiskām mērķgrupām**, piemēram: tuberkulozes pacienti, personas ar retām slimībām, daudzbērnu ģimenes, HIV inficētie, prostitūcijā nodarbinātās sievietes, ārvalstu studenti Latvijā (nosauktās mērķgrupas aktualizētas 1-2 projektos) u.c. Vienlaikus jāuzsver, ka šādā aspektā diskutējams ir jautājums, cik ilgtspējīgi ir šie projekti, ja uz konkrētajām mērķgrupām vērstas aktivitātes tikušas īstenotas tikai vienā no pieciem gadiem, bez pēctecības.

Izvērtējuma ietvaros īstenotā NVO sektora aptauja sniedz papildu datus par mērķgrupām. Aptaujā organizācijas tika lūgtas norādīt, kas ir to tiešā mērķgrupa, uz ko vērsta organizācijas pamatdarbība un īstenotie pasākumi. **Programmas “NVO fonds” projektu īstenotāji visbiežāk norāda, ka to mērķgrupa ir jaunieši (51% organizāciju), vietējie iedzīvotāji (46%), sociāli mazaizsargātās personas (42%), ģimenes ar bērniem (36%). Vismazāk projektu īstenotāju strādā ar tādām mērķgrupām kā diaspora (7%) un etniskās minoritātes (13%).** Netieši šie dati arī liecina, ka programmas “NVO fonds” ietvaros ir atbalstītas organizācijas, kas strādā ar ļoti dažādām mērķgrupām – starp atbalstu ieguvušajām organizācijām mērķgrupu dalījums kopumā ir reprezentatīvs attiecībā pret kopējo NVO sektoru. Atbalstīto organizāciju vidū nedaudz biežāk nekā NVO sektorā kopumā ir tādas organizācijas, kas strādā ar sociāli mazaizsargātām personām, ar politikas veidotājiem vietējā un nacionālā līmenī, cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, kā arī jauniešiem. Proporcioniāli šādas organizācijas ir saņēmušas atbalstu izteikti vairāk nekā ar citām mērķgrupām strādājošās.

Grafiks 37. NVO tiešās mērķgrupas: NVO sektors kopumā & programmas finansējumu saņēmušie

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Datu nolasīšanas piemērs: NVO sektorā kopumā 44% organizāciju strādā ar vietējiem iedzīvotājiem, programmas finansējuma saņēmēju vidū 46% organizāciju strādā ar vietējiem iedzīvotājiem.

6.5. Sadarbība projektu ietvaros

Kopš 2019. gada kā viens no sasniedzamajiem NVO fonda programmas rezultātiem ir definēts: “Veicināta NVO savstarpējā sadarbība reģionu, Latvijas, Eiropas Savienības un pasaules līmenī, kā arī NVO sadarbība ar publisko sektoru”. Atbilstoši šis programmas rezultāts ir vērsts uz politikas rezultāta “Uzlabojusies informācijas un viedokļu apmaiņa starp NVO un valsts institūcijām” (NIPSIPP 2019.–2020.) sasniegšanu. 2020. gada konkursā pirmo reizi piecos gados kā atbalstāms tika izvirzīts darbības virziens “NVO savstarpējās sadarbības stiprināšana”.

Izvērtējuma ietvaros veiktajās intervijās eksperti novērtē, ka **sadarbības veidošana starp NVO attīstās lēni, drīzāk formāli** – ja konkursa nolikumā tiek sadarbība izvirzīta kā sasniedzamais rezultāts vai darbības virziens:

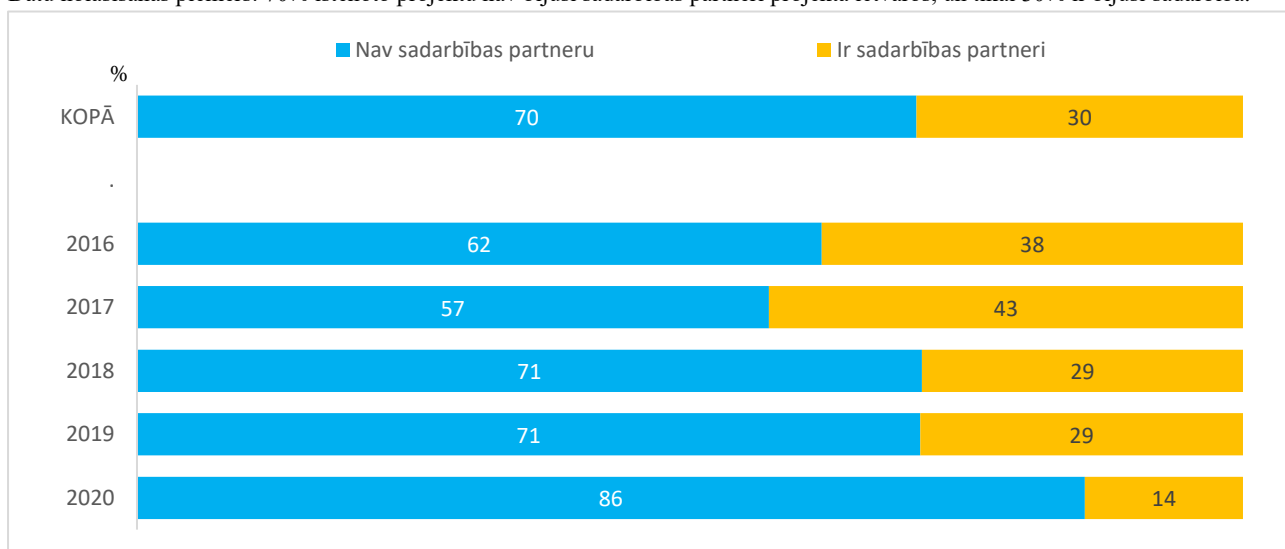
Ja spiež NVO sadarboties, tas neizdodas. NVO savstarpēji nekas nesaista, tādēļ nevar spiest sadarboties. Drīzāk jāstiprina jumta organizācijas, kas veic kopienas stiprināšanas funkcijas, vai apkaimju biedrības. Jādomā apkārtceļi, kā ievirzīt uz sadarbību.

Analizējot īstenoto projektu aktivitātes, tika identificēts, vai un kādi sadarbības partneri bijuši projektu ietvaros organizācijām. Dati liecina, ka visā piecu gadu periodā kopumā 70% projektu nav bijusi sadarbība un **tikai 30% projektu ir bijusi sadarbība ar kādu citu organizāciju, institūciju vai ekspertiem un speciālistiem** (jāuzsver, ka šeit netiek uzskaitīti gadījumi, kad eksperti piedalās projektu aktivitātēs kā dalībnieki, bet tikai tie gadījumi, kad eksperti ir paša projekta darba grupā, kolektīvā). Jāuzsver, ka **sadarbība ik pa gadam pat ir mazinājusies** – ja 2016. gadā kopumā 38% projektu un 2017. gadā 43% projektu ir bijusi sadarbība, tad 2018.-2019. gados šādu projektu īpatsvars nokrities līdz 29% un **2020. gadā pat līdz 14%**.

Grafiks 38. Sadarbība projektu ietvaros (% no projektu kopskaita)

Datu avots: programmas projektu (īstenoto) satura analīze.

Datu nolasīšanas piemērs: 70% īstenoto projektu nav bijuši sadarbības partneri projekta ietvaros, un tikai 30% ir bijusi sadarbība.

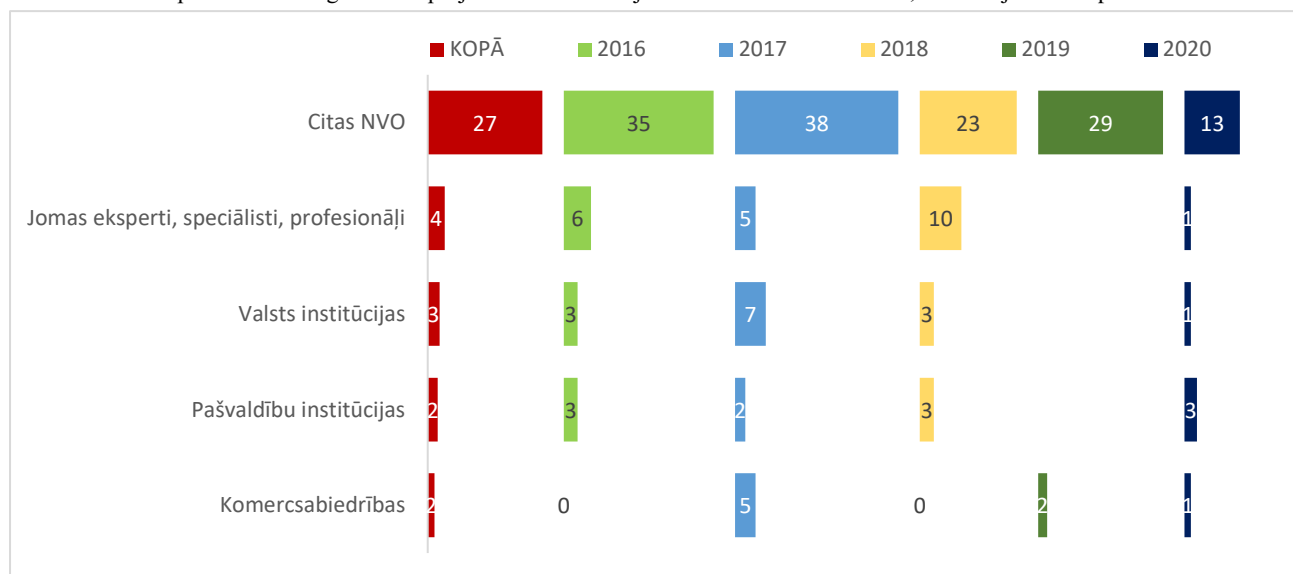

Piecu gadu periodā kopumā **27% projektu bijusi sadarbība ar citām organizācijām**, 4% projektu – ar jomas ekspertiem un speciālistiem, 3% projektu – ar valsts institūcijām, 2% – ar pašvaldību institūcijām, 2% – ar komercsabiedrībām. Sadarbība ar citām organizācijām visaktīvākā bijusi 2016.-2017. gados. Ar jomas ekspertiem un speciālistiem sadarbība visaktīvākā bijusi 2018. gadā, bet ar valsts institūcijām – 2017. gadā. Kopumā dati liecina, ka **sadarbība ļoti reti tiek iekļauta projektos**. Pieejamā informācija gan neļauj to pilnvērtīgi interpretēt. Iespējams, projektiem atvēlētais laika periods ir pārāk īss, lai izveidotu jēgpilnu sadarbību, vai arī organizāciju iepriekšējā pieredze liecina, ka ir apgrūtināta projektu īstenošana, veidojot partnerības. Šo aspektu būtu vērts papildus analizēt, lai turpmākajos gados sekmētu lielāku sadarbības praksi.

Grafiks 39. Sadarbības partneri projektu ietvaros (% no projektu kopskaita)

Datu avots: programmas projektu (īstenoto) satura analīze.

Datu nolasīšanas piemērs: 2016. gadā 35% projektu ietvaros ir bijusi sadarbība ar citām NVO, 6% – ar jomas ekspertiem.

6.6. Ģeogrāfiskais pārklājums

Dati par projektu īstenošanas vietām liecina, ka **programmas ietvaros atbalstīti dažāda mēroga projekti**. No 254 īstenotajiem projektiem 113 projekti jeb **44% no visiem ir tādi, kas īstenoti nacionālā līmenī**, bez konkrētas vietas piesaistes. Kopumā 62 projekti jeb **24% no visiem īstenoti vietējā līmenī**, un 38 projekti jeb **15% – novadu līmenī**. 37 projekti jeb **15% tikuši īstenoti reģionālā līmenī**.

Lai gan 47% projektus īstenojušo organizāciju atrodas Rīgā, **Rīgas ietvaros īstenoto projektu īpatsvars ir tikai 5%**. Tas skaidrojams ar faktu, ka **Rīgā reģistrētās organizācijas vairākumā gadījumu īstenojušas nacionāla mēroga projektus**.

Analizējot projektu ģeogrāfijas rādītājus pa gadiem, novērojams, ka pakāpeniski **ik gadu palielinājies tādu projektu īpatsvars, kuri tikuši īstenoti nacionālā līmenī** (pieaugums no 37% 2016. gadā līdz 50% 2020. gadā). **Vietējā līmenī īstenoto projektu īpatsvars izteikti krities līdz 2019. gadam, bet 2020. gadā**

strauji palielinājies. Ja 2016. gadā 37% no visiem projektiem tikuši īstenoti vietējā līmenī, tad līdz 2019. gadam šādu projektu īpatsvars samazinājies līdz 6%, bet 2020. gadā palielinājies atkal līdz 29%. Vienlaikus **2020. gadā izteikti krities tādu projektu īpatsvars, kuri īstenoti tikai organizācijas ietvaros** (kritums līdz 3%).

Visā piecu gadu periodā 40 projekti jeb **16% īstenoti tikai organizācijas ietvaros**, bez ārpus vērstām aktivitātēm (šajos gadījumos pētnieki nefiksēji norisi konkrētā ģeogrāfiskā vietā, lai konkrētāk norādītu norisi tikai organizācijas iekšienē³⁴). Vēl **1% īstenoti tikai internetā**. Tas nozīmē, ka **kopumā 83% projektu ir bijuši vērsti uz ārējām mērķgrupām, tiešu vai netiešu dažādu iedzīvotāju grupu iesaisti.**

Grafiks 40. Īstenoto projektu ģeogrāfija (projektu skaits)

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme: katram projektam var būt vairākas īstenošanas vietas.

Tabula 17. Īstenoto projektu ģeogrāfija (projektu skaits un % no kopskaita): kopējie rādītāji

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme: katram projektam var būt vairākas īstenošanas vietas.

	KOPĀ		2016		2017		2018		2019		2020	
	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%
<i>KOPĀ</i>	254	100	63	100	42	100	31	100	48	100	70	100
Nacionālā līmenī, visa Latvija	113	44	23	37	18	43	13	42	24	50	35	50
Vietējā līmenī	62	24	23	37	10	24	6	19	3	6	20	29
Tikai organizācijas ietvaros	40	16	11	17	7	17	7	23	13	27	2	3
Novadu līmenī	38	15	12	19	9	21	6	19	1	2	10	14
Reģionālā līmenī	37	15	6	10	7	17	5	16	7	15	12	17
8 lielpilsētas	18	7	9	14	1	2			1	2	7	10
Rīga	12	5	4	6	1	2	1	3	1	2	5	7
Tikai internetā	3	1	1	2					1	2	1	1

³⁴ Būtu iesakāms turpmākos konkursos papildus iekļaut šādu projektu īstenošanas vietas kategoriju arī projektu veidlapās, lai būtu iespējams atsevišķi fiksēt tos projektus, kuri notiek tikai organizācijas iekšienē.

Tabula 18. Īstenoto projektu ģeogrāfija (projektu skaits un % no kopskaita): detalizētā dalījumā

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme: katram projektam var būt vairākas īstenošanas vietas.

	KOPĀ		2016		2017		2018		2019		2020	
	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%
KOPĀ	254	100	63	100	42	100	31	100	48	100	70	100
NACIONĀLĀ LĪMENĪ, VISA LATVIJA	113	44	23	37	18	43	13	42	24	50	35	50
TIKAI ORGANIZĀCIJAS IETVAROS	40	16	11	17	7	17	7	23	13	27	2	3
TIKAI INTERNETĀ	3	1	1	2					1	2	1	1
REĢIONĀLĀ LĪMENĪ, tai skaitā	37	15	6	10	7	17	5	16	7	15	12	17
RĪGA	12	5	4	6	1	2	1	3	1	2	5	7
PIERĪGA	16	6	3	5	4	10	2	6	1	2	6	9
Olaines novads	4	2	1	2	1	2			1	2	1	1
Babītes novads	3	1			1	2			1	2	1	1
Mārupes novads	3	1			1	2			1	2	1	1
Jūrmalas pilsēta	2	1	1	2							1	1
Ikšķiles novads	1	0,4									1	1
Inčukalna novads	1	0,4	1	2								
Kandavas novads	1	0,4					1	3				
Ķekavas novads	1	0,4									1	1
Limbažu novads	1	0,4					1	3				
Ogres novads	1	0,4			1	2						
Sējas novads	1	0,4			1	2						
Tukuma novads	1	0,4									1	1
Pierīga (reģionālais līmenis)	2	1			1	2					1	1
VIDZEME	8	3	2	3	2	5	1	3	1	2	2	3
Alūksnes novads	1	0,4			1	2						
Apes novads	1	0,4			1	2						
Gulbenes novads	1	0,4			1	2						
Lubānas novads	1	0,4	1	2								
Valmieras pilsēta	1	0,4	1	2								
Vidzeme (reģionālais līmenis)	4	2					1	3	1	2	2	3
KURZEME	25	10	10	16	3	7	2	6	2	4	8	11
Liepājas pilsēta	9	4	4	6					1	2	4	6
Kuldīgas novads	2	1	2	3								
Saldus novads	2	1	1	2							1	1
Ventspils pilsēta	2	1	1	2	1	2						
Brocēnu novads	1	0,4	1	2								
Talsu novads	1	0,4					1	3				
Ventspils novads	1	0,4			1	2						
Kurzeme (reģionālais līmenis)	9	4	2	3	2	5	1	3	1	2	3	4
ZEMGALE	20	8	6	10	2	5	3	10	1	2	8	11
Jelgavas pilsēta	2	1	2	3								
Jēkabpils novads	2	1	1	2							1	1
Kokneses novads	2	1									2	3
Krustpils novads	2	1									2	3
Bauskas novads	1	0,4					1	3				
Jelgavas novads	1	0,4									1	1
Jēkabpils pilsēta	1	0,4									1	1
Vecumnieku novads	1	0,4					1	3				
Viesītes novads	1	0,4	1	2								
Zemgale (reģionālais līmenis)	10	4	2	3	2	5	2	6	1	2	3	4
LATGALE	26	10	7	11	6	14	3	10	4	8	6	9

	KOPĀ		2016		2017		2018		2019		2020	
	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%
KOPĀ	254	100	63	100	42	100	31	100	48	100	70	100
Balvu novads	2	1			1	2	1	3				
Aglonas novads	1	0,4	1	2								
Daugavpils novads	1	0,4	1	2								
Daugavpils pilsēta	1	0,4	1	2								
Līvānu novads	1	0,4	1	2								
Ludzas novads	1	0,4			1	2						
Preiļu novads	1	0,4			1	2						
Rēzeknes novads	1	0,4					1	3				
Rēzeknes pilsēta	1	0,4									1	1
Riebiņu novads	1	0,4	1	2								
Viļakas novads	1	0,4			1	2						
Viļānu novads	1	0,4					1	3				
Latgale (reģionālais līmenis)	15	6	2	3	3	7	1	3	4	8	5	7

7. PROGRAMMAS “NVO FONDS” DARBĪBAS IEGULDĪJUMS PLĀNOŠANAS DOKUMENTOS NOTEIKTO MĒRĶU SASNIEGŠANĀ

7.1. Programmas mērķu un rezultātu sasniegšana

Šajā nodaļā tiek analizēta Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” mērķu un rezultātu sasniegšana projektu līmenī.

Programmas rezultātu sasniegšana

Programmas rezultāti pirmo reizi tika definēti NVO fonda darbības stratēģijā 2017.–2018. gadam un tās 1. pielikumā “Programmas ietvaros sasniedzamie rezultātu rādītāji”. **Rezultāti tika definēti ļoti plaši, ar lielu nozīmi visas sabiedrības un valsts attīstībā** – iedzīvotāju pilsoniskās līdzdalības aktivizēšanās, NVO skaita pieaugums Latvijā, iedzīvotāju un jauniešu aktīvāka līdzdarbošanās brīvprātīgā darba aktivitātēs, sabiedrības uzticība NVO un ticība personīgai spējai ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu Latvijā, kā arī pavisam konkrēti – sagatavoto atzinumu skaits par plānošanas dokumentu un tiesību aktu projektiem.

Tabula 19. NVO fonda īstenošanas gaitā sasniegtie rezultātīvie rādītāji 2016.–2018.g.

Datu avots: Informatīvais ziņojums „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.-2018.gadam īstenošanas gala ietekmes novērtējums”.

Indikators	Bāzes vērtība 2015.gadā	Mērķa vērtība 2018.gada beigās	Pārbaudes avoti
Jauniešu īpatsvars, kuri ir iesaistīti brīvprātīgā darba aktivitātēs	3,6%	4,6%	NVO monitorings ³⁵ , t.sk. aptauja, projektu iesniegumi un pārskati
Iedzīvotāju īpatsvars, kas pēdējo trīs gadu laikā ir iesaistījusies NVO aktivitātēs	35,3%	38,3%	NVO monitorings ¹ , t.sk. aptauja, projektu iesniegumi un pārskati
Sabiedrības līdzdalības indekss ³⁶	31	33	Sabiedrības līdzdalības indeksa aptaujas dati
Sabiedrības uzticība NVO	34,7%	36,2%	<i>EuroBarometra</i> pētījums ³⁷ NVO monitorings, t.sk. aptauja
NVO īpatsvars, kuras bieži vai vidēji bieži sadarbojas ar citām NVO	84,2%	87,2%	NVO monitorings ¹ , t.sk. aptauja
Sagatavoto atzinumu skaits par plānošanas dokumentu un tiesību aktu projektiem	512	550	Valsts kancelejas dati, Projektu pārskati
Iedzīvotāju īpatsvars, kas tic personīgai spējai ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu Latvijā	13,8%	15,8%	NVO monitorings, t.sk. aptauja, <i>EuroBarometra</i> pētījums ³
NVO vidējais skaits uz 1000 iedzīvotājiem Latvijā	10,5	11,5	Lursoft dati

³⁵ EEZ finanšu instrumenta 2009.-2014.gada perioda programmas LV03 NVO fonds Latvijas Pilsoniskās alianses īstenošanā projekta „Ilgtspējīgas pilsoniskās sabiedrības attīstības atbalsta un monitoringa sistēmas pilnveidošana Latvijā” (Projekts Nr. 2012.EEZ/INP/01) ietvaros izstrādāts rīks.

³⁶ Sabiedrības līdzdalības indekss ir Latvijas Pilsoniskās alianses veidots instruments iedzīvotāju individuālās pilsoniskās līdzdalības mērīšanai. Vairāk: www.lidzdaliba.lv

³⁷ Aptaujā piedalās Latvijas pilsoņi, kas vecāki par 15 gadiem

Izvērtējot sasniegto pirmajos gados, tika secināts³⁸, ka, lai gan rādītāji ir pozitīvi, jāņem vērā, ka, izstrādājot Latvijas NVO fonda ieviešanas stratēģiju un definējot programmā sasniedzamos rezultātus, **netika ņemti vērā vairāki faktori:**

- programmas ierobežotā finansējuma (400 000 eiro gadā) spēja ietekmēt konkrētos indikatorus;
- iespējas izvērtēt konkrēti šīs programmas ietekmi uz indikatoriem, ņemot vērā dažādo ar šo programmu nesaistīto faktoru ietekmi uz katra indikatora izmaiņām;
- resursu nepieciešamību programmas īstenošanas rezultātā sasniegto programmas rezultātu izvērtēšanai, ņemot vērā nepieciešamību veikt, piemēram, “EiroBarometra” pētījumu vai kvalitatīvu un reprezentatīvu NVO sektora monitoringu.

Ņemot vērā 2016.–2018.gada pieredzi, izstrādājot NVO fonda projektu konkursa nolikumu 2019. gadam, NVO fonda programmas Stratēģiskās plānošanas komiteja ierosināja nolikumā iekļaut tikai tādas programmas rezultātu rādītājus, kas ir kvantitatīvi objektīvi izmērāmi, atsakoties no tādiem rādītājiem, kuru noteikšanai ir nepieciešams veikt kvalitatīvus pētījumus, piemēram – „veicināta sabiedrības uzticība NVO” vai „veicināta iedzīvotāju ticība savām spējām ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu Latvijā”.

Attiecīgi 2019. g. nolikumā tika iestrādāti jauni programmas rezultāti, kas 2020. gadā tika papildināti ar vēl diviem rezultātiem – “veicināta NVO kapacitāte un veikspēja, tostarp Latvijas reģionos” un “veicināta piederības sajūta Latvijai” (apkopojumu skatīt tabulā).

Lai veiktu datu apkopošanu par projektu ietekmi uz programmas rezultātiem, projekta iesnieguma veidlapā iesniedzējam bija jāatzīmē, uz kuru no programmas sasniedzamajiem specifiskajiem rezultātiem projekts ir vērsts, kāds ir sasniedzamā rezultāta indikators un skaitliskā mērvienība, kā arī jāapraksta tā potenciālā ietekme. Pirms noslēguma pārskata iesniegšanas projektu īstenotāji tika aicināti vēlreiz izvērtēt plānotās/īstenotās aktivitātes un noslēguma pārskatos sniegt informāciju par sasniegtajiem rezultātiem.

2020. gada konkursā tika izstrādāts speciāls pielikums, kurā jānorāda projekta ietvaros sasniedzamie programmas rezultāti atbilstoši nolikumā definētajiem 10 rezultātiem, kā arī sasniedzamā rezultāta indikators (sniegti konkrēti sasniedzamo rezultāta indikatoru piemēri) un skaits. Tāpat projekta iesniedzējam tika lūgts nepieciešamības pamatojums un apraksts par to, kā plānots sasniegt rezultātus. Atbilstoši plānotajam projektam noslēguma pārskatā jānorāda sasniegtais.

NVO fonda ikgadējos izvērtējumos ir veikts izvērtējums par projektu ieguldījumu programmas rezultātu sasniegšanā. Par periodu no 2016. līdz 2019. gadam³⁹ veikta informācijas apkopošana divos griezumos: (1) saskaitīts, cik projekti ir vērsti uz konkrētu rezultātu sasniegšanu; (2) saskaitītas uz katru rezultātu vērstās

³⁸ Informatīvais ziņojums „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.-2018.gadam īstenošanas gala ietekmes novērtējums”, Rīga, 2020.

³⁹ Izvērtējuma ziņojuma rakstīšanas brīdī izvērtējums par 2020. gadu vēl nav pieejams.

konkrētās aktivitātes un konkrētie rezultāti katras aktivitātes ietvaros (piem., sadarbības līgumi, projektu pieteikumi, jauni brīvprātīgie, jauni biedri, semināri, tikšanās, dalībnieku skaits u.tml.). Lai arī šie ir kvantitatīvi apkopojami dati, šādas informācijas izmantošanā kā problemātiski tiek norādīti vairāki aspekti:

2016.–2018. gadā⁴⁰:

- Ņemot vērā, ka unikālās mērķa grupas uzskaitē tiek veikta katra projekta gada ietvaros atsevišķi, netiek izslēgta iespēja, ka daļa mērķa grupas uzskaitē tiek iekļauta atkārtoti.

- Ietekmi uz vairākiem indikatoriem programmas ietvaros ar pieejamiem resursiem nebija iespējams novērtēt.

2019. gadā⁴¹:

- Ņemot vērā, ka projektus īstenojošo organizāciju darbības jomas un darbības mērogi ir ļoti atšķirīgi, atsevišķu projektu ietvaros sasniegtie rezultāti nav salīdzināmi. Piemēram, projektos tika īstenotas apmācības, sākot no 2 stundu semināra līdz 3 dienu apmācībām vai iesaistot mērķa grupu no 6 biedriem kapacitātes stiprināšanas apmācībās līdz 40-50 dalībniekiem informatīvos semināros plašākai projekta mērķa grupai.

- Ļoti atšķirīgi pēc ieguldītā analītiskā vai pētnieciskā darba, apjoma un kvalitātes ir arī dažādos projektos sagatavotie dokumenti.

Līdz ar to, lai arī 2019. un 2020. gadā ir precizēts veids, kā projektu iesniedzēji norāda projektu ieguldījumu konkrētos programmas rezultātos, **iegūtie dati nav analizējami pēc būtības – ne kvantitatīvi, ne kvalitatīvi.**

Tāpat jāsecina, ka 2019.–2020. gadā izstrādātie programmas rezultāti joprojām ir ļoti plaši formulēti un grūti izmērāmi (piemēram, “pieaugusi uzticēšanās nevalstiskajam sektoram”, “paaugstināta sabiedrības izpratne par pilsonisko līdzdalību un līdzdarbības veidiem”, “veicināta NVO kapacitāte un veiktspēja, tostarp Latvijas reģionos”). Kā atzīst eksperti pētījuma ietvaros īstenojamās intervijās – viens atsevišķs projekts (it īpaši mikro projekts) nevar sasniegt plaši definētos rezultātus, turklāt atšķiras projektu iesniedzēju izpratnes līmenis un spēja attiecināt savas aktivitātes uz salīdzinoši sarežģīti formulētajiem rezultātiem.

Tā kā katra atsevišķā gada programmu nolikumos definētie sasniedzamie rezultāti atšķiras (2016.g. nav iekļauta šāda informācija, 2017.-2018.g. ir vienāds definējums, 2019. un 2020.g. izmantots jauns definējums, bet 2020.g. tas ir plašāks, nekā 2019.g.), tad **ar esošo projektu informāciju nav iespējams sniegt kopēju visu piecu gadu laika periodā sasniegto rezultātu vērtējumu.** Pētnieki izstrādāja jaunu pieeju projektu ietekmes uz programmas rezultātu sasniegšanu novērtēšanai. **Lai būtu iespējams sniegt arī kopējo 2016.-2020.g. perioda novērtējumu, tika izmantots 2020.g. programmas rezultātu definējums, to attiecinot arī uz iepriekšējo gadu projektu rezultātiem.** Tā kā 2020.g. rezultātu definējums ir saturiski visplašākais un arī daudzpusīgākais, to iespējams izmantot arī iepriekšējo gadu projektu sasniegto rezultātu pie-vērtēšanai, pie tam – 2017.-2018.g.

⁴⁰ Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” izvērtējums 2016.–2018. gads.

⁴¹ Latvijas valsts budžeta finansētās programmas „NVO fonds” izvērtējums, Rīga, 2020.

perioda programmas rezultāti lielā mērā pārklājas ar 2019.-2020.g. rezultātiem, lai arī ir izteikti citādā tekstuālā redakcijā (skatīt tabulu).

Tabula 20. 2020. gada programmas rezultātu definējuma atbilstība iepriekšējo gadu definējumam

2016	2017 ⁴²	2018 ⁴³	2019 ⁴⁴	2020 ⁴⁵
Nav iekļauts	Sabiedrības līdzdalības indekss (pieaugums)	Sabiedrības līdzdalības indekss (pieaugums)	Ievērojami veicināta sabiedrības aktivitāte un iesaistīšanās sabiedrībai būtisku problēmu risināšanā ar mērķi stiprināt demokrātiskās vērtības un cilvēktiesību ievērošanu Latvijā un/vai veicināt sociālo atbildību kopienā	Veicināta sabiedrības aktivitāte un iesaistīšanās sabiedrībai būtisku problēmu risināšanā ar mērķi stiprināt demokrātiskās vērtības un cilvēktiesību ievērošanu Latvijā un/vai veicināt sociālo atbildību kopienā
	Iedzīvotāju īpatsvars, kas tic personīgai spējai ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu Latvijā (pieaugums)	Iedzīvotāju īpatsvars, kas tic personīgai spējai ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu Latvijā (pieaugums)	Paaugstināta sabiedrības izpratne par pilsonisko līdzdalību un līdzdarbības veidiem	Veicināta sabiedrības izpratne par pilsonisko līdzdalību un līdzdarbības veidiem
			Paaugstināta sabiedrības līdzdalība rīcībpolitikas veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesos	Veicināta sabiedrības līdzdalība rīcībpolitikas veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesos
	NVO īpatsvars, kuras bieži vai vidēji bieži sadarbojas ar citām NVO (pieaugums)	NVO īpatsvars, kuras bieži vai vidēji bieži sadarbojas ar citām NVO (pieaugums)	Uzlabojusies NVO savstarpējā sadarbība reģionu, Latvijas, Eiropas Savienības un pasaules līmenī, kā arī NVO sadarbība ar publisko sektoru	Veicināta NVO savstarpējā sadarbība reģionu, Latvijas, Eiropas Savienības un pasaules līmenī, kā arī NVO sadarbība ar publisko sektoru
	Iedzīvotāju īpatsvars, kas pēdējo trīs gadu laikā ir iesaistījusies NVO aktivitātēs (pieaugums)	Iedzīvotāju īpatsvars, kas pēdējo trīs gadu laikā ir iesaistījusies NVO aktivitātēs (pieaugums)	Pieaudzis aktīvo NVO biedru un brīvprātīgajā darbā iesaistījušos personu skaits	Veicināta iedzīvotāju iesaiste NVO un veicināts brīvprātīgais darbs
	Jauniešu īpatsvars, kuri ir iesaistīti brīvprātīgā darba aktivitātēs (pieaugums)	Jauniešu īpatsvars, kuri ir iesaistīti brīvprātīgā darba aktivitātēs (pieaugums)		
	Sabiedrības uzticība NVO (pieaugums)	Sabiedrības uzticība NVO (pieaugums)	Pieaugusi uzticēšanās nevalstiskajam sektoram	Veicināta uzticēšanās nevalstiskajam sektoram
	Sagatavoto atzinumu skaits par plānošanas dokumentu un tiesību aktu projektiem (skaits)	Sagatavoto atzinumu skaits par plānošanas dokumentu un tiesību aktu projektiem (skaits)	Nodrošināta datos un pierādījumos balstītu priekšlikumu un politikas iniciatīvu izstrāde	Nodrošināta datos un pierādījumos balstītu priekšlikumu un politikas iniciatīvu izstrāde
			Nodrošināta sabiedrības interešu aizstāvība konkrētā NVO pamatdarbības jomā	Nodrošināta sabiedrības interešu aizstāvība konkrētā NVO pamatdarbības jomā
				Veicināta piederības sajūta Latvijai
				Veicināta NVO kapacitāte un veiktspēja

⁴² NVO fonda stratēģijas 1. pielikums Programmas ietvaros sasniedzamie rezultātu rādītāji.

⁴³ NVO fonda stratēģijas 1. pielikums Programmas ietvaros sasniedzamie rezultātu rādītāji.

⁴⁴ 2019.g. konkursa nolikums.

⁴⁵ 2020.g. konkursa nolikums.

				tostarp Latvijas reģionos
	NVO vidējais skaits uz 1000 iedzīvotājiem Latvijā (skaits)	NVO vidējais skaits uz 1000 iedzīvotājiem Latvijā (skaits)		

Lai veiktu visu īstenoto projektu pie-vērtēšanu, izvērtējumā tika izmantota **ekspertu delfi metode** – projekti pēc nejaušības principa tika sadalīti starp izvērtējuma darba grupas trim ekspertiem-pētniekiem, un katrs veica sev piekritīgo projektu noslēguma pārskatu satura analīzi, katram projektam piešķirot vērtējumu 10-punktu skalā par to, cik būtiska ir konkrētā projekta ietekme un ieguldījums uz katru konkrēto no programmas 10 rezultātiem (vērtējot projekta ietvaros īstenotās aktivitātes, sasniegtās mērķgrupas, projekta kopējo mērķi). Tā rezultātā tika iegūts vērtējums divos aspektos: (1) projektam ir/nav ietekmes uz konkrētajiem programmas rezultātiem, (2) cik izteikta jeb būtiska ir ietekme (vērtējums 10-punktu skalā, kur 0 nozīmē, ka ietekmes nav nemaz, bet 10, ka ietekme ir ļoti būtiska). Šie piešķirtie vērtējumi tiek izmantoti tālāk šajā nodaļā, lai novērtētu projektu ieguldījumu programmas rezultātu sasniegšanā.

Veiktā projektu vērtēšana liecina, ka **absolūtais vairākums projektu ir veicinājuši NVO kapacitāti un veikspēju**, tostarp Latvijas reģionos (98% īstenoto projektu), **veicinājuši uzticēšanos nevalstiskajam sektoram (93%), piederības sajūtu Latvijai (93%), veicinājuši sabiedrības aktivitāti un iesaistīšanos sabiedrībai būtisku problēmu risināšanā (89%), kā arī veicinājuši sabiedrības izpratni par pilsonisko līdzdalību un līdzdarbības veidiem (85%)**. 74% projektu ir veicinājuši iedzīvotāju iesaisti NVO un brīvprātīgo darbu, 61% – nodrošinājuši sabiedrības interešu aizstāvību konkrētā NVO pamatdarbības jomā, bet 56% – veicinājuši sabiedrības līdzdalību rīcībpolitikas veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesos. Nedaudz retāk (aptuveni puse no visiem īstenotajiem projektiem) NVO fonda projekti devuši ieguldījumu tādos programmas mērķos kā: veicināta sabiedrības līdzdalība rīcībpolitikas veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesos (56%), veicināta NVO savstarpējā sadarbība, kā arī sadarbība ar publisko sektoru (52%), nodrošināta datos un pierādījumos balstītu priekšlikumu un iniciatīvu izstrāde (52%).

Analizējot īstenoto projektu ieguldījumu programmas rezultātu sasniegšanā pa gadiem, var novērot, ka **ir tādi programmas rezultāti, kuros projektu ieguldījums pa gadiem ir pieaudzis un ir tādi, kuros ir bijis svārstīgs vai samazinājies**. Piemēram, ja 2016. gadā 83% projektu ir veicinājuši piederības sajūtu Latvijai, tad 2020. gadā jau 99% projektu (pieaugums varētu būt saistīts ar to, ka 2020. g. pirmo reizi piederības sajūtas Latvijai veicināšana ir formulēts kā programmas virsmērķis un kā rezultāts; tāpat šis uzstādījums tiek uzsvērts un ir jāpamato arī projekta pieteikuma veidlapā). Sabiedrības aktivitāti un iesaistīšanos būtisku problēmu risināšanā 2016. gadā veicinājuši 70% īstenoto projektu, bet 2020. gadā jau 97% projektu. Ieguldījuma pieaugums vērojams arī tādos aspektos kā: veicināta NVO kapacitāte un veikspēja (no 92% 2016. gadā līdz 100% 2020. gadā), veicināta uzticēšanās nevalstiskajam sektoram (79% līdz 96%), veicināta sabiedrības izpratne par pilsonisko līdzdalību (no 70% līdz 89%). **Trīs programmas rezultātos vērojama projektu ietekmes samazināšanās**: nodrošināta sabiedrības interešu aizstāvība konkrētā NVO pamatdarbības jomā (2017. gadā 76% snieguši ieguldījumu, bet pēc tam ikgadēji šādu projektu īpatsvars samazinājies līdz

47% 2020. gadā), **veicināta sabiedrības līdzdalība rīcībpolitikas veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesos** (2016.-2017. gadā 54%-55% projektu snieguši ieguldījumu, 2018. gadā 68%, pēc tam kritums līdz 50% 2020. gadā), **veicināta NVO savstarpējā sadarbība** (2016. gadā 48%, līdz 2018. gadam pieaugums līdz 74%, pēc tam kritums līdz 33% 2020. gadā). **Svārstīga bijusi projektu ietekme uz iedzīvotāju iesaistes NVO un brīvprātīgā darba veicināšanu** (2016.g. 54% projektu vērsti uz šo rezultātu, pēc tam pieaugums līdz 97% 2018. gadā, pēc kam seko kritums līdz 70% 2020. gadā). Savukārt salīdzinoši vienmērīga bijusi ietekme uz datos un pierādījumos balstītu priekšlikumu un politikas iniciatīvu izstrādi (46%-58% līmenī visā periodā).

Tendences daļēji var skaidrot ar konkursos visvairāk atbalstītajiem darbības virzieniem – visos gados laika periodā no 2016. līdz 2020. gadam atbalstīts darbības virziens “NVO darbības stiprināšana” (šajā darbības virzienā ieguldot arī proporcionāli vislielāko finansējumu – 63% no kopējā plānotā finansējuma (2016.–2017. gadā) līdz 80% (2018.-2019. gadā). Līdz ar to atbilstošs ir sasniegtais projektu ieguldījums visaugstāk novērtētajos programmas rezultātos – NVO kapacitātes un veiktspējas veicināšanā, tostarp Latvijas reģionos (98% īstenoto projektu), kā arī uzticēšanās nevalstiskajam sektoram (93%). Lai gan darbības virziens “NVO interešu aizstāvības stiprināšana” arī ir atbalstīts katru gadu, tomēr finansējums šīm aktivitātēm ir bijis daudz mazāks (12–13% 2016.–2017.g., 20% – 2018.–2019. gadā no kopējā plānotā finansējuma – skatīt apakšnodāļu 5.5.), tāpat arī projektu skaits ir bijis neliels (skatīt tabulu). Pētījuma ietvaros veiktajās intervijās eksperti arī norāda, ka šajā jomā ir mazāks skaits organizāciju, kas darbojas un kas spēj iesniegt kvalitatīvi sagatavotus projektus. Ar to skaidrojams mazāks sasniegtais ieguldījums attiecīgajos programmas rezultātos – sabiedrības interešu aizstāvība, sabiedrības līdzdalību rīcībpolitikas veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesos, sadarbība ar publisko sektoru vai datos un pierādījumos balstītu priekšlikumu un iniciatīvu izstrāde.

Tabula 21. Noslēgto līgumu skaits par katru darbības virzienu, 2016.–2019.*

Datu avots: Latvijas valsts budžeta finansētās programmas „NVO fonds” izvērtējuma ziņojumi.
Informācija par 2020. gadu nav pieejama, jo katrs projekts varēja tikt vērsts uz vairākiem darbības virzieniem; kā arī ziņojuma izstrādes brīdī 2020. gada rezultāti nav apkopoti.

	2016	2017	2018	2019
NVO darbības stiprināšana	35 t.sk. 14 mikro 21 makro	25 t.sk. 6 mikro t.sk. 19 makro	25 t.sk. 7 mikro t.sk. 18 makro	38
Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm	22	11		
NVO interešu aizstāvības stiprināšana	9	6	6	11

No 2018. gada līdz 2020. gadam papildus darbības virzieniem tiek arī izvirzītas prioritārās jomas:

- 2018. gadā – pilsoniskās sabiedrības attīstība: pilsoniskā līdzdalība un sabiedrības iesaiste nevalstisko organizāciju darbā un/vai brīvprātīgā darba aktivitāšu un labdarības iniciatīvu veicināšana.
- 2019. gadā – pilsoniskās sabiedrības stiprināšana un attīstība: pilsoniskā līdzdalība un sabiedrības iesaiste nevalstisko organizāciju darbā, t.sk. mazākumtautību un latviešu sadarbības pasākumi pilsoniskās līdzdalības un politisko procesu izpratnes veicināšanai un/vai brīvprātīgā darba aktivitāšu un labdarības iniciatīvu veicināšana.

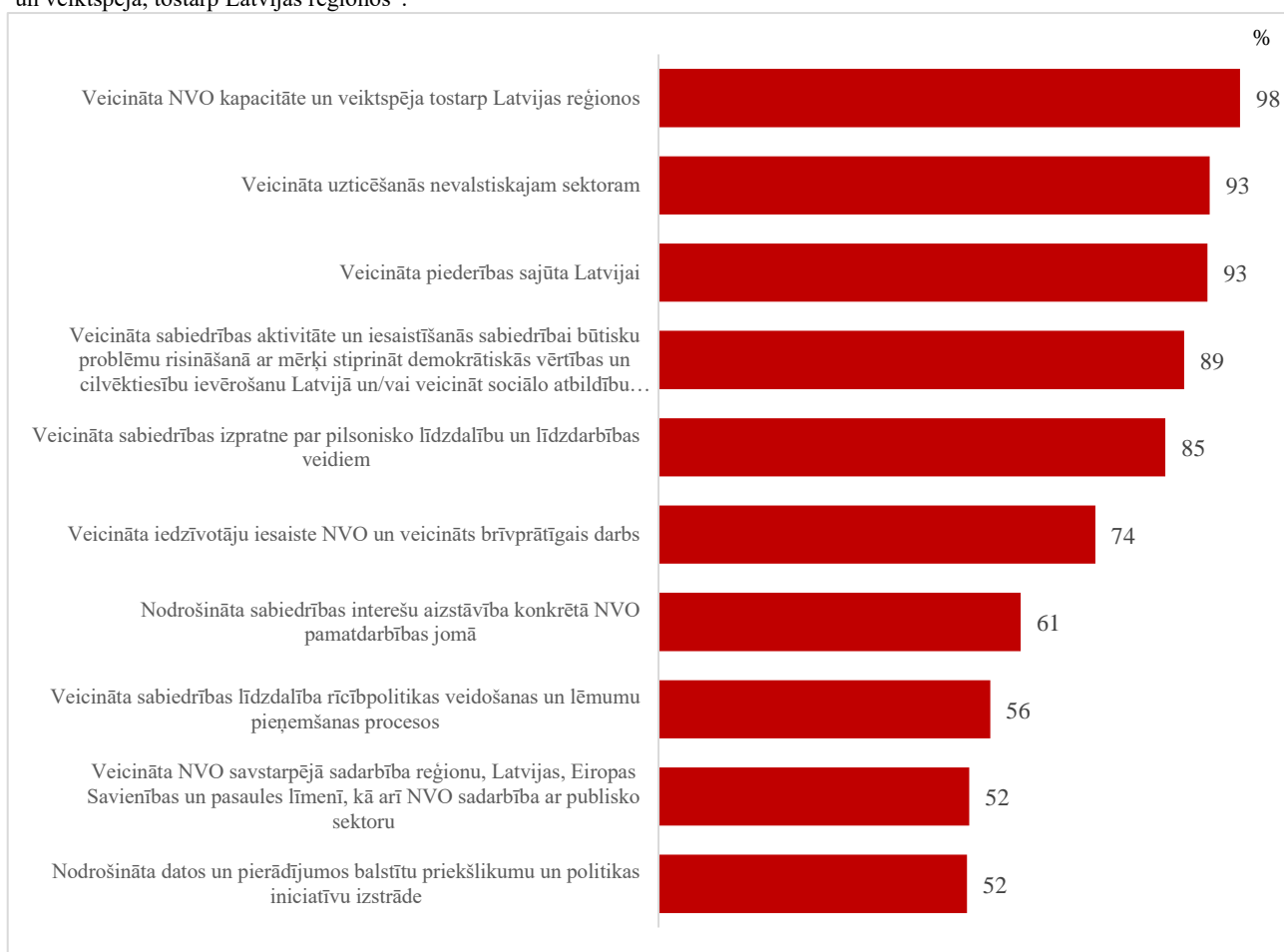
– 2020. gadā – projekti, kas vērsti uz līdzdalības palielināšanu lēmumu pieņemšanas procesā.

Tāpat būtiski atzīmēt, ka 2020. gada konkursā katrs projekta pieteicējs varēja veidot daudzveidīgākas aktivitātes, kā atbilstošus atzīmējot vairākus darbības virzienus (nevis tikai vienu) – iespējams, tas veidoja pieaugumu projektu ieguldījumam vairākos rezultātos.

Kopumā var secināt, ka **galvenie sasniegtie programmas rezultāti atbilst finansiālajiem ieguldījumiem un projektu skaitam konkrētos darbības virzienos** – projektu pieteikumi darbības virzienā “NVO darbības stiprināšana” piecos gados ir saņēmuši lielāko finansiālo atbalstu, atbilstošs ir sasniegtais projektu ieguldījums visaugstāk novērtētajos programmas rezultātos – NVO kapacitātes un veiktspējas veicināšanā, tostarp Latvijas reģionos (98% īstenoto projektu), kā arī uzticēšanās nevalstiskajam sektoram (93%). Tāpat var secināt, ka, **formulējot jaunus programmatiskos uzstādījumus, var sasniegt lielāku aktivitāti, kas vērsta uz šo rezultātu sasniegšanu** – 2016. gadā 83% projektu ir veicinājuši piederības sajūtu Latvijai, bet 2020. gadā jau 99% projektu. Vienlaikus jāatzīst, ka **pozitīvi rezultāti nav sasniedzami, tikai palielinot finansējumu vai nosakot jaunas prioritātes, ja konkrētā joma prasa sarežģītākas prasmes, kapacitātes un zināšanu pieaugumu ilgākā laika posmā** (piemēram, interešu aizstāvības jomā).

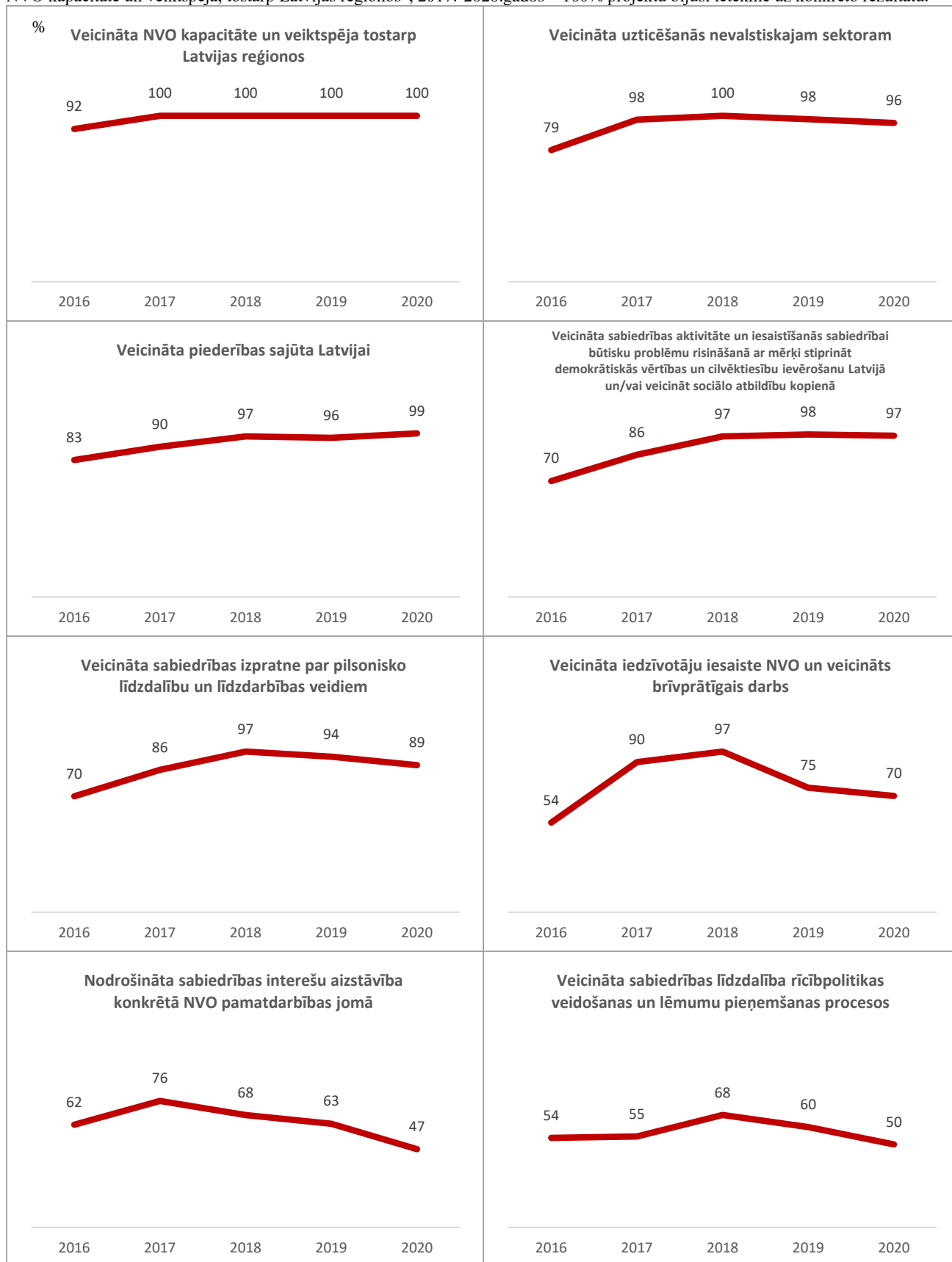
Grafiks 41. Projektu ieguldījums programmas rezultātu sasniegšanā: kopvērtējums par laika periodu 2016.-2020.g.

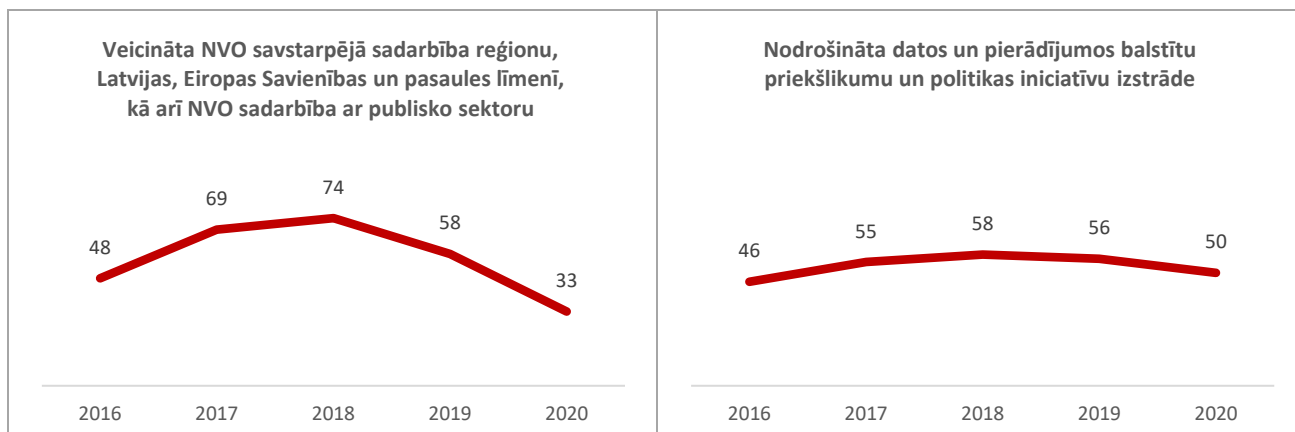
Datu nolasīšanas piemērs: 98% no visiem īstenotajiem projektiem ir bijusi ietekme uz programmas rezultātu “Veicināta NVO kapacitāte un veiktspēja, tostarp Latvijas reģionos”.

Grafiks 42. Projektu ieguldījums programmas rezultātu sasniegšanā: daļījumā pa gadiem

Datu nolasīšanas piemērs: 2016. gadā 92% no visiem īstenotajiem projektiem ir bijusi ietekme uz programmas rezultātu “Veicināta NVO kapacitāte un veiktspēja, tostarp Latvijas reģionos”, 2017.-2020.gados – 100% projektu bijusi ietekme uz konkrēto rezultātu.

Lai gan lielākajai daļai projektu ir bijusi ietekme uz konkrētiem programmas rezultātiem, ne visu projektu ietekme ir vienāda. Kādam projektam ietekme uz konkrētu rezultātu var būt ļoti izteikta, bet kādam tikai neliela un pastarpināta. Tādēļ papildus tika noteikta arī ietekmes izteiktība jeb būtiskums, veicot projektu noslēguma pārskatu satura analīzi un katram projektam piešķirot vērtējumu 10-punktu skalā par to, cik būtiska ir konkrētā projekta ietekme un ieguldījums uz katru konkrēto no programmas 10 rezultātiem (vērtējot projekta ietvaros īstenotās aktivitātes, sasniegtās mērķgrupas, projekta kopējo mērķi).

Kopumā ietekmes izteiktības vērtējumi liecina, ka **būtiskākā īstenoto projektu ietekme ir uz tādiem programmas rezultātiem kā NVO kapacitātes veicināšana (6,9 punkti 10-punktu skalā), uzticēšanās nevalstiskajam sektoram veicināšana (5,6 punkti), sabiedrības aktivitātes veicināšana (5,1 punkts), sabiedrības interešu aizstāvība konkrētā NVO pamatdarbības jomā (5,0 punkti)**. Viduvēja ietekme bijusi uz tādiem rezultātiem kā: veicināta sabiedrības izpratne par pilsonisko līdzdalību un līdzdarbības veidiem (4,2 punkti), nodrošināta datos un pierādījumos balstītu priekšlikumu un politikas iniciatīvu izstrāde (4,0 punkti), veicināta sabiedrības līdzdalība rīcībpolitikas veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesos (4,0 punkti). Savukārt **salīdzinoši vismazāk izteikta bijusi ietekme uz šādiem rezultātiem: veicināta iedzīvotāju iesaiste NVO un veicināts brīvprātīgais darbs (3,8 punkti), veicināta piederības sajūta Latvijai (3,5 punkti), veicināta NVO savstarpējā sadarbība reģionu, Latvijas, Eiropas Savienības un pasaules līmenī, kā arī NVO sadarbība ar publisko sektoru (3,1 punkts)**.

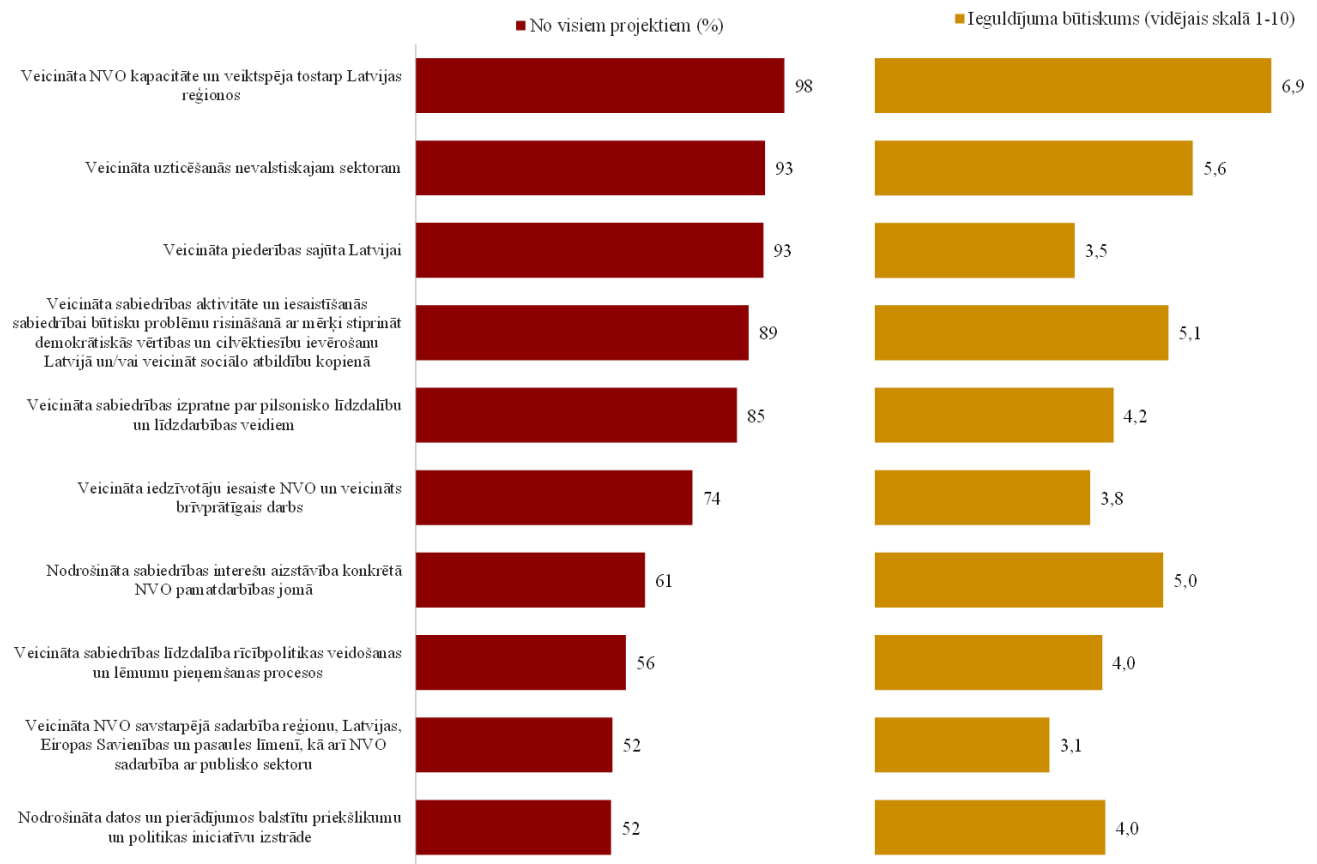
Šie vērtējumi liecina, ka kopumā **īstenotajiem projektiem ir viduvēji izteikta ietekme uz programmas rezultātu sasniegšanu. Iemesls šādiem viduvējiem ietekmes vērtējumiem ir fakts, ka īstenotie projekti ir īstermiņa projekti ar salīdzinoši nelielām aktivitātēm** – līdz ar to tiem nav iespējams panākt būtisku ietekmi uz vispārīgiem un plašiem programmas mērķiem. Tai pat laikā jāuzsver, ka šis secinājums neattiecas uz vairākiem tādiem programmas mērķiem, kas definē ļoti konkrētas aktivitātes. Piemēram, NVO savstarpējās sadarbības veicināšana – īstenotajiem projektiem bijusi neliela ietekme uz šī rezultāta sasniegšanu (3,1 punkts 10-punktu skalā), jo tikai aptuveni puse no visiem projektiem iekļauj aktivitātes, kas ir vērstas uz sadarbību. Atšķirīga ir situācija tāda rezultāta kā iedzīvotāju iesaistes NVO veicināšana un brīvprātīgā darba veicināšana

sasniegšanā – lai gan kopumā 74% projektu iekļauj šādas aktivitātes, to kopējā ietekme ir neliela (3,8 punkti 10-punktu skalā) – šajā gadījumā skaidrojums ir fakts, ka projektos, kas iekļauj attiecīgas aktivitātes, tajās iesaistītie ir jau esošie NVO biedri un jau esošie organizāciju brīvprātīgie. Līdz ar to bieži attiecīgas aktivitātes tiek iekļautas, bet pēc būtības tās nerasniedz rezultātā definēto mērķi paplašināt NVO dalības un brīvprātīgā darba veikšanas izplatību.

Tomēr jāuzsver, ka **projektu ietekmes uz rezultātiem izteiktība ir bijusi mainīga pa gadiem**. Ir tādi programmas rezultāti, kuros projektu ietekme pa gadiem ir pieaugusi, piemēram: veicināta uzticēšanās nevalstiskajam sektoram (2016. gadā projektu ietekme novērtēta ar 4,0 punktiem 10-punktu skalā, bet kopš 2017. gada ietekme svārstījies 6,0-6,2 punktu līmenī), veicināta NVO kapacitāte un veikspēja (2016.g. 5,9 punkti, pēc tam pieaugums līdz 8,0 punktiem 2019. gadā (2020. gadā 6,7 punkti)), veicināta sabiedrības aktivitāte un iesaistīšanās (pakāpenisks pieaugums no 4,1 punktam 2016. gadā līdz 5,8 punktiem 2020. gadā), veicināta piederības sajūta Latvijai (pieaugums no 2,9 punktiem 2016. gadā līdz 3,9 punktiem 2020. gadā). Mainīga bijusi ietekme vairākos citos rezultātos: veicināta sabiedrības izpratne par pilsonisko līdzdalību (2016. gadā 3,3 punkti, līdz 2018. gadam pieaugums līdz 5,3 punktiem, pēc tam kritums līdz 4,0 punktiem 2020. gadā), nodrošināta datu un pierādījumus balstītu priekšlikumu un politikas iniciatīvu izstrāde (2016. gadā 3,0 punkti, pēc tam pieaugums līdz 5,2 punktiem 2018. gadā, pēc kā seko kritums līdz 4,1 punktam 2020. gadā). **Programmas rezultāts, kurā īstenoto projektu ietekme ir kritusies gandrīz visā piecu gadu laika periodā, ir NVO savstarpējās sadarbības veicināšana** (2016. gadā 3,1 punkts, 2017. gadā 4,5 punkti, pēc tam kritums līdz 1,8 punktiem 2020. gadā). Šis **ikgadējās projektu ietekmes svārstības sasaucas ar NVO fonda ikgadējo konkursu nolikumu maiņām, kā arī projektu īstenotāju izvēlētajām aktivitātēm**. Tomēr jāuzsver, ka vienīgais rezultāts, kurā vērojama konstanta ietekmes samazināšanās, ir NVO sadarbības veicināšana. Pārējos programmas rezultātos īstenoto projektu ietekme ir mainīga, bet kopumā neuzrāda izteiktas samazināšanās tendences.

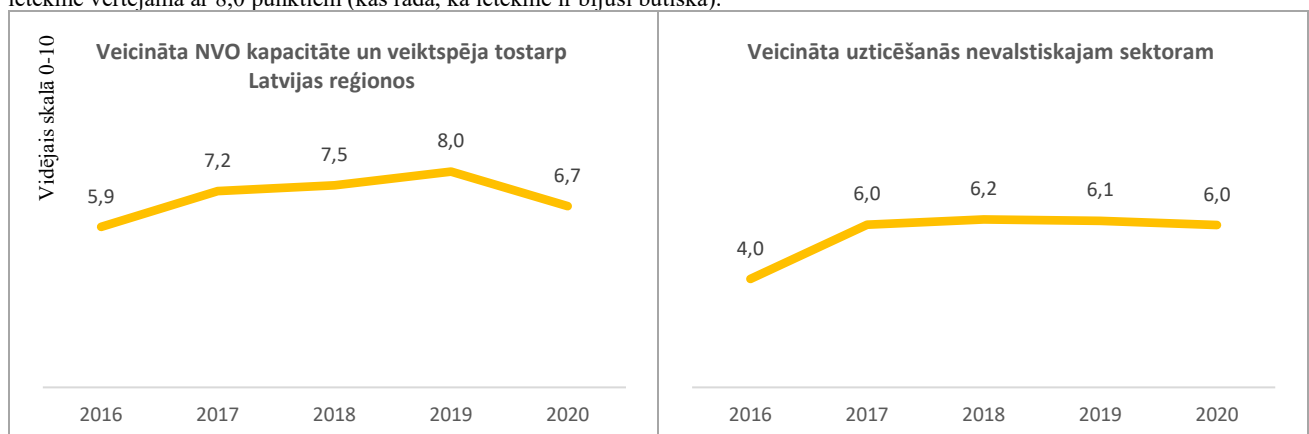
Grafiks 43. Projektu ieguldījuma būtiskums programmas rezultātu sasniegšanā: kopvērtējums par laika periodu 2016.-2020.g.

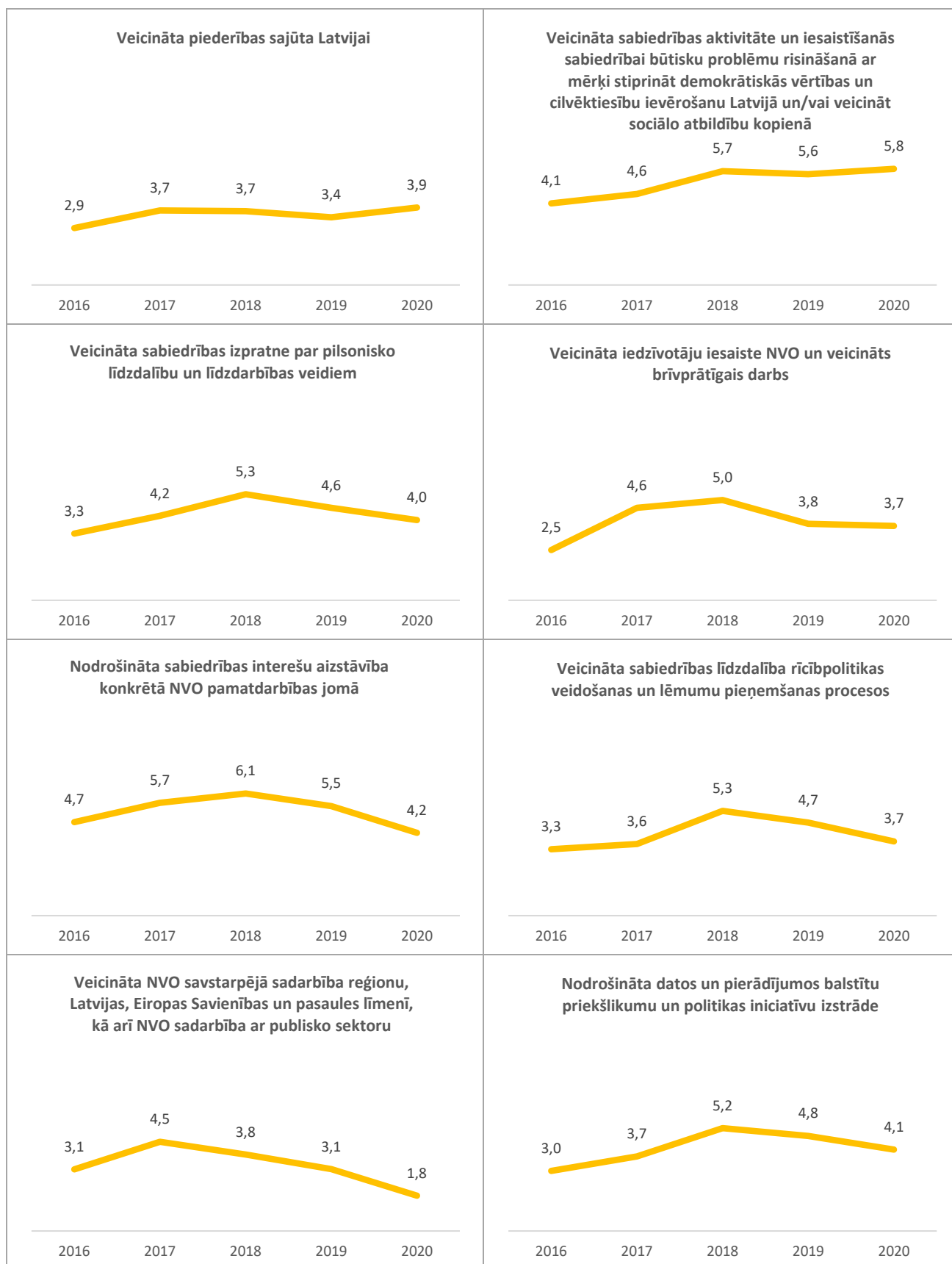
Datu nolasīšanas piemērs: 98% no visiem īstenotajiem projektiem ir bijusi ietekme uz programmas rezultātu “Veicināta NVO kapacitāte un veiktspēja, tostarp Latvijas reģionos”, un šo projektu ieguldījuma būtiskums vidēji vērtējams ar 6,9 punktiem 10-punktu skalā.

Grafiks 44. Projektu ieguldījuma būtiskums programmas rezultātu sasniegšanā: dalījumā pa gadiem

Datu nolasīšanas piemērs: 2016. gadā īstenoto projektu ietekme uz programmas rezultātu “Veicināta NVO kapacitāte un veiktspēja, tostarp Latvijas reģionos” vērtējama vidēji ar 5,9 punktiem 10-punktu skalā (kas norāda, ka ietekme bijusi viduvēja), bet 2019.gadā ietekme vērtējama ar 8,0 punktiem (kas rāda, ka ietekme ir bijusi būtiska).

Programmas vispārīgā mērķa un virsmērķa sasniegšana

Pēc detalizētas analīzes par īstenoto projektu ieguldījumu konkrētu programmas rezultātu sasniegšanā tika veikts **kopnovērtējums par to ietekmi uz programmas vispārīgā mērķa sasniegšanu**. Lai būtu iespējams sniegt kopējo 2016.-2020.g. perioda novērtējumu, tika izmantots 2020. gada programmas vispārīgā mērķa definējums, to attiecinot arī uz iepriekšējo gadu projektu rezultātiem (2019. gadā vispārīgais mērķis ir definēts, bet pirms tam tāds nav ticis nolikumos definēts (skatīt tabulā zemāk)). Analizējot projektu iesniegumos un projektu noslēguma pārskatos sniegto informāciju, izvērtējuma eksperti-pētnieki veica, katram projektam piešķirot ieguldījuma vērtējumu skalā no 0 "nav nekāda ieguldījuma" līdz 10 "ir ļoti būtisks ieguldījums". Kopējo vērtējumu veido visu 3 ekspertu vērtējumu vidējās vērtības.

Tabulā apkopota informācija par programmas vispārīgo mērķi un virsmērķi (konkursu nolikumos). Tikai pēdējos divos gados vispārīgais mērķis ir definēts atsevišķi, tādēļ 2020. gada formulējumi ir ņemti par pamatu, tālāk analizējot projektu ieguldījumu visā pārskata periodā.

Tabula 22. Vispārīgā un programmas mērķa definējums katrā no gadiem nolikumos

2016	2017	2018	2019	2020
Nav definēts	Nav definēts	Nav definēts	Vispārīgais mērķis ir stiprināt pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību un demokrātiju Latvijā	Vispārīgais mērķis ir stiprināt pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību un demokrātiju Latvijā
Veicināt pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību, ļaujot biedrībām un nodibinājumiem virzīt un pilnveidot demokrātijas procesus visos publiskās pārvaldes līmeņos, sniegt pakalpojumus ar mērķi uzlabot sabiedrības dzīves kvalitāti, organizēt pasākumus, kas informētu un izglītotu sabiedrību par valstī notiekošajiem procesiem, tādējādi ļaujot sabiedrībai jau laikus līdzdarboties un iesaistīties tai aktuālo jautājumu risināšanā	Veicināt iedzīvotāju līdzdalību un sadarbību sabiedriskajos procesos, uzlabot iedzīvotāju dzīves kvalitāti un stiprināt demokrātiju un pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību Latvijā, finansiāli atbalstot pilsoniskās sabiedrības aktivitātes, nodrošināt demokrātisku valsts pārvaldību un plašākas sabiedrības iesaisti sabiedrībai svarīgu jautājumu risināšanā, tādējādi nodrošinot kvalitatīvu un sabiedrības interesēm atbilstošu lēmumu pieņemšanu un pakalpojumu sniegšanu	Veicināt iedzīvotāju līdzdalību un sadarbību sabiedriskajos procesos, uzlabot iedzīvotāju dzīves kvalitāti un stiprināt demokrātiju un pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību Latvijā, finansiāli atbalstot pilsoniskās sabiedrības aktivitātes, nodrošināt demokrātisku valsts pārvaldību un plašākas sabiedrības iesaisti sabiedrībai svarīgu jautājumu risināšanā, tādējādi nodrošinot kvalitatīvu un sabiedrības interesēm atbilstošu lēmumu pieņemšanu un pakalpojumu sniegšanu	2019.gada konkursa mērķis ir veicināt pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību Latvijā, atbalstot aktivitātes iedzīvotāju līdzdalības un sadarbības procesiem, nodrošinot demokrātisku valsts pārvaldību un plašākas sabiedrības iesaisti sabiedrībai svarīgu jautājumu risināšanā, kvalitatīvu un sabiedrības interesēm atbilstošu lēmumu pieņemšanu un pakalpojumu sniegšanu.	Programmas virsmērķis ir paaugstināt pilsonisko līdziesaisti, iedzīvotāju savstarpējo uzticēšanos un sadarbību starp dažādām sabiedrības grupām, uzticēšanos valstij un ticību spējai ietekmēt lēmumus, veicināt un paaugstināt iedzīvotāju piederības sajūtu Latvijai.

Šie vērtējumi rāda, ka **pēdējo piecu gadu periodā kopumā īstenoto projektu ieguldījums programmas vispārīgā mērķa sasniegšanā** (stiprināt pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību un demokrātiju Latvijā) **vērtējams vidēji ar 6,3 punktiem 10-punktu skalā**. Tai pat laikā jāuzsver, ka **projektu ieguldījums vispārīgā mērķa sasniegšanā ik gadus ir pieaudzis** – 2016.gadā tas vērtēts tikai ar 5,1 punktu, kamēr turpmākajos gados

pieaudzis līdz 6,9 punktiem 2018. un 2020. gadā. Tas liecina, ka **NVO fonda projektu konkurss ik gadu ir pilnveidots, lai atbalstītie projekti būtu tādi, kas primāri vērsti uz pilsoniskās sabiedrības ilgtspēju.** Tai pat laikā jānorāda arī – tā kā īstenotie projekti ir īstermiņa projekti un iekļauj laikā terminētas un arī apjomā ierobežotas aktivitātes, to ietekme bieži ir šaura un vērsta uz kādu konkrētu problemātiku, nevis pilsonisko sabiedrību kopumā. To apliecina arī šie ietekmes vērtējumi – lai gan absolūtajam vairākumam projektu ir tieša vai biežāk netieša ietekme uz pilsoniskās sabiedrības ilgtspēju, tā nav tik izteikta, jo projekti tiešā veidā nav uz to orientēti (par izņēmumu varētu uzskatīt interešu aizstāvības projektus, kuru primārais mērķis ir pilsoniskās sabiedrības stiprināšana).

Izvērtējuma ietvaros veiktajās intervijās eksperti uzsver, ka ir būtiski, lai projekti kopumā būtu vērsti uz pilsoniskās sabiedrības attīstīšanu ilgtermiņā:

Galvenais fonda mērķis darbošanās pilsoniskās sabiedrības labā – tajās jomās, kas ir izkritušas starp biznesu un valdību. Un ļaut iedzīvotājiem piedalīties šādās aktivitātēs.

Tomēr, skatoties katra projekta aktivitātes, it īpaši mikro projektu ieceres, informanti atzīst, ka tās bieži ir grūti attiecināt uz programmas vispārīgo vai virsmērķi:

Daļa no mikro projektu iesniedzējiem programmas mērķi saprot ļoti attālināti, viņi vairāk domā par savām lokālajām biedrošanās iespējām, interešu grupām.

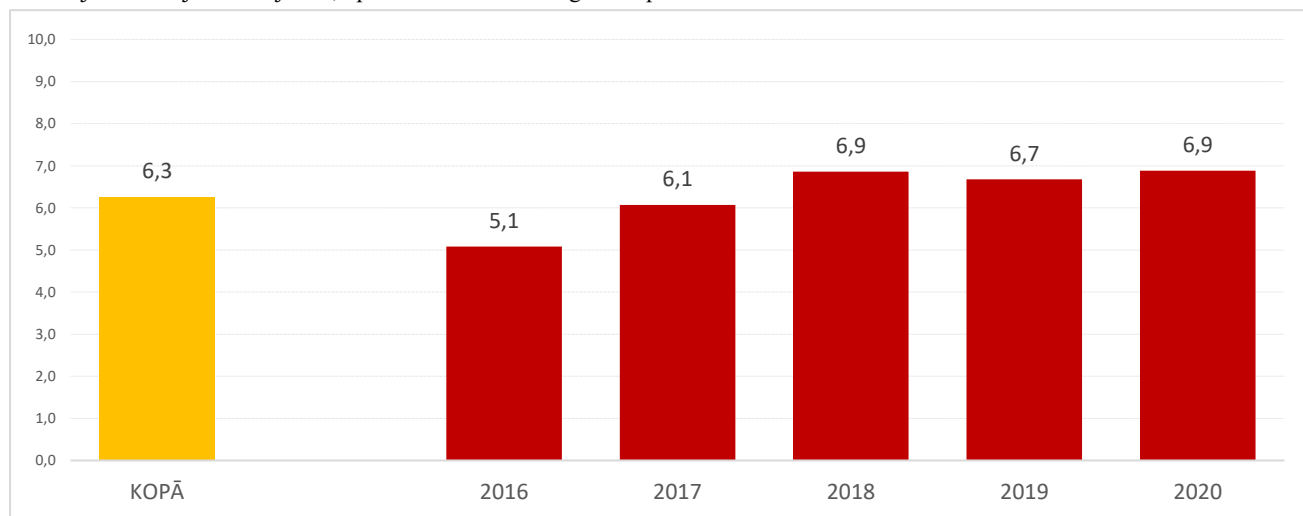
Viņi grib īstenot savu mazo ideju. Tomēr ne par visiem tā var teikt. Ir organizācijas, kam pamatdarbība vērsta uz pilsonisko sabiedrību.

Es ticu, ka 2–5 cilvēki sanāks kopā, darīs kaut ko, kas ir ārpus viņu privātā labuma, vai iesaistīties brīvprātīgā darbā – un neizliksies, ka viņi veicinās lielos mērķus – tā būs tā pilsoniskās sabiedrības attīstīšana. Sievietes no mazpilsētas organizē sanāksšanas kopā – ir muļķīgi atzīmēt ķeksīšus, vai viņas stiprina pilsonisko sabiedrību. Tie ir tie maziņie, kas dara labas lietas. Lielajām organizācijām – tām ir jāstāsta tās lielās lietas.

Pārskata periodā ir bijusi mainīga un daudzpakāpju mērķu un prioritāšu sistēma: NVO fonda vispārīgais mērķis (2019.–2020.), mērķis (2016.–2020.), prioritārās jomas (2018.–2020.), darbības virzieni (2016.–2020.) un programmas rezultāti (2017.–2020.). Tas prasa no pieteicējiem projektu (tai skaitā, mikro projektu) attiecināt uz lieliem un vispārīgiem mērķiem, kas bieži nav sasniedzami viena īstermiņa projekta ietvaros, kā arī salīdzinoši sarežģītu projekta pieteikuma strukturējumu, lai formulētu atbilstību visām prioritātēm. Vienlaikus šī daudzpakāpju prioritāšu izvirzīšana apgrūtina jēgpilnu izvērtēšanu. 2021. gada konkursa nolikums un pieteikuma veidlapa ir vienkāršota, skaidri sasaistot programmas mērķi, darbības virzienus un rezultātus.

Grafiks 45. Projektu ieguldījums programmas vispārīgā mērķa sasniegšanā

Datu nolasīšanas piemērs: 10-punktu skalā īstenoto projektu ieguldījums programmas vispārīgā mērķa sasniegšanā izvērtējuma ekspertu novērtējumā vērtējams vidēji ar 6,3 punktiem 2016.-2020.g. laika periodā.

7.2. Politikas rezultātu sasniegšana

NVO fonda darbība ir saskaņota ar un izriet no nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas, kā arī no atbilstošiem plānošanas dokumentiem, kam pakārtoti šie politikas plānošanas dokumenti.

Pārskata periodā no 2016. līdz 2020. gadam tie ir sekojoši dokumenti:

“Nacionālais attīstības plāns 2014.–2020.”⁴⁶ (turpmāk – NAP 2014.–2020.). Prioritāte “Cilvēka drošumspēja”, rīcības virziens “Cilvēku sadarbība, kultūra un pilsoniskā līdzdalība kā piederības Latvijai pamats”, kura ietvaros plānots veicināt Latvijas iedzīvotāju piederības sajūtu un lepnumu par valsti, pilsonisko līdzdalību un iesaisti nevalstisko organizāciju darbā, kā arī mazināt sabiedrības neiecietību pret citu tautību pārstāvjiem, veicinot iedzīvotāju savstarpējo uzticēšanos.

“Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.–2018. gadam” (turpmāk – NIPSIPP 2012.–2018.). Rīcības virziens “Pilsoniskā sabiedrība un integrācija”, kura ietvaros cita starpā plānots veicināt iedzīvotāju ticību savām spējām ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesus Latvijā iesaistoties nevalstisko organizāciju darbā, iesaisti brīvprātīgā darba aktivitātēs un labdarībā.

“Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plāns 2019.–2020. gadam” (turpmāk – NIPSIPP 2019.–2020.). Rīcības virziens “Pilsoniskā sabiedrība un integrācija”, kura ietvaros plānots aktivizēt Latvijas iedzīvotājus sabiedrībai aktuālu izaicinājumu risināšanā un kura ietvaros paredzēts finansējums NVO fondam, kā arī rīcības virziens “Nacionālā identitāte: valoda un kultūrtelpa”, kas

⁴⁶ <https://www.pkc.gov.lv/lv/attistibas-planosana-latvija/nacionalais-attistibas-plans/nap2020>

paredz uzlabot Latvijas iedzīvotāju izpratni par Latvijas valstiskuma vērtību un nacionālās kultūras telpas unikalitāti.

NVO fonda pirmajos gados sasaiste ar politikas rezultātiem bijusi indikatīva. 2016. gada nolikumā atsaucies uz politikas rezultātiem nav. Arī NVO fonda stratēģijā par 2017.–2018. gadu nav skaidri norādīti sasniedzamie politikas rezultāti, bet ir norādīts, ka fonda ietvaros īstenotie projekti sniedz ieguldījumu plānošanas dokumentos izvirzīto rādītāju sasniegšanā. Tiek nosaukti sekojoši rezultatīvie rādītāji:

- iedzīvotāju pilsoniskās līdzdalības indekss⁴⁷ (NAP 2014.–2020.);
- iedzīvotāju īpatsvars, kas darbojas nevalstiskajās organizācijās⁴⁸ (NAP 2014.–2020.);
- Iedzīvotāju īpatsvars, kas uzskata, ka spēj ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu Latvijā⁴⁹ (NIPSIPP 2012.–2018.);
- Jauniešu īpatsvars (%), kuri ir iesaistīti kādās brīvprātīgā darba aktivitātēs⁵⁰ (NIPSIPP 2012.–2018.);
- NVO vidējais skaits uz 1000 iedzīvotājiem Latvijā⁵¹ (NIPSIPP 2012.–2018.);
- Iedzīvotāju īpatsvars, kas pēdējo trīs gadu laikā veikuši brīvprātīgo darbu⁵² (NIPSIPP 2012.–2018.).

Pieci no šiem sešiem rādītājiem (izņemot “iedzīvotāju īpatsvars, kas pēdējo trīs gadu laikā veikuši brīvprātīgo darbu”) ir papildināti ar vēl trīs rādītājiem (“sabiedrības uzticība NVO”; “NVO īpatsvars, kuras bieži vai vidēji bieži sadarbojas ar citām NVO”; “sagatavoto atzinumu skaits par plānošanas dokumentu un tiesību aktu projektiem”) un iestrādāti NVO fonda stratēģijas 1. pielikumā “Programmas ietvaros sasniedzamie rezultātu rādītāji”. Tādēļ informācija par šo rādītāju izpildi ir analizēta apakšnodaļā Programmas rezultātu sasniegšana kā programmas rezultāti.

Mēģinot norādītajos plānošanas dokumentos identificēt rezultatīvajiem rādītājiem atbilstošos politikas rezultātus⁵³, nonācām pie šādiem politikas rezultātiem, kas NVO fondam bija jāīsteno 2017.–2018. gadā:

- Veicināt iedzīvotāju piederību, pilsonisko apziņu un lepnumu par savu valsti un tautu (NAP 2014.–2020.);
- Palielināt iedzīvotāju savstarpējo sadarbību un uzticēšanos (NAP 2014.–2020.);
- Sekmēta plašāka iedzīvotāju iesaistīšanās pilsoniskās līdzdalības formās (NIPSIPP 2012.–2018.).

Savukārt 2019.–2020. gadā NVO fonda darbība izriet no nākamā plānošanas dokumenta – NIPSIPP 2019.–2020. Plānošanas dokumentā ir formulēti politikas rezultāti un atbilstoši rezultatīvie rādītāji. Uz NVO fondu attiecināmie politikas rezultāti ir iestrādāti 2019. un 2020. gada NVO fonda konkursa nolikumos (ar nelielām

⁴⁷ Sabiedrības līdzdalības indekss ir Latvijas Pilsoniskās alianses veidots instruments iedzīvotāju individuālās pilsoniskās līdzdalības mērīšanai. Vairāk: www.lidzdaliba.lv

⁴⁸ Informācija no projektu iesniegumiem un projektu pārskatiem

⁴⁹ NVO monitorings, Eurobarometra pētījums

⁵⁰ Informācija no projektu iesniegumiem un projektu pārskatiem

⁵¹ No Lursoft datiem

⁵² NVO monitorings, informācija no projektu iesniegumiem un projektu pārskatiem

⁵³ NAP 2014-2020 ir norādīti nevis politikas rezultāti, bet mērķi. Tos šajā kontekstā varam uzskatīt par “politikas rezultātiem”.

redakcionālām izmaiņām, salīdzinot ar NIPSIPP dokumentu – skatīt apkopojumu tabulā zemāk). Tomēr jāņem vērā, ka NIPSIPP 2019.–2020. politikas rezultātus plānots sasniegt dažādu uzdevumu un dažādu atbildīgo institūciju darbību rezultātā. NVO fonds ir tikai viens no šo uzdevumu īstenotājiem.

Līdzīgs secinājums tika izteikts jau NVO fonda īstenotajā 2016.–2018.g. izvērtējumā – ka **pilnvērtīgai ietekmes novērtēšanai ir problemātiski nodalīt tieši NVO fonda radīto ietekmi no citām ietekmēm, kā arī kopējais NVO fonda finansiālais ieguldījums ir ierobežots plašas ietekmes panākšanai.**

Tādēļ **politikas rezultātu sasniegšanas izvērtēšana ir problemātiskāka nekā programmas rezultātu sasniegšanas novērtēšana.**

Augstākminēto iemeslu dēļ uz NVO fondu tiešā veidā nevaram attiecināt analīzi par to, kādā pakāpē ir sasniegti NIPSIPP 2019.–2020. norādītie rezultatīvie rādītāji. Tāpat kā programmas rezultātu un vispārīgā mērķa novērtēšanā, arī īstenoto projektu ieguldījums politikas rezultātu sasniegšanā ticis iegūts, pamatojoties izvērtējuma ekspertu-pētnieku katram projektam piešķirtajiem vērtējumiem, par to ieguldījumu konkrētu politikas rezultātu sasniegšanā. **Lai būtu iespējams sniegt kopējo 2016.–2020.g. perioda novērtējumu, tika izmantots 2020. gada politikas rezultātu definējums, to attiecinot arī uz iepriekšējo gadu projektu rezultātiem (skatīt tabulā zemāk).**

Tabula 23. Sasniedzamie NIPSIPP politikas rezultāti katrā no gadiem

2016	2017	2018	2019 ⁵⁴	2020 ⁵⁵
Nav definēts	Veicināt iedzīvotāju piederību, pilsonisko apziņu un lepnumu par savu valsti un tautu (NAP 2014.–2020.)	Veicināt iedzīvotāju piederību, pilsonisko apziņu un lepnumu par savu valsti un tautu (NAP 2014.–2020.)	Latvijas iedzīvotājiem (t.sk. Skolēniem, darbaspējas vecuma cilvēkiem un pensionāriem) ir praktiskas zināšanas par demokrātiskas valsts pārvaldes mehānismiem, cilvēku pamattiesībām un brīvībām;	Latvijas iedzīvotājiem (t.sk. Skolēniem, darbaspējas vecuma cilvēkiem un pensionāriem) ir praktiskas zināšanas par demokrātiskas valsts pārvaldes mehānismiem, cilvēku pamattiesībām un brīvībām;
	Palielināt iedzīvotāju savstarpējo sadarbību un uzticēšanos (NAP 2014.–2020.)	Palielināt iedzīvotāju savstarpējo sadarbību un uzticēšanos (NAP 2014.–2020.)	Pieaudzis iedzīvotāju informētības līmenis par demokrātijas pamatprincipiem un savu interešu aizstāvības iespējām;	Pieaudzis iedzīvotāju informētības līmenis par demokrātijas pamatprincipiem un savu interešu aizstāvības iespējām;
	Sekmēta plašāka iedzīvotāju iesaistīšanās pilsoniskās līdzdalības formās (NIPSIPP 2012.–2018.).	Sekmēta plašāka iedzīvotāju iesaistīšanās pilsoniskās līdzdalības formās (NIPSIPP 2012.–2018.).	Latvijas iedzīvotāji jūtas piederīgi Latvijai un tic savai spējai ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu, lai veicinātu valsts labklājības un sabiedrības izaugsmi;	Latvijas iedzīvotāji jūtas piederīgi Latvijai un tic savai spējai ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu, lai veicinātu valsts labklājības un sabiedrības izaugsmi;
			Pieaugusi iedzīvotāju iesaistīšanās dažādās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs;	Pieaugusi iedzīvotāju iesaistīšanās dažādās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs;

⁵⁴ Formulējumi ņemti no 2019. gada NVO fonda konkursa nolikuma.

⁵⁵ Formulējumi ņemti no 2020. gada NVO fonda konkursa nolikuma.

			Uzlabojusies informācijas un viedokļu apmaiņa starp NVO un valsts institūcijām;	Uzlabojusies informācijas un viedokļu apmaiņa starp NVO un valsts institūcijām;
			Uzlabojusies dažādu sabiedrības grupu (indivīdu) savstarpējā uzticēšanās un savstarpējā sadarbība;	Uzlabojusies dažādu sabiedrības grupu (personu) savstarpējā uzticēšanās un savstarpējā sadarbība;
			Latvijas iedzīvotāji izprot un apzinās Latvijas valstiskuma vērtību un nacionālās kultūras unikalitāti.	Latvijas iedzīvotāji izprot un apzinās Latvijas valstiskuma vērtību un nacionālās kultūras unikalitāti Eiropas un globālā kontekstā.

Lai veiktu visu īstenoto projektu vērtēšanu pēc to ieguldījuma politikas rezultātu sasniegšanā, projekti pēc nejaušības principa tika sadalīti starp izvērtējuma darba grupas trim ekspertiem-pētniekiem, un katrs veica sev piekritīgo projektu noslēguma pārskatu satura analīzi, katram projektam piešķirot vērtējumu 10 punktu skalā par to, cik būtiska ir konkrētā projekta ietekme un ieguldījums uz katru konkrēto no politikas 7 rezultātiem (vērtējot projekta ietvaros īstenotās aktivitātes, sasniegtās mērķgrupas, projekta kopējo mērķi). Tā rezultātā tika iegūts vērtējums divos aspektos: (1) projektam ir/nav ietekmes uz konkrētajiem politikas rezultātiem, (2) cik izteikta jeb būtiska ir ietekme (vērtējums 10 punktu skalā, kur 0 nozīmē, ka ietekmes nav nemaz, bet 10, ka ietekme ir ļoti būtiska). Šie piešķirtie vērtējumi tiek izmantoti tālāk šajā nodaļā, lai novērtētu projektu ieguldījumu politikas rezultātu sasniegšanā.

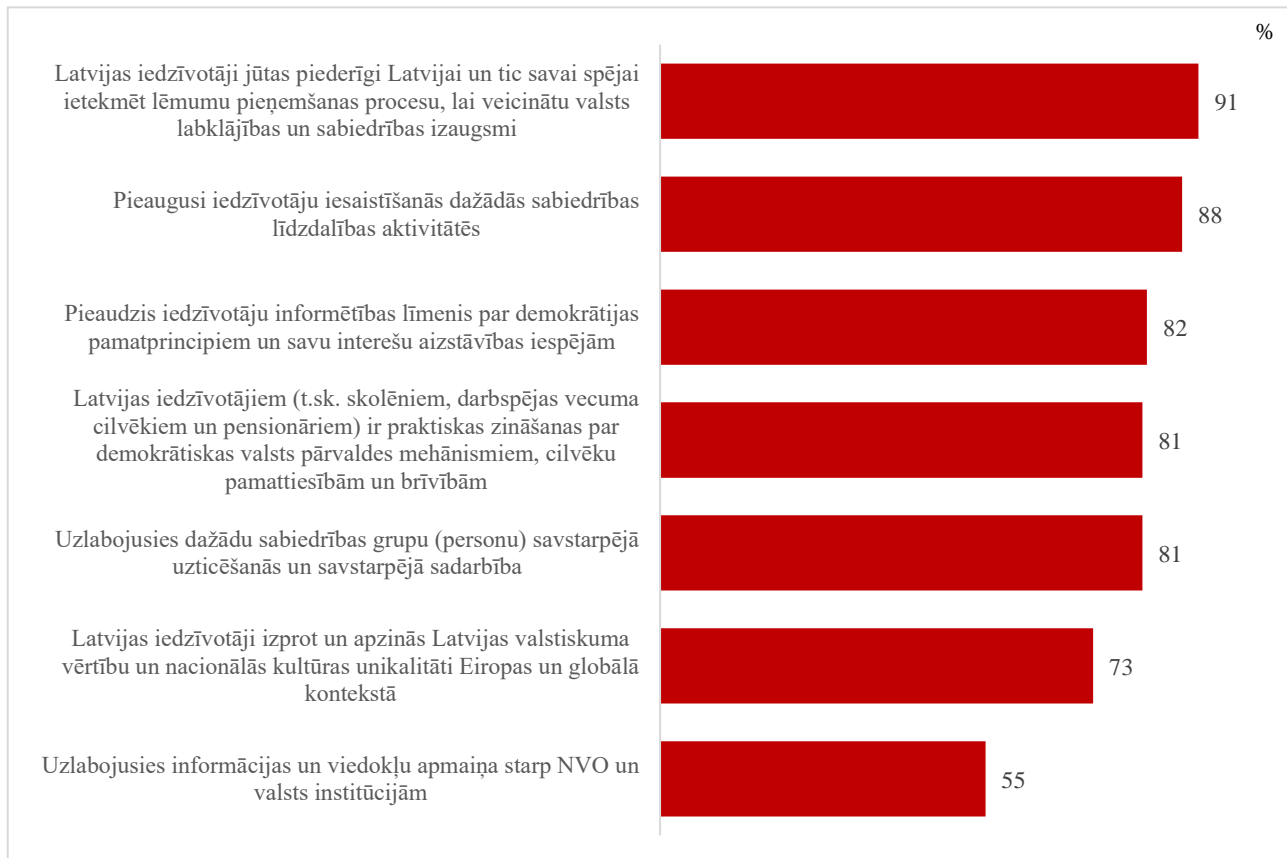
Šī ziņojuma ietvaros veiktā izvērtējuma par 2016.–2020. gadu kopā rezultāti liecina, ka **absolūtais vairākums īstenoto projektu ir snieguši ieguldījumu tādu politikas rezultātu sasniegšanā kā: Latvijas iedzīvotāji jūtas piederīgi Latvijai un tic savai spējai ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu, lai veicinātu valsts labklājības un sabiedrības izaugsmi (91% no projektiem), pieaugusi iedzīvotāju iesaistīšanās dažādās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs (88%).** Lielākajai daļai īstenoto projektu bijusi ietekme arī uz šādiem politikas rezultātiem: pieaudzis iedzīvotāju informētības līmenis par demokrātijas pamatprincipiem un savu interešu aizstāvības iespējām (82% projektu), Latvijas iedzīvotājiem (t.sk. skolēniem, darbspējas vecuma cilvēkiem un pensionāriem) ir praktiskas zināšanas par demokrātiskas valsts pārvaldes mehānismiem, cilvēku pamattiesībām un brīvībām (81%), uzlabojusies dažādu sabiedrības grupu (personu) savstarpējā uzticēšanās un savstarpējā sadarbība (81%). Salīdzinoši **retāk projekti bijuši vērsti uz tādu politikas rezultātu sasniegšanu kā: Latvijas iedzīvotāji izprot un apzinās Latvijas valstiskuma vērtību un nacionālās kultūras unikalitāti Eiropas un globālā kontekstā (73%), uzlabojusies informācijas un viedokļu apmaiņa starp NVO un valsts institūcijām (55%).**

Tai pat laikā jāuzsver – **vērtējot projektu ietekmi uz politikas rezultātu sasniegšanu pēdējo piecu gadu laika periodā, novērojams, ka to ietekme uzrāda pieaugošu tendenci.** Piemēram, iedzīvotāju iesaistīšanās dažādās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs 2016. gadā aktualizēta 71% projektu, bet 2018. gadā 100%, 2020. gadā 93%. Projektu, kuri veicina iedzīvotāju informētības līmeni par demokrātijas pamatvērtībām,

Īpatsvars pieaudzis no 60% 2016. gadā līdz 97% 2018. gadā un 87% 2020. gadā. Projektu, kuri aktualizē dažādu sabiedrības grupu savstarpējo uzticēšanos un sadarbību, īpatsvars pieaudzis no 63% 2016. gadā līdz 93% 2020. gadā. Kopumā šie dati liecina, ka NVO fonda darbība ik gadu ir precizēta, lai īstenotie projekti būtu vērsti primāri uz pilsoniskās sabiedrības stiprināšanu.

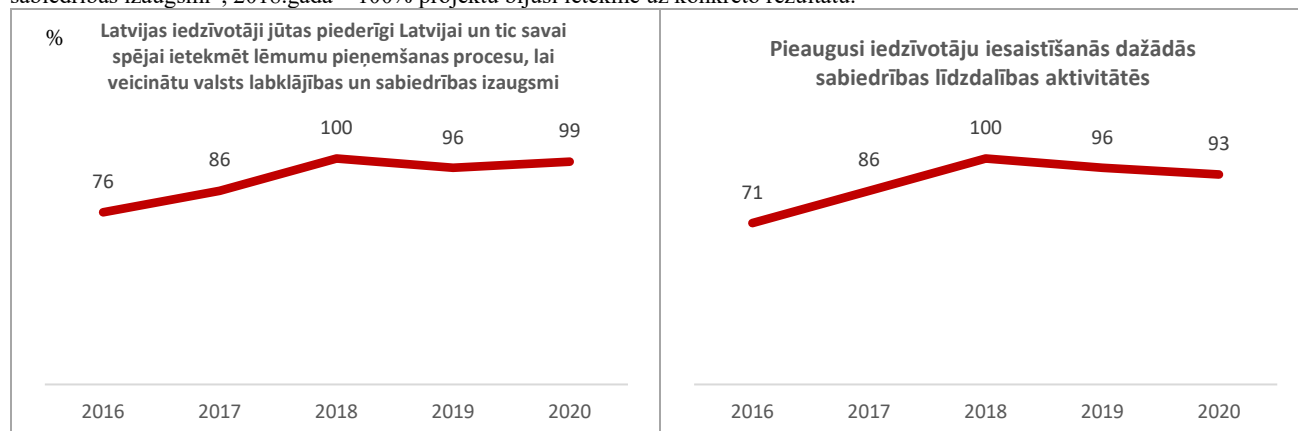
Grafiks 46. Projektu ieguldījums politikas rezultātu sasniegšanā: kopvērtējums par laika periodu 2016.-2020.g.

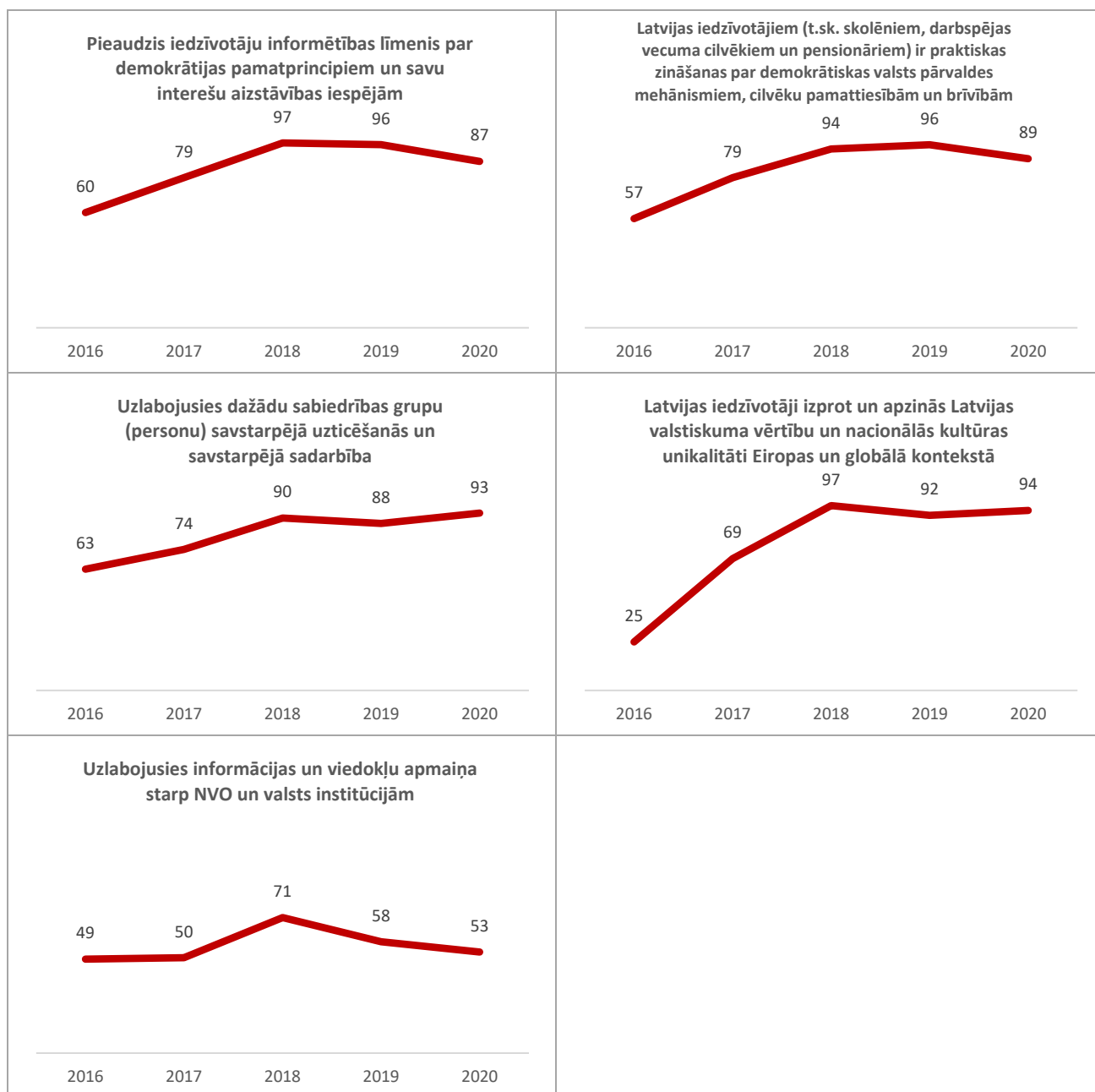
Datu nolasišanas piemērs: 91% no visiem īstenotajiem projektiem ir bijusi ietekme uz politikas rezultātu "Latvijas iedzīvotāji jūtas piederīgi Latvijai un tic savai spējai ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu, lai veicinātu valsts labklājības un sabiedrības izaugsmi".

Grafiks 47. Projektu ieguldījums politikas rezultātu sasniegšanā: dalījumā pa gadiem

Datu nolasišanas piemērs: 2016. gadā 76% no visiem īstenotajiem projektiem ir bijusi ietekme uz politikas rezultātu "Latvijas iedzīvotāji jūtas piederīgi Latvijai un tic savai spējai ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu, lai veicinātu valsts labklājības un sabiedrības izaugsmi", 2018. gadā – 100% projektu bijusi ietekme uz konkrēto rezultātu.

Lai gan lielākajai daļai projektu ir bijusi ietekme uz konkrētiem politikas rezultātiem, ne visu projektu ietekme ir vienāda. Kādam projektam ietekme uz konkrētu rezultātu var būt ļoti izteikta, bet kādam tikai neliela un pastarpināta. Tādēļ papildus tika noteikta arī ietekmes izteiktība jeb būtiskums, veicot projektu noslēguma pārskatu satura analīzi un katram projektam piešķirot vērtējumu 10 punktu skalā par to, cik būtiska ir konkrētā projekta ietekme un ieguldījums uz katru konkrēto no politikas 7 rezultātiem (vērtējot projekta ietvaros īstenotās aktivitātes, sasniegtās mērķgrupas, projekta kopējo mērķi).

Kopumā ietekmes izteiktības vērtējumi liecina, ka būtiskākā īstenoto projektu ietekme ir uz tādiem politikas rezultātiem kā: uzlabojusies informācijas un viedokļu apmaiņa starp NVO un valsts institūcijām (4,4 punkti 10 punktu skalā), pieaugusi iedzīvotāju iesaistīšanās dažādās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs (4,4

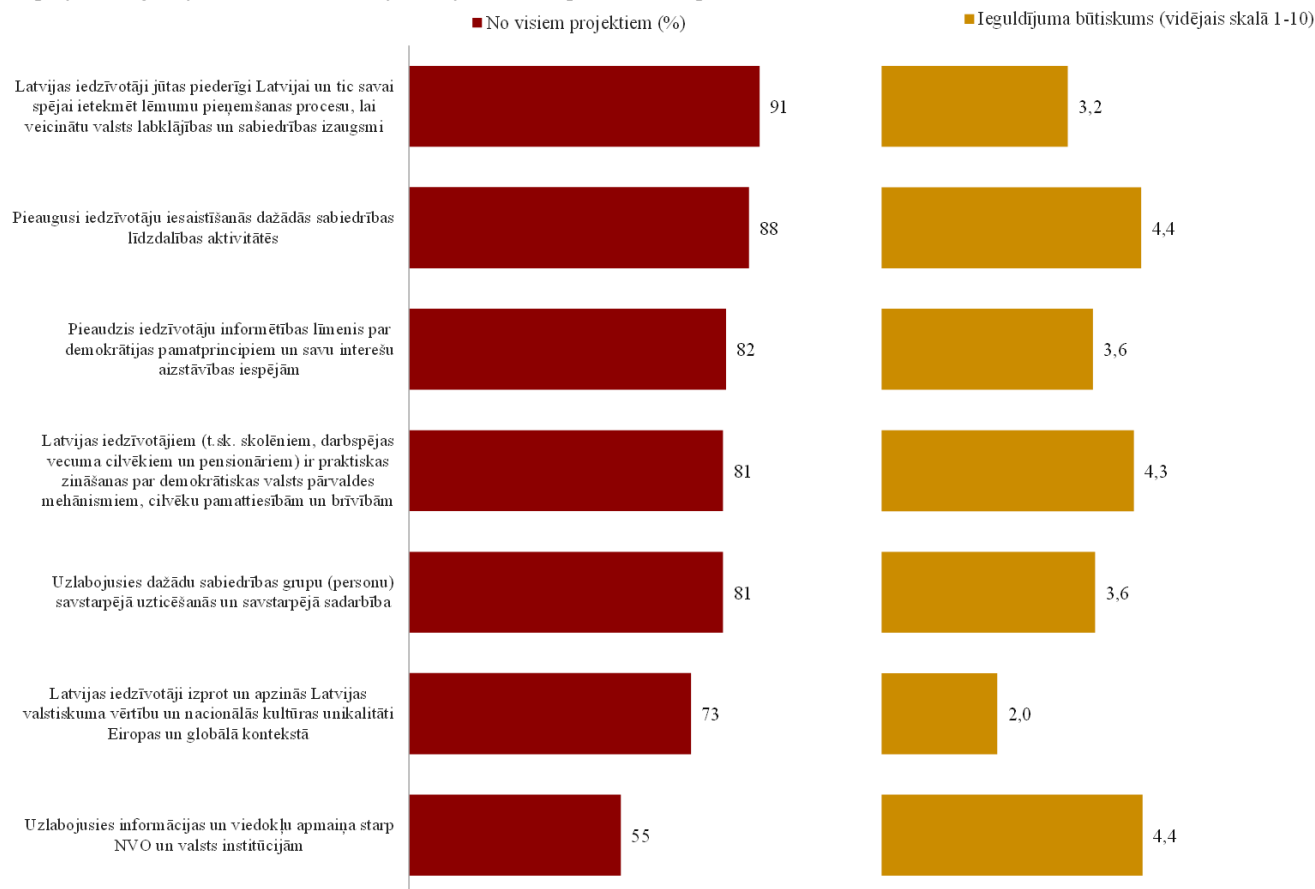
punkti), **Latvijas iedzīvotājiem (t.sk. skolēniem, darbspējas vecuma cilvēkiem un pensionāriem) ir praktiskas zināšanas par demokrātiskas valsts pārvaldes mehānismiem**, cilvēku pamattiesībām un brīvībām (4,3 punkti). Viduvēja bijusi ietekme uz tādiem politikas rezultātiem kā: uzlabojusies dažādu sabiedrības grupu (personu) savstarpējā uzticēšanās un savstarpējā sadarbība (3,6 punkti), pieaudzis iedzīvotāju informētības līmenis par demokrātijas pamatprincipiem un savu interešu aizstāvības iespējām (3,6 punkti). Savukārt **salīdzinoši vismazāk projekti bijuši vērsti uz tādiem politikas rezultātiem kā**: Latvijas iedzīvotāji jūtas piederīgi Latvijai un tic savai spējai ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu, lai veicinātu valsts labklājības un sabiedrības izaugsmi (3,2 punkti), Latvijas iedzīvotāji izprot un apzinās Latvijas valstiskuma vērtību un nacionālās kultūras unikalitāti Eiropas un globālā kontekstā (2,0 punkti).

Vērtējot projektu ieguldījuma izteiktību pa gadiem, novērojams, ka **pēdējo piecu gadu laikā īstenoto projektu ieguldījums politikas rezultātu sasniegšanā ir bijis pieaugošs**. Tas ļauj secināt, ka **ar katru gadu NVO fonds mērķtiecīgāk virzījis apstiprināto un īstenoto projektu ieguldījumu politikas rezultātu sasniegšanā**. Piemēram, ja 2016. gadā īstenoto projektu ieguldījums politikas rezultātā "Latvijas iedzīvotājiem (t.sk. skolēniem, darbspējas vecuma cilvēkiem un pensionāriem) ir praktiskas zināšanas par demokrātiskas valsts pārvaldes mehānismiem, cilvēku pamattiesībām un brīvībām" vērtēts ar 2,5 punktiem, tad 2020. gadā jau ar 5,1 punktu. Politikas rezultāta "Uzlabojusies dažādu sabiedrības grupu (personu) savstarpējā uzticēšanās un savstarpējā sadarbība" sasniegšanā īstenoto projektu ieguldījums 2016. gadā vērtēts ar 2,6 punktiem, bet 2020. gadā jau ar 4,7 punktiem.

Kopumā jāsecina, ka īstenoto projektu ietekme uz politikas rezultātiem ir mazāka nekā uz programmas rezultātiem. To iespējams skaidrot ar faktu, ka politikas rezultāti ir vispārīgāki un vēl plašāki nekā programmas rezultāti. Kā jau iepriekš norādīts īstenotie projekti ir kā laikā, tā aktivitātēs un budžetā ierobežoti, tādēļ to ietekme uz vispārīgiem un plašiem rezultātiem nav tik būtiska. Arī izvērtējuma ietvaros intervētie eksperti norāda uz projektu īstenošanai paredzēto ierobežoto laiku, kas apgrūtina sasniegt plaši formulētos politikas rezultātus. Tai pat laikā īpaši jāuzsver tas, ka ietekme ir bijusi uz visiem politikas rezultātiem, nevis tikai kādu atsevišķu vai dažiem. To, savukārt, jāvērtē kā būtisku daudzpusīgu NVO fonda projektu ieguldījumu politikas rezultātu sekmēšanā.

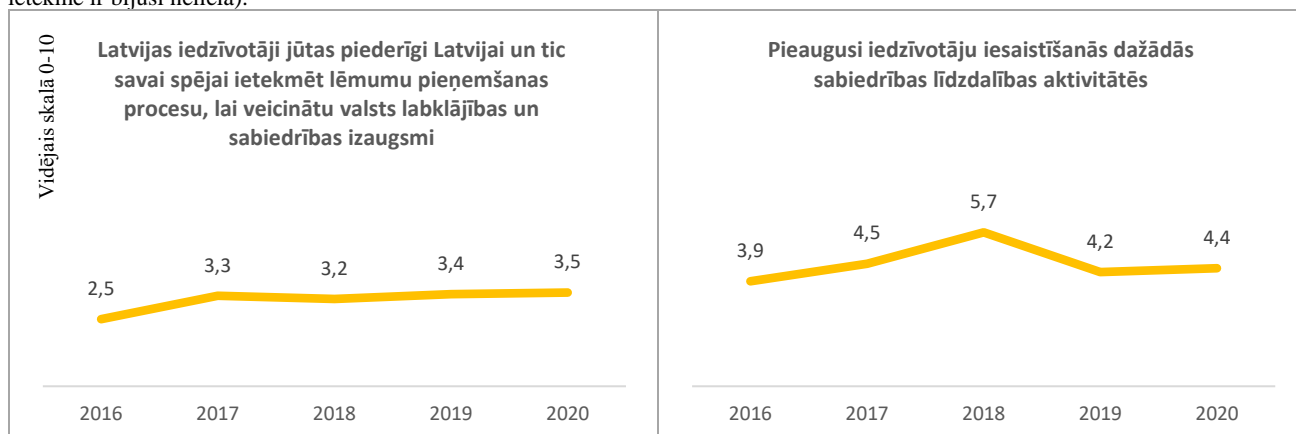
Grafiks 48. Projektu ieguldījuma būtiskums politikas rezultātu sasniegšanā: kopvērtējums par laika periodu 2016.-2020.g.

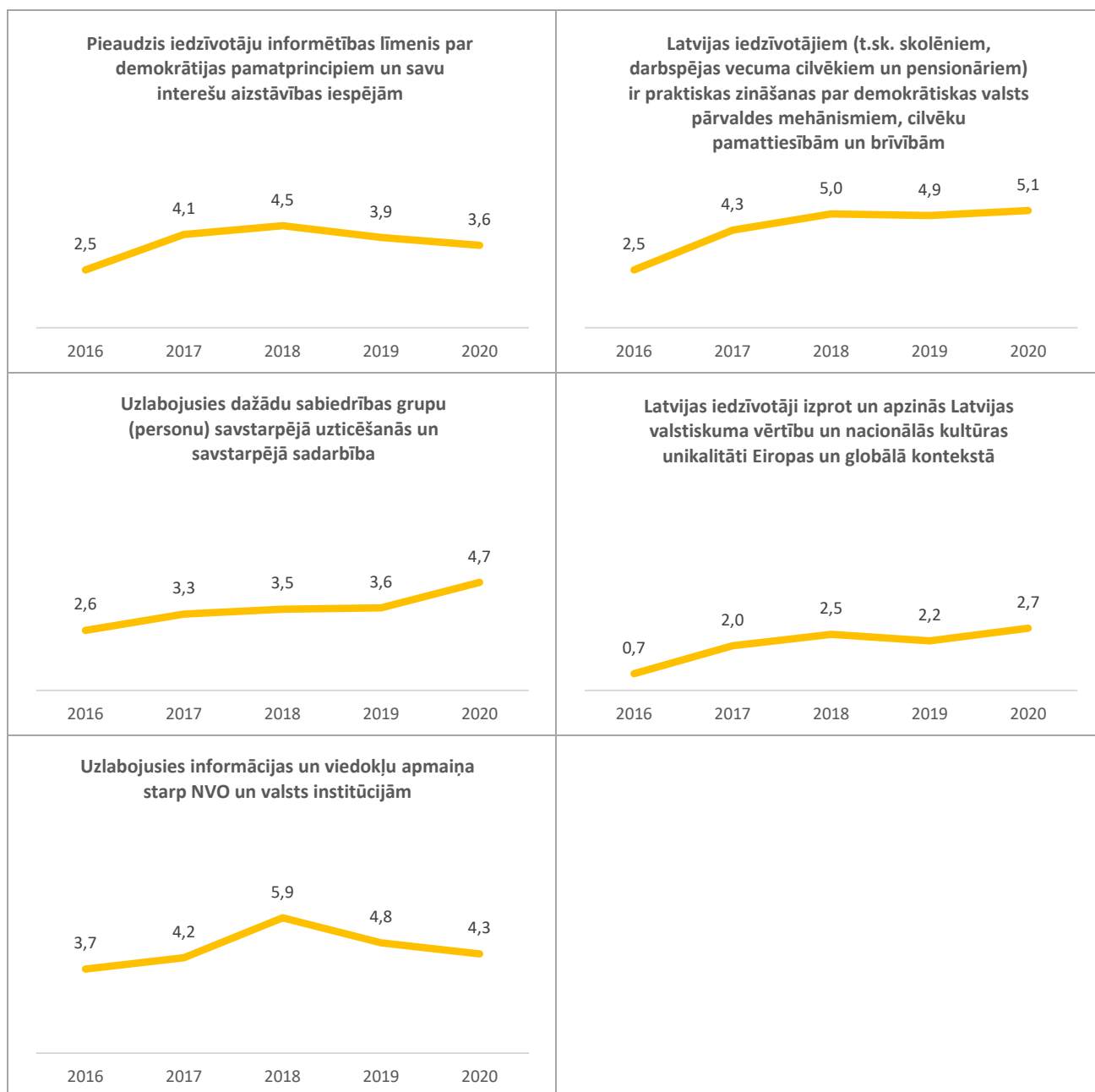
Datu nolasīšanas piemērs: 91% no visiem īstenotajiem projektiem ir bijusi ietekme uz politikas rezultātu “Latvijas iedzīvotāji jūtas piederīgi Latvijai un tic savai spējai ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu, lai veicinātu valsts labklājības un sabiedrības izaugsmi”, un šo projektu ieguldījuma būtiskums vidēji vērtējams ar 3,2 punktiem 10-punktu skalā.

Grafiks 49. Projektu ieguldījuma būtiskums programmas rezultātu sasniegšanā: dalījumā pa gadiem

Datu nolasīšanas piemērs: 2016. gadā īstenoto projektu ietekme uz politikas rezultātu “Latvijas iedzīvotāji jūtas piederīgi Latvijai un tic savai spējai ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu, lai veicinātu valsts labklājības un sabiedrības izaugsmi” vērtējama vidēji ar 2,5 punktiem 10-punktu skalā (kas norāda, ka ietekme bijusi zema), bet 2020.gadā ietekme vērtējama ar 3,5 punktiem (kas rāda, ka ietekme ir bijusi neliela).

7.3. Programmā īstenoto projektu ilgtspēja

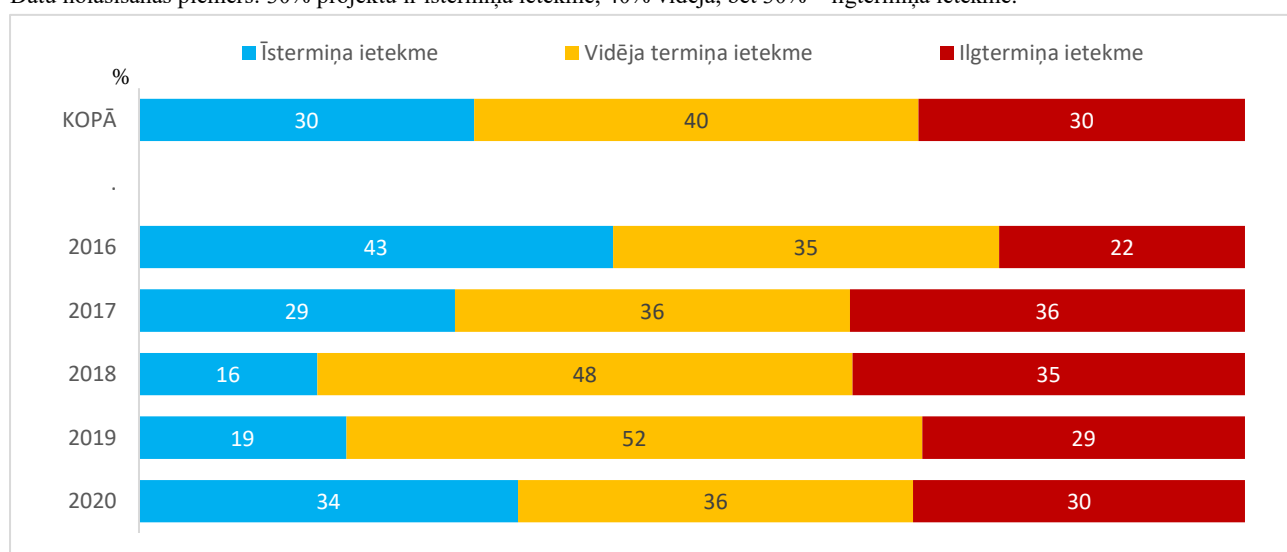
Lai iegūtu kopēju īstenoto projektu vērtējumu pēc to potenciālās ilgtspējas, projektu noslēguma pārskatu satura analīzes ietvaros izvērtējuma eksperti katram projektam piešķir ilgtspējas vērtējumu, definējot, vai projekts ir ar īstermiņa, vidēja termiņa vai ilgtermiņa ietekmi. Ilgtspējas vērtējums tika noteikts, balstoties projekta aktivitātēs, sasniegtajās mērķgrupās, īstenoto aktivitāšu potenciālajā ilgtspējā. Galvenais apsvēruma, kas tika ņemts vērā šo vērtējumu piešķiršanā – vai īstenotajām projekta aktivitātēm ir tikai vienreizīgu aktivitāšu nozīme vai arī tās rada tālākejošas ietekmes. Piemēram, kultūras pasākumiem, publikācijām, intervijām visdrīzāk būs īstermiņa ietekme, bet pieredzes apmaiņas braucieniem, metodoloģisko materiālu izstrādei, interešu aizstāvības

aktivitātēm visdrīzāk būs vidēja vai ilgtermiņa ietekme. Interpretējot šos rādītājus, jāņem vērā, ka programmas ietvaros īstenoti kā maza, tā plaša mēroga projekti – maza mēroga projektiem saprotami ilgspēja būs ne tik izteikta kā liela mēroga projektiem.

30% no piecu gadu periodā īstenotajiem projektiem bijusi īstermiņa ietekme, 40% vidēja termiņa ietekme, bet 30% – ilgtermiņa ietekme. Salīdzinot rādītājus pa gadiem, novērojams, ka ilgspējas aspektā situācija ir bijusi mainīga. Bet tas primāri saistāms nevis ar pašu projektu īstenošanu, bet gan programmas konkursa noteikumiem, kā arī atbalstīto projektu skaitu un darbības virzieniem.

Grafiks 50. Projektu ilgspējas vērtējums (%)

Datu nolasīšanas piemērs: 30% projektu ir īstermiņa ietekme, 40% vidēja, bet 30% – ilgtermiņa ietekme.

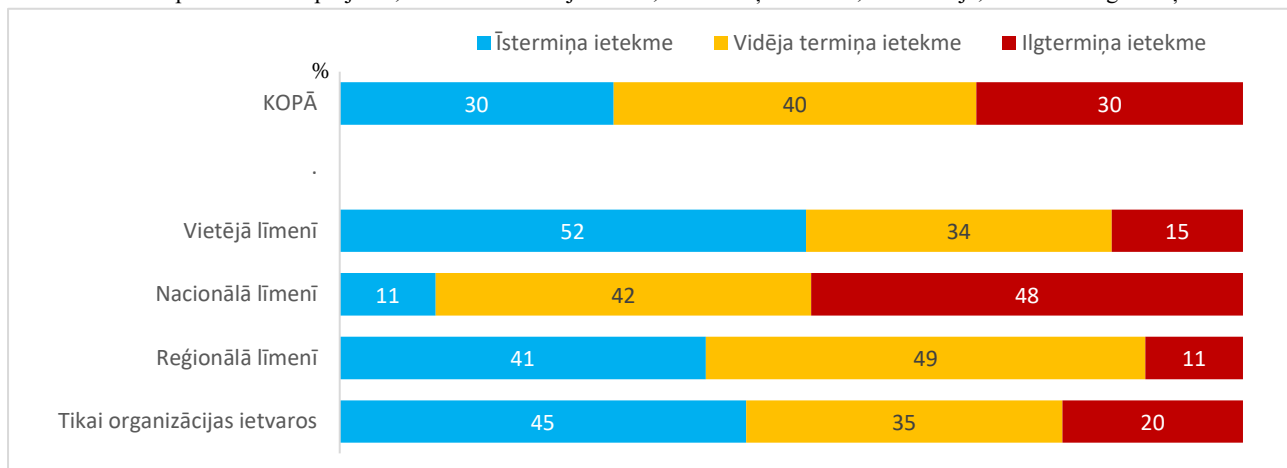

Datu analīze pa projektu īstenošanas vietām liecina, ka **52% no vietējā līmenī īstenotiem projektiem ir īstermiņa ietekme, kamēr 48% no nacionālā līmenī īstenotiem projektiem ir ilgtermiņa ietekme.** Tomēr tas noteikti neļauj secināt, ka vietējā mēroga projektiem ir mazāks ilgspējas potenciāls. **Maza mēroga projektu ilgspēju nodrošina ne tikai katrs projekts atsevišķi, bet vairāk šādu projektu nepārtrauktība un regularitāte.** Arī šiem projektiem var būt un ir ilgtermiņa ietekme, ja tie tiek īstenoti ilgākā laika periodā, sinerģijā ar citiem vietējā līmenī notiekošiem projektiem un aktivitātēm.

Datu detalizēta analīze arī liecina, ka **projektiem, kas īstenoti tikai organizāciju iekšienē, 45% gadījumu ir īstermiņa ietekme un tikai 20% gadījumu – ilgtermiņa ietekme.** Šie rādītāji, savukārt, liecina, ka **vairāk būtu sekmējami projekti, kas īsteno aktivitātes, tiešā veidā iekļaujot dažādas iedzīvotāju mērķgrupas,** nevis koncentrējas tikai uz organizācijas kolektīva vajadzībām.

Grafiks 51. Projektu ilgspējās vērtējums dalījumā pa projektu īstenošanas vietām (%)

Datu nolasīšanas piemērs: 52% projektu, kas īstenoti vietējā līmenī, ir īstermiņa ietekme, 34% vidēja, bet 15% – ilgtermiņa ietekme.

NVO sektora aptaujā programmas projektu īstenošanai tika lūgti novērtēt, kāda bijusi īstenoto projektu ietekme uz pašām organizācijām. Šie dati raksturo īstenoto projektu ilgspēju organizāciju attīstības kontekstā. **69% organizāciju novērtējušas, ka īstenotie projekti ir stiprinājuši to kapacitāti, 63% – ka paplašināta organizāciju atpazīstamība, bet 60% norāda, ka radušās jaunas idejas citiem projektiem.** Bieži norādīts arī uz to, ka īstenoto programmas projektu ietekmē ieviestas jaunas aktivitātes (52%), pilnveidotas personāla kompetences (47%), palielināta organizācijas ietekme (43%), organizācijas darbība kļuvusi aktīvāka un regulārāka (41%). 37% organizāciju apgalvo, ka ir piesaistījušas brīvprātīgos, 36% – ka izveidojuši jaunas partnerības NVO sektora ietvaros, bet 35% izveidojuši sadarbības ar nozares ekspertiem un speciālistiem. Šie un vēl citi ietekmes rādītāji apliecina, ka **programmā īstenojamiem projektiem ir ne tikai ietekme uz politikas un programmas rezultātiem, bet arī pašu NVO sektoru.**

Grafiks 52. Īstenojušo projektu ietekme uz organizācijām (pašnovērtējums) (%)

Datu avots: NVO sektora aptauja.

Q14. Ja domājat par konkrēto projektu/projektiem, kurus īstenojat ar programmas “NVO fonds” atbalstu, kāda bijusi to ietekme uz Jūsu organizāciju kopumā?

Piezīme: Vairākatbilžu jautājums, atbilžu summa >100%.

Ilgtermiņa aspektā papildus tika analizēta arī projektu darbības virzienu savstarpējā sinerģija. Tā kā katrā no projektu konkursa gadiem darbības virzieni definēti atšķirīgi, līdzīgi kā ietekmes uz programmas un politikas rezultātiem aspektā, arī šajā gadījumā piecu gadu periodā īstenotie projekti tika papildus pievērtēti pēc 2020. gadā definētās darbības virzienu shēmas.

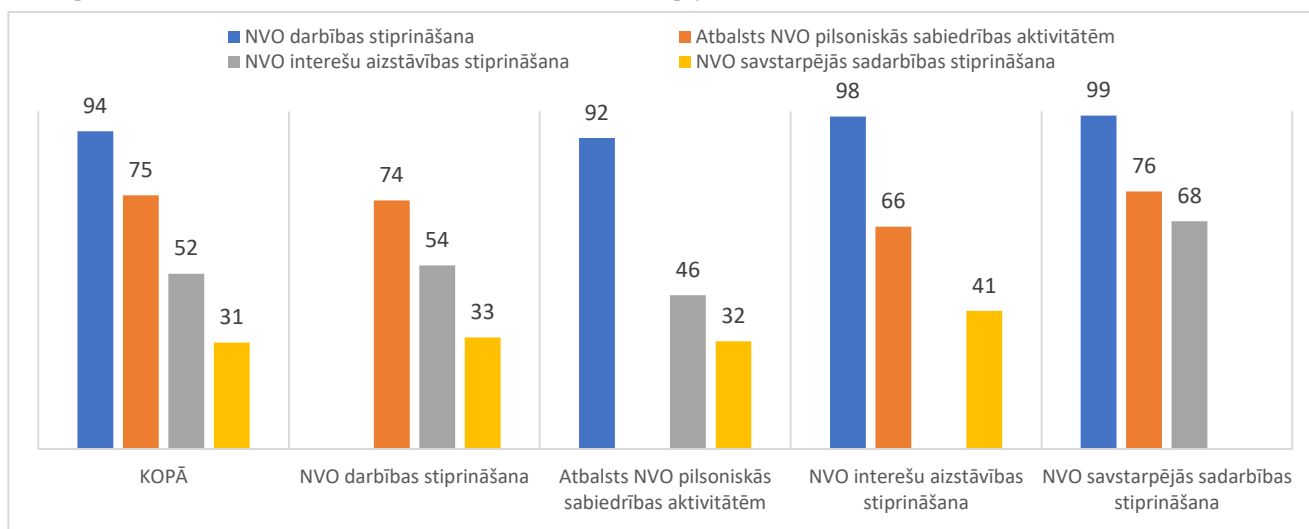
Tabula 24. Programmas darbības virzienu definējums katrā no gadiem

2016	2017	2018	2019	2020
“NVO darbības stiprināšana”	“NVO darbības stiprināšana”	“NVO darbības stiprināšana”	“NVO darbības stiprināšana”	“NVO darbības stiprināšana”
“Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm”	“Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm”	“NVO interešu aizstāvības stiprināšana”	“NVO interešu aizstāvības stiprināšana”	“NVO interešu aizstāvības stiprināšana”
“NVO interešu aizstāvības stiprināšana”	“NVO interešu aizstāvības stiprināšana”			“Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm” “NVO savstarpējās sadarbības stiprināšana”

Šādi iegūtie dati liecina, ka 94% no visiem projektiem bijuši tieši vai netieši vērsti uz konkrētās organizācijas darbības stiprināšanu, 75% projektu īstenošanas pilsoniskās sabiedrības aktivitātes, 52% projektu stiprināta interešu aizstāvība, bet 31% projektu bijuši vērsti uz savstarpējās sadarbības stiprināšanu. Savukārt savstarpējās šo darbības virzienu sinerģijas analīze liecina, ka **jebkuram no darbības virzieniem ir ietekme arī uz jebkuru no pārējiem darbības virzieniem**. Piemēram, 74% no projektiem, kas vērsti uz NVO darbības stiprināšanu, vienlaikus ir vērsti arī uz pilsonisko aktivitāšu īstenošanu, 54% – uz interešu aizstāvības stiprināšanu, bet 33% – uz NVO savstarpējo sadarbību. Šie rādītāji lielā mērā liecina, ka **darbības virzienu dalījums ir nosacīts un formāls. Neatkarīgi no konkrētā definētā darbības virziena, projekti vienlaikus ir daudzpusīgas ietekmes arī uz jebkuru citu darbības virzienu.**

Grafiks 53. Programmas darbības virzienu savstarpējā sinerģija: kopvērtējums par laika periodu 2016.-2020.g.

Datu nolasīšanas piemērs: 94% no visiem īstenotajiem projektiem bijuši vērsti uz NVO darbības stiprināšanu, tai pat laikā 75% no visiem – uz atbalstu pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm. 74% no projektiem, kas vērsti uz NVO darbības stiprināšanu, vienlaikus bijuši vērsti arī uz pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm, bet 33% - uz NVO savstarpējo sadarbību.

Analizējot sakarību starp projektu ilgspēju un projektu tēmām, aktivitātēm un mērķgrupām, jāsecina, ka ne projektu tēmām, ne īstenotajām aktivitātēm nav tiešas sakarības ar projektu ilgspēju. Identisku tēmu un aktivitāšu projekti tikuši novērtēti gan kā projekti ar īstermiņa, gan ilgtermiņa ietekmi. Tas nozīmē, ka **ilgtspēju nodrošina projektu īstenošanas veids un kvalitāte, nevis projektu konkrētās tēmas vai īstenotās aktivitātes**. Atsevišķus izņēmumus gan ir iespējams identificēt. Piemēram, projekti, kuru ietvaros īstenoti kultūras pasākumi, pārgājieni, sporta aktivitātes, kolektīva saliedēšanas pasākumi, lekcijas organizācijas kolektīvam u.tml., biežāk vērtēti kā īstermiņa ietekmes projekti. Savukārt tādi, kuru ietvaros īstenoti izvērtējumi par kādu konkrētu tēmu vai jomu, sadarbība ar citām NVO, finansējuma piesaistes aktivitātes, brīvprātīgā darba aktivitātes, metodiskie materiāli, informatīvās kampaņas u.tml., biežāk definēti kā tādi, kam ir ilgtermiņa ietekme. Tāpat jāuzsver, ka **būtiska ir aktivitāšu savstarpējā kontekstualitāte** – ja projektos iekļautās aktivitātes ir pārdomātas un savstarpēji papildinošas, ir lielāka iespēja, ka projekts kopumā būs ar ilgtermiņa ietekmi.

Lai gan projektu tēmām un aktivitātēm nav tiešas sakarības ar projektu ilgspēju, dati liecina, ka **pastāv sakarība starp projektu ilgspēju un to mērķgrupām**. Kā rāda dati, **ilgtermiņa ietekme biežāk identificēta tiem projektiem, kuri bijuši vērsti uz profesionāļiem un ekspertiem** (45% no projektiem ar sagaidāmu ilgtermiņa ietekmi ir tādi, kuros tiešā mērķgrupa ir profesionāļi, speciālisti un eksperti, piemēram, lēmumpieņēmēji, konkrētu rīcībpolitikas jomu pārstāvji u.tml.). Tāpat novērojams, ka **ilgtspēja ir lielāka tiem projektiem, kuru tiešā mērķgrupa ir citas organizācijas un institūcijas**, īpaši NVO, valsts un pašvaldību institūcijas. Tas gan lielā mērā skaidrojams ar faktu, ka tie visbiežāk ir interešu aizstāvības projekti, kuros šīs organizācijas un institūcijas izteikti ir pamata mērķgrupa.

Tabula 25. Īstenoto projektu aktualizētās tēmas 2016.-2020.g. kopā (projektu par konkrēto tēmu skaits) dalījumā pa projektu ilgspējas vērtējumiem

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme¹: katram projektam var būt vairākas tēmas.

	KOPĀ	Īstermiņa ietekme	Vidēja termiņa ietekme	Ilgtermiņa ietekme
<i>Projektu kopskaits</i>	254	77	102	75
PILSONISKĀ SABIEDRĪBA	120	42	57	21
Konkrētās organizācijas darbības nodrošināšana, attīstība	32	16	13	3
Pilsoniskās līdzdalības, aktivitātes veicināšana (tiešā veidā, iesaistot iedzīvotājus)	31	9	16	6
Reģionālo NVO kapacitātes stiprināšana	20	5	14	1
Pilsoniskās līdzdalības, aktivitātes veicināšana (netiešā veidā)	16	6	8	2
Nevalstiskā sektora attīstība	15	7	5	3
Brīvprātīgā darba attīstība	14	2	5	7
Vietējās kopienas attīstība	10	4	5	1
Mazākumtautību integrācijas aktivitātes	3	1	1	1
Mazākumtautību interešu aizstāvība	1	1		
NVO darbības stiprināšana attīstības sadarbības jomā	1		1	
Jaunu biedru piesaiste organizācijai	1			1
Vācu mazākumtautības Latvijā interešu aizstāvība	1		1	
SOCIĀLĀ AIZSARDZĪBA, IEKĻAUŠANA, PAKALPOJUMI	37	9	14	14
Personu ar invaliditāti interešu aizstāvība	8	3	2	3

	KOPĀ	Īstermiņa ietekme	Vidēja termiņa ietekme	Ilgtermiņa ietekme
<i>Projektu kopskaits</i>	254	77	102	75
Ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu aprūpes pilnveidošana	6		2	4
Neredzīgo informētības nodrošināšana	4	1	3	
Sociālā riska grupu interešu aizstāvība	3		3	
Sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšana	3	3		
Personu ar GRT līdzdalības veicināšana	3		1	2
Personu ar GRT interešu aizstāvība	3		2	1
Sabiedrības iecietības veicināšana	2	1		1
Nabadzīgo cilvēku interešu aizstāvība	1			1
Senioru interešu aizstāvība	1		1	
Diskriminācijas un neiecietības atpazīšana un novēršana	1			1
Sociālie pakalpojumi bērniem ar īpašām vajadzībām	1	1		
Personu ar ierobežotām iespējām dzīves kvalitātes uzlabošana	1		1	
Palīdzības sniegšana bēgļiem	1			1
BĒRNI, JAUNIEŠI, ĢIMENE	33	10	16	7
Jauniešu līdzdalības sekmēšana	18	8	8	2
Bērnu stāvokļa uzlabošana	5		4	1
Jauniešu neformālā izglītība	3	2	1	
Vardarbības pret bērniem novēršana	3		1	2
Vecāku tiesības	2			2
Jaunatnes interešu aizstāvība	2		1	1
Daudzbērnu ģimeņu interešu aizstāvība	1			1
Vardarbības pret sievietēm novēršana	1		1	
VESELĪBA, SABIEDRĪBAS VESELĪBA	28	7	7	14
Reproduktīvā, seksuālā veselība	4		1	3
HIV inficēto atbalsts	4	3	1	
Sabiedrības peldētprasme, drošība uz ūdens	2	1		1
Medikamentu pieejamības uzlabošana	2			2
Bērnu paliatīvās aprūpes pilnveidošana	2	1	1	
Pulmonālās hipertensijas pacientu interešu aizstāvība	2			2
Vīriešu veselības jautājumu risināšana	2	1	1	
Onkoloģisko pacientu atbalsts	1			1
Veselīga dzīvesveida popularizēšana	1	1		
Iedzīvotāju interešu aizstāvība farmācijas jomā	1			1
Ģenētisko slimību pacientu tiesību aizstāvība	1			1
Pacientu interešu aizstāvība	1			1
Personu ar retām slimībām interešu aizstāvība	1		1	
Tuberkulozes apkarošana	1			1
Ar cukura diabētu slimojošo interešu aizstāvība	1		1	
Pacientu ar asins recēšanas traucējumiem interešu aizstāvība	1			1
Pacientu ar cistisko fibrozi interešu aizstāvība	1		1	
Informētības par melanomu veicināšana	1			1
DABA, VIDE, KLIMATS, DZĪVNIEKI	21	4	8	9
Dabas aizsardzības veicināšana	12	2	5	5
Dzīvnieku aizsardzība un labklājība	4			4
Dārzkopības kooperatīvu attīstība	1		1	
Abavas ielejas dabas parka attīstība	1	1		
Dabas lieguma darbības attīstība	1	1		
Sabiedriskās zinātnes attīstīšana (vides jautājumu aktualizēšana)	1		1	
Permakultūras attīstība	1		1	
POLITIKA, PĀRVALDE	12		3	9

	KOPĀ	Īstermiņa ietekme	Vidēja termiņa ietekme	Ilgtermiņa ietekme
<i>Projektu kopskaits</i>	254	77	102	75
Rīcībpolitikas kvalitātes uzlabošana nacionālā līmenī	9		3	6
Labas pārvaldības sekmēšana	3			3
Korupcijas mazināšana	3			3
Vietējā līmeņa attīstības plānošana (pagasts, pilsēta, pašvaldība)	1			1
KULTŪRA, KULTŪRVĒSTURE	10	7	2	1
Vietējā kultūrvēsture: pagasts, pilsēta	2	1		1
Mazākumtautību kultūras attīstība	2	2		
Vietējā kultūrvēsture: pašvaldība, novads	1	1		
Vietējā kultūrvēsture: reģions	1	1		
Laikmetīgās kultūras sektora attīstība	1		1	
Romu mūzikas festivāls	1	1		
Neatkarīgu kultūras mediju attīstība	1		1	
Mediju darba specifikas iepazīšana	1	1		
IZGLĪTĪBA, ZINĀTNE	2	1		1
Vispārējās izglītības saturs	1			1
Brīvdabas (āra) pedagogijas popularizēšana	1	1		
CITS	22	7	9	6
Sieviešu interešu aizstāvība	6		4	2
Lauku attīstība	4	1	2	1
Sociālās uzņēmējdarbības attīstība	3	1	1	1
Diasporas interešu aizstāvība	3	1	2	
Brīvā laika aktivitātes	2	2		
Tūrisms	1	1		
Volejbola attīstība pašvaldībā	1	1		
Bezvēsts pazudušo meklēšanas pilnveidošana	1			1
LGBT interešu aizstāvība	1			1

Tabula 26. Projektos īstenotās aktivitātes 2016.-2020.g. kopā (projektu ar konkrētajām aktivitātēm skaits) dalījumā pa projektu ilgspējas vērtējumiem

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme¹: katram projektam var būt vairākas aktivitātes.

Piezīme²: sarkani iekrāsotas Top10 visbiežāk norādītās aktivitātes katrā no kategorijām.

	KOPĀ	Īstermiņa ietekme	Vidēja termiņa ietekme	Ilgtermiņa ietekme
<i>Projektu kopskaits</i>	254	77	102	75
UZ MĒRĶGRUPĀM VĒRSTAS AKTIVITĀTES	230	64	94	72
Interesu aizstāvība: darba grupas, komisijas	79	6	33	40
Interesu aizstāvība: ieteikumu, priekšlikumu izstrāde	75	4	32	39
Seminārs mērķgrupai, mērķgrupu diskusijas	71	19	31	21
Apmācības mērķgrupai	46	11	22	13
Konference, forums	45	13	23	9
Radošās nodarbības, aktivitātes	34	15	14	5
Brīvprātīgā darba organizēšana, koordinācija	30	5	16	9
Informatīva kampaņa, akcija	25	3	12	10
Socioloģiska izpēte: aptaujas	24	5	10	9
Ekspertu, speciālistu konsultācijas mērķgrupai	22	2	15	5
Lekcijas, priekšlasījumi mērķgrupai	20	8	5	7
Socioloģiska izpēte: fokusgrupas, diskusijas, intervijas	17	3	10	4
Sabiedrības informēšana par organizāciju, organizācijas aktivitātēm	17	5	7	5
Metodiskais materiāls, rokasgrāmata	14	2	5	7
Tikšanās, diskusijas ar lēmumpieņēmējiem, politiķiem	14	3	5	6
Informatīva filma, video	14	6	4	4

	KOPĀ	Īstermiņa ietekme	Vidēja termiņa ietekme	Ilgtermiņa ietekme
<i>Projektu kopskaits</i>	254	77	102	75
Raksti, publikācijas (par projekta tēmu, nevis pašu projektu)	13	2	3	8
Kultūras pasākums (teātris, koncerts, izstāde, kino)	13	8	3	2
Informatīvie materiāli	12	3	5	4
Brīvprātīgais darbs: nespecificēts	11	2	2	7
Atsevišķas mājas lapas izveide (kādam specifiskam mērķim)	10	2	5	3
Pārgājiens dabā	7	5	1	1
Brīvprātīgais darbs: apkārtnes sakopšanas talka	6	5		1
Sporta aktivitātes	5	4		1
Juridiskās konsultācijas mērķgrupai	4		2	2
Ekspertu diskusijas	4		3	1
Nometnes	4	1	2	1
Labdarības akcija, pasākums	4		1	3
Mentoring, mentoru sagatavošana	3	1		2
Sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšana	3	1	1	1
Politikas plānošanas dokumenta izstrāde vietējā līmenī	2	1		1
Ziedojumu piesaistes akcijas, pasākumi	2			2
Infografikas	2		2	
Laikraksta sagatavošana un izdošana (par konkrētu, specifisku tēmu)	2	2		
Gājiena organizēšana	2			2
Brīvprātīgais darbs: dzīvnieku aizsardzība	2			2
Rokdarbu meistarklases	2	1		1
Konsultatīvās padomes izveide	1			1
Intervijas	1		1	
Veloorientēšanās sacensības	1		1	
Brīvprātīgais darbs: sociālie pakalpojumi	1			1
Sociālo pakalpojumu sniegšana	1			1
Izglītības iestādes izveidošana, dibināšana	1	1		
Ārpusģimenes aprūpes nodrošināšana	1			1
Projektu konkurss vietējām kopienām	1		1	
Dalība gājienos, protestos	1			1
Ekskursijas, braucieni	1		1	
Naida runas monitorings	1			1
Grāmatas sagatavošana, izdošana	1	1		
Fotomākslinieku darbs	1	1		
Pērses upes 3D modeļa veidošana	1	1		
Interaktīvo informācijas stendu veidošana	1	1		
Atmiņu stāstu apkopošana	1	1		
UZ KONKRĒTO ORGANIZĀCIJU VĒRSTAS AKTIVITĀTES	182	50	78	54
Apmācības organizācijas kolektīvam	67	23	27	17
Organizācijas attīstības dokumenta izstrāde	47	15	15	17
Pieredzes apmaiņas aktivitātes (braucieni, tikšanās)	44	12	24	8
Organizācijas mājas lapas izveide, pilnveidošana	41	16	15	10
Diskusijas, sanāksmes, darba grupas organizācijas kolektīvam	37	7	20	10
Izvērtējums par konkrēto jomu	32	3	12	17
Organizācijas pamatdarbības nodrošināšana	28	7	14	7
Sadarbība ar citām NVO	28	1	13	14
Seminārs organizācijas kolektīvam	26	8	11	7
Finansējuma piesaistes aktivitātes	22	5	9	8
Organizācijas kolektīva saliedēšanas pasākums	21	8	8	5
Lekcijas organizācijas kolektīvam	16	6	7	3
Aprīkojuma, inventāra iegāde (biroja tehnika, dator tehnika u.c.)	13	4	4	5
Dalība citu organizētos pasākumos kā dalībniekiem	10	2	5	3
Organizācijas biedru informēšana par organizāciju, organizācijas aktivitātēm	9	2	7	
Jaunu biedru piesaiste	8	1	2	5
Organizācijas komunikācijas audits	1			1

Tabula 27. Īstenoto projektu mērķgrupas 2016.-2020.g. kopā (projektu ar konkrētajām mērķgrupām skaits) dalījumā pa projektu ilgtspējas vērtējumiem

Datu avots: programmas ietvaros īstenoto projektu satura analīze.

Piezīme¹: katram projektam var būt vairākas norādītās mērķgrupas.

Piezīme²: sarkani iekrāsotas Top10 visbiežāk norādītās mērķgrupas katrā no trim ilgtspējas kategorijām.

	KOPĀ	Īstermiņa ietekme	Vidēja termiņa ietekme	Ilgtermiņa ietekme
<i>Projektu kopskaits</i>	254	77	102	75
IEDZĪVOTĀJI	174	53	66	55
Brīvprātīgie	44	13	15	16
Jaunieši	43	14	21	8
Pašvaldības, novada iedzīvotāji	42	20	14	8
Latvijas iedzīvotāji	24	4	5	15
Bērni	7	3		4
Mazākumtautību pārstāvji	7	2	1	4
Personas ar GRT	5		2	3
No vardarbības cietuši bērni	5		4	1
Reģiona iedzīvotāji	4	2	2	
Bērnu vecāki	4		1	3
Personas ar redzes traucējumiem	4		3	1
No vardarbības cietušas sievietes	4		4	
Personas ar invaliditāti	4	1		3
Seniori	4	1	1	2
Aizbildņi, audžuvecāki, adoptētāji	3		1	2
Bērni ar īpašām vajadzībām	3	2	1	
Romi	3	2	1	
Onkoloģiskie pacienti	2			2
HIV inficētie	2	1		1
Studenti	2	1		1
Recepšu medikamentu lietotāji	2		1	1
Ziedotāji	2	1		1
Pulmonālās hipertensijas pacienti	2			2
Lauku iedzīvotāji	2		1	1
Sociālā riska grupas jaunieši	2		2	
Reproduktīvā vecuma sievietes	1			1
Prostitūcijā nodarbinātās sievietes	1			1
Bērni un jaunieši ar kustību traucējumiem	1	1		
Ģenētisko slimību pacienti	1			1
Ārvalstu studenti Latvijā	1			1
Bērnu paliatīvajā aprūpē esošās ģimenes	1	1		
Sociālās atstumtības riskam pakļautie iedzīvotāji	1	1		
Vācu izcelsmes cilvēki	1		1	
Lauku sievietes	1	1		
Bērni un jaunieši ar uzvedības traucējumiem	1		1	
LGBT kopienas cilvēki	1			1
Personas ar retām slimībām	1		1	

	KOPĀ	Īstermiņa ietekme	Vidēja termiņa ietekme	Ilgtermiņa ietekme
<i>Projektu kopskaits</i>	254	77	102	75
Vīrieši	1		1	
Tuberkulozes pacienti	1			1
Ar cukura diabētu slimojošie	1		1	
Diasporas pārstāvji	1	1		
Mākslinieki	1	1		
Sievietes	1		1	
Pacienti ar asins recēšanas traucējumiem	1			1
Daudzbērnu ģimenes	1			1
Personas ar bēgļa vai alternatīvo statusu	1			1
Dārzkopji	1		1	
Vides interesenti	1		1	
KONKRĒTĀS ORGANIZĀCIJAS BIEDRI, DARBINIEKI, BRĪVPRĀTĪGIE	171	53	72	46
Konkrētās organizācijas biedri, darbinieki, brīvprātīgie	171	53	72	46
ORGANIZĀCIJAS, INSTITŪCIJAS	85	15	37	33
NVO reģionos	35	11	17	7
NVO (nespecifificēti)	33	2	15	16
Valsts institūciju pārstāvji	10		4	6
Pašvaldību institūciju pārstāvji	8		4	4
Mazākumtautību NVO	3	2	1	
Veselības aprūpes NVO	2		1	1
Sociālā atbalsta jomas NVO	2			2
NVO - sociālo pakalpojumu sniedzējas	2		1	1
Uzņēmēji, darba devēji	2			2
Mākslinieciskie kolektīvi	2	1	1	
Kultūras jomas NVO	1		1	
Senioru NVO	1			1
Jaunatnes NVO	1			1
Vides NVO	1		1	
PROFESIONĀĻI, SPECIĀLISTI, EKSPERTI	66	7	25	34
Nacionālās politikas veidotāji, lēmumpieņēmēji	44	3	14	27
Pedagoģi	10	1	8	1
Sociālie darbinieki	4	1	1	2
Jaunatnes darbinieki, jaunatnes lietu speciālisti	4	1	2	1
Viedokļu līderi	3		2	1
Vietējās politikas veidotāji: pašvaldība, novads	2			2
Sociālās uzņēmējdarbības īstenotāji	2		1	1
Veselības aprūpes speciālisti	2			2
Veselības aprūpes profesionāļi	1			1
Pašvaldību kultūras darba organizatori	1	1		

Interpretējot programmas projektu ilgtspēju, jāņem vērā, ka **organizācijas, kas piesakās NVO fondā, ir ļoti atšķirīgas pēc to pieredzes, darbošanās ilguma, kapacitātes un spējas piesaistīt finansējumu no dažādiem finanšu instrumentiem.** Nelielas organizācijas, kas parasti piesakās mikro projektu realizācijai, izvērtējuma ietvaros intervēto ekspertu skatījumā darbojas sporādiski, vairāk orientējoties uz konkrētiem pasākumiem, mazāk mērķtiecīgi domājot par savas darbības ilgtspējīgu attīstību. Tai pat laikā eksperti arī norāda, ka **ir ļoti būtiska fonda atvērtība mazajiem projektiem un organizācijām, jo šādā veidā NVO sektors stiprina kapacitāti, attīsta jaunas idejas un veido pieredzi, lai startētu nākamajos konkursos jau ar makro projektu pieteikumiem.**

Viedokļi dalās par organizācijām, kas regulāri piesakās NVO fondā un saņem atbalstu atkārtoti. No vienas puses, eksperti uzsver, ka šādā veidā ir attīstījušās spēcīgas organizācijas konkrētās jomās, it īpaši – nozares viedokļu līderi un interešu aizstāvības organizācijas. Turklāt Latvijas mērogā šādu organizāciju nevar būt ļoti daudz, tādēļ ir loģiski, ka šīs pašas organizācijas turpina darboties un saņemt NVO fonda atbalstu.

Latvija nav liela, tāpēc mums nevar būt daudzas spēcīgas vienas jomas organizācijas, tāpēc arī viņi nāk atkārtoti. Nav konkurences – dabas aizsardzības jomā, sociālajā jomā, lauku teritoriju attīstības jomā... var būt būs nākotnē, bet to neizšķir NVO fonda finansējums.

Iesniedzēji lielo projektu grupā ir stabili. Ir diezgan daudzi, kas saņem atkārtoti. Viņi turpina iesākt. 2020. gadā ir ievērojams skaits mikroprojektu, tur ir liels birums jauno organizāciju. Gandrīz visus atbalstīja, kas bija kvalitatīvi novērtēti. Pieļauju, ka daļa no viņiem pieteiksies atkārtoti.

No otras puses, tiek uzsvērts, ka NVO fonds varētu kalpot šīm organizācijām par atspēriena punktu, sagatavot, lai tālāk tās spētu piesaistīt citu finansējumu – nacionālā un starptautiskā mērogā. Tomēr informantu vidū nav viennozīmīga atbalsta domai par ierobežojumiem atkārtoti pieteikties finansējumam:

Nevar likt ierobežojumus tiem, kas raksta labus projektus.

Var palīdzēt pārvarēt nacionālā finansējuma barjeru un iet tālāk starptautiskā mērogā.

Svarīgi izvairīties no organizācijām, kas jau parazitē uz valsts budžeta rēķina. Viņi māk to naudu paņemt, viņiem ir super kapacitāte. Tām organizācijām vajag nākt kopā ar SIF padomi un runāt. Var iet uz ES finansējuma avotiem. Varbūt arī grūti iziet no komforta zonas.

Ja ir ilgtermiņa finansējums, ja varam trīs gadus pēc kārtas atbalstīt, tad arī viņi noteikti piesaista citu finansējumu. Ir labs sadalījums mikro un makro projekti. Vajag tā, lai fonds vienmēr būtu atvērts jaunām organizācijām. Jaunās organizācijas varētu saņemt papildu punktus. Atpazīstamību nepanāksim, ja atbalstīs vienu un to pašu organizāciju. Tas attiecas uz mikro projektiem. Makro projekti – tās ir organizācijas, kas sevi pierādījušas. Drošāk ir naudu iedot organizācijai, kas ir stipra. Tāds arī ir šī projektu konkursa mērķis.

Viedokļi atšķiras arī par to, vai ar NVO fonda atbalstu ir izdevies stabilizēt organizāciju darbību ilgtermiņā:

Principā lielajām organizācijām ir ilgtspēja. Mēs atbalstām to, kas ir viņu pamatdarbība, tās turpina pārstāvēt sabiedrībai vajadzīgo pozīciju. Arī tās organizācijas, kas organizē apmācības kādai konkrētai mērķgrupai, tās turpina darboties, jo nodarbojas ar savas ekspertīzes jautājumiem, un to finansē no viena vai otra finansējuma avota.

Biju cerējusi, ka NVO fonds iedos bāzi, lai attīstītu ilgtspēju. Bet kapacitātes krīze ir arī lielajām. Par to man žēl. Nav izdevies veicināt sektora organizāciju ilgtspēju.

Vājāki pieteikumi ir no reģionālajām organizācijām – no NVO centriem un no tām, kas pretendē uz lielāku teritoriju, bet nav kapacitātes. Kapacitāte, kas bija pirms gadiem pieciem, tā ir mazinājusies. Spēcīgas ir tās, kas ir varējušas attīstīt savu saimniecisko darbību. Samariešu apvienība, Sarkanais krusts, vides organizācijas...

Nevienbāīgi. Pilnas slodzes darbs tiek darīts par ļoti mazām naudām. Ja nav jauns projekts, tad nav kas strādā, nav lektoru u.tml. Organizācijas ir zaudējušas atbalstītājus no uzņēmēju vidus, jo viņiem pašiem ir grūti. Nomainīja arī likumu par sabiedrisko labumu. Ja biedrībai nav sociālo pakalpojumu, juridiskie pakalpojumi, valsts pasūtījumi... viņi nevar uz vienu NVO fondu balstīties.

Informanti liecina, ka ir daudzi projekti ar noturīgu, ilgtermiņa efektu. Svarīgi ir atbalstīt projektus, kas sakrīt ar organizācijas pamatdarbību, nevis ir izveidoti speciāli projektu konkursam:

Labi izdodas tiem, kas dabū naudu tam, ko jau dara un lai uzlabotu kapacitāti. Var pakāpties nākamā līmenī. Tie, kas izdomā projektu tikai šim fondam un kritērijiem, tie reti turpinās.

8. SECINĀJUMI

1. **Programmas “NVO fonds” mērķa** (veicināt iedzīvotāju līdzdalību un sadarbību sabiedriskajos procesos, uzlabot iedzīvotāju dzīves kvalitāti un stiprināt demokrātiju un pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību Latvijā) **aktualitāti pamato dati par zemu iedzīvotāju pilsonisko līdzdalību**. Pilsoniskās līdzdalības aspektā visbiežākā iedzīvotāju aktivitāte ir dalība vides sakopšanas talkās (2018. gadā to bija darījuši 26%, bet 2020. gadā 15% iedzīvotāju), kā arī naudas ziedošana labdarībai (2018.g. 25%, 2020.g. 12%). Citās pilsoniskās līdzdalības aktivitātēs piedalās pavisam neliels iedzīvotāju īpatsvars – brīvprātīgo darbu veikuši 6%-8% iedzīvotāju, vietējās kopienas aktivitātēs piedalās 5%, nevalstisko organizāciju darbā 2%-3%, politiskajās partijās 1%. Kopumā tas rāda ļoti zemu iedzīvotāju pilsoniskās iesaistes līmeni. Pie tam dati rāda – iedzīvotāji izteikti biežāk izvēlas pasīvu pilsonisko līdzdalību (piemēram, ziedojot labdarībai naudu), nevis aktīvu līdzdarbošanos (piedaloties NVO darbā, iesaistoties brīvprātīgajā darbā vairāk nekā tikai vides sakopšanas talkās).
2. **Nepietiekams un neregulārs finansējums, birokrātija projektu konkursos, zema iedzīvotāju līdzdalība – būtiskākie šķēršļi NVO sektora attīstībai**. NVO sektora attīstības pašnovērtējums ir izteikti kritisks – tikai 27% novērtējuši, ka sektors ir spēcīgs un attīstīts, bet 28% – ka sektors ir vājš un mazattīstīts, kamēr 46% snieguši vērtējumu, ka sektors ir viduvēji attīstīts. 10–punktu skalā iegūts vidējais vērtējums tikai 5,3 punkti. Visbiežāk norādīts uz tādiem sektora attīstības šķēršļiem kā liela birokrātija projektu konkursos (54% no visām organizācijām), nepietiekams finansējums (52%), neregulārs finansējums (47%), kā arī zema iedzīvotāju interese un līdzdalība (46%). Šīs atbildes lielā mērā liecina par "apburto loku" – ja sektoram nav pieejams finansējums un nav iespējams veidot regulāru darbību, organizācijām nav resursu iedzīvotāju līdzdalības sekmēšanai. Jāuzsver arī, ka kopumā 20% organizāciju norādījušas – to darbiniekiem ir nepietiekamas kompetences un prasmes. Tas liecina, ka ne tikai finansiālam atbalstam, bet arī personāla kapacitātes celšanai ir būtiska nozīme sektora turpmākā attīstībā.
3. **Līdz ar pašvaldību projektu konkursu finansējumu programma “NVO fonds” lielākajai daļai organizāciju ir visbūtiskākie finanšu instrumenti**. Programmas mērķgrupa (organizācijas, kuras potenciāli varētu pieteikties programmas finansējumam) visbiežāk ir pieteikušās projektu konkursos pašvaldībās (kopumā 52% no organizācijām, tai skaitā 44% ir guvušas atbalstu), Sabiedrības integrācijas fonda administrētajām atbalsta programmām (attiecīgi – 35% un 19% (tai skaitā programmā “NVO fonds” projektus iesnieguši 29% organizāciju un atbalstītas 15% organizāciju)), kā arī Valsts kultūrkapitāla fonda (attiecīgi – 32% un 18%) un Lauku atbalsta dienesta (30% un 23%) atbalstam.
4. **Programmas “NVO fonds” ietvaros atbalstīts plašs organizāciju loks**. Pārskata periodā 153 organizācijas īstenojušas 254 projektus. Pēdējo trīs gadu laikā atbalstīto unikālo organizāciju skaits ir pakāpeniski un būtiski pieaudzis – ja 2018. gadā tika atbalstīti 31 organizācijas projekti, tad 2019. gadā 48 un 2020. gadā jau 70 organizāciju projekti. Pie tam – programmas ietvaros atbalstītas 27 dažādu darbības jomu organizācijas (visvairāk organizāciju pārstāv kopienu un apkaimju attīstības darbības jomu un

interesu aizstāvības organizāciju darbību, bet daudz pārstāvētas ir arī organizācijas no sociālās aizsardzības jomas, sabiedrības veselības un veselības izglītības jomas, jaunatnes biedrības un nodibinājumi. Tas nozīmē, ka finansējums nonāk pie plaša organizāciju loka un nekoncentrējas tikai atsevišķās organizācijās vai darbības jomās.

5. **Programmas ietvaros atbalstīto organizāciju reģionālā izkliede ir atbilstoša visa NVO sektora darbības aktivitātei reģionos.** Atbalstīto projektu īstenotāji pārstāv visus statistiskos reģionus. Visplašāk pārstāvētas organizācijas no Rīgas (72 organizācijas), bet pārējie reģionu pārstāvēti vienmērīgi, izņemot Vidzemi, no kuras atbalstīto vidū ir salīdzinoši mazāks skaits organizāciju. Salīdzinot šos datus ar datiem par kopējo organizāciju skaitu dalījumā pa reģioniem, redzams, ka atbalstīto organizāciju reģionālais profils programmā kopumā atbilst arī kopējam skaita dalījumam NVO sektorā. Tas arī apliecina, ka katrā no reģioniem ir pietiekami liels skaits organizāciju, kas spēj sagatavot kvalitatīvus projektu pieteikumus un kvalitatīvi īstenot projektus.
6. **Īstenotos projektus raksturo liela dažādība aktualizēto tēmu, aptverto mērķgrupu un iekļauto aktivitāšu aspektā.** Īstenotie 254 projekti bijuši vērsti uz 82 dažādām tēmām, aptvēruši 73 dažādas mērķgrupas, un iekļāvuši 70 dažāda veida aktivitātes. Projektu satūra analīze arī liecina, ka visā piecu gadu periodā ik gadu ir pieaudzis projektu ietvaros īstenoto aktivitāšu skaits. Ja 2016. gadā katrs projekts īstenoja vidēji 3,2 aktivitātes, tad 2020. gadā jau 5,3 aktivitātes. Tāpat novērojams – ja 2016. gadā katrs projekts aptvēra vidēji 2,1 mērķgrupu, tad 2020. gadā jau 2,6 dažādas mērķgrupas. Tas liecina, ka īstenotie projekti kļuvuši daudzpusīgāki kā īstenoto aktivitāšu tā arī aptverto mērķgrupu aspektā.
7. **Programmas darbība tikusi mērķtiecīgi orientēta uz tās mērķa sasniegšanu – pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību Latvijā.** Īstenotie 254 projekti visbiežāk bijuši vērsti uz tēmām un problemātiku, kas skar pilsoniskās sabiedrības attīstību (120 projekti, 47% no projektiem aktualizē šo tēmu), sociālo aizsardzību, iekļaušanu un pakalpojumus (37 projekti, 15%), bērnus, jauniešus un ģimeni (33 projekti, 13%), kā arī veselību un sabiedrības veselību (28 projekti, 11%). Salīdzinoši bieži projekti iekļāvuši arī dabas, vides, klimata un dzīvnieku aizsardzības tematiku (21 projekts, 8%). Kopumā var secināt, ka programmā konsekventi īstenoja tādu projektu prioretizēšana, kas pēc iespējas pilnīgāk atbilst programmas mērķim sekmēt pilsoniskās sabiedrības attīstību.
8. **Pēdējo trīs gadu laikā īstenoto projektu aktivitātes ik gadu kļuvušas pilsoniski aktīvākas, tiešā veidā iekļaujot dažādas iedzīvotāju mērķgrupas vai īstenojot tām pasākumus.** 2016. gadā 79% projektu bijuši vērsti uz konkrētās organizācijas biedriem un darbiniekiem, bet pēdējo trīs gadu laikā šis īpatsvars samazinājies līdz 50%, vienlaikus no 59% līdz 80% pieaugot tādu projektu īpatsvaram, kurās tiešās mērķgrupas ir iedzīvotāji. Īpaši jāuzsver, ka 2020. gadā būtiski pieaudzis tādu projektu īpatsvars, kuru mērķgrupa ir vietējie iedzīvotāji (novads, pašvaldība) – ja iepriekšējos trīs gados tādu bijis tikai 10% no projektiem, tad 2020. gadā 29%. Tādējādi programmas ietvaros sekmēta organizāciju darba pārorientēšana no kolektīva un organizācijas iekšienes uz ārējām sabiedrības mērķgrupām.

9. **Sadarbības komponente reti tiek iekļauta un īstenota projektos.** Piecu gadu periodā kopumā 70% projektu nav bijusi sadarbība un tikai 30% projektu ir bijusi sadarbība (27% projektu bijusi sadarbība ar citām organizācijām, 4% projektu – ar jomas ekspertiem un speciālistiem, 3% projektu – ar valsts institūcijām, 2% – ar pašvaldību institūcijām, 2% – ar komercsabiedrībām). Jāuzsver, ka sadarbība ik pa gadam pat ir mazinājusies – ja 2016. gadā kopumā 38% projektu un 2017. gadā 43% projektu ir bijusi sadarbība, tad 2018.-2019. gados šādu projektu īpatsvars nokrities līdz 29% un 2020. gadā pat līdz 14%. Pieejamā informācija gan neļauj šos datus pilnvērtīgi interpretēt. Iespējams, projektiem atvēlētais laika periods ir pārāk īss, lai izveidotu jēgpilnu sadarbību, vai arī organizāciju iepriekšējā pieredze liecina, ka ir apgrūtināta projektu īstenošana, veidojot partnerības. Šo aspektu būtu vērts papildus analizēt, lai turpmākajos gados sekmētu lielāku sadarbības praksi.
10. **Programma “NVO fonds” sniedz būtisku ieguldījumu ilgtspējīgu un regulāri strādājošu organizāciju attīstībā, neatkarīgi no to darbība mēroga** (vietējais, reģionālais, nacionālais). To organizāciju, kuras ir ieguvušas finansējumu programmas konkursos, profila analīze liecina, ka starp atbalstītajām biežāk ir tādas organizācijas, kurās darbs notiek regulāri katru dienu (32% no šādām organizācijām ir saņēmušas atbalstu programmā), kuras darbību plāno vairāk nekā trīs gadus uz priekšu (45% no tādām ir saņēmušas atbalstu), kurām ir liela pieredze projektu īstenošanā (43%). Tai pat laikā būtiski, ka atbalstu vienlīdzīgi ir saņēmušas organizācijas, kas darbojas dažādos mērogos – gan tādas, kas strādā vietējā mērogā, gan reģionālā, nacionālā un starptautiskā mērogā.
11. **Lielākā daļa īstenoto projektu tieši vai netieši bijuši vērsti uz programmas un politikas rezultātu sasniegšanu.** Programmas rezultātu aspektā secināms, ka absolūtais vairākums projektu ir veicinājuši NVO kapacitāti un veiktspēju, tostarp Latvijas reģionos (98% īstenoto projektu), veicinājuši uzticēšanos nevalstiskajam sektoram (93%), piederības sajūtu Latvijai (93%), veicinājuši sabiedrības aktivitāti un iesaistīšanos sabiedrībai būtisku problēmu risināšanā (89%), kā arī veicinājuši sabiedrības izpratni par pilsonisko līdzdalību un līdzdarbības veidiem (85%). Politikas rezultātu aspektā novērojams, ka absolūtais vairākums īstenoto projektu ir snieguši ieguldījumu tādu politikas rezultātu sasniegšanā kā: Latvijas iedzīvotāji jūtas piederīgi Latvijai un tic savai spējai ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu, lai veicinātu valsts labklājības un sabiedrības izaugsmi (91% no projektiem), pieaugusi iedzīvotāju iesaistīšanās dažādās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs (88%), pieaudzis iedzīvotāju informētības līmenis par demokrātijas pamatprincipiem un savu interešu aizstāvības iespējām (82% projektu), Latvijas iedzīvotājiem (t.sk. skolēniem, darbspējas vecuma cilvēkiem un pensionāriem) ir praktiskas zināšanas par demokrātiskas valsts pārvaldes mehānismiem, cilvēku pamattiesībām un brīvībām (81%), uzlabojusies dažādu sabiedrības grupu (personu) savstarpējā uzticēšanās un savstarpējā sadarbība (81%). Vērtējot projektu ietekmi uz politikas rezultātu sasniegšanu pēdējo piecu gadu laika periodā, novērojams, ka to ietekme uzrāda pieaugošu tendenci. Tas liecina, ka programmas projektu konkurss ik gadu ir precizēts, lai īstenotie projekti būtu vērsti primāri uz pilsoniskās sabiedrības stiprināšanu un ilgtspēju. Tai pat laikā jānorāda arī – tā kā īstenotie projekti ir īstermiņa projekti un iekļauj laikā terminētas un arī apjomā ierobežotas aktivitātes, to ietekme

nereti ir šaura un vērsta uz kādu konkrētu problemātiku, nevis pilsonisko sabiedrību kopumā. Tādēļ apsverams būtu jautājums par projektu īstenošanas termiņu pagarināšanu, kas ļautu gan īstenot plašākas un ilgstošākas aktivitātes, gan arī potenciāli attīstīt organizāciju sadarbības praksi.

12. **Liels skaits projektu ir pietiekami kvalitatīvi, bet netiek īstenoti (tiek noraidīti) finansējuma trūkuma dēļ.** Apmēram 60% no noraidījuma iemesliem ir nepietiekams finansējums – piecu gadu periodā 128 projekti ir noraidīti atbilstības vērtēšanā, 83 projekti kvalitātes vērtēšanā, bet 292 projekti nepietiekama finansējuma dēļ. Pie tam bieži vien apstiprināto un nepietiekama finansējuma dēļ noraidīto projektu kvalitātes vērtējumi atšķiras tikai par vienu vai dažiem punktiem. Tas ļauj secināt, ka jebkura papildu finansējuma piešķiršana un pieejamība būtiski paplašina gan atbalstīto organizāciju skaitu, gan arī kvalitatīvo projektu skaitu un sekojoši arī ietekmi.
13. **NVO sektora informētība par programmu “NVO fonds” ir zema.** Kopumā tikai 24% no NVO sektora novērtē, ka ir labi informēti par programmu, bet 61% – ka vāji informēti, tai skaitā 32% – ka nav nemaz informēti. Pie tam – programmā projektus nekad neiesniegušo organizāciju vidū par programmu informēto īpatsvars ir tikai 7%, kamēr 81% apgalvo, ka ir vāji informēti, tai skaitā 45%, ka nav nemaz informēti. Interesanti, ka pat projektus programmā iesniegušo vidū kopumā 28% organizāciju apgalvo, ka ir vāji informētas, tai skaitā 9% – ka nav nemaz informētas. Tai pat laikā novērojama pozitīva tendence, ka pēdējo trīs gadu laikā projektus iesniegušie informētību par programmu tomēr vērtē pozitīvāk – ja tie, kuri projektus iesnieguši 2016.-2018.g. periodā, 61% gadījumu sniedz pozitīvus informētības vērtējumus, tad 2019.-2021.g. periodā projektus iesniegušo vidū pozitīvus informētības vērtējumus sniedz jau 71%. Tāpat novērojams, ka organizācijas ar ilgāku darbības pieredzi ir labāk informētas (33% pozitīvu vērtējumu), kamēr īsāku laiku strādājošās ir daudz vājāk informētas (tikai 15% pozitīvu vērtējumu). Šie dati netieši liecina, ka programmas vēl plašākai NVO sektora aptveršanai izšķiroši būtiska ir mērķtiecīga komunikācija ar tām organizācijām, kuras līdz šim nav iesniegušas projektus, it īpaši tādām, kurām ir neliela projektu pieredze un līdz ar to arī zemākas prasmes sagatavot kvalitatīvus projektu pieteikumus.
14. **Ieinteresētība iesniegt projektus programmā “NVO fonds” ir izteikti augsta.** Lai gan informētība par programmu ir zema, kopumā 71% organizāciju apgalvojušas, ka būtu ieinteresētas iesniegt projektus un tikai 11% – ka nebūtu ieinteresētas. Novērojams, ka augstāka ieinteresētība iesniegt atkārtoti projektus ir tām organizācijām, kuras to ir darījušas 2019.-2021.gada konkursos, nekā tām, kas 2016.-2018.g. konkursos. Kā arī kopumā 62% organizāciju, kas līdz šim nav iesniegušas nevienu projekta pieteikumu, būtu ieinteresētas to darīt turpmāk. Tas liecina par izteikti plašu programmas potenciālo projektu iesniedzēju loku.
15. **Projektu iesniedzēji pozitīvi vērtē sadarbību ar Sabiedrības integrācijas fondu.** Kopumā 59% pauž pozitīvu vērtējumu, kamēr kritisku 16%. Kritiskākus vērtējumus snieguši tie, kas projektus iesnieguši 2016.-2018.g. laika posmā (18% kritisku vērtējumu), bet pozitīvākus – tie, kas projektus iesnieguši pēc 2019. gada. Kopumā novērojams, ka kritiskākus vērtējumus sniegušas tās organizācijas, kuras kādā no

gadiem ir iesniegušas projektus, bet citā nav kvalificējušas nolikuma maiņas dēļ, kā arī tādas organizācijas, kurām ir maza vai nekāda pieredze projektu īstenošanā.

16. **Projektu iesniedzēju kritika vairāk vērsta uz projektu vērtēšanu, kā arī atskaišu iesniegšanu, bet pārējos aspektos programma tiek vērtēta izteikti pozitīvi.** Puse vai vairāk projektu iesniedzēju pozitīvi vērtējuši tādus programmas aspektus kā mājas lapā pieejamā informācija par programmu (53% pozitīvo vērtējumu, 7% negatīvo), projektu iesniegšanas kārtība (52% un 6%), darbinieku pieejamība, atsaucība un atbalsts (50%). Savukārt salīdzinoši retāk pozitīvie vērtējumi sniegti par tādiem aspektiem kā projektu kvalitātes vērtēšanas kritēriji (37% pozitīvo un 11% negatīvo vērtējumu), atskaišu iesniegšanas kārtība (37% un 8%), projektu vērtēšanas kārtība (34% un 11%), projektu vērtējumu saprotamība un pamatotība (32% un 14%). Jāpiebilst gan, ka pēdējo divu gadu laikā projektus iesniegušo organizāciju vērtējumi kopumā ir pozitīvāki, kas liecina par programmas īstenošanas procesa uzlabošanos. Piemēram, ja 2016.-2018.g. posmā projektus iesniegušie tikai 36% gadījumu snieguši pozitīvu vērtējumu par projektu vērtējumu saprotamību un pamatotību, tad pēdējo trīs gadu laikā projektus iesniegušie pozitīvu vērtējumu sniedz jau 44% gadījumu, un 2021. gada konkursa dalībnieki pat 47% gadījumu. Līdzīgas vērtējuma izmaiņas vērojamas arī citos aspektos.
17. **Programmā īstenotajiem projektiem ir ne tikai ietekme uz politikas un programmas rezultātiem, bet arī pašu NVO sektoru, stiprinot tā kapacitāti.** 69% organizāciju novērtējušas, ka īstenotie projekti ir stiprinājuši to kapacitāti, 63% – ka paplašināta organizāciju atpazīstamība, bet 60% norāda, ka radušās jaunas idejas citiem projektiem. Bieži norādīts arī uz to, ka īstenoto programmas projektu ietekmē ieviestas jaunas aktivitātes (52%), pilnveidotas personāla kompetences (47%), palielināta organizācijas ietekme (43%), organizācijas darbība kļuvusi aktīvāka un regulārāka (41%). 37% organizāciju apgalvo, ka ir piesaistījušas brīvprātīgos, 36% – ka izveidojuši jaunas partnerības NVO sektora ietvaros, bet 35% izveidojuši sadarbības ar nozares ekspertiem un speciālistiem. Datu analīze liecina – neatkarīgi no konkrētā definētā darbības virziena, projektiem vienlaikus ir daudzpusīgas ietekmes arī uz jebkuru citu darbības virzienu.

9. IETEIKUMI NVO FONDA PILNVEIDOŠANAI

Programmas stratēģiskā ilgtermiņa attīstība un ieguldījums Pamatnostādnes “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam” noteikto mērķu sasniegšanā

Programmas “NVO fonds” mērķis – stiprināt pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību un demokrātiju Latvijā – izriet no un saskan ar “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam” definēto virsmērķi (“nacionāla, solidāra, atvērta un pilsoniski aktīva sabiedrība”) un tā sasniegšanai definēto vispārīgo principu: iekļaujoša līdzdalība, kas ikvienam nodrošina iespējas iesaistīties valsts pārvaldībā un nodrošina plašu sabiedrības pārstāvniecību visā tās daudzveidībā, ir pamats zināšanu un prasmju apguvei, lai stiprinātu nacionālo identitāti, latviešu valodu, sociālo uzticēšanos, iedzīvotāju solidaritāti un sadarbību.

Izstrādājot programmas “NVO fonds” stratēģisko plānu vidējam termiņam, tas jāveido saskaņā ar:

- Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2021. – 2027. gadam (turpmāk – NAP2027) 6. prioritātē „Vienota, droša un atvērta, sabiedrība” uzstādījumiem, mērķiem un uzdevumiem.
- “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam” (projekts) 2. rīcības virzienā “Demokrātijas kultūra un iekļaujošs pilsoniskums” noteiktajiem uzdevumiem – veicināt iedzīvotāju demokrātijas prasmju un zināšanu apguvi atbilstoši globālajiem un laikmeta izaicinājumiem, tai skaitā mūžizglītības kontekstā; stiprināt pilsoniskās sabiedrības attīstību un ilgtspēju, veidojot pilsonisku kultūru un attīstot iekļaujošu pilsoniskumu. Atbilstošais politikas rezultāts: “Palielinājies iedzīvotāju skaits, kas aktīvi iesaistās dažādās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs; pieaugusi iedzīvotāju ticība spējai ietekmēt rīcībpolitiku un apmierinātība ar demokrātijas darbību; uzlabojusies iedzīvotāju savstarpējā sadarbība un uzticēšanās; paaugstinājies visas sabiedrības pilsoniskā un politiskā uzticēšanās; uzlabojusies iedzīvotāju medijpratība.”

Izvērtējumā secināts, ka, lai arī kopumā programma sniedz būtisku un nepastarpinātu ieguldījumu politikas rezultātu sasniegšanā, tomēr, lai palielinātu un fokusētu ieguldījumu, nepieciešams (1) paplašināt programmas mērķgrupu, (2) izskatīt iespēju sniegt atbalstu projektu realizācijai garākā termiņā, (3) pievērst lielāku uzmanību iedzīvotājus iesaistošām, uz tiešu līdzdalību vērstām aktivitātēm; (4) stiprināt mazākumtautību lomu projektos; (5) noteikt izmērāmus programmas sasniedzamos rezultātus.

- » Izstrādāt programmas “NVO fonds” stratēģisko plānu vidējam termiņam, saskaņojot to ar “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam” (projekts) Rīcības virzienā

“Demokrātijas kultūra un iekļaujošs pilsoniskums”⁵⁶ un Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2021. – 2027. gadam (turpmāk – NAP2027) noteiktajiem mērķiem un uzdevumiem⁵⁷.

- » Turpināt attīstīt programmu “NVO fonds” ar stabilu, pieaugošu finansējumu ar mērķi veicināt iedzīvotāju līdzdalību un sadarbību sabiedriskajos procesos, uzlabot iedzīvotāju dzīves kvalitāti un stiprināt demokrātiju un pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību Latvijā. Programma ir nozīmīgs finansējuma avots iekļaujošas pilsoniskās sabiedrības veidošanā, Latvijas nevalstiskā sektora attīstībā un NVO kapacitātes stiprināšanā.
- » Turpmākajos gados NVO fondam būtu pastiprināta uzmanība jāpievērš iekļaujošām aktivitātēm, kas sekmē iedzīvotāju sadarbību, savstarpējo uzticēšanos, kopīgu darbošanos (sociālā kapitāla audzēšanu). Tāpat iezīmējas nepieciešamība atbalstīt mazākumtautību integrāciju – jo ir nepieciešama mazākumtautību iedzīvotāju iekļaušana nacionālo vērtību un simbolu garīgajā un fiziskajā telpā.
- » Rosināt konceptuālu diskusiju par to, vai programmai jāvirzās daudzpusības, plašas ietekmes un atbalsta virzienā vai jākoncentrējas uz atsevišķiem pilsoniskās sabiedrības aspektiem.
- » Atbalstīt makro projektus, projektus ar ilgtermiņa ietekmi, interešu aizstāvības projektus, iespējams pagarinot projektu īstenošanas termiņu vismaz uz diviem gadiem. Vienlaikus veicināt mazo organizāciju izaugsmi, lai tās nākotnē spētu īstenot mērķtiecīgākus projektus pilsoniskās sabiedrības jomā. Īpaši aktuālas ir vietējā līmenī, jo lielās organizācijas konkrētās apdzīvotās vietās aktivitātes neīsteno. Vienlaikus veicināt dažādu mērogu organizāciju savstarpējo sadarbību, lai stiprinātu kopīgo nevalstiskā sektora attīstību un ekosistēmas izveidi.
- » Veidot skaidru NVO fonda stratēģisko fokusu, precizējot mērķgrupu: NVO fonda potenciālā mērķauditorija pašlaik ir plašāka nekā to definē nolikums, jo atbilst tikai organizāciju pieredze, nevis aktivitāšu pieredze (vai būtiska ir organizāciju kopējā darbība pilsoniskā sabiedrībā, vai iecerētās aktivitātes, neatkarīgi no iepriekšējās pieredzes).
- » Precizēt metodoloģiju projektu ieguldījumu programmas rezultātos, politikas rezultātos un programmas mērķi noteikšanā. Ierosinājums apsvērt programmas rezultātu formulēšanu, atsakoties no vispārīgi definētiem rezultātiem un virzoties uz konkrētiem, izmērāmiem rezultātiem (piemēram, brīvprātīgo skaits, NVO savstarpējā sadarbība, NVO dalībnieku pieaugums u.tml.).

Projektu pieteicēju loka paplašināšana

- » Veidot vienkāršu un efektīvu komunikāciju un attīstīt mērķtiecīgu dialogu ar nevalstisko sektoru. Potenciālo projektu pieteicēju aktivizēšanai izšķirošas ir atbilstošas informēšanas aktivitātes.

⁵⁶ Atbilstoši uzdevumiem – veicināt iedzīvotāju demokrātijas prasmju un zināšanu apguvi atbilstoši globālajiem un laikmeta izaicinājumiem, tai skaitā mūžizglītības kontekstā; stiprināt pilsoniskās sabiedrības attīstību un ilgtspēju, veidojot pilsonisku kultūru un attīstot iekļaujošu pilsoniskumu.

⁵⁷ Atbilstoši NAP2027 6. prioritātes „Vienota, droša un atvērta, sabiedrība” uzstādījumiem, mērķiem un uzdevumiem.

- » Sniegt informatīvu atbalstu projektu iesniedzējiem un īstenotājiem, veicināt kvalitatīvāku projektu sagatavošanu (semināri, apmācības, informatīvie materiāli). Īpašu uzmanību pievērst informācijai par pētījumos balstītu projekta pamatojuma veidošanu, efektīva un daudzpusīga komunikācijas plāna izstrādi, projekta iesniedzēju izpratnes par savu darbu plašākā sabiedriskā kontekstā veidošanu.

Projektu vērtēšana un administrēšana

- » Veidot vienotu izpratni projektu vērtēšanā iesaistīto personu starpā, iesaistot ekspertus visos posmos – nolikuma sagatavošanas līdz lēmumam par finansējuma piešķiršanu konkrētiem projektiem.
- » Sabalansēt mikro un makro projektiem piešķiramo finansējuma apjomu. Monitorēt neatbalstīto projektu (finansējuma trūkuma dēļ) proporcijas dažādos tematiskajos virzienos un grupās (mikro-makro), pēc vajadzības mainot šīs proporcijas.

10. PIELIKUMI

10.1. Labās prakses piemēri

Biedrība "Ascendum"

Organizācijas nosaukums	Biedrība "Ascendum", dibināta 2011. gadā
Īstenotie NVO fonda projekti	Biedrības „Ascendum” darbības stratēģisko plānu izstrāde, ietverot plānu laikmetīgās kultūras nevalstiskā sektora sadarbības modeļa izveidi. (2016, 6136,90 EUR)
	Izpratnes veidošana par pilsoniskās līdzdalības veidiem un iespējām jauniešiem. Rakstu un interviju sērija interneta žurnālā Satori.lv (2016, 4998,71 EUR)
	"Satori.lv" lasītāju ziedošanas kampaņas stratēģijas izstrāde un informatīvās kampaņas par ziedošanu kā pilsoniskās līdzdalības veidu īstenošana (2019, 13659,05 EUR)
	Kultūras mediju izdevēju (NVO) finansiālās patstāvības un ilgtspējas stiprināšana, ietverot priekšlikumu izstrādi Kultūras ministrijai par pasākumiem drukas un interneta formāta kultūras periodikas darbības ilgtspējas un attīstības nodrošināšanai (2020, 37925,34 EUR)

Biedrība "Ascendum" dibināta ar mērķi veicināt Latvijas augšupeju, atbalstot kultūru, zinātni, izglītību un pilsonisko sabiedrību. "Ascendum" strādā divos virzienos – sociālajā un kultūras, veicinot empātiskas, izglītotas un pilsoniski aktīvas sabiedrības veidošanos.

Kopš dibināšanas biedrība īstenojusi virkni sabiedriski nozīmīgu projektu un iniciatīvu, tostarp izveidojusi sabiedrisko kustību "Mans Doms", lai Rīgas Domā taptu unikāla vitrāža – "Ar domu par brīvu Latviju" – kā veltījumu barikāžu laikam un Latvijas iedzīvotāju spējai saliedēties un uzņemties atbildību par nākotni. "Ascendum" paspārnē radies arī Latvijas lielākais, neatkarīgais, kultūrai veltītais interneta žurnāls "Satori". Paraleli citiem projektiem, publikajām diskusijām, grāmatu izdošanai un pedagogu apmācībām kultūrizglītības jautājumos "Ascendum" aizstāv arī nevalstisko sektoru kā "Latvijas Pilsoniskās alianses" un "Laikmetīgās kultūras nevalstisko organizāciju asociācijas" biedrs. Kopš 2016. gada organizācijas darbību atbalsta NVO fonds ar mērķi nostiprināt pilsoniskās sabiedrības aktivitāti kultūras nozarē, it īpaši laikmetīgās kultūras jomā. 2016. gadā atbalstītā projekta rezultātā tapa 28 laikmetīgās kultūras NVO sadarbības modelis – koordinētai un pilnvērtīgai NVO pārstāvniecībai kultūrpolitikas izstrādē un īstenošanā.

Lai paaugstinātu kultūras nozares nevalstisko organizāciju līdzdalību valsts pārvaldes procesos, NVO fonds atbalstījis Latvijas laikmetīgās kultūras nevalstiskā sektora attīstības stratēģijas izstrādi, kā arī NVO aktīvistu apmācības, lai veidotu izpratni par valsts pārvaldes procesiem un sagatavotu darbam nevalstiskā sektora interešu pārstāvībā. Papildus NVO fonds atbalstījis satura veidošanu interneta žurnālā „Satori”, t.sk. intervijas, publiskas diskusijas un rakstus par tematiem, kas saistīti ar pilsoniskās līdzdalības iespējām un tās nozīmi. Rakstu veidošanai piesaistīti antropologi, politologi, vēsturnieki u.c. jomu pārstāvji, lai saistošā veidā runātu par radošiem pilsoniskās līdzdalības veidiem un iespējām mūsdienu sabiedrībā. Viena no „Ascendum” iniciatīvām ir veicināt ziedošanas kultūru. NVO fonds jau divus gadus atbalstījis “Satori.lv” informatīvo kampaņu par ziedošanu kā vienu no pilsoniskās aktivitātes veidiem.

Kampaņas ietvaros veidoti informatīvi video, kas tika izplatīti sociālajos medijos, kā arī priekšlasījumi un publiskas diskusijas. Divu gadu laikā kampaņas video noskatījušies vairāki desmiti tūkstoši cilvēku, savukārt ziedojumos divu gadu laikā "Satori.lv" savācis aptuveni 56 000 EUR, kas ļauj segt daļu no "Satori.lv" veidošanas izmaksām.

2020. gadā atbalstītā projekta fokuss bija sekmēt Latvijas kultūras mediju izdevēju (specifiski NVO) finansiālo patstāvību un ilgtspēju, kurā viena no aktivitātēm bija priekšlikumu izstrāde Kultūras ministrijai par pasākumiem, kas ļautu nodrošināt drukas un interneta formāta kultūras periodikas darbības ilgtspēju un attīstību. Darba grupā, kas sagatavoja priekšlikumus, sadarbojās vairākas nevalstiskās organizācijas, kultūras neatkarīgo mediju izdevēji, Valsts kultūrkapitāla fonds un Kultūras ministrija. Papildus projekta ietvaros "Ascendum" organizēja seminārus par finansējuma piesaistes iespējām un dažādiem finanšu avotiem, kā arī par dažādu komunikācijas kanālu, it īpaši sociālo mediju, veiksmīgu izmantošanu plašākas auditorijas piesaistei.

Izvērtējot NVO fonda nozīmi, „Ascendum” atzīst, ka līdz ar šī finansējuma piesaisti projekti ieguvuši pavisam citu jaudu. Par to liecina gan veiksmīgie ziedošanas kampaņas rezultāti, gan uzsāktās sadarbības ar citām organizācijām. Tas, ka NVO fonda projektos ir prasība veicināt sadarbību starp NVO, kultūras jomā ir „īpaši sarežģīti, jo šīs organizācijas nemaz tik ļoti nemetas sadarboties ar citiem. Kaut vai tā pati mācīšanās pieredze un ārējs spēks, kas piespiez sadarboties – tas ilgtermiņā atmaksāsies. Mēs vēl tikai redzēsim tos rezultātus, kas attiecas uz NVO sektoru kopumā.”

Biedrība “Bona fide Latvia”

Organizācijas nosaukums	Biedrība “Bona fide Latvia”, dibināta 2018. gadā
Īstenotie NVO fonda projekti	“Līdzgaitnieki drošākai sabiedrībai” (2019, 10236,60 EUR)
	„Ceļamaize līdzgaitniekiem” (2020, 6999,17 EUR)

Biedrības „Bona Fide Latvia” darbības mērķis ir mazināt sociālo atstumtību, palīdzot agrāk sodītiem cilvēkiem integrēties sabiedrībā. Biedrība palīdz sākt ‘jaunu dzīvi’, attīstīt dažādas profesionālās un sociālās prasmes, piemēram, spēt patstāvīgi un tiesiski risināt dažādas dzīves situācijas – atrast dzīvesvietu, darbu, komunicēt ar iestādēm un risināt juridiskas problēmas.

Otrs biedrības darbības virziens ir mazināt stereotipus sabiedrībā par bijušajiem ieslodzītajiem. Ar šādu mērķi 2019. gadā NVO fondā tika pieteikts un realizēts brīvprātīgo līdzgaitnieku jeb mentoru projekts. Līdzgaitnieks ir cilvēks, kas apmeklē Latvijas ieslodzījuma vietas un tiek ar notiesātajiem, kuriem tuvākā gada laikā paredzēta atbrīvošana no soda izciešanas vietas, lai pārrunātu izaicinājumus un problēmas, ar kurām viņš varētu saskarties. Tiek sniegta arī palīdzība jautājumos, kur nepieciešama savlaicīga risinājuma meklēšana, ko nevar paveikt no cietuma, jo ir ierobežotas iespējas piezvanīt un nav piekļuves internetam. Pēc atbrīvošanas no cietuma sadarbība tiek turpināta, sniedzot informatīvu un praktisku atbalstu. Līdzgaitnieku projekta idejas pamatā ir doma, ka brīvprātīgo mentoru kustība ir veids, kā katrs Latvijas iedzīvotājs varētu veicināt sabiedrības drošību, mazinot barjeru starp dažādām sabiedrības grupām. 2020. gadā organizācija atkārtoti ieguvusi NVO fonda finansējumu, kas paredzēts esošo brīvprātīgo atbalstam – izglītošanai, teorētisku un praktisku zināšanu iegūšanai semināros un mācību līdzekļu izstrādei.

Projekta ietvaros izvērstā jaunu brīvprātīgo piesaistīšana kampaņa, kas ļāvusi rekrutēt 110 cilvēkus visā Latvijā un pastarpināti sabiedrībā popularizēt ideju par brīvprātīgā atbalsta lietderību, palīdzot notiesātām personām reintegrēties sabiedrībā. Kampaņā vēstīts par praksē pierādītām efektīvām metodēm darbā ar notiesātām personām, esošie mentori dalījušies ar pieredzes stāstiem un savu motivāciju strādāt ar notiesātajiem, kā arī sniegta praktiska informācija par atbalsta sniegšanas/ saņemšanas iespējām, kas domāta ne tikai potenciālajiem atbalsta sniedzējiem, bet arī saņēmējiem. Vēl viens no biedrības mērķiem nākotnē ir iesaistīt arī pašus bijušos notiesātos brīvprātīgajā darbā. Kopumā kopš 2018. gada atbalsts sniegts 40 notiesātajiem ieslodzījuma vietās un sešiem bijušajiem ieslodzītajiem pēc soda izciešanas.

Izvērtējot NVO fonda atbalstu, organizācija atzīst, ka tas ļāvis nelielas biedrības idejai piešķirt mērogu un uzsākt darbu visā Latvijā. Savukārt 2020. gadā NVO fonda atbalsts izradījis īpaši nozīmīgs, jo krīzes laikā tas palīdzējis uzturēt motivāciju iesaistītajiem cilvēkiem situācijā, kad to nevar iegūt iecerētajā brīvprātīgajā darbā, un līdz ar to palīdzējis izdzīvot idejai kā tādai. Šāda finansējuma pieejamība ir ļoti nozīmīga, jo organizācijas nevar darboties, tikai balstoties uz entuziasmu, un ir svarīgi, ka ir pieejams finansējums, kas domāts saprātīgiem mērķiem. Biedrības skatījumā projektiem izvirzītās prasības nav sarežģītas vai nevajadzīgi birokrātiskas.

Nodibinājums „Latvijas Dabas fonds”

Organizācijas nosaukums	Nodibinājums „Latvijas Dabas fonds”, dibināts 1990. gadā
Īstenotie NVO fonda projekti	„Latvijas Dabas fonda darbības stiprināšana” (2016, 9970,02 EUR)
	„Latvijas Dabas fonda kapacitātes stiprināšana līdzdalībai lēmumu pieņemšanā un sabiedrības informēšanā” (2017, 14938,00 EUR)
	„Dabas aizsardzības interešu aizstāvība” (2018, 14 977,84 EUR)
	“Zaļais barometrs” un dabas aizsardzības interešu aizstāvība, (2019, 16 782,52 EUR)

Latvijas Dabas fonda (LDF) misija ir Latvijas dabas daudzveidības saglabāšana. Lai savu misiju īstenotu ilgtermiņā, LDF īsteno piecas programmas: dabas aizsardzības politika, sabiedrība un dabas izglītība, bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmas, aizsargājamās sugas un biotopi un īpaši aizsargājamas dabas teritorijas. Ik gadu katrā no programmām LDF īsteno vairākus projektus. Plaši ir zināms LDF un Latvijas Ornitoloģijas biedrības kopīgi īstenots projekts sabiedrības iesaistīšanas jomā – portāls dabasdati.lv, kur ikviens var ziņot par saviem dabas novērojumiem. Tāpat lielu popularitāti ir guvušas video tiešraides no aizsargājamo putnu ligzdām.

Viens no LDF mērķiem ir vides un dabas aizsardzības interešu integrācija likumdošanā Latvijā. Organizācija līdzdarbojas normatīvo aktu izstrādes procesā un piedalās sabiedriskās domas veidošanā par dabas aizsardzību Latvijā. Tomēr pētījumi liecina, ka 70–90% Latvijas iedzīvotāju vēlētos redzēt daudz aktīvāku dabas aizsardzību. Kopš 2016. gada Latvijas Dabas fonds saņem NVO fonda atbalstu organizācijas veiktspējas celšanai un interešu aizstāvības turpināšanai dabas aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jomā. Tas paredz organizācijas attīstības stratēģijas izstrādāšanu un īstenošanu; komunikācijas prasmju uzlabošanu, kā arī sadarbības stiprināšanu ar citām NVO Latvijā un ārvalstīs, lai kopīgi darbotos interešu aizsardzības jomā. Reaģējot uz likumdošanas iniciatīvām, ir svarīgi, ka argumentāciju var pamatot gan ar iegūto pieredzi, īstenojot dabas aizsardzības projektus visā Latvijā, gan ar zinātniski pamatotiem datiem. Latvijas sabiedrība bieži vien saņem vienpusēju informāciju par dabas aizsardzības problēmām, kuru uztur kādas konkrētas tautsaimniecības nozares pārstāvji. Piemēram, izceļot koksnes ieguves lomu tautsaimniecībā, mežsaimniecības nozare bieži vien ignorē citu, ar meža

ekosistēmu saistīto, pakalpojumu nozīmi. NVO fonda atbalsts saņemts arī virknei informatīvo pasākumu, lai veicinātu sabiedrības izpratni, iedrošinātu cilvēkus aktīvāk līdzdarboties un veicinātu uzticību NVO darbam. 2019. gadā atbalstīta iniciatīva „Zaļais barometrs”, lai sekotu līdzi partiju un to pārstāvošo deputātu nostājai vides un dabas aizsardzības jomā, salīdzinot to ar partiju programmās solīto, un informētu par to sabiedrību.

LDF Sabiedrības integrācijas fonda programmas atbalsts ir bijis ļoti nozīmīgs, jo vairāku gadu garumā ļāvis LDF stiprināt kapacitāti un aktīvi strādāt vides politikas jomā. Aktuālākās tēmas šajā periodā bijusi lauku politika un mežu aizsardzība. Piemēram, kopā ar citām NVO un sabiedrības atbalstu LDF aktīvi iestājies pret koku ciršanas caurmēra samazinājumu bez pienācīga ietekmes uz vidi novērtējuma, kas bija paredzēts MK noteikumu „Par koku ciršanu mežā” grozījumos. “Zaļā barometra” iniciatīvas ietvaros tika sagatavoti regulāri pārskati par norisēm Latvijas un ES politikā, kas skar vides, dabas un klimata jautājumus, tai skaitā partiju programmu izvērtējums pirms Eiropas Parlamenta vēlēšanām. Savukārt gadu pēc 13. Saeimas vēlēšanām LDF aicināja politiķus uz diskusiju par to, kā partijas pildījušas savus zaļos solījumus, kā arī – kā tās plāno rīkoties, lai apturētu dabas daudzveidības samazināšanos Latvijā. Paralēli LDF risinājis arī ļoti konkrētas ar vides aizsardzību saistītas problēmas, atsaucoties uz iedzīvotāju un ekspertu ierosinājumiem, kā arī sniedzis atzinumus par plānošanas dokumentu un normatīvo aktu projektiem un piedalījies to saskaņošanā.

Runājot par NVO fonda atbalstīto projektu pienesumu organizācijas ilgtspējai, LDF visvairāk novērtē iespēju izstrādāt attīstības stratēģiju un aktivizēt brīvprātīgo darbu, kam ir strukturēta atdeve nākotnē. Kopumā NVO fonda nozīme organizācijai un visam NVO sektoram ir ļoti būtiska: tas ir vienīgais zināmais nacionālais finansējums, kas atbalsta NVO līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesos, kas ir arī LDF prioritāte un kas ļauj interešu aizstāvības darbu veikt efektīvi un savlaicīgi.

Biedrība “Sabiedrība par atklātību – Delna”

Organizācijas nosaukums	Biedrība “Sabiedrība par atklātību – Delna”, dibināta 1998. gadā
Īstenotie NVO fonda projekti	„Lēmumi labākai un godīgākai Latvijai” (2018, 14 998,33 EUR)
	„Apvienojamies atklātībai un korupcijas novēršanai!” (2019, 16 999,45 EUR)
	„Korupcijas mazināšana un pretkorupcijas kopienas stiprināšana Latvijā” (2020, 39 945,35 EUR)

„Sabiedrība par atklātību – Delna” ir vadošā Latvijas NVO, kas darbojas korupcijas un atklātības veicināšanas jomā. Delnas mērķis ir atklāta, taisnīga un demokrātiska sabiedrība jebkuru tās attiecību līmenī. Tāpēc Delna veic izglītojošo darbu sabiedrībā, skaidro trauksmes celšanas nozīmi, uzrauga un atbalsta tiesībaizsardzības iestāžu darbu, veicina atklātību, kā arī ir izveidojusi “Aliansi pret korupciju Latvijā”. Aliansē iesaistīti iestāžu, pilsoniskās sabiedrības un arī uzņēmēju pārstāvji, tās mērķis ir vairot negatīvo attieksmi pret korupciju sabiedrībā un panākt arvien pozitīvāku attieksmi pret atklātību.

Delna strādā KNAB Sabiedriski konsultatīvajā padomē, uzrauga iepirkumus, amatpersonu iecelšanu, apmāca valsts iestāžu darbiniekus par korupcijas, ēnu ekonomikas un nelegāli iegūtu finanšu līdzekļu noziegumiem. Pildot tiesību „sargsuņa” un trauksmes cēlēja lomu, organizācija regulāri izgaismo sliktu pārvaldību un korupcijas vai interešu konflikta riskus, kad šauru interešu dēļ radīti draudi sabiedrības kopējam labumam. Cīņā par informācijas atklātību Delna iestājas, kā arī tiesājas par sabiedrības interesēm, ja lēmumu pieņēmēji vēlējušies noslepenot iespējamās nelikumības. Delna ir iesaistījies Saeimas darba izvērtēšanā un caurskatāmības veicināšanā, un svarīgs ir Delnas ieguldījums Trauksmes celšanas likuma pieņemšanā. Ar šo Latvijas iedzīvotājiem tiek dota iespēja droši ziņot par pārkāpumiem darba vidē, kas skar sabiedrības intereses.

Kopš 2018. gada Delnas darbību atbalsta NVO fonds, lai organizācija turpinātu savu darbu, panākot atbildīgu un izsvērtu lēmumu pieņemšanu, pieņemto lēmumu kvalitāti t.sk. Saeimā, ministrijās, un citās institūcijās. Svarīgs mērķis ir veicināt sabiedrības izpratni par lēmumiem, to pieņemšanas procesu un sabiedrības līdzdalību. Korupcijas jomā Delnas mērķis ir strādāt pie pretkorupcijas politikas prioritāšu noteikšanas un regulējuma pilnveidošanas, lai tā būtu sabiedrības interesēs, saskaņā ar labāko starptautisko praksi un izmērāmu progresu. Vienlaikus ir svarīgi turpināt veidot korupcijas neiecietības kultūru sabiedrībā un veicināt sadarbību ar dažādām sabiedrības grupām un NVO Delnas mērķu sasniegšanai.

Pateicoties NVO fonda atbalstam, Delna šajā periodā kopā ar citām NVO ir sākusi virzīt iniciatīvu par nepieciešamību uzlabot atvērto datu pieejamību valsts pārvaldē un politisko partiju finansēšanas sistēmas grozījumus. Portālā manabalss.lv ir iesniegtas iniciatīvas par valsts amatpersonu un darbinieku atalgojuma publicēšanu katru mēnesi, kas ļautu sekot valsts un pašvaldību līdzekļu izlietojumam, novērst fiktīvu nodarbinātību, favorītismu vai dzimumu nevienlīdzību. Iedzīvotāji var parakstīties arī par Saeimas komisijas sežu audio ierakstu publicēšanu, kas dotu iespēju jebkurai sabiedrības loceklim sekot līdzi deputātu darbam. Šādā veidā organizācija jau ir panākusi Satversmes grozījumus, ka valsts prezidentu ievēl atklātā balsojumā un likuma grozījumus, ka Saeimas budžetu revidē Valsts kontrole nevis pati Saeima. Kopumā Saeimas darbs tiek regulāri analizēts, t.sk. arī statistika par balsojumos atturējušos deputātu skaitu, kā rezultātā ir izdevies panākt atbildīgāku lēmumu pieņemšanu deputātu vidū. Turpinās arī darbs pie lobēšanas atklātības likuma izstrādes ar mērķi aizstāvēt sabiedrības intereses un veicināt atklātību par privātā sektora ietekmi uz politisko lēmumu pieņemšanu. Delna ir bijusi aktīva arī publisku diskusiju un darba grupu organizēšanā par pretkorupcijas tēmām, lai iesaistītu un piesaistītu jaunas

sabiedrības grupas pretkorupcijas iniciatīvu un jautājumu apspriešanā. Diskusijas notikušas gan Sarunu festivāla LAMPA ietvaros, gan tiešsaistes pasākumu veidā, kas ļāvis sasniegt vairāk nekā 9000 cilvēku lielu auditoriju. Novērtējot, kā NVO fonda atbalsts ietekmējis organizācijas ilgtspēju, Delna uzsver, ka tas ir ļāvis veikt un attīstīt aktuālās pamatdarbības – piedalīšanos Saeimas un ministriju darba grupās, strādājot pie dažādiem likumiem un normatīvajiem aktiem, veicinājis komunikāciju ar dažādām jaunām sabiedrības grupām, sadarbību turpinot nu jau citu projektu ietvaros (krievvalodīgie, nedzirdīgie), kā arī stiprinājis attiecības ar iesaistītajām pusēm.

Biedrība „Eiropas Latviešu apvienība”

Organizācijas nosaukums	Biedrība „Eiropas Latviešu apvienība”, dibināta 1951. gadā kā Latvijas atbrīvošanas kustības Eiropas centrs, kas vēlāk kļuva par Rietumeiropas Latviešu apvienību (RLA).
Īstenotie NVO fonda projekti	“Eiropas Latviešu apvienības kapacitātes stiprināšana diasporas līdzdalības veicināšanai Latvijā” (2018, 14 958 EUR)
	“Eiropas Latviešu apvienības kapacitātes stiprināšana diasporas līdzdalības veicināšanai Latvijā” (2019, 16 998,29 EUR)
	„Latvietība „3I” Identitāte, Ieguldījums, Iesaiste” (2020, 40 000 EUR)

Biedrība „Eiropas Latviešu apvienība” (ELA) apvieno diasporas organizācijas Eiropā un kaimiņreģionā ar nolūku stiprināt savstarpējo sadarbību un saikni ar Latviju. Eiropā biedrība koordinē atbalstu latviešu skolām, sadarbību kultūras jomā, veicina nozaru profesionāļu tīklošanos un iesaisti Latvijas ekonomikā, kā arī apzina dažādu diasporas grupu intereses un to aizstāvības iespējas. Latvijā ELA uztur dialogu un veic interešu pārstāvības darbu likumdošanas un pārvaldes procesos. Lai celtu kapacitāti un nodrošinātu pastāvīgu un izvērstu ELA darbību Latvijā, organizācija ir saņēmusi atbalstu no NVO fonda. Prakse ir parādījusi, ka attālināti no ārvalstīm nav viegli nodrošināt ne efektīvu interešu pārstāvību, ne finanšu pārvaldību, bet ELA ik gadu realizē vairāk nekā 10 dažāda līmeņa un sarežģītības projektus, kā arī piesaista ziedojumus un koordinē valsts atbalsta finanšu plūsmas visām Eiropas latviešu skolām un kultūras kopām. NVO fonda atbalsts iegūts arī, lai ELA varētu īstenot Eiropas Latviešu kongresa nosprausto mērķi Latvijai „nostiprināt spēcīgu, starptautiski satīklotu un finansiāli dzīvotspējīgu nevalstisko organizāciju sektoru”. Organizācijas pienākums ir veicināt dažādu nozaru un interešu kopu, īpaši jauniešu, pašorganizēšanos ārvalstīs un to sadarbību ar Latvijas nevalstiskajām organizācijām, valsts un pašvaldību iestādēm, kā arī palīdzēt diasporas organizācijām kļūt finansiāli autonomām ar ziedojumu, pūļa finansēšanas un brīvprātīgā darba piesaisti. Projekta ietvaros sniegts atbalsts arī ELA ikgadējās biedru kopsapulces norisei – šis saiets ir lielākā sadarbības platforma, kura gandrīz 70 gadus ir spējusi noturēt pilsonisko apziņu, sadarbību un patriotismu Eiropā ārpus Latvijas dzīvojošo Latvijas piederīgo organizāciju lokā.

Kopš ar NVO fonda atbalstu darbojas pastāvīga ELA struktūra Latvijā, tās darbībā noticis ievērojama attīstība. Nodrošināta konsekventa un proaktīva ELA līdzdalība Diasporas likuma izstrādē, kas attālināti nebūtu bijis iespējams. Šis likums simboliski un praktiski apliecina Latvijas valsts gatavību parādīt 400 000 diasporas cilvēkiem Eiropā un citviet pasaulē, ka viņi ir piederīgi un noderīgi Latvijai ar savu potenciālu. Diasporas likumā ievērtas arī būtiskas normas pilsoniskās līdzdalības un nevalstiskā sektora stiprināšanai diasporā, kas kalpos par pamatu tālākam darbam diasporā uz vietas. Ar NVO fonda atbalstu izveidota jauna tīmekļa vietne www.ela.lv kā platforma ātrai un efektīvai saziņai. Veicināta arī ELA aktivitāte medijos un sociālajos tīklos. Pateicoties iespējai algot diasporas kopienu konsultantu, pēdējā gada laikā sniegtas vairāk nekā 60 konsultācijas diasporas organizācijām un ar ELA atbalstu izveidotas piecas jaunas diasporas interešu kopienas. Ir apzināta 121 kultūras kopa Eiropā, apkopota to kontaktinformācija, kā arī koordinēti vairāk nekā septiņi sadarbības projekti, iesaistot gan diasporas kultūras kopas, gan māksliniekus no Latvijas. Kopumā, pateicoties ELA darbībai, ir dots pienesums vispārējai izpratnei, ka latviešu trimda ir ne tikai vēsturisks fenomens, bet, ka diaspora ir sociāls, kulturāls un politisks faktors arī Latvijas šodienā un nākotnes veidošanā.

Biedrība atzīst, ka NVO fonda atbalsts ir kritiski svarīgs, lai tā spētu nodrošināt noturīgu, kvalitatīvu un proaktīvu diasporas interešu pārstāvību un ieguldījuma piesaisti Latvijai, nostiprinātu diasporas pilsonisko līdzdalību un noturīgu pašorganizēšanos saiknes uzturēšanai ar Latviju. NVO fonda prasības ne vien gadu no gada strukturē ELA darbu, bet ir arī palīdzējušas izstrādāt un sistēmiski īstenot daudzgadu stratēģiju organizācijas attīstībai. Līdz ar diasporas pilsoniskās sabiedrības nostiprināšanu un iesaisti Latvijas nevaldības sektora kopdarbā ar NVO fonda palīdzību pat mūsdienu mobilitātes apstākļos tiek būtiski paplašināts pilsoniski aktīvo un organizācijās iesaistīto Latvijas pilsoņu loks.

Biedrība „Izglītības attīstības centrs”

Organizācijas nosaukums	Biedrība „Izglītības attīstības centrs”, dibināta 1998. gadā.
Īstenotie NVO fonda projekti	“Jauniešu līdzdalība kopienu attīstībā” (2017, 10 000 EUR)
	“Izzini, dari, ietekmē!” (2020, 40 000 EUR)

Biedrība „Izglītības attīstības centrs” (IAC) mērķis ir veicināt izglītotas un demokrātiskas sabiedrības attīstību, sekmēt pilsonisko līdzdalību un profesionālo konkurētspēju mūsdienu pasaulē. Tā piedāvā daudzveidīgus izglītojošus pasākumus un metodiskos materiālus (piemēram, profesionālās pilnveides programmas, seminārus) dažādām mērķauditorijām, reaģējot uz tendencēm un sociālo pasūtījumu izglītības un personāla attīstības politikas jomās. Organizācijas galvenās kompetences jomas ir pilsoniskā izglītība un līdzdalība, starpkultūru izglītība un sabiedrības integrācija, medijpratība un kritiskās domāšanas veicināšana, globālā/ attīstības izglītība, saskarsme un psiholoģija.

Pētījumi arvien liecina par zemu sabiedrības motivāciju pilsoniski līdzdarboties. Pasivitātes iemesli ir neticība savām spējām, informācijas trūkums par līdzdalības iespējām, aizņemtība vai nevēlēšanās tam veltīt laiku. Pozitīvām pārmaiņām būtu nepieciešama ne tikai mērķtiecīga sabiedrības izglītošana, labās prakses popularizēšana, bet arī līdzdalības iemaņu praktizēšana, un te plašas iespējas ir apmācībai, kas apvieno gan formālās, gan neformālās izglītības metodes. 2017. un 2020. gadā IAC ieguva NVO fonda atbalstu, lai izstrādātu šādas izglītojošas programmas, kas sekmētu iedzīvotāju ilgtspējīgu iesaistīšanos sabiedriskajos procesos. Abu projektu pamatā ir doma par stratēģiski svarīgu mērķa grupu izglītošanu (60 skolotāji, jaunatnes darba organizatori 2017. gadā un 12 kopienu komandas 2020. gadā), pielāgojot saturu konkrētām programmas dalībnieku vajadzībām. Tādā veidā zināšanām un prasmēm ir pielietojums, tās tiek izmantotas, multiplicētas un praktizētas visdažādākajos līdzdalības formātos Latvijas sabiedrībā (piemēram, simulējot pašvaldību vēlēšanas, uzstādot vides objektus) vai izpētīt un risinot jau pavisam reālas situācijas (piemēram, labiekārtotas peldvietas trūkumu pilsētā vai skolas stadiona pieejamību brīvdienās u.c.).

Projekta rezultāti parāda, ka skolotāji programmas materiālus izmanto gan mācību stundās un klases stundās, gan ārpusstundu pasākumos un pieaugušo izglītībā. 2017. gada projekts uzrunāja vairāk nekā 1000 jauniešus savās kopienās. Arī 2020. gadā komandu iniciētajos pasākumos iesaistīto iedzīvotāju skaits (vairāk nekā 250) pārsniedzis sākotnēji plānoto, iesaistot gan skolu jauniešus, pašvaldību deputātus, gan NVO aktīvistus un jaunatnes darba organizatorus, kā arī dažādu jomu ekspertus, kas līdzdarbojušies konkrēto risinājumu ieviešanā. Abu projektu ietvaros tapuši metodiskie izdevumi, kā īstenot pilsoniskās sabiedrības un starpkultūru dialogu veicinošas aktivitātes. Kopumā projektā paveiktais ne tikai nesīs reālus dzīves kvalitātes uzlabojumus projekta dalībnieku dzīvesvietās, bet arī nostiprinājis dalībniekos pārliecību par saviem spēkiem ietekmēt vietējās norises.

IAC pārstāvji vērtē, ka NVO fonda atbalstītie projekti ļāvuši izstrādāt metodes, kas palīdz jebkurā kopienā atrast to vienojošo punktu, kad cilvēki sāk darīt lietas kopā un sasniedz būtiskus rezultātus. Metode strādā, tā rada motivāciju citiem, un organizācijai ļaus veidot atkal jaunas apmācību programmas nākotnē. NVO fonds ir nozīmīgs finansējuma avots, kas organizācijām ļauj īstenot gan lielākas, gan mazākas aktivitātes, tomēr pietrūkst iespēja īstenot garāka termiņa (līdz 24 mēnešiem) projektus, kas vēl labāk palīdzētu nostiprināt projektu ilgtspēju.

Latvijas peldēšanas federācija

Organizācijas nosaukums	Latvijas peldēšanas federācija, dibināta 1990. gadā
Īstenotie NVO fonda projekti	„Latvijas Peldēšanas federācijas darbības stiprināšana cilvēkdrosības uz ūdens jomā” (2018, 14 410,00EUR)
	„Atbalsts LPF cilvēkdrosības uz ūdens koordinācijas centra izveidei un darbības nodrošināšanai” (2019, 16 931 EUR)
	„Atbalsts LPF darbības stiprināšanai un interešu aizstāvībai cilvēkdrosības uz ūdens veicināšanas jomā” (2020, 38 424,14EUR)

Latvijas peldēšanas federācija (LPF) ir organizācija, kuras galvenā darbības joma ir peldēšanas sporta veidu attīstību Latvijā. Kopš 2013. gada, reaģējot uz satraucošo statistiku par nelaimes gadījumiem uz ūdens un sekojot Starptautiskās peldēšanas federācijas aicinājumam visā pasaulē, LPF ir iesaistījusies cilvēku drošības uz ūdens problēmu risināšanā, uzņemoties šo pienākumu kā savu sociālās atbildības daļu. Mērķis ir panākt, lai ikvienam Latvijas iedzīvotājam būtu pieejama kvalitatīva un pilnvērtīga ūdens kompetences apmācība, labiekārtotas un drošas peldvietas, efektīvi prevencijas pasākumi un profesionāla un efektīva uzraudzība. Tāpēc LPF izstrādā normatīvo un metodoloģisko ietvaru publisko baseinu un peldvietu uzturētājiem, notiek sporta skolotāju apmācības peldēt mācīšanas teorijā, u.c. aktivitātes.

Lai problēmu par cilvēku drošību uz ūdens aktualizētu politiskā līmenī un panāktu plašāku sabiedrības iesaisti, kopš 2018. gada LPF darbību atbalsta NVO fonds. Atbalsts paredz nostiprināt LPF lomu problēmas risināšanā, veikt nepieciešamos pētījumus un panākt tēmas iekļaušanu politikas plānošanas dienaskārtībā gan nacionālā, gan ES līmenī. Svarīgs uzdevums ir arī sabiedrības informēšanas un izglītošanas darbs, kā arī darba turpināšana, izstrādājot praktiskus problēmu risinājumus. 2020. gadā NVO fonds atbalstījis LPF iniciatīvu par nacionālas nozīmes dokumenta “Noslīkšanas

novēršanas stratēģija” izstrādāšanu, pie kā paredzēts kopīgs darbs gan valsts institūcijām, pašvaldībām, gan NVO. Paredzēta arī starptautiska konference, lai izzinātu citu valstu stratēģijas un labās prakses piemērus.

Rezultātā ar NVO fonda finansējuma palīdzību ir veikti pētījumi par iedzīvotāju peldētpasmi un peldētāpmācības situāciju Latvijā, kā arī par cilvēku izpratni par drošību uz ūdens, kas ir svarīgākie preventīvie rādītāji. Iegūtie dati ļāvuši izstrādāt stratēģiskus priekšlikumus, kas ir ņemti vērā un iekļauti NAP2027, pie reizes nosakot atbildīgās institūcijas, kuru līdz šim problēmas risināšanai nav bijis. Pateicoties NVO fonda finansējumam, ir tapis interneta portāls peldidroši.lv, kur brīvai lietošanai pieejami visi projekta ietvaros izstrādātie dokumenti, bukleti, informatīvās afišas un citi izdales materiāli. 2020. gadā, papildus konferencē un darbam pie stratēģijas, notikusi arī ūdens kompetences prasmju apmācība bērniem un jauniešiem 20 pludmalēs un baseinos visā Latvijā, kurās piedalījušies 450 bērni un jaunieši vecumā no 5 līdz 18 gadiem, kā arī izstrādāts metodiskais materiāls par ūdens kompetences prasmju apguvi sākumskolā un veikta pedagogu aptauja par iespējām to iekļaut mācību saturā.

Organizācija atzīst, ka programma “NVO fonds” ir ļoti vērtīgs ieguldījums NVO darbības stiprināšanā un interešu aizstāvības veicināšanā, jo ļauj ievērojami ātrāk sasniegt nospraustos mērķus. LPF tas ļāvis ‘iekustināt’ virkni nepieciešamo iniciatīvu, vienlaikus palīdzot gan veidot kopīgu sadarbību ar citām NVO un valsts institūcijām, gan kļūt par viedokļu līderi savā jomā. Tas ir kapitāls, kas arī turpmāk ļaus ieņemt stabilu sadarbības partnera vietu komunikācijā ar valsts institūcijām un līdzdarboties jomas politikas plānošanā un īstenošanā.

Biedrība „Centrs MARTA”

Organizācijas nosaukums	Biedrība „Centrs MARTA”, dibināta 2000. gadā
Īstenotie NVO fonda projekti	Sieviešu un bērnu interešu aizstāvība (2016, 10 000 EUR)
	Biedrības “Resursu centrs sievietēm “Marta” Liepājas filiāles” darbības stiprināšana” (2017, 14996,91 EUR)
	Sieviešu, jauniešu un bērnu interešu aizstāvība (2018, 14 998,70 EUR)
	Biedrības “Centrs MARTA” darbības stiprināšana (2019, 16 997,52 EUR)
	Biedrības “Centrs MARTA” darbības stiprināšana (2020, 39 997,01 EUR)
	„Centra MARTA” Liepājas nodibinājuma pamatdarbības un interešu aizstāvības darba stiprināšana (2020, 6996,29 EUR)

„Centrs MARTA” ir vienīgā sieviešu tiesību aizstāvības organizācija Latvijā, kas darbojas ar mērķi veidot dzimumu līdztiesībā balstītu pilsonisko sabiedrību, kalpojot sievietēm un aizstāvot viņu tiesības. Galvenie darbības virzieni ir vardarbības un cilvēktirdzniecības izskaušana, interešu aizstāvība, preventīvais darbs ar jauniešiem un vīriešu iesaiste darbā ar pušiem. „Centrs MARTA” ir aktīva arī kampaņu īstenošanā, lai piesaistītu sabiedrības uzmanību, izglītotu un iedrošinātu vērsties pēc palīdzības.

Organizācija aktīvi ieklausās savas auditorijas problēmās un vajadzībās, un viens no galvenajiem darbības virzieniem ir vardarbības samazināšana. Policija katru gadu saņem no 7000 līdz 9000 ziņojumiem par konfliktiem ģimenē. „Centrā MARTA” rehabilitāciju saņem vidēji līdz pat 400 vardarbības upuriem gadā. Sievietes, kas cietušas no vardarbības vai kļuvušas par cilvēktirdzniecības upuriem te, pilnīgā drošībā, var saņemt sociālā darbinieka, jurista un psihologa palīdzību. Organizācija iesaistās arī politikas veidošanas procesos, lai virzītu politikas plānotāju dienaskārtībā problēmas, kuras redz savā ikdienas darbā; sniegt atzinumus par politikas plānošanas dokumentiem un normatīvajiem aktiem, kā arī uzraugot to ieviešanu un rosinot diskusijas publiskajā telpā. Piemēram, par dzimumu līdztiesības principu integrāciju izglītībā reformu kontekstā; par tiesisko aizsardzību neregistrētās attiecībās vai Stambulas konvencijas ratificēšanu u.c. Kopš 2016. gada organizāciju darbību ir atbalstījis NVO fonds, lai uzturētu sieviešu un bērnu tiesību aizstāvību Latvijā un lai organizācija celtu kapacitāti un paplašinātu savu darbību reģionos. Centru izveide vietējās pašvaldībās ļauj nepastarpināti sniegt starpdisciplinārās komandas pakalpojumus vardarbībā un cilvēktirdzniecībā cietušajiem un veikt preventīvo darbu ar jauniešiem.

Šajā periodā, „Centrs MARTA” ik gadu ir izgaismojis dažādus diskriminācijas un ar dzimumu saistītās vardarbības aspektus, un tiek strādāts pie tā, lai lēmumu pieņēmējus ievirzītu upuru centrētas perspektīvas virzienā, gan izstrādājot aktuālos likumprojektus, gan piemērojot Latvijas likumus Eiropas Padomes Stambulas konvencijai. Ir arī virkne aktuālu tēmu, par kurām organizācija sniedz savu viedokli – piemēram, sievietes reproduktīvo tiesību ievērošana, lauku sieviešu nabadzības un sociālās neaizsargātības riski. 2017. gadā tika atklāta „Centra MARTA” Liepājas filiāle, un strauji augošais klientu skaits Liepājā apliecina nepieciešamību sniegt pakalpojumus Latvijas reģionos. Pateicoties NVO fonda atbalstam „Centrs MARTA” varējis īstenot arī dažādus sabiedriskus pasākumus – ikgadējo sieviešu solidaritātes gājienu, diskusijas, darbnīcas un priekšnesumus festivālā LAMPA, kā arī rosināt diskusijas mediju telpā, mudinot arvien vairāk sieviešu iestāties par savām tiesībām.

Biedrība „Centrs MARTA” vērtē, ka NVO fonds sniedz atbalstu būtisku mērķu sasniegšanai. Tas palīdz gan gūt projektu pieredzi jaunām organizācijām, savu darbību uzsākot, gan lielām un pieredzējušām organizācijām noturēt interešu aizstāvības darbu.

BIEDRĪBA "NEXT"

Organizācijas nosaukums	BIEDRĪBA "NEXT", dibināta 2006. gadā
Īstenotie NVO fonda projekti	TUESI.LV 100+ (2019, 16 800 EUR)
	TUESI.LV 120+ (2020, 28 918 EUR)

Biedrība „Next” ir jauniešu organizācija, kas radusies Aizputes novadā, lai strādātu ar jauniešiem no reģioniem un nelielām apdzīvotām vietām. Mērķis ir dot iespēju ikvienam jaunietim veicināt viņa pašizaugsmi un mudināt uz aktīvu līdzdalību. Kopš 2015. gada biedrība ar IZM atbalstu veido iedvesmojošus video stāstus par jauniem cilvēkiem Latvijas reģionos. 2018. gada novembrī klajā nāca 100 stāsti – „TUESI.LV”, kā dāvana Latvijas simtgadei, un vienlaikus kā atbilde simtgades vēstījumam „Es esmu Latvija”, kas akcentē, ka Latvijas valsts galvenā vērtība ir cilvēki. Stāsti sasniedza necerēti lielu auditoriju – 6 miljoni skatījumu TUESI.LV interneta platformās un TV ēterā, kā arī pasažieru vilcienu informatīvajos ekrānos. Sadarbībā ar žurnāla “IR” redakciju tika izdoti divi “TUESI.LV” iedvesmas stāstu žurnāli, kurus saņēma visi žurnāla „IR” abonenti un visas Latvijas bibliotēkas.

2019. gadā ar NVO fonda atbalstu tika izveidoti vēl 20 “TUESI.LV” iedvesmas video stāsti. Šī projekta mērķis bija vairot Latvijas iedzīvotāju piederības apziņu Latvijai un radīt viņos interesi līdzdarboties savas valsts dzīvē. Katrs video stāsts īsā un viegli uztveramā veidā stāsta par kādu jaunu cilvēku kaut kur Latvijā. Tā ir kā saruna par šī cilvēka pieredzi, nodarbošanos, interesēm (piemēram, uzņēmējdarbību, līdzdalību, mūziku, sportu, kultūru u.c.), iedvesmu un dzīvi Latvijas reģionos, veidojot sev tādu pasauli, kādu paši vēlas.

Pēc projekta veidotāju domām, projekts ir sniedzis ieguldījumu sabiedrības līdzdalības veicināšanā. Video skatījumi gandrīz desmit reizes pārsnieguši cerēto. Savukārt skatītāju atgriezeniskā saite sociālajos tīklos, kā arī saņemtās atsauksmes no ekspertiem, valsts pārvaldes un NVO sektora pārstāvjiem ļauj secināt, ka stāsti ir iedvesmojuši un vairojuši cilvēku piederības sajūtu Latvijai. Pētnieki, kas veica Latvijas valsts simtgades programmas ietekmes izvērtējumu, norādījuši, ka TUESI.LV ir “viens no oriģinālākajiem un efektīvākajiem valsts simtgades programmas komunikācijas un sadarbības projektiem.”

Ņemot vērā lielo sabiedrības interesi par “TUESI.LV” video stāstiem, biedrība NEXT ar NVO fonda atbalstu ir turpinājusi veidot šādu video stāstu sēriju arī 2020. gadā, papildinot to ar 20 jauniem video stāstiem no visiem Latvijas reģioniem. Šie stāsti tika publicēti žurnāla “IR” interneta vietnē, Latvijas valsts simtgades svinību oficiālajā platformā “LV100”, kā arī vairāku vietējo pašvaldību mājas lapās. Sākot ar 2020. gada 2. novembri, visi video stāsti rādīti LTV1 kanālā.

Izvērtējot NVO fonda pienesumu savas organizācijas darbā un NVO sektorā kopumā, biedrība atzīst, ka šī programma dod iespēju īstenot ieceres. Ietvars ļauj organizācijām formulēt un piedāvāt savas idejas konkursam – tas ir labs veids, kā atsvaidzināt projektu īstenošanas prasmes. Savukārt atbalsts ļauj mērķtiecīgi un pēctecīgi īstenot idejas, nevis mainīt projektu tēmas atkarībā no īstermiņa finansējuma.

Biedrība „Dzīvības koks”

Organizācijas nosaukums	Biedrība „Dzīvības koks”, dibināta 2004. gadā.
Īstenotie NVO fonda projekti	“Ar zināšanām - Vēzim NĒ!” (2018, 14 967,19 EUR)

Biedrība „Dzīvības koks” ir vadošā NVO Latvijā, kas atbalsta un apvieno onkoloģiskos pacientus un viņu tuviniekus. Biedrības mērķis ir aizstāvēt pacientu intereses, lai viņiem būtu iespēja saņemt kvalitatīvāku veselības aprūpi. Viena no biedrības darbības prioritātēm ir psihosociālās rehabilitācijas programmas „Spēka avots” īstenošana, kas kopš 2018. gada onkoloģiskajiem pacientiem un viņu tuviniekiem ir valsts apmaksāta.

Katru gadu diagnozi vēzis nosaka 11 tūkstošiem cilvēku. Kopā ar tuviniekiem tie ir vismaz 300 tūkstoši cilvēku, kas dzīvo onkoloģiskas slimības ēnā un aktīvi meklē atbildes uz jautājumiem par ārstēšanās procesu un dzīvi pēc ārstēšanās. Tie ir cilvēki, kas pēcāk ir gatavi dalīties pieredzē, ja tā ir pozitīva. Tai pašā laikā vēža agrīnās diagnostikas programmas Latvijā nav populāras – tās izmanto vien neliela daļa (30–40%) uzaicināto, kas liecina par veselībai nevēlamām paradumiem sabiedrībā vai izvairīšanos domāt un dzirdēt par vēzi. Saslimšanas gadījumā, savukārt, ļoti svarīga ir veselības aprūpes pieejamība, kvalitāte un efektivitāte, kā arī iespēja saņemt psihoemocionālu atbalstu gan pacientam, gan ģimenei līdz ar ārstēšanās uzsākšanu. 2018. gadā biedrība ieguva NVO fonda atbalstu, lai informētu sabiedrību un mazinātu bailes no vēža, kā arī lai veicinātu kvalitatīvu veselības aprūpes pakalpojumu ieviešanu un pacientu dzīves kvalitātes uzlabošanu. Projekta ietvaros tika paredzētas gan informatīvās kampaņas, gan mentoru kustības attīstīšana visā Latvijā un organizācijas reģionālo nodaļu stiprināšana. Paredzēts veidot arī pacienta tiesību rokasgrāmatu un īstenot interešu aizsardzības aktivitātes, sekojot līdzi likumdošanas grozījumiem.

Rezultātā viens no galvenajiem projekta ieguvumiem ir pieejamu pašpalīdzības rīku un tīkla izveide pacientiem. Rēķinoties ar veselības sistēmas darbinieku lielo noslodzi, sniedzot tiešo medicīnisko palīdzību, šī projekta ietvaros likti pamati mentoru kustībai, iesaistot cilvēkus, kas paši gājuši cauri vēža ārstēšanās procesam un var uzklausīt, palīdzēt ar padomu, tādējādi veicinot vēža pacientu līdzestību. Projekta laikā izdevies rekrutēt 34 mentorus visā Latvijā, kuri, izejot speciālu apmācības kursu, ir pieejami ar organizācijas starpniecību. Tapušas arī trīs jaunas reģionālās nodaļas – Ventspilī, Bauskā un Jēkabpilī – kas ir svarīgs atbalsts un pamudinājums cilvēkiem reģionos nenorobežoties un nepalikāt vieni ar savu

diagnozi. Organizācijas aktivitātes reģionos palīdz arī onkoloģisko slimību stigmatizācijas mazināšanai. Būtisks projekta ieguvums ir izveidotā rokasgrāmata ar pacientu jautājumiem, situāciju aprakstiem un risinājumiem. Tā ir veidota kā ceļvedis jauniem pacientiem un pieejama biedrības mājas lapā, sadaļā “Pacientiem un tuviniekiem”. Rokasgrāmatas izveidē apzināti apmēram 600 vēža slimnieki, apkopojot viņiem svarīgos jautājumus, kā rezultātā tapuši vairāk nekā 30 ieraksti ar ekspertu sagatavotām atbildēm.

„Dzīvības koks” atzīst, ka, tieši pateicoties NVO fonda atbalstam, bija iespējams sagatavot noderīgus informatīvos materiālus pacientiem un izveidot brīvprātīgo mentoru kustību, kura turpina strādāt joprojām.

Nodibinājums “Palīdzēsim”

Organizācijas nosaukums	Nodibinājums “Palīdzēsim”, dibināta 2009. gadā
Īstenotie NVO fonda projekti	“Labo darbu nedēļa 2017” (2017, 4985,85 EUR)
	„Labo darbu nedēļa 2019” (2019, 13664,70 EUR)
	„Labo darbu nedēļa 2020” (2020, 14246,29 EUR)

“Palīdzēsim.lv” mērķis ir sniegt ilgtermiņa atbalstu Latvijā dzīvojošajiem bērniem un jauniešiem, kurus skārušas veselības, sadzīves vai sociālās integrācijas problēmas. Pēc nepieciešamības organizācija palīdz ar medicīnas pakalpojumu un medikamentu pieejamības problēmu risināšanu; nodrošina ar pārtiku, saimniecības precēm, piesaista mentorus un iesaista bērnus un viņu vecākus dažādos sociālās diskriminācijas mazināšanas pasākumos – kultūras un sporta aktivitātēs, radošajās darbnīcās, personības izaugsmes nodarbībās, vasaras nometnēs u.c., kur bērni un jaunieši redz citu sociālo vidi, iegūst motivāciju izglītoties un uzlabot dzīves kvalitāti.

Viens no projektiem, kas regulāri tiek rīkots kopš organizācijas pirmssākumiem un pulcina tūkstošiem dalībnieku, ir akcija “Labo darbu nedēļa”. Akcijas laikā īpaša uzmanība tiek pievērsta palīdzībai, uzmanībai un rūpēm, ko cilvēki var sniegt viens otram, sabiedrībai, videi vai labdarības un sociālajām iestādēm (piemēram, veikt skolu, parku sakopšanu, stādīt kokus, talkot dzīvnieku patversmēs u.tml.) un kam nav nepieciešams liels finansiālais ieguldījums. Kopš 2017. gada šo iniciatīvu atbalsta arī NVO fonds, lai veicinātu plašāku sabiedrības iesaistīšanos, vairotu sociālo atbildību un pilsonisko līdzdalību. Projekts paredz aizsāktās labo darbu kustības popularizēšanu, vienlaikus iedzīvinot brīvprātīgā darba tradīcijas. Tie ir darbi, kuru paveikšanai visbiežāk vajag tikai brīvo laiku un gribu, bet iegūtais gandarījums bieži ir tā vērts, lai labos darbus turpinātu darīt ikdienā. Tā ir svarīga aktīvās līdzdalības forma, un projekta vairāk nekā 10 gadus ilgā pieredze rāda, ka pēcāk daudzi no iesaistītajiem dalībniekiem turpina veikt brīvprātīgo darbu kādā no NVO vai patstāvīgi.

Katru gadu šajā akcijā tiek reģistrēti vairāki simti labo darbu (2019. gadā – 400). Šogad no aptuveni 15 000 dalībniekiem visaktīvākie bijuši skolēni, kas strādājuši gan savā skolā, gan atbalstījuši dzīvnieku patversmes un veco ļaužu pansionātus – kopumā 500 jaunieši apciemojuši veco ļaužu pansionātus visā Latvijā. Ir jaunieši, kas senioriem mācījuši lietot jaunās tehnoloģijas. Atsauca un iesaistās arī uzņēmumi. Piemēram, SIA ZAAO šoferi Vidzemes reģionā dalīja atstarojošās vestes grūti pamanāmiem satiksmes dalībniekiem – gājējiem un riteņbraucējiem, lai rudens un ziemas tumšajā periodā viņi uz ceļa būt daudz pamanāmāki.

Kā atzīst pati organizācija, NVO fonda atbalsts ir bijis ļoti nozīmīgs projekta virzībai un labas tradīcijas turpināšanai. Šāda finansējuma pieejamība ir liels atspazds jebkurai NVO, jo ļauj realizēt idejas, īpaši krīzes apstākļos un apstākļos, kad nodokļu likumdošanas pārmaiņu dēļ NVO kļūst vēl sarežģītāk piesaistīt finansējumu.

Biedrība „Papardes zieds”

Organizācijas nosaukums	Biedrība „Papardes zieds”, dibināta 1994. gadā
Īstenotie NVO fonda projekti	“NVO koalīcija “Cenzūrai NĒ!” (2016, 9 959,40 EUR)
	„NVO ekspertu līdzdalība valsts pārvaldē, sekmējot iedzīvotāju seksuālās un reproduktīvās veselības un tiesību interešu pārstāvēniecību” (2016, 5 913,78 EUR)
	”Jauni spēki iedzīvotāju seksuālās un reproduktīvās veselības un tiesību interešu aizstāvībā” (2017, 7994,39 EUR)
	„Iedzīvotāju seksuālās un reproduktīvās veselības un tiesību interešu aizstāvība laikā pirms Saeimas vēlēšanām” (2018, 13 938,00 EUR)
	„Interesu aizstāvības darbs iedzīvotāju seksuālās un reproduktīvās veselības un tiesību jomā” (2019, 11 186,00 EUR)

“Papardes zieds” ir viena no lielākajām nevalstiskajām organizācijām, kas strādā reproduktīvās veselības un tiesību jomā Latvijā. Katram cilvēkam ir šādas tiesības, un ir svarīgi, lai katram būtu pieejami kvalitatīvi pakalpojumi un kvalitatīva informācija izvēles izdarīšanai. Biedrība veic izglītojošus pasākumus gan jauniešiem, gan vecākiem un profesionāļiem par seksuālo un reproduktīvo veselību un tiesībām (SRVT), kā arī iesaistās šo jautājumu interešu aizstāvībā valsts un starptautiskā līmenī.

Darbs seksuālās izglītības veicināšanas jomā nozīmē īpaši sagatavotu nodarbību vadīšanu Latvijas skolā (pēc pieprasījuma). Tādā veidā tiek aizpildīts šāda satura trūkums skolu izglītības programmās un sekmēta pedagogu spēja runāt par seksualitāti un reprodiktīvo veselību. „Papardes zieds” iesaista arī brīvprātīgos jauniešus, piemēram, vasaras festivālos, atraktīva audiovizuālā materiāla veidošanā, rakstu rakstīšanā blogā ziedam.lv, kā arī citās aktivitātēs, veicinot izpratni par NVO funkcionēšanu un nozīmi demokrātiskā sabiedrībā. Biedrība strādājusi arī pie tā, lai sociālā riska ģimenēm būtu pieejama valsts finansēta kontracepcija, un izstrādā apmācību programmu sociālajiem darbiniekiem, lai nodrošinātu efektīvu atbalsta sistēmu sociālajam riskam pakļautajām sievietēm. SRVT ir sarežģīta tēma darbā ar Latvijas politiķiem, kuri bieži neņem vērā cilvēktiesību regulējumus, medicīnas un sabiedrības veselības ekspertīzes datus, tāpēc biedrības pārstāvji aktīvi piedalās gan Saeimas komisiju un apakškomisiju, gan arī ministriju un starpministriju darba grupu sanāksmēs. Interesu aizstāvības darbā, bez jau minētajām mērķa grupām, „Papardes zieds” iestājas arī par cilvēku ar garīga rakstura traucējumiem tiesībām, izglītojot šīs grupas jauniešu atbalsta personas par SRVT un metodēm, kā par to runāt. Tiek domāts arī par prostitūcijā nodarbināto sieviešu situāciju Latvijā un zemā sliekšņa aprūpes punktu izveidi.

Laikā no 2016. līdz 2019. gadam organizācija SIF projektu konkursos piesaistījusi NVO fonda finansējumu vairākiem projektiem un iniciatīvai „Cenzūrai NĒ!”, kas sākotnēji radās kā domubiedru grupa Facebook pret grozījumu virzīšanu Izglītības likumā. Daži, it kā atsevišķi jautājumi, bija radījuši vienotu, savstarpēji saistītu rīcību un mītu veidošanas praksi no neokonservatīvo NVO un deputātu puses. Tie attiecās uz sieviešu un bērnu tiesību aizskāruma mēģinājumiem seksuāli reprodiktīvās veselības jomā, izglītības jomā, diskriminācijas veicināšanu, izmantojot bērnu tiesību un Izglītības likumu. NVO fonda atbalstītā projekta mērķis bija ar publisku diskusiju palīdzību panākt skolēnu vecāku līdzdalību un pārstāvniecību izglītības politikas attīstībā un veidot konstruktīvu dialogu starp izglītības procesā iesaistītajiem. Paralēli NVO fonds atbalsts iegūts arī „Papardes zieda” regulārajam darbam, kas saistīts ar īpašu iedzīvotāju grupu un visas sabiedrības interešu pārstāvniecību veselības, īpaši reprodiktīvās veselības, un tiesību veicināšanas jomā. Tas nozīmē valsts politikas dokumentu komentēšanu un dalību valsts pārvaldes iestāžu sanāksmēs, lai iekustinātu sabiedrībā neatrisinātus jautājumus. 2018. gadā pirms 13. Saeimas vēlēšanām organizācija pievērsa pastiprinātu uzmanību arī Latvijas politisko spēku nostājai ar iedzīvotāju seksuālo un reprodiktīvo veselību saistītajos jautājumos, analizējot partiju programmas.

Pateicoties NVO fonda atbalstam, „Cenzūrai NĒ!” projekta ietvaros, biedrībai izdevās atrast veiksmīgu platformu – Sarunu festivālu LAMPA, kurā "Papardes zieds" ar diskusijām tagad piedalās katru gadu. 2018. gadā pēc ilgām un plašām debatēm tika pieņemts Seksuālās un reprodiktīvās veselības likums, kurā, pateicoties "Papardes zieda" un citu NVO un sabiedriski aktīvu sieviešu sekošanai līdzī likumdošanas procesam, no tiesību normām ir dzēstas vairākas šo mērķgrupu interesēm neatbilstošas normas. Savukārt Veselības ministrijas apstiprinātajā Mātes un bērna veselības uzlabošanas plānā 2018.–2020. gadam pirmo reizi Latvijas vēsturē ir paredzēta valsts kompensēta kontracepcija sievietēm no sociālās atstumtības riskam pakļautajām grupām. Plāns arī paredz pašvaldībās izglītot konsultantus jauniešiem seksuālās un reprodiktīvās veselības jautājumos. 2019. gadā veiksmīgi īstenots mērķis par jaunas Saeimas deputātu interešu grupas – dzimumu līdztiesības, reprodiktīvās veselības un veselīgas seksualitātes veicināšanai – izveidi. Grupas sastāvā ir 14 Saeimas deputāti no trim Saeimā pārstāvēto politisko spēku frakcijām.

Kopumā biedrība atzīst, ka bez NVO fonda atbalsta tā nevarētu īstenot vienu no saviem pamatuzdevumiem sabiedrības veselības jomā, kas saistīts ar interešu aizstāvību. Pieejamais finansējums nodrošina darba nepārtrauktību politiskajā vidē un piešķir jēgu jau izdarītajam. Finansējums arī ļauj veikt pētījumus, lai fiksētu un pilnvērtīgi izgaismotu problēmas, kas izriet no seksuālās izglītības nepietiekamības sabiedrībā. NVO fonds ir ļoti nozīmīgs finansējuma avots NVO sektoram it īpaši interešu aizstāvības jomā, it īpaši pēc nelabvēlīgajām pārmaiņām UIN likumā par ziedošanu NVO.

Biedrība „Pierīgas partnerība”

Organizācijas nosaukums	Biedrība „Pierīgas partnerība”, dibināta 2009. gadā
Īstenotie NVO fonda projekti	NVO atbalsta nodrošināšana Babītes, Mārupes un Olaines novados (2017, 6 900,00 EUR)
	NVO atbalsta stiprināšana Babītes, Mārupes un Olaines novados (2019, 16 639,56 EUR)
	Pilsoniskās sabiedrības aktivizēšana Pierīgas partnerībā (2020, 6955,64 EUR)

Biedrība „Pierīgas partnerība” ir vietējā rīcības grupa, kas darbojas Mārupes, Babītes un Olaines novadu teritorijā ar mērķi veicināt vietējo iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanu. Lai to panāktu, organizācija vēlas sekmēt ilgtspējīgu lauku attīstību, t.sk. ekonomiskās un sociālās aktivitātes pieaugumu, vides uzlabošanu un resursu ilgtspējīgu izmantošanu. Organizācija cenšas iesaistīt un atbalstīt vietējos iedzīvotājus lauku teritoriju attīstībā, ilgtspējīgas lauku attīstības stratēģijas izstrādē un īstenošanā. Svarīgi ir attīstīt arī NVO sadarbību un sadarbību ar valsts, pašvaldību organizācijām, uzņēmējiem un nodrošināt lauku iedzīvotāju interešu pārstāvniecību.

Kopumā Babītes, Mārupes un Olaines novadu teritorijā ir vairāk kā 600 nevalstisko organizāciju (2019), tomēr tikai daļa no tām darbojas aktīvi un pastāvīgi. Galvenās problēmas saistītas ar Rīgas tuvumu, kas rada papildu izaicinājums biedru piesaistē un motivēšanā. Brīvprātīgo apvienībām problemātiska ir darbības nodrošināšana (grāmatvedības jautājumi,

projektu īstenošana, darbības paplašināšana), kā arī trūkst zināšanas par komunikāciju ar sabiedrību un sadarbības iespējām ar citām organizācijām. Tas ir būtisks šķērslis ne tikai pieredzes apmaiņai, bet ierobežo arī resursu piesaistes iespējas. Lai popularizētu NVO darbību vietējā sabiedrībā un stiprinātu organizāciju pārliecību par savu lomu teritorijas attīstībā un lēmumu pieņemšanā, izveidota 'jumta' organizācija, kas to koordinē. Kopš 2016. gada „Pierīgas partnerība” piesaista NVO fonda līdzekļus, lai veicināt novadu nevalstisko organizāciju sadarbību, kompetenču uzlabošanu un darbības popularizēšanu. Projektu ietvaros paredzēts gan izveidot un stiprināt NVO atbalsta punktu, gan piesaistīt jaunus biedrus, gan sadarboties un mācīties no citām organizācijām Latvijā. Paredzēts arī izstrādāt biedrības ziedojumu piesaistīšanas stratēģiju un rīkot NVO gadatirgu jeb vietējo iedzīvotāju iepazīstināšanu ar organizāciju darbību, lai veicinātu jaunu biedru iesaisti.

Projektu rezultātā ir izveidota vienota platforma visiem trim novadiem – lai dalītos ar zināšanām un iegūtu informāciju par esošajām nevalstiskā sektora organizācijām. Biedrība ir veikusi izpēti, lai apzinātu novadu NVO vajadzības, un, reaģējot uz tām, notikušas vairākas meistarklases organizāciju pārstāvjiem, t.sk. par publisko runu, laika plānošanu, finanšu piesaisti un darbu komandā, kā arī projektu vadības apmācības. Veicināta arī neformāla pieredzes apmaiņa un zināšanu pilnveidošana konkrētās jomās, piemēram, darbs ar jauniešiem, senioriem, sponsoru piesaiste. Projekta īstenošana rosinājusi arī jaunu biedru iestāšanos biedrībā “Pierīgas partnerība”, un ir sniegts informatīvs un konsultatīvs atbalsts esošām un jaundibinātām organizācijām. Vienlaikus novadu iedzīvotāji ir iepazīstināti ar vietējo organizāciju darbību, kā arī iedrošināti pievienoties vai veidot savas organizācijas. Iedzīvotāji ir aicināti apgūt zināšanas un prasmes meistarklasēs par bezmaksas digitālajiem rīkiem, medijpratību, iesaisti NVO un brīvprātīgo darbu u.c. jomām. Organizēts apmācību cikls par projektu rakstīšanu, lai pilnveidotu kompetences un prasmes ideju attīstīšanā un īstenošanā.

Biedrība uzskata, ka, pateicoties NVO fonda, atbalstam, biedrībām ir iespēja kvalitatīvāk un efektīvāk atbalstīt sabiedrības iniciatīvas, un tādā veidā tiek sekmēta spēcīgāka, zinošāka sabiedrība, kura pati vēlas risināt kopienas problēmas. Pateicoties atbalstam, „Pierīgas partnerība” ir iepazīsusi daudz un dažādas organizācijas, kā arī spēj sniegt atbalstu, popularizēt un izglītēt NVO darbā, ar to veicinot organizāciju sadarbību un jaunu organizāciju veidošanos.

Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”

Organizācijas nosaukums	Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, dibināta 2002. gadā
Īstenotie NVO fonda projekti	Līdzdalība valsts politikas veidošanas un uzraudzības procesos (2016, 5 999,78 EUR)
	Līdzdalība valsts politikas veidošanas un uzraudzības procesos, (2017, 8 000 EUR)
	Līdzdalība valsts politikas veidošanas un uzraudzības procesos (2019, 17 000 EUR)
	Interesu aizstāvība pilsoniskās sabiedrības, demokrātijas un labas pārvaldības stiprināšanai (2020, 39 998,09 EUR)

PROVIDUS ir nevalstiska, bezpartejiska un bezpeļņas organizācija, kas darbojas labas pārvaldības un līdzdalības, korupcijas, sociālās uzņēmējdarbības, iekļaujošas un drošas valsts u.c. tēmu pētniecībā, rīcībpolitikas un tiesību aktu analīzes jomā; sniedz atzinumus un veic politikas monitoringu un priekšlikumu izstrādi. PROVIDUS rīko diskusijas un izglītojošus pasākumus, kā arī eksperimentē ar jauniem formātiem, lai saprotamā veidā runātu par sarežģītiem jautājumiem un iesaistītu plašāku auditoriju. Piemēram, veido partiju salīdzināšanas rīkus pirms vēlēšanām, rīko sarunas ar iedzīvotājiem lielveikalos un izstrādā simulāciju spēles.

Kopš 2016. gada PROVIDUS saņem NVO fonda finansējumu ar mērķi nodrošināt ekspertīzi un sabiedrības interešu aizstāvību visos politikas veidošanas ciklos – tajās jomās, kas ir PROVIDUS uzmanības lokā (migrācija, politisko partiju finansēšana, droša un kvalitatīva būvniecība u.c.). Ne mazāk svarīgs finansējuma mērķis ir turpināt sekot valdības un Saeimas iesāktajam, paveiktajam un nepadarītajam Zolitūdes traģēdijas izgaismoto sistēmisko kļūdu labošanā. Būtiska dimensija ir arī vairot sabiedrības uzticēšanos valstij un savām spējām ietekmēt lēmumus. Lai parādītu, kā prasmīga sabiedriskā labuma interešu aizstāvība ļauj ietekmēt lēmumus, kāda ir pilsoniskās līdzdalības jēga un iespējas, 2020. gadā iecerēts plašāk stāstīt par to, kā pašiem PROVIDUS ekspertiem veicas ar interešu aizstāvību savu tēmu ietvaros.

NVO fonda finansējums ik gadu nodrošina regulāru PROVIDUS ekspertu klātbūtni konsultatīvajās padomēs, komisijās un darba grupās, aizstāvot sabiedrības intereses savas kompetences jomās. Sniegtie atzinumi un priekšlikumi palīdz politikas plānošanas dokumentu un likumprojektu tapšanā un palīdz rosināt diskusijas sabiedrībā – kā tas notika jautājumā par valsts finansējumu politiskajām partijām 2017. gadā. Notiek aktīva sadarbība ar masu medijiem, sniedzot komentārus un nodrošinot analītisku saturu, t.sk. vietnē LSM.lv. 2019. gadā PROVIDUS organizēja divas publiskas diskusijas festivālā LAMPA par krievu valodas vietu Latvijas sabiedrībā un jauno Latvijas pašvaldību karti vidzemniekiem, kurās piedalījās apmēram 100 dalībnieki. Svarīgs šajā periodā ir arī darbs pie Zolitūdes monitoringa. PROVIDUS mājas lapā medijiem un pilsoniskajai sabiedrībai ir pieejams kvalitatīvs un koncentrēts saturs par to, ko valsts iestādes ir līdz šim izdarījušas un ko grasās darīt, lai šādas traģēdijas nākotnē tiktu novērstas. 2019. gadā tas papildināts ar apkopojumu par būvniecības tiesiskā

regulējuma izmaiņām, kas vērstas uz drošu un kvalitatīvu būvniecību. Ieguvums sabiedrībai no šīs iniciatīvas ir tāds, ka katru gadu par šo jautājumu tiek netieši atgādināts valsts iestādēm, neļaujot to aizmirst.

Vērtējot NVO fonda ieguldījumu organizācijas ilgtspējā, PROVIDUS atzīst, ka bez šī atbalsta nebūtu iespējas strādāt un paveikt to, ko paredz organizācijas misija. „*PROVIDUS būtu daudz vājāka organizācija, nekā tā ir šobrīd. Daudzās lietās SIF projekti dod resursus iet un cīnīties par lietām, kas Latvijai ir svarīgas – partiju finansēšana, saliedēta sabiedrība, atvērta tiesas u.c. Pretējā gadījumā nauda būtu jāpelna ar konsultācijām, un tas būtu daudz laikietilpīgāk.*” NVO fonds ir vienīgais atbalsts interešu aizstāvībai, un tas ir bijis „*būtisks pamudinājums daudzām organizācijām būt aktīviem partneriem valdībai u.c. lēmumu pieņēmējiem un nopietns atspajds organizācijām, kas primāri strādā sabiedriskā labuma jomā un cīnās ne tikai, lai palīdzētu konkrētam cilvēkam vai grupai, bet panāktu sistēmiskas izmaiņas.*”

Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija

Organizācijas nosaukums	Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija, dibināta 1997. gadā
Īstenotie NVO fonda projekti	Resursi, informācija, attīstība un izglītība audžuvecākiem – starptautiski atzītas apmācību un atbalsta programmas īstenošana Latvijā” (2016, 9688,47 EUR)
	"Apmācību programmas “AIRI vecākiem” atbalsta nodrošināšana esošajiem audžuvecākiem, aizbildņiem, adoptētājiem un ģimenes modeļa aprūpē strādājošiem speciālistiem Latvijā” (2017, 14 720 EUR)
	Ģimenes modeļa aprūpes kvalitātes un pieejamības pilnveide bez vecāku gādības palikušu bērnu aprūpei Latvijas reģionos (2018, 14 943,22 EUR)
	“Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centru darba izvērtējums un priekšlikumi rīcībpolitikas plānošanai, ieviešanai un uzraudzībai bez vecāku gādības palikušu bērnu aprūpes uzlabošanai ilgtermiņā” (2019, 12 103,80 EUR)
	Kompleksā pieejā balstīti sistēmiski risinājumi jauniešu no ārpusģimenes aprūpes patstāvīgas dzīves uzsākšanai un pēcaprūpei (2020, 39 430,66 EUR)

Biedrība „Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija” nodrošina ilgtermiņa ģimenes modeļa aprūpi bērniem bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem un jauniešiem, kā arī īsteno ģimeņu stiprināšanas projektus. SOS vēlas palīdzēt vecākiem uzņemties atbildību un rūpes par saviem bērniem, lai viņi varētu izaugt savā ģimenē, kas ir bērnam vispiemērotākā vide. Rūpējoties par bērniem, kas palikuši bez vecākiem, organizācija ne tikai nodrošina SOS bērnu ciematu un jauniešu māju darbību Latvijā, bet strādā, lai palielinātu specializēto audžuģimeņu, adoptētāju, aizbildņu un viesģimeņu skaitu, kā arī cenšas panākt likumdošanas un bērnu aprūpes prakses uzlabojumus, lai Latvijā vairāk nebūtu t.s. “sistēmas bērnu”.

Kopš 2016. gada organizācija saņem NVO fonda atbalstu un, pateicoties tam, ir uzsākusi vairākas iniciatīvas. Ir uzsākta starptautiski atzīta apmācību un atbalsta programma audžuvecākiem, aizbildņiem, SOS mammām u.c. esošajiem vai potenciālajiem aprūpētājiem, lai celtu ārpusģimenes aprūpes procesa kvalitāti un uzlabotu aprūpētāju atlasī. Svarīgi ir arī sagatavot, stiprināt un pasargāt no izdegšanas cilvēkus, kas šo aprūpi nodrošina un apmācīt trenerus pakalpojuma turpināšanai nākotnē. Cita organizācijas iniciatīva saistīta ar palīdzību Latvijas reģionu pašvaldībām organizēt ģimeniskai videi pietuvinātu bērnu aprūpi un pielāgot atbalsta modeli audžuvecākiem u.c. aprūpētājiem. Savukārt, lai palīdzētu jauniešiem ar ārpusģimenes aprūpes pieredzi uzsākt patstāvīgu dzīvi, svarīgi ir uzlabot pēcaprūpes sistēmu, kas šobrīd ir ļoti vāja, lielā mērā atkarīga no konkrētās pašvaldības iespējām un veca normatīvā regulējuma.

NVO fonda atbalstīto apmācību programmu ietvaros jaunas zināšanas apguvuši 22 treneri un 196 esošie un potenciālie bērnu aprūpētāji. Izdotas divas, Latvijas situācijai adaptētas, apmācību un atbalsta programmas rokasgrāmatas. 2018. gadā piecos Latvijas plānošanas reģionos izvērtētas iespējas uzlabot un pilnveidot atbalsta sistēmu topošajiem un esošajiem audžuvecākiem, aizbildņiem un adoptētājiem. Pavisam uzrunātas 36 blakus esošas pašvaldības par izmaiņām ārpusģimenes aprūpes sistēmā, kas saistīti ar deinstitucionalizācijas procesu un ārpusģimenes aprūpes sistēmas pilnveidi valstī. Projekta rezultātā tapuši atzinumi piecām pašvaldībām (Talsu, Balvu, Madonas, Bauskas un Saulkrastu novados) par iespējamo ģimeniskas vides aprūpes darbības modeli, tā ieviešanu un ilgtspējības nosacījumiem, kā arī atvērti ārpusģimenes aprūpes atbalsta centri Kuldīgā, Gulbenē un Bauskā. Asociācija turpina piedalīties ārpusģimenes aprūpes politikas pilnveidošanā, iniciējot diskusijas, sniedzot priekšlikumus un iesaistoties sistēmisku izmaiņu īstenošanā ar jauno ārpusģimenes aprūpes atbalsta centru pakalpojumiem, lai stiprinātu adopcijā nodoto bērnu aprūpes kvalitāti Latvijā.

Biedrība “Veselības projekti Latvijai”

Organizācijas nosaukums	Biedrība “Veselības projekti Latvijai”, dibināta 2009.
Īstenotie NVO fonda projekti	“Atbalsts biedrības “Veselības projekti Latvijai” darbībai medikamentu pieejamības uzlabošanai Latvijas iedzīvotājiem” (2016, 9 913,08 EUR)

	“Atbalsts biedrības “Veselības projekti Latvijai” iedzīvotāju interešu aizstāvības aktivitātēm farmācijas nozares normatīvā regulējuma jomā” (2016, 5 999,13 EUR)
	„Biedrības “Veselības projekti Latvijai” darbības stiprināšana Latvijas iedzīvotāju interešu aizstāvībai zāļu politikas jomā” (2018, 15 000 EUR)

Biedrība „Veselības projekti Latvijai” aizstāv sabiedrības intereses veselības aprūpes un zāļu politikas jomā, neatkarīgi un nesaistīti ar farmācijas nozares finansējumu. Biedrību veidojuši veselības aprūpes eksperti un pētnieki ar pieredzi nozares specifiskā un mērķi panākt reālus uzlabojumus veselības politikā un veselības aprūpes pieejamībā, t.sk. padarot to saprotamu ikvienam valsts iedzīvotājam.

Viens no uzdevumiem, ko biedrība ir identificējusi kā būtisku, ir sabiedrības izglītošanu par racionālu un ekonomisku zāļu lietošanu. „Veselības projekti Latvijai” veiktie pētījumi, to starpā par ģenērisko zāļu lietošanu, ļauj secināt, ka, neskatoties uz plašu ģenērisko zāļu klāstu, kas ir izmaksu efektīvi medikamenti, ārsti un farmaceiti bieži atsauca uz ražotāju izplatīto informāciju, ka lētākas zāles “nav tik kvalitatīvas” un pacientiem iesaka dārgāko versiju ar to pašu aktīvo vielu. Apgāzt šo mītu ir liels izaicinājums, tomēr tas palīdzētu cilvēkiem izvairīties no nevajadzīgiem tēriņiem. 2016. gadā biedrība ieguvisi NVO fonda atbalstu, lai stiprinātu savu kapacitāti darbam medikamentu pieejamības jomā, t.sk. tādās mērķa grupās kā HIV/AIDS pacienti un seniori, kuru finansiālie apstākļi bieži vien ir problemātiski, bet ik dienu jālieto pat vairāki medikamenti. Tāpat NVO fonds ir atbalstījis biedrības iniciatīvu veikt datu analīzi par zāļu ražotāju maksājumiem veselības aprūpes speciālistiem, sponsorējot profesionālas un zinātniskas ievirzes pasākumus, kā arī analīzi par to, kā vertikalā un horizontālā integrācija farmācijā var ietekmēt pacientu aprūpi – kā aptieku apvienošanās vai zāļu lieltirgotavu un ārstniecības pakalpojumu sniedzēju kopīgi radītas struktūras apdraud pacientu iespējas saņemt neatkarīga ārsta vai farmaceita pakalpojumus. Ar NVO fonda atbalstu biedrība īstenojusi arī projektu, kura mērķis bija izstrādāt kritērijus, kas palīdzētu nošķirt informāciju no zāļu reklāmas, lai mazinātu pārkāpumus šajā jomā un to ietekmi uz pacientu veselību un tēriņiem.

NVO fonda atbalstīto projektu rezultātā ir tapusi biedrības komunikācijas stratēģija, kas tai palīdzēja apzināties savu lomu politikas veidotāju vidū un mērķtiecīgi veidot savu kā viedokļa līdera un uzticama informācijas avota reputāciju. Dažādos Latvijas novados ir notikuši semināri senioriem, pavisam uzrunājot 228 cilvēkus, par iespējām samazināt izdevumus par zālēm un iespējām paust viedokli un aizstāvēt savas tiesības šajā jomā. Tāpat biedrība ir apkopojusi 48 zāļu ražotāju sniegto informāciju par iepriekšējā gadā (2015) veiktajiem maksājumiem ārstu profesionālajām organizācijām un konkrētiem ārstiem, un no pdf failiem izveidojusi divas datu bāzes Excel formātā, ko var izmantot potenciālo interešu konfliktu apzināšanai. Ir sniegts arī atzinums par nepieciešamajiem uzlabojumiem normatīvajā regulējumā un pasākumiem virzībā uz pilnīgas caurskatāmības nodrošināšanu un interešu konfliktu apzināšanu/izslēgšanu. Biedrība ir veikusi arī apjomīgu analīzi par jomām, kuras ietekmē integrācijas struktūru veidošana veselības nozarē un kurām nepieciešama pastiprināta kontrole, kā arī izstrādāti ieteikumi ārstu un farmaceitu profesionālās neatkarības stiprināšanai. Projekta ietvaros par zāļu reklāmas atpazīšanas kritērijiem veikta gan labās prakses analīze, gan satura monitorings TV, izdevumos sabiedrībai par veselības jautājumiem, kā arī daudzos interneta portālos Latvijā. Izpētes rezultāti iesniegti Veselības ministrijai un Veselības inspekcijai ar aicinājumu tos izmantot, veidojot rīcībpolitiku farmācijas nozarē.

„Veselības projekti Latvijā” atzīst, ka NVO fonda finansējums ir ļāvis biedrībai daudz labāk sasniegt savus mērķus. Jo īpaši ir gandarījums, ka īstenojusies ideja par medikamentu starptautiskā nosaukuma norādīšanu ārstu izrakstītajās receptēs, kāpēc aptiekām pacientam jāpiedāvā lētākais zāļu variants. Būtiski pavirzījusies arī ideja par daudz caurskatāmāku farmācijas firmu sadarbību ar ārstiem. NVO sektoram kopumā SIF programmas finansējums ir ļoti būtisks situācijā, kad nodokļu reformas rezultātā samazinājušies ziedojumi NVO. Tas ir instruments, ar kuru organizācijas var rēķināties un par kuru pacīnīties.

10.2. NVO sektoram pieejamie finanšu instrumenti

Latvijā nevalstiskajām organizācijām ir pieejami vairāki finanšu avoti – gan publiskie avoti, ko piedāvā Latvijas valsts pārvaldes institūcijas, pašvaldības, dažādi starptautiskie fondi vai atbalsta programmas, kā arī privātie fondi. Pamatā starptautiskie fondi vai atbalsta programmas sniedz atbalstu projektiem, kas balstās uz partnerībām starp institūcijām un organizācijām, kas darbojas dažādās valstīs.

Lielākā daļa nevalstisko organizāciju darbība atbilst kādai konkrētai nozarei, piemēram, kultūras, vides, izglītības, u.c. nozarei. Ir arī tādas nevalstiskās organizācijas, kuras grūti attiecināt uz konkrētu nozari – organizācijas, kuras nodrošina pilsonisko līdzdalību, cilvēktiesību aizsardzību, kā arī risina citus problēmjautājumus pilsoniskās sabiedrības un demokrātijas stiprināšanai. Tālāk pieejamais finansējums nevalstiskajām organizācijām ir iedalīts nozaru griezumā, atsevišķi izdalot finansējuma avotus, kas pieejami pilsoniskās sabiedrības un demokrātijas stiprināšanas mērķiem.

Tālāk apkopota informācija par finansējuma avotiem, kas nevalstiskajam sektoram būs pieejami nākamajos gados (prognoze, jo ziņojuma sagatavošanas brīdī informācija par nākamo plānošanas periodu lielākajā daļā gadījumu nav pieejama).

Finansējums, kas pieejams pilsoniskās sabiedrības un demokrātijas stiprināšanai

Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas finanšu instrumentu programma “Aktīvo iedzīvotāju fonds”

Atbalsta mērķis:

Programmas mērķis ir pilsoniskās sabiedrības un iedzīvotāju līdzdalības stiprināšana un mazaizsargāto iedzīvotāju grupu spēju vairošana.

Administrators:

NVO apvienība – Latvijas Pilsoniskā alianse, Latvijas Lauku forums, Dienvidlatgales NVO atbalsta centrs, Kurzemes NVO centrs, Valmieras novada fonds un Zemgales NVO atbalsta centrs

Pieejamais finansējums:

No 2020. līdz 2024. gadam fonda finansējums, kas pieejams pilsoniskās sabiedrības organizācijām 4 programmās:

1. “Demokrātijas kultūra” ar mērķi stiprināt demokrātijas kultūru un pilsoniskuma apziņu Latvijā. Kopējais finansējums – 4 405 000 EUR.
2. “Cilvēktiesības” ar mērķi vairo izpratni Latvijas sabiedrībā par cilvēktiesībām. Kopējais finansējums – 630 000 EUR.
3. “Ilgtspēja un kapacitāte” ar mērķi uzlabot Latvijas pilsoniskās sabiedrības ilgtspēju un kapacitāti. Kopējais finansējums – 2 020 000 EUR.
4. “Divpusējā un reģionālā sadarbība” ar mērķi veicināt Latvijas pilsoniskās sabiedrības pārrobežu sadarbību EEZ/Norvēģijas finanšu instrumentu darbības valstīs. Kopējais finansējums – 345 000 EUR.

Atbalsta nosacījumi:

Visiem atbalstītajiem projektiem jāatbilst vismaz vienai no šīm tematiskajām jomām:

- Demokrācija, iedzīvotāju līdzdalība, laba pārvaldība un atklātība;
- Cilvēktiesības un vienlīdzīga attieksme, novēršot jebkādu diskrimināciju rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai ticības, dzimuma, invaliditātes, vecuma, seksuālās orientācijas vai dzimuma identitātes dēļ;
- Sociālais taisnīgums un mazaizsargāto grupu iekļaušana.

Vairāk informācijas:

<https://www.activecitizensfund.lv/lv/par-fondu/aktivo-iedzivotaju-fonds.html>

ES struktūrfondi

Plānošanas perioda 2021-2027 plānošanas dokumenti ir izstrādes stadijā, līdz ar to detalizēta informācija par atbalsta nosacījumiem nav pieejama.

Atbalsta mērķis:

NAP2027 uzdevums – sabiedrības pašorganizēšanās, sadarbības un līdzdarbības prasmju un iespēju paplašināšana, jo īpaši attīstot jauniešu pilsonisko izglītību, iedzīvotāju līdzdarbību nevalstiskajās organizācijās, arodbiedrībās un brīvprātīgajā darbā, valsts NVO fondu

Specifiskā atbalsta mērķis Nr.4.3.4. – Sekmēt aktīvu iekļaušanu, lai veicinātu vienlīdzīgas iespējas un aktīvu līdzdalību, kā arī uzlabotu nodarbinātību

Pieejamais finansējums:

3 675 750 EUR (Eiropas Sociālais fonds, valsts budžets)

Pasākumu apraksts:

Mērķauditorija: NVO, Latvijas iedzīvotāji, it īpaši, sabiedrības grupas ar zemu līdzdalības īpatsvaru

Veicamās darbības:

- atbalsts Latvijas nevalstisko organizāciju fondam, t.sk., atbalsts NVO darbībai (t.sk. atbalsts reģionālajiem NVO atbalsta centriem, mazākumtautību līdzdalībai, atbalsts diasporas organizācijām u.c.), kapacitātes un interešu pārstāvības spēju celšanai;
- līdzfinansējums NVO ES projektu īstenošanai;
- atbalsts sabiedrības līdzdalības pasākumiem un aktivitātēm saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības veicināšanai, īpaši sabiedrības grupās ar zemu līdzdalības īpatsvaru.

Vairāk informācijas:

<https://www.esfondi.lv/es-fondi-2021---2027>

ES programma “Eiropa pilsoņiem” (sākot ar 2021.gadu – “Pilsoņi, Tiesības, Līdztiesība un Vērtības”)

Plānošanas perioda 2021-2027 plānošanas dokumenti ir izstrādes stadijā, līdz ar to detalizēta informācija par atbalsta nosacījumiem nav pieejama.

Atbalsta mērķis:

Programmas mērķis ir piešķirt Eiropas Savienības iedzīvotājiem vēl nozīmīgāku lomu Eiropas Savienības attīstībā, (1) rosinot debates par Eiropas Savienībai aktuāliem jautājumiem vietējā, reģionālā un starptautiskā – dalībvalstu – līmenī, (2) radot apstākļus, kas nodrošina iedzīvotājiem iespējas piedalīties Eiropas Savienības politikas veidošanas procesos, (3) stiprinot solidaritāti Eiropas pilsoņu vidū, kā arī (4) nodrošinot to, ka pilsoniskās sabiedrības organizācijas, to biedri un jebkurš sabiedrības loceklis tiek iesaistīts Eiropas Savienības demokrātiskajā dzīvē.

Administrators:

Eiropas Komisija, Kultūras ministrija - ES programmas “Eiropa pilsoņiem” Informācijas punkts Latvijā

Vairāk informācijas:

https://eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens_en

<https://www.km.gov.lv/lv/fondi-un-es-politika/es-programma-eiropa-pilsoniem-2014-2020>

Ziemeļvalstu Ministru padomes atbalsta programma “Ziemeļvalstu un Baltijas valstu NVO programma”

Atbalsta mērķis:

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu NVO programmas mērķis ir sadarbības veicināšana starp Ziemeļvalstu un Baltijas valstu nevalstiskām organizācijām, pilsoniskās sabiedrības stiprināšana un jaunu ilgtspējīgu iniciatīvu atbalstīšana.

Administrators:

Ziemeļvalstu Ministru padome

Pieejamais finansējums:

Programmai kopumā ir pieejami 65 000 EUR gadā. Vienam projektam pieejamais finansējums ir no 2 700 EUR līdz 13 500 EUR.

Vairāk informācijas:

<https://www.norden.lv/lv/grantu-programmas/ziemeļvalstu-un-baltijas-valstu-nvo-programma/>

<https://www.ncmgrants.org/>

Ziemeļvalstu Ministru padomes atbalsta programma “NVO programmas Baltijas jūras reģionam”

Atbalsta mērķis:

NVO programmas Baltijas jūras reģionam mērķis ir veidot ciešāku saikni starp Ziemeļvalstu, Baltijas, Polijas, Krievijas un Baltkrievijas nevalstiskajām organizācijām. Atbalsta jomas – (1) sociālā joma un veselība, (2) kultūra, (3) vide, (4) demokrātijas attīstība.

Administrators:

Ziemeļvalstu Ministru padome

Pieejamais finansējums:

Vienam projektam pieejamais finansējums ir 500 000 DKK (aptuveni 67 000 EUR).

Vairāk informācijas:

<https://www.norden.lv/lv/grantu-programmas/nvo-programmas-baltijas-juras-regionam/>

<https://www.norden.org/en/funding-opportunities/nordic-council-ministers-funding-programme-ngo-co-operation-baltic-sea-region>

ASV vēstniecības Mazo grantu programma

Atbalsta mērķis:

Mazo grantu programma ir instruments, kas ļauj atbalstīt iniciatīvas, kas veido atklātākas un konkurētspējīgākas politiskās un ekonomiskās sistēmas, kā arī aizsargā cilvēktiesības.

Administrators:

ASV vēstniecība

Pieejamais finansējums:

Viena granta maksimālais piešķirums ir 10 000 ASV dolāru

Atbalsta nosacījumi:

Projektiem jāatspoguļo tieša saikne ar ASV vai tiešā veidā jāveicina ASV un Latvijas sadarbība.

Vairāk informācijas:

<https://lv.usembassy.gov/lv/education-culture-lv/grants-lv/>

Britu padomes programma "People to People Cultural Engagement 2016-2021"

Atbalsta mērķis:

Programmas "People to People Cultural Engagement 2016-2021" mērķis ir atbalstīt izglītības, kultūras, sociālās uzņēmējdarbības aktivitātes, kas veicina sabiedrības saliedētību, sniedzot cilvēkiem izdevību apgūt nepieciešamās prasmes, attīstot jaunu pieeju ikdienas izaicinājumiem un saskatot iespējas, kas palīdzētu pilnībā iekļauties sabiedrībā un aktīvi piedalīties lēmumu pieņemšanā savās kopienās, valstī, kā arī plašajā ES, vienlaikus stiprinot attiecības ar Apvienoto Karalisti.

Administrators:

British Council pārstāvniecība Latvijā

Vairāk informācijas:

<https://www.britishcouncil.lv/programmas/people-to-people-cultural-engagement-2016-2021>

Kopienų filantropijas attīstības programma, Kopienų fondi

Atbalsta mērķis:

Kopienų filantropijas attīstības programmas mērķis ir nostiprināt un attīstīt kopienų filantropijas konceptu Latvijā, sniedzot atbalstu esošo kopienų fondu attīstībai un jaunām kopienų fondu izveides iniciatīvām lauku reģionos. Kopienų fondi ir labdarības organizācijas, kas savā apkaimē izzina sabiedrības vajadzības, piesaista ziedojumus un citus resursus sava novada iedzīvotāju svarīgām iecerēm un gādā par šo ieceru īstenošanu. Latvijā šobrīd ir izveidoti kopienų fondi Talsos, Lielvārdē, Valmierā, Alūksnē un Apē, Kandavā, Limbažos, Viduslatgalē, Ķekavā un Liepājā.

Administrators:

Borisa un Ināras Teterevu fonds

Vairāk informācijas:

<https://www.teterevufonds.lv/musu-darbi/kopienų-filantropija>

Talsu novadu fonds – <http://www.tnf.lv/>

Lielvārdes attīstības fonds –

http://www.lielvarde.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=3731172&Itemid=1146

Valmieras novada fonds – <http://www.vnf.lv/>

Alūksnes un Apes novada fonds – <https://www.aanf.lv/>

Kandavas novada iespēju fonds – <https://www.knif.lv/>

Limbažu fonds – <https://www.limbazufonds.lv/>

Viduslatgales pārnovadu fonds – <https://www.vlpf.lv/>

Ķekavas novada fonds – <https://www.knf.lv/>

Liepājas novada fonds – <https://lnf.lv/>

ES fondu programma "LEADER" (sākot ar 2021.gadu – "Kopienų vadīta vietējā attīstība")

Plānošanas perioda 2021-2027 plānošanas dokumenti ir izstrādes stadijā, līdz ar to detalizēta informācija par atbalsta nosacījumiem nav pieejama.

Atbalsta mērķis:

Programmas "LEADER" ietvaros atbalsts tiek sniegts mērķtiecīgu un savstarpēji koordinētu aktivitāšu īstenošanai lauku attīstības veicināšanai. Viens no LEADER pieejas pamatprincipiem ir pieeja no "apakšas uz augšu", kad iniciatīva nāk no vietējiem iedzīvotājiem, iesaistoties savas teritorijas problēmu identificēšanā un risināšanā.

Vairāk informācijas:

<http://www.lad.gov.lv/lv/atbalsta-veidi/projekti-un-investicijas/leader/leader-pieejas-istenosana-2014-2020/>

https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld_en

Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds (sākot ar 2021.gadu – "Patvēruma un migrācijas fonds")

Plānošanas perioda 2021-2027 plānošanas dokumenti ir izstrādes stadijā, līdz ar to detalizēta informācija par atbalsta nosacījumiem nav pieejama.

Atbalsta mērķis:

Fonda mērķis ir (1) stiprināt un attīstīt visus kopējās Eiropas patvēruma sistēmas aspektus, tostarp tās ārējo dimensiju, (2) sniegt atbalstu likumīgai migrācijai uz Eiropas Savienības dalībvalstīm, tostarp veicinot trešo valstu valstspiederīgo integrāciju, (3) dot ieguldījumu cīņā pret neatbilstīgu migrāciju un nodrošināt efektīvu atgriešanu un atpakaļuzņemšanu trešās valstīs.

Fonda atbalsts koncentrēsies uz agrīnās integrācijas pasākumiem, īpaši atbalstot vietējās un reģionālās pašvaldības un pilsonisko sabiedrību.

Administrators:

Šobrīd nav zināms

Vairāk informācijas:

<https://ec.europa.eu/migrant-integration/main-menu/funding/future-eu-funds>

ES Nodarbinātības un sociālās inovācijas programma (sākot ar 2021. gadu – “Eiropas Sociālais fonds Plus”)

Plānošanas perioda 2021-2027 plānošanas dokumenti ir izstrādes stadijā, līdz ar to detalizēta informācija par atbalsta nosacījumiem nav pieejama.

Atbalsta mērķis:

Programmas mērķis ir atbalstīt augsta līmeņa kvalitatīvu un ilgtspējīgu nodarbinātību, atbilstošu un pienācīgu sociālo aizsardzību, cīņu pret sociālo atstumtību un nabadzību un darba apstākļu uzlabošanu.

Administrators:

Eiropas Komisija

Vairāk informācijas:

<https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=62&langId=en>

Valsts budžeta programma “Atbalsts attīstības sadarbības projektiem Latvijas Republikas noteiktajās saņēmējvalstīs”

Informācija par 2020. gada piešķirto finansiālo atbalstu.

Atbalsta mērķis:

2020. gada projektu konkursa mērķis ir atbalstīt attīstības sadarbības projektu īstenošanu Eiropas Savienības Austrumu partnerības valstīs – Gruzijā, Moldovā un Ukrainā, kā arī Centrālāzijas valstīs – Kirgizstānā, Tadžikistānā, Uzbekistānā. Konkurss paredzēts steidzamu ar Covid-19 krīzi saistītu jautājumu risināšanai, t.sk. veselības jomā, un ar Covid-19 krīzi saistīto sociālekonomisko izaicinājumu pārvarēšanai. Mērķa sasniegšanai atbalsts paredzēts partnervalstu publiskās pārvaldes attīstībai un spēju stiprināšanai, uzņēmējdarbības attīstībai un eksportspēju stiprināšanai, demokrātiskas līdzdalības veicināšanai.

Administrators:

Ārlietu ministrija

Pieejamais finansējums:

2020.gada konkursa ietvaros kopējais pieejamais ir 445 253 EUR. Viena projekta īstenošanai pieejams finansējums ir no 20 000 EUR līdz 60 000 EUR.

Atbalsta nosacījumi:

Vismaz 50% no konkursa kopējā finansējuma ir paredzēti pilsoniskās sabiedrības organizāciju projektu īstenošanai.

Vairāk informācijas:

<https://www.mfa.gov.lv/arpolitika/attistibas-sadarbiba/granta-projektu-konkurss-2020>

Finansējums nozaru griezumā

Apkopojumā minētas nevalstisko organizāciju vidū visbiežāk izmantotas nozaru atbalsta programmas Latvijā, kuras tika īstenotas 2020. gadā un būs pieejamas vismaz 2021. gadā.

KULTŪRA

Valsts kultūrkapitāla fonda atbalsta programmas

Lai veicinātu līdzsvarotu visu kultūras nozaru attīstību, Valsts kultūrkapitāla fonds organizē kultūras projektu konkursus literatūras, mūzikas un dejas, teātra mākslas, filmu mākslas, vizuālās mākslas, kultūras mantojuma, tradicionālās kultūras, dizaina un arhitektūras nozarēs, iespējams iesniegt arī starpdisciplinārus projektus.

Vairāk informācijas: <http://www.kkf.lv/>

EEZ un Norvēģijas granta programma “Vietējā attīstība, nabadzības mazināšana un kultūras sadarbība”

Programmas mērķis ir Veicināt uzņēmējdarbības attīstību un mākslas un kultūras pieejamību reģionos, kā arī stiprināt reģionālā un vietējā līmeņa iestāžu sadarbību un kapacitāti.

Lai uzlabotu pieejamību profesionālajai laikmetīgajai mākslai un kultūrai visos Latvijas reģionos, veicinot iekļaujošu sabiedrību, kā arī uzlabojot indivīdu un sabiedrības dzīves kvalitāti, paredzēts atbalsts profesionālās laikmetīgās mākslas un kultūras pieejamības uzlabošanai skolas vecuma bērnu un jauniešu auditorijai.

Vairāk informācijas:

<https://eeagrants.lv/regionala-attistiba-un-kultura/par-programmu/>

<https://www.varam.gov.lv/lv/eez-fi-programma-vieteja-attistiba-nabadzibas-mazinasana-un-kulturas-sadarbiba>

<https://www.km.gov.lv/lv/fondi-un-es-politika/eez-finansu-instruments-un-norvegijas-finansu-instruments/eez-finansu-instruments/2014-2021-programma>

ES programma “Radošā Eiropa”

Lai atbalstītu Eiropas kultūras un radošo nozaru attīstību, tiek organizēti ES mēroga projektu konkursi. Programmas mērķi ir (1) aizsargāt, attīstīt un nostiprināt Eiropas kultūru un valodu daudzveidību un veicināt Eiropas kultūras mantojumu, (2) nostiprināt Eiropas kultūras un radošo nozaru konkurētspēju, jo īpaši audiovizuālajā nozarē, lai veicinātu gudru, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, (3) atbalstīt Eiropas kultūras un radošo nozaru kapacitāti darboties transnacionāli un starptautiski. *Kultūras ministrija sniedz līdzfinansējumu projektu īstenošanai konkursa kārtībā.*

Vairāk informācijas:

https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/node_en

<https://www.km.gov.lv/lv/fondi-un-es-politika/es-programma-radosa-eiropa-2014-2020>

Ziemeļvalstu Ministru padomes atbalsta programma “Kultūra”

Programmas mērķis ir izveidot pamatu inovatīvai, dinamiskai Ziemeļvalstu un Baltijas valstu mākslas un kultūras dzīvei. Programmas ietvaros tiek atbalstītas mākslinieku rezidences, ilgtermiņa un īstermiņa sadarbības tīklu izveide, profesionālu mākslinieku un kultūras darbinieku mobilitāte visās mākslas nozarēs.

Vairāk informācijas:

<https://www.norden.lv/lv/grantu-programmas/kultura/>

<https://www.nordiskkulturkontakt.org/en/>

VIDE

Latvijas vides aizsardzības fonda programmas

Latvijas vides aizsardzības fonda mērķis ir veicināt ilgtspējīgu tautsaimniecības attīstību, integrējot vides aizsardzības prasības visās tautsaimniecības nozarēs, lai nodrošinātu iedzīvotāju tiesības dzīvot kvalitatīvā vidē saskaņā ar valsts vides politikas pamatnostādņem, kā arī pietiekamus pasākumus bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai.

Vairāk informācijas: <https://www.lvafa.gov.lv/>

EEZ un Norvēģijas granta programma “Klimata pārmaiņu mazināšana, pielāgošanās tām un vide”

Klimata pārmaiņu ietekmē sabiedrības ilgtspējību, ekonomiskās izaugsmes potenciālu, ekosistēmu stāvokli, kā arī iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Lai risinātu šīs problēmas, programmas mērķis ir samazināt klimata pārmaiņu un neaizsargātību pret tām.

Vairāk informācijas:

<https://eeagrants.lv/klimats-un-vide/par-programmu/>

<https://www.varam.gov.lv/lv/nfi-programma-klimata-parmainu-mazinasana-pielagosanas-tam-un-vide>

EK finanšu instruments LIFE programma

LIFE programmas mērķis ir veicināt, aktualizēt, attīstīt un īstenot ES vides un klimata politiku, līdzfinansējot projektus ar Eiropas pievienoto vērtību.

Vairāk informācijas:

<https://www.lifeprogramma.lv/lv/sakums>

Eiropas teritoriālās sadarbības programmas “Interreg”

Interreg programmu darbība ir vērsta uz vairāku dalībvalstu kopēju problēmu risināšanu un reģionu potenciāla izmantošanu noteiktā jomā, piemēram, vides aizsardzības un ilgtspējas, pilsētvides attīstības jomās, u.c. Kopīgu investīciju rezultātā tiek radīta kopīga infrastruktūra un nodrošināts kopīgs aprīkojums, kuru izmanto vairāku dalībvalstu iestādes, operatīvie dienesti un iedzīvotāji.

Vairāk informācijas:

<https://www.interreg.lv/lv/>

IZGLĪTĪBA, SPORTS

ES programma “Erasmus+”

Programma “Erasmus+” ir izstrādāta, lai atbalstītu valstu centienus efektīvi izmantot Eiropas talanta potenciālu un sociālos līdzekļus mūžizglītības perspektīvā, sasaistot atbalstu formālām, neformālām un ikdienējām mācībām visās izglītības, apmācības un jaunatnes jomās. Programma arī veicina iespējas izveidot sadarbību un mobilitāti ar partnervalstīm, jo īpaši augstākās izglītības un jaunatnes jomās.

Programmas galvenie mērķi 2021-2027:

- Atbalstīt personu zināšanu, profesionālo un personisko izaugsmi izglītības, mācību, jaunatnes un sporta jomās
- Sekmēt dalībvalstu izglītības un mācību sistēmu un organizāciju modernizēšanu
- Veicināt ilgtspējīgu izaugsmi, nodarbinātību un sociālo iekļaušanu
- Stiprināt Eiropas identitāti
- Veicināt Eiropas Izglītības telpas (European Education Area) izveidi
- Atbalstīt stratēģisku Eiropas sadarbību izglītības, mācību un jaunatnes jomā
- Attīstīt Eiropas dimensiju sportā

Vairāk informācijas:

https://viaa.gov.lv/lat/ek_izgl_programmas_iniciativas/erasmus_plus/erasmus_plus_about/

<http://www.erasmusplus.lv/lat/>

<https://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus>

Ziemeļu Ministru padomes programma “Nordplus”

Nordplus programmā uzlabo un ievieš jauninājumus Ziemeļvalstu un Baltijas valstu izglītības sistēmās. Programma atbalsta projektus, kas veicina zināšanu ieguvu, apmaiņu un sadarbības tīklu veidošanu.

Vairāk informācijas:

https://viaa.gov.lv/lat/nordplus/par_nordplus/

<https://www.nordplusonline.org/>

JAUNATNE

Jaunatnes politikas valsts programmas

Jaunatnes politikas valsts programma ir vērsta uz valsts, pašvaldību, jaunatnes organizāciju un biedrību, kas veic darbu ar jaunatni, mērķtiecīgu sadarbību, lai radītu labvēlīgu vidi jauniešu pilnvērtīgai un vispusīgai attīstībai.

Valsts programmas 2020. gadam mērķis ir nodrošināt informatīvu, metodisku un finansiālu valsts atbalstu, lai radītu labvēlīgu vidi, kas palīdzētu jauniešiem uzsākt patstāvīgu dzīvi kā atbildīgam sabiedrības loceklim, nodrošinot darbu ar jaunatni Latvijā koordināciju un attīstību.

Vairāk informācijas:

<https://www.izm.gov.lv/lv/jaunatnes-politikas-valsts-programma>

<https://jaunatne.gov.lv/lv/valsts-programma/par-valsts-programmu>

ES programma “Erasmus+: Jaunatne darbībā”

Programma “Erasmus+: Jaunatne darbībā” ir ES programma izglītības, mācību, jaunatnes un sporta jomā, kurā jauniešiem vecumā no 13 līdz 30, jaunatnes darbiniekiem un citām personām, kas iesaistītas darbā ar jaunatni, sadarbojoties ar ārvalstu partneriem, ir iespēja iegūt jaunas kompetences un pieredzi, pašiem veidojot un īstenojot projektus.

Programmas “Erasmus+: Jaunatne darbībā” mērķi:

- paaugstināt jauniešu, t.sk. jauniešu ar ierobežotām iespējām galveno prasmju un spēju līmeni, kā arī veicināt jauniešu līdzdalību demokrātiskajā dzīvē Eiropā un darba tirgū, jauniešu aktīvu pilsoniskumu, starpkultūru dialogu, sociālo iekļaušanu un solidaritāti, jo īpaši palielinot iespējas mobilitātei mācību nolūkos jauniešiem, personām, kas aktīvi iesaistījušās darbā ar jaunatni vai jaunatnes organizācijās, un jauniešu līderiem un stiprinot saiknes starp jaunatnes jomu un darba tirgu;
- sekmēt kvalitātes uzlabošanu darbā ar jaunatni, jo īpaši uzlabojot sadarbību starp jaunatnes jomas organizācijām un/vai citām ieinteresētajām personām;
- papildināt politikas reformas vietējā, reģionālā un valsts līmenī un atbalstīt uz zināšanām un pierādījumiem balstītas jaunatnes politikas izstrādi, kā arī neformālās un ikdienējās mācīšanās atzīšanu, jo īpaši, uzlabojot politisko sadarbību, efektīvāk izmantojot ES pārredzamības un atzīšanas instrumentus un izplatot labu praksi;
- uzlabot starptautisko dimensiju pasākumiem jaunatnes jomā un stiprināt jaunatnes darbinieku un jaunatnes organizāciju kapacitāti jauniešu atbalstā, nodrošinot papildināmību ar Eiropas Savienības ārējo darbību, jo īpaši veicinot mobilitāti un sadarbību starp programmas valstu un partnervalstu ieinteresētajām personām un starptautiskajām organizācijām.

Vairāk informācijas:

<https://jaunatne.gov.lv/lv/erasmus/par-erasmus-jaunatnes-jomu>

<http://www.erasmusplus.lv/lat/>

<https://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus>

ES programma “Eiropas Solidaritātes korpus”

Programmas “Eiropas Solidaritātes korpus” mērķis ir veicināt solidaritāti, iesaistot organizācijas un jauniešus solidaritātes aktivitātēs, kas risina sabiedrībai aktuālus izaicinājumus, uzlabo jauniešu kompetences, sekmē sociālo iekļaušanu un Eiropas vērtību stiprināšanu.

Vairāk informācijas:

<https://jaunatne.gov.lv/lv/eiropas-solidaritates-korpus/eiropas-solidaritates-korpus>

Citi finanšu avoti

Pašvaldību sniegtais atbalsts

Pašvaldību atbalsts nevalstiskajām organizācijām ir tiesiski noregulēts dažādos normatīvajos aktos – (1) ar mērķi stiprināt pilsonisko sabiedrību vai (2) ar mērķi nodrošināt pašvaldību funkciju īstenošanu.

Pašvaldībām saskaņā ar Likumu par pašvaldībām ir tiesības atbalstīt pilsoniskās sabiedrības aktivitātes, lai veicinātu vietējās kopienas attīstību un ir iedzīvotāju interesēs. Pašvaldības to var darīt:

- rīkojot atklātus projektu konkursus nevalstisko organizāciju iniciatīvu atbalstam, kapacitātes celšanai un/vai administratīvo izmaksu segšanai (konkursu nosacījumi un prioritārie virzieni var dažādoties ik gadu);
- iepirkumu procedūru ietvaros iegādājoties pakalpojumus no nevalstiskajām organizācijām (nevalstiskās organizācijas šajā procesā ir tāds pats tirgus dalībnieks kā jebkura cita juridiska vai privātpersona);
- sniedzot cita veida materiālo un nemateriālo atbalstu (pašvaldības telpu piešķiršana vai iznomāšana, grāmatvedības, juridiskās konsultācijas u.c.);
- piemērojot nodokļu vai nodevu atvieglojumus;
- piešķirot dotāciju – budžeta līdzekļus, kurus piešķir, lai nodrošinātu valsts vai pašvaldību funkciju izpildi. Praksē tas nozīmē, ka pašvaldība budžetā iekļauj finansējumu (dotāciju) konkrētas funkcijas īstenošanai, piemēram, krīzes centra darbībai, un vēlāk par paredzēto summu tiek noslēgts līdzdarības līgums ar nevalstisko organizāciju.

Nevalstiskās organizācijas kā līdzeklis autonomo vai deleģēto funkciju veikšanai

Likums par budžetu un finanšu vadību paredz, ka biedrība un nodibinājums, saskaņā ar gadskārtējā valsts budžeta likumā noteikto apropriāciju no budžeta izpildītāja var saņemt dotāciju vai mērķdotāciju uz līguma pamata vai tiesību akta

deleģējuma kārtībā kā līdzekļu nodrošinājumu konkrēta valsts pārvaldes uzdevuma izpildei vai noteikta mērķa (projekta vai pasākuma) īstenošanai.

Valsts pārvaldes iekārtas likums pilnvarojumu privātpersonai veikt valsts pārvaldes uzdevumus definē kā vienu no sabiedrības līdzdalības veidiem. Likums arī norāda, ka pilnvarojumu veikt pārvaldes uzdevumu ar ārēju normatīvo aktu vai līdzdarbības līgumu var slēgts, ja to veic sabiedriskā labuma nolūkos – tas ir lietderīgi, lai veicinātu sabiedrības iesaistīšanu valsts pārvaldē, un to var veikt vismaz tikpat efektīvi.

Savukārt pašvaldības saskaņā ar Likumu par pašvaldībām, lai nodrošinātu funkciju īstenošanu un iedzīvotāju vajadzību un vēlmi apmierināšanu, var deleģēt nevalstiskajām organizācijām veikt no autonomās funkcijas izrietošu pārvaldes uzdevumu.

Deleģējums tiek noteikts un juridiski atrunāts deleģēšanas vai līdzdarbības līgumā, kas tiek noslēgts starp valsts pārvaldes institūciju vai pašvaldību un nevalstisko organizāciju.

Procedūra līdzdarbības un deleģēšanas līgumu slēgšanai:

- tiek konceptuāli pieņemts lēmums, par kāda uzdevuma deleģēšanu;
- tiek noteikta procedūra pretendenta atlasei;
- tiek pieņemts lēmums par uzdevuma deleģēšanu konkrētajai juridiskai personai;
- tiek slēgts publisko tiesību līgums (deleģēšanas vai līdzdarbības līgums).

Privātie fondi un sponsorēšanas iespējas

Apkopojumā minētas visbiežāk pieminēti privātie fondi, kas sniedz atbalstu, ziedojumus vai sponsorē nevalstisko organizāciju iniciatīvas/projektus.

Fonda/ Sponsora nosaukums	Informācijas avots
Borisa un Ināras Teterevu fonds	http://www.teterevufonds.lv/
Fon Rogges Labdarības fonds	http://www.fonrogge.lv/lv/
ABLV Charitable Foundation	http://ablv.org/lv/raksts/1
Rietumu labdarības fonds	http://www.rblf.lv/
SEB banka	http://www.seb.lv/par-seb/seb-sabiedriba/sponsorsana-un-investicijas-sabiedriba#sports-un-kultura
AS "Latvijas Valsts meži"	http://www.lvm.lv/par-mums/sociala-atbildiba/ziedojumi/ziedojumu-politika
AS "Valmieras stikla šķiedra"	http://www.valmiera-glass.com/lv/group-1/sponsorsana
SIA "Neste Latvija"	https://www.neste.lv/lv/content/sponsor%C4%93%C5%A1ana-0
AS "Cēsu alus"	https://www.cesualus.lv/sociala-atbildiba/
Latviešu fonds (ASV izveidots)	http://www.latviesufonds.info/projektu-konkurss
Pasaules Brīvo latviešu apvienība (Kanādā izveidots)	http://www.pbla.lv/kulturas-fonds/

10.3. Pētījuma anotācija

Pētījuma mērķis, uzdevumi un galvenie rezultāti	<p>Pētījuma mērķis: noteikt Latvijas valsts budžeta finansētās programmas "NVO fonds" darbības rezultātus no 2016. gada līdz 2020. gadam un to ieguldījumu programmas virsmērķa – stiprināt pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību Latvijā – sasniegšanā.</p> <p>Secināts, ka Programmas ietvaros īstenotie projekti ar katru gadu kļūst arvien vairāk vērsti uz tiešu ietekmi uz pilsonisko līdzdalību, iekļaujot iedzīvotājus aktivitātēs vai īstenojot aktivitātes, kas netieši veicina iedzīvotāju līdzdalību. Būtiski, ka projekti kļūst iesaistošāki, praktiskāki. Pirmajos fonda darbības gados bija vairāk projektu, kas aktivitātes veic organizāciju iekšienē, nesasniedzot tik plašu ārējo ietekmi. Ar katru gadu palielinās projektu skaits, kas nodrošina praktisku iedzīvotāju iesaisti – caur iedzīvotāju līdzdalības aktivizēšanu NVO fondam ir tieša ietekme uz pilsoniskās sabiedrības veicināšanu.</p>
Galvenās pētījumā aplūkotās tēmas	<p>Latvijas iedzīvotāju pilsoniskā līdzdalība. NVO sektora attīstība. Programmas "NVO fonds" darbības rezultāti (īstenoto projektu tēmas, aktivitātes, mērķgrupas, īstenošanas vietas, sadarbība projektu ietvaros). Programmas darbības ieguldījums politikas rezultātu sasniegšanā. Ieteikumi programmas darbības pilnveidošanai. Labās prakses piemēri.</p>
Pētījuma pasūtītājs	Sabiedrības interģācijas fonds
Pētījuma īstenoātājs	Personu apvienība, ko veido Latvijas Kultūras akadēmija un SIA Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija
Pētījuma īstenošanas gads	2020
Pētījuma finansēšanas summa un finansēšanas avots	9361,21 EUR
Pētījuma klasifikācija	Padziļinātas ekspertīzes pētījums
Politikas joma, nozare	9.3. Pilsoniskās sabiedrības attīstība.
Pētījuma ģeogrāfiskais aptvērums	Visa Latvija
Pētījuma mērķa grupa/-as	Programmas "NVO fonds" projektu pieteicēji un īstenoātāji. NVO sektors. Latvijas iedzīvotāji.
Pētījumā izmantotās metodes pēc informācijas ieguves veida:	
1) tiesību aktu vai politikas plānošanas dokumentu analīze	Jā
2) statistikas datu analīze	Jā
3) esošo pētījumu datu sekundārā analīze	Jā
4) padziļināto/ekspertu interviju veikšana un analīze	Jā
5) fokusa grupu diskusiju veikšana un analīze	Nē
6) gadījumu izpēte	Jā
7) kvantitatīvās aptaujas veikšana un datu analīze	Jā
8) citas metodes (norādīt, kādas)	
Kvantitatīvās pētījuma metodes:	
1) aptaujas izlases metode	Pašatlase
2) aptaujāto/anketēto respondentu/vienību skaits	1055
Kvalitatīvās pētījuma metodes:	
1) padziļināto/ekspertu interviju skaits	20+16
2) fokusa grupu diskusiju skaits	
Pētījuma pasūtītāja kontaktinformācija	Reinis Lasmanis, tālr. 26114443, e-pasts: reinis.lasmanis@sif.gov.lv
Pētījuma autori (autortiesību subjekti)	Anda Laķe, Baiba Tjarve, Gints Klāsons